

לקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת וישב

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 203

פנינים לפרשת וישב

"השתוממתי! הייתי בטוח שרבי אהרן לייב הוא הגדול היחיד בבני ברק, לאחר פטירת ה'חזון איש'. הייתכן שיש גדולי תורה נוספים שנמנים בשורה אחת יחד עמו? איך זה יכול להיות?! יש עוד מישהו חוץ מהרב שטיינמן? זה לא ייתכן!!"

הגאון רבי נתן זוכובסקי שליט"א, בשיחה מיוחדת ל'לקראת שבת', ובה זיכרונות ושביבי אורה מהתקופה בה למד אצל רבינו זצ"ל בשיבת 'חפץ חיים' בכפר סבא • שנתיים להסתלקותו

צילום: יוסי רוזנבוים

הרב אברהם פוקס והרב יעקב לוסטיגמן

אחד היה רבינו הגדול, מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל. אחד היה בענוותנותו המופלגת, בחדות המחשבה, בהארת הפנים לכל אדם, ובהנהגת הדור על מי מנוחות. זכה דורנו לחסות בצילו, וליהנות מזיו אורו הטהור והקדוש, וגדולה היא האבדה שאיבדנו לפני שנתיים ימים, בערב חנוכה תשע"ח.

במלאת שנתיים להסתלקותו לשמי מרום, פקדנו את מעונו של אחד מבכירי תלמידיו: הגאון רבי נתן זוכובסקי שליט"א, ראש ישיבת 'גאון יעקב' ו'חכמה ודעת', אשר זכה לצקת מים על ידיו הטהורות של רבנו זצ"ל, עוד בהיותו נער כבן 12, אז נשלח ללמוד אצלו בשיבת 'חפץ חיים' בכפר סבא.

על האהבה הגדולה שרחש רבינו, לראש הישיבה שליט"א, אפשר ללמוד מהעובדה שאת דרשת בר המצווה הכין הגר"נ שליט"א יחד עם רבינו זצ"ל, אשר פרס עליו את חסותו, מפאת מחלתו הקשה של אבי ראש הישיבה, הגאון רבי דב זוכובסקי זצ"ל, אשר כיהן באותה העת כמשגיח בישיבת לומז'ה שבפתח תקוה.

"למעשה נשלחת אל מחוץ לבית בגיל צעיר מאוד בגלל מחלתו של אבי זצ"ל", מספר לנו ראש הישיבה שליט"א, "כמה מבכירי תלמידיו בישיבת לומז'ה הסתובבו אז בביתנו, והם היו אלו שבחרו עבורי ישיבה. הם טענו אז שהגראי"ל שטיינמן זוכה להערכה יוצאת דופן מאת מרן החזו"א ודיברו אז שהחזון איש אף אמר עליו שהוא אחד מל"ו הצדיקים שבדור, ועל כן זכות גדולה תהיה עבורי שאזכה ללמוד תורה מפיו. מעניין לציין שרבינו זצ"ל למד במשך תקופה אצל סבי, אב אמי,

הגאון רבי פסח פרוסקין זצ"ל, בישיבת קוברין. "ואכן, בהיותי כבן 12 זכיתי ללמוד בישיבה אצל רבינו זצ"ל. זו היתה תקופה מיוחדת במינה, ואני יכול לומר שאנחנו, תלמידי הישיבה, הערצנו את רבינו זצ"ל בצורה שלא רואים היום, למרבה הצער. "אם תשאלו אותי, ההערצה הזאת שחשנו לרבינו זצ"ל, היתה חלק חשוב מאוד בקניית התורה מפיו. כל מילה שלו היתה קודש קודשים. רק כך אפשר ללמוד ובאמת להצליח בלימוד. כשאתה רואה בחור ישיבה שמסתכל במבט קצת עקום על הר"מ שלו בישיבה, אתה יכול לומר עליו שככל הנראה ממנו לא יצא תלמיד חכם אמיתי. "היום אנחנו שומעים בחורים שאומרים שהמגיד שיעור הזה לא אומר מספיק מפרשים, והוא בכלל לא מחדש דבר מעצמו אלא רק מביא המשך בעמוד הבא

רבינו זצ"ל היה ממעט לומר חידושים בשיעוריו?

"למדתי אצל רבי אהרן לייב כמה שנים. יש לי עדיין מחברת מהשיעורים שכתבתי באותה התקופה. אין שם חידושים גדולים. האמת שאין שם כמעט חידושים בכלל. הוא דיבר רק על הפשט, חידד, הבהיר, ליבן את הסוגיא, הסביר אותה בפרוטרוט. בלי חידושים, כמעט בלי מפרשים. אבל כל מילה ששמענו ממנו קנינו אותה. היא נחרטה בעצמות שלנו. למה? כי הערצנו אותו מכל הלב. לא רק אני, אני מדבר על כל התלמידים שהיו שם, כולם העריצו אותו בצורה שאי אפשר לתאר. "זכורני שכשהתחנתי ובאתי לגור בבני ברק, שמעתי שיש כמה וכמה גדולי תורה בעיר, יש את הגדול הזה ואת הגדול ההוא ויש כמובן גם את רבי אהרן לייב...

"השתוממתי! הייתי בטוח שרבי אהרן לייב הוא הגדול היחיד בבני ברק, לאחר פטירת החזון איש. הייתכן שיש גדולי תורה נוספים שנמנים בשורה אחת יחד עמו? איך זה יכול להיות?! ידעתי שבירושלים יש כמה גדולי תורה, כי בישיבה הגדולה למדתי ב'חברון', אבל בבני ברק? יש עוד מישהו חוץ מהרב שטיינמן? זה לא ייתכן!!".

"בשנים מאוחרות יותר, כשרבינו הגיע לבני ברק, הוא התחיל לומר קצת יותר חידושים, אבל גם אז, מי שלמד אצלו ידע שהעיקר היה הפשט, הבנת הפשט עד הפרטים הכי קטנים, בלי לוותר על פסיק. באותן שנים לא היה דבר כזה שבחורים יתלוננו שהמגיד שיעור "לא אומר מספיק מפרשים", זה נולד רק מאוחר יותר...

"אגב, בעניין זה אני רוצה לומר משהו שאולי הוא קצת חריף, אבל זאת נקודה למחשבה וכדאי שישמו עליה לב. כשבחור או אברך רוצה ללמוד הרבה מפרשים וחייב לדעת את כל ה'רייד' הישיבתי בסוגיא זו או אחרת, הוא חושב שהוא לומד בעיון, וככל שידע יותר מפרשים ויותר חידושים כך העיון שלו משובח יותר.

"אבל האמת היא שלא כך הם פני הדברים, ההיפך הוא הנכון. מי שלומד הרבה מפרשים ואינו משקיע מספיק זמן כדי להעמיק ולהבין כל אחד מהם, למה הוא אומר כך ולא אחרת, ומה הכריח אותו לומר כך, האם החידוש שלו התחייב מתוך הסוגיא באופן שבו הוא למד אותה וכו', אם רק צוברים ידע אודות שיטות המפרשים השונים, מה שקורה זה שבעצם לומדים עיון בבקיאות. זה הבקיאות של העיון, זה לא העיון האמיתי. זה לדעת הרבה אבל לא להבין לעומק לאמיתיה של תורה.

"אז אם אתה כבר לומד בבקיאות, לא עדיף שתלמד את דברי הגמרא? תלמד כבר כמה דפי גמרא בבקיאות, זה בוודאי יותר חשוב מללמוד את כל השיעורים של כל ראשי הישיבות על סוגיא זו או אחרת. מה הרווחת? נשארתי בלימוד שטחי. אם אתה רוצה ללמוד בדרך העיון, אז תלמד כמו שצריך, במתינות, עם מחשבה עמוקה על כל מפרש. כשלמדתי בישיבה בחברון בחורים היו יכולים לשבת יותר משעה על הבנה של רשב"א אחד!".

למה באמת הערצה גדולה כל כך? מה היה מיוחד בהנהגה שלו ובדרך הלימוד ששבתה כך את לב התלמידים?

"קודם כל ראינו שהוא שמח עם כל הבנה בלימוד. היתה הרגשה של שמחה, כשעוד מילה מהגמרא הובנה. זה השפיע עלינו, שמחנו לשמוע

כל שאלה, כל תשובה.

"מעבר לכך, כל בוקר כשהוא הגיע ישיבה, יכולנו לראות שהוא לא ישן כלילה, בגלל עמל התורה. ראית עליו שהוא פשוט לא ישן, שהוא ישב כל הלילה ולמד. זכיתי לישון במשך תקופה בדירה שלו. רבינו היה גר בדירה חד קומתית בצד השני של כפר סבא. היינו צריכים לצעוד דרך לא קצרה, אבל זאת היתה זכות לישון בדירה שלו, למרות שלנו היה אגף נפרד עם כניסה חיצונית והחלק שלנו לא היה מחובר לאגף שבו התגורר רבינו זצ"ל. אבל למרות זאת, יכולנו לראות מהחלון איך רבינו יושב כל הזמן על יד הגמרא, הוא לא זז מהסטנדר. איך אפשר שלא להעריץ?

"גם השיעורים עצמם התנהלו בצורה יוצאת דופן. הוא השרה אווירה מאוד שמחה ורגועה. אף פעם לא היתה תחושה של לחץ או כעס בשיעור כלילה. הוא מעולם לא הרים את קולו על בחור, למרות שזאת היתה ישיבה קטנה ובחורים צעירים תמיד היו שובבים. עם הקול המיוחד שלו הוא היה משרה עלינו אווירה של ציות ומשמעת, זה בא מההערצה הגדולה הזאת.

"אפילו את השיעור עצמו הוא לא העביר בקולות וברקים, אלא ברוגע, בשלווה ובשמחה גדולה. בשנים האחרונות לחייו, כשהוא דיבר בכנסים גדולים ובאירועים מיוחדים, יכלו כולם לשמוע איך הוא מדבר בשקט, לא צועק ולא מרים את קולו. אבל אז, בכפר סבא, הדיבור היה שקט עוד יותר. בלי פאתוס ובלי שום דרמטיות, רק חתירה לעומק הסוגיא ולהבנה ישרה של דברי הגמרא.

"ממילא רצינו לקבל ממנו, וכשרוצים לקבל, מקבלים! זה הבסיס לגישמאק בלימוד התורה, הרצון לקבל. מי שרוצה לקבל יכול לקבל מכל אדם, גם מהחברותא, בוודאי מהמגיד שיעור, ובוודאי ובוודאי מאדם גדול כמו רבינו זצ"ל".

מן הסתם זכיתם לשמוע מפיו גם שיחות מוסר בהזדמנויות רבות...

"בוודאי, הדברים חרוטים על לוח הלב. מעניין לציין בהקשר זה ששנים רבות מאוחר יותר, כשכבר זכיתי להרביץ תורה בישיבת 'גאון יעקב', שרבינו זצ"ל עמד גם הוא בראשותה ואף היה זה שייסד אותה, היינו מבקשים ממנו שיבוא לומר שיחות מוסר מדי פעם, ובמיוחד במסיבת החנוכה שהתקיימה בישיבה, אז היתה לנו חזקה לשמוע שיחת מוסר מפיו.

"רבינו היה מפקפק בתועלת של השיחות הללו. הוא היה שואל אותנו כשבת שחוק על פניו, אם פעם ראינו בחור אחד מתלמידי הישיבה שאחרי מסיבת חנוכה הפך להיות בחור טוב יותר... "מי אומר שזה נותן פירות", אמר על שיחות המוסר הללו, והיה מנסה לסרב להזמנה הקבועה שלנו שיבוא למסור את השיחה המסורתית".

ומה התשובה? האם באמת שיחות המוסר מועילות?

"זאת שאלה מאוד חזקה, כי באמת נדיר מאוד ואולי אפילו אין בנמצא בחור שאחרי ששמע שיחת מוסר פתאום השתנה לטובה. מצד שני, הדברים חודרים ויורדים לעומק הלב. כל דבר משפיע, גם אם מעט מאוד, אבל עוד קצת ועוד קצת, בסוף זה מחולל שינוי. לא בכדי אמרו רבותינו שיהודי צריך ללמוד מוסר בכל יום, אם לא היתה לזה תועלת, לא היו דורשים מאתנו להקפיד על כך".

אצל מרן הגרש"ז אייערבאך זצוק"ל נכנס עיתונאי כדי לבקשו לראיין אותו לעיתונו. הושיבו הרב על כסא והחל להסביר לו כי אין זה מדרכו להתראיין, וכך ישב והסביר לאותו עיתונאי את הדבר כעשר דקות שלא לביישו. כשיצא אותו עיתונאי אמר: "אמנם נחלתי אכזבה, אך כל המאמץ היה שווה לי כדי ללמוד כיצד מסרבים במאור פנים 'איך עונים לא'"

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א על כבוד הזולת

"וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ" (בראשית ל"ט, א')

מידת הכבוד - על האדם להתרחק הימנה כמטחוו קשת, והיא אחד מארבעים ושמונה קניינים שהתורה נקנית בהם (אבות ו, ו) ה"מתרחק מן הכבוד". כל זה אמור ביחס לאדם עצמו, אבל ביחס לזולתו, אדרבה, חייב אדם לכבדו בכל אותות של כבוד והערצה ללא גבול וללא מצרים. אמרו באבות (ד, א) "איזהו מכובד המכבד את הבריות", ופירש המהר"ל (ב'דרך החיים' על אבות) דהרי אם אחרים מכבדים אותו עדיין אין הכבוד מושרש אצלו, שהרי הכבוד נתון בידי אחרים ואין עליו שם ומהות של מכובד, ולכן אמר התנא איזהו מכובד המכבד הוא את הבריות - זה ייחשב וייקרא בשם "מכובד" כאשר עמו ובעומק נפשו קבוע הכבוד, שבאשר הוא מכבד את הבריות הנה ממילא מוכיח הדבר כי הכבוד אתו.

והנה, האדם נמשל לעץ השדה, וכשם שבעץ גם מי שאינו בקי בסוגי עצי הפרי אעפ"כ לכשתבוא עונת הפריחה שהפירות צומחים יוכל לדעת על כל אחד ואחד מן העצים איזה עץ הוא מפני שיראה את פירותיו, כך הוא האדם - אם הוא נכבד אזי הפירות הצומחים ממנו, מעשיו ודיבוריו, אף הם בהכרח מכובדים המה, והיינו שדיבורו בנחת ובכבוד עם הבריות; אולם האדם אשר סורו רע ומוציא מילות גנאי על אנשים ואין התנהגותו מכבדת את הבריות, נדע כי הוא עצמו אינו מכובד והוא עצמו מגונה.

וכן מצינו במשנה שאמרו: "איזהו מכובד המכבד את הבריות", ידויק שלא אמרו מי שמכבד את הבריות זוכה לכבוד אלא מי שמכבד את הבריות 'הוא עצם המכובדות שלו'.

מרן רבי איסר זלמן היה מנהגו שהיה מאריך לשהות בחתונות ושמחות, וכשאשתו העירה לו על כך אמר: "כאשר הקב"ה מעניק לאדם כבוד עליו לנצל זאת על מנת לתת מהכבוד שהוענק לו גם לאנשים אחרים".

הגר"ח שמואלביץ זצ"ל אמר, מדוע הקב"ה ברא כל ענין של כבוד? אלא המטרה כדי שיכבד חברו.

התייחסות מרן הגר"ז למרן ה'חזון איש'

החזון"א בא לירושלים לשמש סנדק בברית מילה לבנו של הגר"ח

גרינמאן זצ"ל. קודם לברית סר החזון"א כדי לבקר במעונו של מרן הרב מבריסק. הוא בא בלוויית גיסו בעל ה'קהילות יעקב', וכשנכנסו לביתו של הרב מבריסק נודע להם מפי בני הבית כי הרב עומד בתפילת שחרית. "הוא עומד בעזרת אבותינו", אמר להם בן הבית, אשר הציע את עצמו כדי להודיע לרב על בוא האורחים החשובים. אך ה'חזון איש' דחה את ההצעה וביקש שלא להודיעו דבר: "נחכה עד אחרי שמונה עשרה".

כשסיים הרב מבריסק את תפילת העמידה הודיעו לו כי מרן ה'חזון איש' בא לביקור. כששמע הזדרז כדי לקבל את ה'חזון איש'.

השיחה שהתקיימה הייתה כמובן שיח של תורה. פרשת השבוע הייתה פרשת בא וה'חזון איש' השמיע חידוש שהתחדש לו ברמב"ם הלכות קידוש החודש. גם הרב מבריסק העיר הערה על דברי רש"י האומר כי משה התקשה במולד הלבנה (הדברים הודפסו בספר 'חידושי מרן רי"ז הלוי' עה"ת).

כשקמו ה'חזון איש' וגיסו כדי לעזוב את הבית צעד ה'חזון איש' לאחוריו תוך כדי שהרב מבריסק פוסע כנגדו כדי ללוותו עד ליציאה מן הבית.

"אה, כמה מן הקדושה חופפת על הבית", התבטא מאוחר יותר ה'חזון איש'. וכשהגיעו הדברים לאוזנו של הרב מבריסק הניף את ידו בביטול: "קדושה, קדושה, כשהיה פה ה'חזון איש' שרתה הקדושה..."

הייתי מרצה בסמינרים רבים על יחסי אנוש ועל שלום בית. כפי שאתם אולי יודעים, אני נראה כאדם מהעבר, מימי הביניים, עם זקן גדול ופאות. כשבאתי לסמינר והתחלתי להרצות לפני אנשים חילוניים על הנושאים הללו הם הביטו בי בתהייה. "כנראה טעינו בכתובת", הם אמרו לעצמם, "טיפוס כזה ירצה בפנינו על תקשורת בינאישית ועל יחסי אנוש?! נו, באמת..."

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על תורת חיים

שונות שלא על פי 'כוונת המחוקק'. הם הפכו את העולם, אימצו בכל הכוח את הראשים האקדמאיים שלהם, ולא הצליחו. אי אפשר להחליף פרשנויות, התורה היא נצחית. ניקח דוגמה: על פי חוקי התורה, המרחק בין בית לבית צריך להיות לפחות ד' אמות, שהם כשני מטר וארבעים ס"מ. באו כמה בורים ועמי הארצות וטענו שחוק כזה הוא לא רלוונטי היום, וכביכול אין הלכה זו מתאימה לזמן שלנו. כמובן, אין זה נכון כלל. התורה מתאימה לכל זמן ולכל תקופה. יתירה מזו, התורה הייתה הבסיס לבריאת העולם כולו, שהרי הקב"ה "אסתכל באורייתא וברא עלמא". העולם מותאם לתורה ולא התורה לעולם. ומהי ההתאמה בנושא של מרחק בין שכנים? כל אדם שקונה בית הוא על דעת שהקנייה תהיה לפי החוקים הנהוגים ועל פי הכללים של העירייה. אצל כולם מוסכם שהכל כמנהג המדינה. אם כן, הרי כאילו מופיע בחוזה סעיף הקובע שהכל יהיה לפי הכללים הנהוגים כיום. כך נפתרו הבעיות. כשהייתי ילד היו אנשים רגילים לומר, שאם החרדים יצטרכו להקים מדינה הם לא יוכלו לעשות זאת. ולמה? כי אסור לחלל שבת. שטויות והבלים! התורה נותנת לנו הוראות איך לנהוג בכל מצב. אם יש ח"ו מצב של פיקוח נפש, מחללים שבת ואין בכך עוון כלל. אם לא מדובר במצב של פיקוח נפש אפשר להסתדר מצוין גם בלי חילול שבת.

שמים של ימי החנוכה מעיד על מהותם שהרי 'חנוכה' היא מלשון חינוך. הקב"ה 'מחנך' אותנו על ידי התורה, שהיא תורת חיים. הקב"ה מצווה עלינו ציוויים רבים שהם מצוות וחוקים, אבל הם גם דרך חיים והדרכה לאורח החיים המושלם ביותר, כגון: "לא תיקום ולא תיטור", "לא תשנא את אחיך בלבבך" ועוד.

כשעולים לתורה מברכים שתי ברכות - לפני הקריאה ולאחריה. נוסח הברכה שלאחר הקריאה הוא: "אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו". והקשה המשגיח רבי דן סגל שליט"א: אם זו תורה, זו אמת! וכי יש תורת ה' שאינה אמת?! לשם מה צריך אפוא לומר שהקדוש ברוך הוא נתן לנו "תורת אמת"?

וביאר, כי טבע העולם שדברים רבים משתנים בו במשך הזמן. העולם הוא דינמי. אך התורה לעולם אינה משתנה ולא תשנה אף פעם. זהו אחד מיי"ג עיקרים "שזאת התורה לא תהא מוחלפת, ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא יתברך שמו". וזה הפירוש שהתורה היא "תורת אמת" ולעולם אי אפשר לשנות אותה. היא נצחית!

ויש דבר מעניין לספר על זה:

בסמינרים הראשונים שערכנו לחוזרים בתשובה פוטנציאליים היו רק אקדמאים. היינו מעבירים יום שלם בהוכחה שהתורה היא אמת. ישבו אתם וחשבנו יחד: נתאר לעצמנו שאנו רוצים ליצור חברה חדשה ואיכותית, ואנחנו מבקשים לחוקק את החוקים הטובים ביותר, הן לחברה ככלל והן לבני האדם הנכללים בחברה זו כפרט - אילו חוקים היינו מחוקקים?

כל אחד מהמשתתפים הציע חוקים שנראו לו חשובים וחיוניים לקיומה של חברה מתוקנת. רשמנו על הלוח את כל הצעות החוק שהושמעו. כאשר כל ההצעות היו ערוכות ומסודרות לפנינו ניסינו לבדוק האם יהיה אפשר - במשך מאתיים או שלוש מאות שנים - לתת לחוקים פרשנויות וכיוונים שלא היו בכוונה המקורית של המחוקק. ומה העלינו? כל חוק וחוק שהוצע על ידי המשתתפים החכמים שלנו היה ניתן לפרשנות ולעיוות עד כדי שינוי הכוונה מן הקצה אל הקצה. זה היה חלקן הראשון של השיח.

בחלק השני הראינו להם שכל החוקים שהם הציעו - שעליהם המליצו כחוקים חשובים והוגנים, והכרחיים לחברה מתוקנת - כבר נמצאים בתורה. ואז ביקשנו מהם לנסות להצמיד לחוקי התורה פרשנויות

כאז גם היום. בכל דור עומדים עלינו לכלותנו, על ידי נסיונות בלתי פוסקים להחדיר לתוכנו את הגישה של הגויים לכל אורחות החיים. ישנו איסור מיוחד של "ובחוקותיהם לא תלכו" (ויקרא יח, ג), והקדוש ברוך הוא ציווה עלינו לגבי הכנענים: "לא תחיה כל נשמה" (דברים כ, טז) כדי שלא נלמד ממעשיהם. בכמה וכמה מקומות בתורה מוזכרת האזהרה, שאם לא יסלקו ישראל את הכנענים מהארץ הם ילמדו ממעשיהם הרעים ח"ו ויבוא עליהם חורבן.

אנחנו אומרים בהבדלה: "המבדיל בין קדש לחול... בין ישראל לעמים" - כפי שהקודש מובדל מן החול, כך בני ישראל צריכים להיות מובדלים מן העמים. וכדי להיות מובדלים עלינו לדעת ולהבין בבחירות מהו קודש ומהו חול. ישנן תקופות שבהן העמים מתנהגים כאילו הם בני אדם, אבל צריך לדעת תמיד מי הם העמים ומה מטרתם כדי לדעת להיזהר מהם.

שאלתי פעם את מורי ורבי הגאון רבי חיים גריינמן זצ"ל: איך אני יכול להוכיח בקצרה לאדם חילוני שיש בורא עולם ושהתורה אמת? ענה לי הרב גריינמן: "תאמר לו שאנחנו מהווים אחוז אפסי מהאנושות, ואף עלייך כל האנושות עוסקת בנו יומם ולילה".

ואני מוסיף, שאילו היתה איזו קבוצה קטנה ושולית שהיתה עושה כל מיני מעשים משונים - ואפילו שטויות והבלים ממש - מישהו היה מתייחס אליה?! לכל היותר היו אנשים מגחכים לרגע ואחר כך פונים לעסקיהם ושוכחים את התופעה המוזרה הזאת. אם כן, מה אכפת לגויים שאנחנו - שהננו קבוצה קטנטונת - נוהגים במנהגים שונים מהם? למה הם מתנכלים לנו ומתאמצים כל כך לכלות אותנו מבחינה גשמית ו/או רוחנית?

התשובה היא, שעצם הקיום שלנו הוא הוכחה שדרכם אינה נכונה, ואת ההוכחה הזאת הם רוצים למחוק. הם לא יכולים לסבול את ההוכחה החיה והתמידית שדרך התורה היא הדרך הנכונה.

ימי החנוכה הם ימי שמחה אצל החילונים בדיוק כמו אצלנו. ייתכן שבמידת-מה ימים אלו הינם הריגורל עבורם יותר מאשר עבורנו, מאחר ולולא אורות החנוכה היו עלולים ליפול עד התהום. בתקופתו של 'החזוה מלובלין' היה מלשין אחד בעיירה שהיה גורם ליהודים צרות ובעיות רבות והיה מוסרם לשלטונות. באחד מימי החנוכה הביאו התלמידים לרבי 'קוויטל' (פתק) ובו רשמו את בקשתם הנרגשת, שהרבי יפעל בכוחותיו להעניש את המלשין בעונש כבד שלא יוכל עוד להרע לאיש מישראל. אמר להם הרבי: "כלום יודעים אתם מה עושה המלשין הזה עכשיו? הוא מרעיש עולמות...".

הלכו התלמידים אל אותו מלשין ושאלוהו מה עשה באותו יום בשעה שדיבר הרבי את דברו. הביט בהם המלשין בפליאה ואמר: "מה הפירוש? זו הייתה שעת ההדלקה והדלקתי נרות חנוכה". אפילו הדלקת נרות חנוכה של אדם שפל כמו אותו מלשין פועלת פעולות גדולות בכל העולמות.

(מתוך הספר 'אריה שאג', חנוכה)

נראה לי, שכיום אף אחד כבר לא טוען את הטענה הזאת, שהייתה בעצם רק סוג של סטיגמה, שמטרתה להשמיץ את החרדים ולהקטין את דמותם. זה מה שמכרו באותן שנים בקיבוצים על מהותו של היהודי החרדי, אבל לאחר שהכירו חרדים מקרוב הבינו שזה לא נכון. הייתי מרצה בסמינרים רבים על יחסי אנוש ועל שלום בית, כפי שאתם אולי יודעים. אני נראה כאדם מהעבר, מימי הביניים, עם זקן גדול ופאות. כשבאתי לסמינר והתחלתי להרצות לפני אנשים חילוניים על הנושאים הללו הם הביטו בי בתהייה. "כנראה טעינו בכתובת", הם אמרו לעצמם, "טיפוס כזה ירצה בפנינו על תקשורת בינאישית ועל יחסי אנוש? נו, באמת...".

אך לא עברו יותר מחמש דקות וכל המחיצות נפלו. הם נשאבו אל התוכן, הדעות הקדומות והסטיגמות נעלמו. אחד הגורמים שאפשרו לאנשים חילוניים להיפתח, ולאחר מכן לחזור בתשובה, היה ההבנה שהם חיו בטעות. הם לא הכירו באמת את היהדות ואת היהודים שומרי התורה והמצוות.

החינוך שהתורה מחנכת אותנו הוא חוקי חיים. ה'חינוך' של הרחוב הוא חוסר חינוך, ואנחנו רואים לנגד עינינו את התוצאות. אין לאנשים מטרה אמתית בחיים, אין שמחה אמתית, וממילא יותר אנשים מתמכרים לדברים שונים - סמים, אלכוהול וכדומה. גם התמכרות לסטנולוגיה, שהולכת ומחמירה ככל שהטכנולוגיה מתפתחת, היא חלק מאותו אובדן שליטה עצמית. כשאדם מתמכר לגורמים שונים הוא מאבד את הבחירה ואז הוא הופך להיות כבהמה, שהרי ההבדל בין אדם לבהמה נעוץ בכוח הבחירה.

הגויים רוצים שנלך בדרכיהם ונהיה כמותם. כבר הצהיר על כך המן הרשע באמרו: "ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך... ואת דתי המלך אינם עושים ולמלך אין שווה להניחם" (אסתר ג, ח). הגויים שהולכו את ישראל לגלות ופיזרו אותם במדינות שונות, עשו זאת כדי להחליש את רוחם של היהודים ולהרחיקם מיהדותם. אבל הם שכחו דבר אחד - את הסנהדרין, את "החרש ומסגר". הגויים לא הבינו ולא הכירו את העוצמה של החרש והמסגר. מאחר שהסנהדרין נותרו לפליטה נוצק כוח בעם ישראל, ולא התבוללו ונטמעו בין העמים.

בתקופתו של מרדכי ארגנו הגויים שמונים ומאת יום של משתה כדי להכניס את היהודים למעגל החברתי שלהם, להרגיל את עם ישראל ל'סטייל' הגוי. הם ארגנו שבעת ימי משתה עם הפרדה למהדרין, גברים בנפרד ונשים בנפרד. המזון שהוגש שם היה בהכשרים המהודרים ביותר, העיקר לסחוף את עם ישראל ל'תרבות' שלהם. וכך הם עשו גם בחנוכה, כפי שאנחנו אומרים בתפילה: "בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו, כשעמדה מלכות יוון הרשעה על עמך ישראל". מה רצו הרשעים? "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". הם רצו "להעביר" כבדרך אגב. קודם-כל הם יגרמו לנו לרצות לחיות מהסטייל שלהם, ליהנות מההנאות שלהם, לדבוק באותה 'איכות חיים' מזויפת שלהם, ואז הם יעבירו אותנו מעל "חוקי רצונך".

עברתי פעם בסמטת אז"ר בבני ברק. היה גשם בחוץ, והנה דולק אחריי מישהו, רץ, אני שומע את הפסיעות מתקרבות אלי. בשעתו היה זה פחד ללכת בלילה במקומות הללו, והנה הגיע לידי אדם מכורבל עם מראה חילוני. נבהלתי, שאלתי אותו: "האם אתה רוצה משהו?"

הגה"צ רבי ראובן אליצור קרלנשטיין זצוק"ל על כוחם של מעשים

וַיְהִי בְּרִפְתָּהּ ה' בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ" (בראשית ל"ט, ה')

חכמים אמתיים, אולי הם יגעו ביחד בתורה ומכאן נוצרה כזו ידידות וכאלו געגועים. אך מה שלא היה ברור לי, שמעולם לא שמעתי שר' דוד והוא למדו יחד, וכי יש להם קשר כלשהו, בו בזמן שאני מכיר שנים רבות את ר' דוד ולא סיפר לי על כך מעולם. ויהי לפלא. חלפו כמה ימים. פגשתי את ר' דוד ברחוב: "ר' דוד! לא ידעתי מעולם שיש לך כזו ידידות עם הגאון הגדול... הייתי במעונו והוא התעניין עליך בערגה".

רבי דוד לא מגיב, מטוב ועד רע.

אני שואל שוב. הוא לא משיב.

תמהתי שבעתיים. הנה מסתתרים כאן דברים. אני מכיר את ר' דוד שנים רבות ולא קרה שהסתיר ממני משהו...

ניסיתי לשאול שוב והנה אני מבחין כי דמעות נוטפות מעיניו... ואז פתח את פיו: "כן, כן, מספרים כי לגאון ישראל רבי יצחק אלחנן מקובנה היה ראש קשה בצעירותו, גם למהר"ם שיק היה ראש חלש. והם הרי היו בסופם לגדולי הדור ממש", אמר ובכה.

לא הבנתי מה הולך כאן. אך הוא החל לספר: "דע לך, כי הגאון הזה שביקרת במעונו, בעת שלמד אתי בישיבה היה בעל ראש חלש באופן מיוחד! הוא היה געוואלדיגער צמא לדבר ה', אך מה אפשר לעשות, הוא לא יכול היה ללמוד דף גמרא. אך כיוון שבכל זאת רצה מאוד ללמוד, הלך לבחורים וביקש מהם שיסבירו לו. בישיבה למדו בעלי חסד והם למדו אתו. אך לאחר זמן-מה נוכחו לדעת כי מה שלומדים אתו - למחרת כלא היה... כאילו לא למדו, כי למחרת בא שוב וביקש עוד פעם. בקיצור, הציבור התעייף, הבחורים חשבו

הוזמנתי למסור שיחה בדרום הארץ. השבתי למארגנים המבקשים, כי מכיוון שהנסיעה קשה עלי למרחקים אני מעוניין בתשלום עבודה.

"בבקשה. מה הסכום שאתה מבקש?"

"אין כוונתי לכסף", השבתי, "אלא למשהו אחר: באותה עיר שוהה בתקופה זו אחד מגדולי התורה שבדורנו. כיוון שלא פגשתי אותו מעולם, רצוני להיכנס למעונו לשאול בכמה עניינים רוחניים". "בבקשה, אני מתגורר באותו בניין בו שוהה הגאון הגדול כעת", השיב המארגן, "אשאל אותו אם אתה יכול להיכנס". העניין סודר ויצאתי לדרך.

הגעתי למקום, ואחרי הדרשה הוא סידר לי מיד את הפגישה. הגאון המדובר כיבד אותי לשבת, שאל לשלומי ולמצבי, והנה הוא נזכר כי בהיותו אברך צעיר ראה אותי לראשונה, כנער צעיר, רוקד בחתונה. היה זה בנישואי שכן שלנו שהיה חבר שלו בישיבה בימים ההם. כיום החבר ההוא גם כן תלמיד חכם גדול וצדיק.

"אמרו לי אז כי הילד שרוקד בחתונה הוא בן של השכנים, משפחת קרלנשטיין", נזכר הגאון ומיד החל להתעניין בתשוקה מיוחדת לשמוע פרטים אודות ידידו מהישיבה, תלמיד חכם שהתחתן אז.

"מה נשמע עם הגאון ר' דוד? מה תפקידו, איך הוא מצליח?". השבתי לו את הפרטים, וכי הוא לומד ומלמד תורה בבני ברק, וכך שימחתי את לבו.

דיברנו עוד רגעים ספורים ושוב מתעניין הגאון: "מה שלום רבי דוד? תמיד מעניין אותי לשמוע משלומי, ואני שמח שהנה אתה יודע פרטים על הצלחתו בחייו, בתורה וביראה". והוא ממשיך: "אני שומע ממנו ד"שים טובים, אך אני שמח לשמוע גם מפיך דברים נעימים אודותי".

לא נאריך, רק אומר לכם נאמנה, כי לפחות שמונה פעמים במהלך אותו ביקור בן חצי שעה הוא התעניין: "איך מרגיש ר' דוד? מה נשמע עם ר' דוד?... הפלא ופלא.

לא ידעתי מה מסתתר מאחורי שאלותיו, כי מעולם לא נתקלתי בכזו התרפקות על ימים עברו, געגועים לימים שהם למדו יחד באותו ישיבה בבחרותם.

חשבתי לעצמי: מסתמא "אין אהבה כאהבת התורה". שני תלמידי

לעצמם: 'פשוט ביטול זמן, יגיעה לריק, מדברים שעות וכלום...'

"הוא בעצמו היה יושב לילות. שעות על גבי שעות. והיה מרגש מאוד לראותו מתייגע על הגמרא. מפעם לפעם ראו אותו דופק על ראשו ואומר בכאב: 'מה אומר תוספות? מה כוונת תוספות?', 'מה הכוונה כאן?'... נורא היה לראותו בתשוקתו, התמדתו וצערו.

"היחיד שלא התעייף היה אני. לא מחמת שחשבת כי ייצא משהו מהלימוד הזה, אלא פשוט התמלאתי רחמים עליו כיוון שביקש כל כך ואיך אפשר לדחות אותו?! לימדתי אותו פעמים רבות.

"חלפו ימים. הבחור השקדן התחתן. עבר ללמוד בכולל בישיבה מכובדת. והנה ביום בהיר נכנס לחדר האוכל בישיבה בחור שביקר באותה ישיבה שבה לומד ההוא בכולל, ושמועה בידו: 'רבותי! לר'... נפתח הראש. ביקרתי במקום לימודו וראיתי כיצד הוא מדבר בלימוד לעומקן של סוגיות עם אברכים ובחורים'. 'סיפורי מעשיות', הגיבו בלגלוג, 'כנראה איזה בחור או שניים החליטו להתחסד אתו'...

"חלפה חצי שנה ואברך נוסף הביא עמו שמועה נחרצת יותר, כי ביקר באותה ישיבה וראה איך הוא אומר 'חבורה' לפני אברכים, וכי בחורים צעירים פשוט רצים אחריו לדבר עמו בלימוד. עם הזמן הלך האיש הלך וגדל כאחד מגדולי התורה בדורנו! למד ולימד, זכה וזיכה את הרבים. כנראה אינו יכול לשכוח מה שעשיתי עמו חסד נעורים", סיים רבי דוד וקינח את עינו מדמעה נוספת.

רבותי, רבים מכם ודאי מכירים את התלמיד חכם הגדול הזה, רק שאינני יכול לנקוב בשמו. הנה פרי השקידה ועמלה של תורה.

עברתי פעם בסמטת אז"ר בבני ברק לפני שסללו שם כביש. היה גשם בחוץ, צעדתי עם המטריה שלי והנה דולק אחריי מישוהו, רץ, אני שומע את הפסיעות מתקרבות אלי. בשעתו, היה זה פחד ללכת בלילה במקומות הללו, והנה הגיע לידי אדם מכורבל עם מראה

חילוני. נבהלתי, שאלתי אותו: "האם אתה רוצה משהו?".

"ראיתי שאתה הולך עם מטרייה".

"בבקשה. היכן אתה גר?".

ברחוב החיד"א, לא רחוק מפה".

"יופי", אמרתי לו, "אני הולך בכיוון הזה".

התחלנו ללכת יחד. פניתי אליו: "שמעתי שבזמן האחרון ברחוב החיד"א שלכם, אולי ברובו - רוב תושבי הרחוב חרדים, הרבה בני ישיבה באו להתגורר בו" (החילונים עזבו ובני תורה קנו).

הוא אמר: "כן, באו אלינו הרבה בני ישיבות. בבניין שלנו עצמו כולם שומרי שבת, רק משפחה אחת לא, חוץ ממנה כולם שומרי שבת".

אני שומע שהוא מדבר ככה בידירות, והגשם זילף מכל הצדדים, שאלתי והתעניינתי: "נו, חביבי, ואיפה אתה?"... כמי שאומר: האם אתה גם בכיוון של שמירת תורה?

"תאמין לי", אמר היהודי, "אני מספר לך למרות שאיני חייב לומר לך כלום. השבת הזו ממש הייתה השבת הראשונה בה לא עישנתי".

לא פשוט, אדם שרגיל לעשן, אצלו סיגריה זה צורך עצום. כל השבת הוא נמנע מלעשן. ה' ישמור, מחלל שבת אך לא מעשן...

פניתי אליו: "ברצוני לשאול אותך, כיצד הרגשת?".

"האמן לי, הרגשתי שאני שווה משהו. הרגשתי שאני חי".

שומעים את ההרגשה של יהודי? אוי, מה שיש בנשמה של יהודי. הנה הוא מרגיש שהוא חי, כי זו החיות של היהודי: שבת קודש. כך הוא חש שהוא שווה משהו.

מה שמונח בנשמה של יהודי מעניק לנו רוגע וסיפוק. כל מצווה שעושים, מצוות שבין אדם למקום, כגון ברכת המזון, וכן מצוות שבין אדם לחברו - אלו ואלו מזון לנשמה.

אם יש לאדם בבית עציץ, ברור לו כי עליו להשקותו, לתת לו לשתות שלא יתייבש. אוי, כמה צריכים לתת לנשמה!

(מתוך הגדה של פסח 'חי ראובן')

הצטרפו לעשרות אלפי לומדי תוכניות 'דרשו' ז' טבת תש"פ מתחילים מסכת ברכות

להרשמה ולהצטרפות חייגו:

02-560-9000

למחרת, בשעת בוקר מוקדמת קיבל האברך מבורו פארק שיחת טלפון מפתיעה. על הקו היה כ"ק אדמו"ר מקלויזנבורג זי"ע בכבודו ובעצמו, ובפיו בקשה מהאברך שיגיע לביתו כי ברצונו לשוחח עמו. מובן, שהאברך מיהר לנסוע ליוניון סיטי ונכנס בדחילו ורחימו אל ביתו של האדמו"ר

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על כוחה של ההשתתפות בצער הזולת

"ספרו נא לי" (בראשית מ', ח')

של רעהו ולהעלות חינוך על שפתיו, ובזכותו גם מן השמים מרחמים על רעהו ומסייעים לו להיחלץ מצרתו ומצוקתו.

פירוש זה יכול לומר רק מלאך אלוקים שרף עליון, שהיה בשמים וראה בעיניו את כתות המלאכים מליצי הטובה המתחננים לפני הבורא שירחם על האדם השרוי במצוקה, כמו שאחרים מרחמים עליו.

כל אחד מאתנו שומע, לדאבון לב, בעיות ומצוקות כה רבות, ולא ייתכן שנתעלם מצערן של יהודי. לא יעלה על הדעת שצרת הזולת תיכנס לאוזן אחת ותצא מהשנייה מבלי להותיר כל רושם ושימת לב. הרי כולנו בנים לה' אלוקינו, ולא נוכל להתעלם מצרת השני ולעבור לסדר היום כאילו דבר לא אירע... אמנם איננו בדרגה שאין אנו יכולים להמשיך בשגרת חיינו הרגילה, אבל נעצור לרגע את מרוץ החיים ונעשה משהו מן המשהו עבור מצוקתו של יהודי אחר - אם זה אמירת פרק תהילים או נתינת צדקה, ואם זה נסיון לסייע לו בפועל... ובאשר כן, התעוררו נא יהודים ברי לבב, וקחו לתשומת לבכם כל קריאה ובקשה להתפלל עבור החולים והזקוקים לישועה. אמרו פרק תהילים, תנו פרוטה לצדקה, עשו מה שביכולתכם למען שבורי הלב המצפים להארה מן השמים.

עצה טובה הנמצאת בהישג יד כל אחד מאתנו היא, שכל המכיר ויודע על צער וקושי בבית חברו יציע את עצמו לעזור ולסייע בדברים הפשוטים וטכניים ממש.

בספרים הקדושים מובא, כי הדרך לעורר רחמים וחסדים על כלל ישראל ולהפוך את מידת הדין למידת הרחמים היא על ידי השתתפות בצערם של ישראל.

אם האדם מראה כלפי שמיא שהוא משתדל לסייע לנמצאים בצער - אם בסיוע בגופו ואם בתפילה ובבקשת רחמים, וכן בכל פעולות שיעיקרן נשיאה בעול עם הזולת - גורם הוא התעוררות עצומה של רחמים על כלל ישראל.

בספר 'הכשרת האברכים' מביא בשם ה'בעל שם טוב' הק' זי"ע שאמר, כי כאשר ראובן בא לשמעון ומבקש ממנו להקדיש לו כמה דקות מזמנו כיוון שיש לו איזה דבר נחוץ להיוועץ עמו ושמעון נענה לבקשתו, או אז אומר השי"ת, כי אם בשר ודם מוכן להקדיש מזמנו כדי להאזין לצרת חברו, אזי הקב"ה השומע תפילת כל פה ודאי יאזין לתפילת עמו ישראל.

נמצא, כי באותה עת שאדם מקבל על עצמו להשתתף בצער חברו הוא מעורר אצל הקב"ה רחמים כה גדולים, עד שהוא מאזין לא רק לתפילתו של אותו יהודי אלא לתפילת כל יהודי הפונה אליו. כמובן שלא תמיד יוכל שמעון לסייע בפועל לצרתו של חברו ורק השי"ת יכול לחלצו ממצוקתו, עם זאת, בעצם ההקשבה לדברי חברו, בהזלת הדמעה בשמעו את צערו של חברו ובהשתתפות האמתית בסבלו, מקל הוא על צער חברו.

הכאב הגדול ביותר של האדם הוא, כאשר הוא פונה לימין ואין לו עוזר, פונה לשמאל ואין לו סומך. אבל אם חבריו וידידיו, אחיו ורעיו, נותנים לו הרגשה שהם עומדים לימינו בכל עת, אף שבפועל אינם יכולים לסייע לו הוא חש הקלה רבה כי יש מי שחולק עמו בנטל.

מרחמים 'עליו' מן שמים

הרה"ק רבי דוד מטשורטקוב זי"ע אמר על דברי חז"ל (שבת קנא): "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים", שאין הכוונה רק לפשט הדברים שמרחמים משמים על המרחם עצמו, אלא הכוונה שמן השמים מרחמים על אותו אדם שאחרים מרחמים עליו. כאשר רואים בשמים כיצד בשר ודם מרחם על זולתו, אות הוא כי אכן זקוק הלה לרחמים ועל כן גם מן השמים מרחמים עליו! זכות גדולה היא אפוא למרחם, המנסה להקל מעט מצערו ומכאבו

אנו יכולים להזכיר בתפילתנו את כל השמות הללו, מכל מקום יכולים אנו לבקש מהש"ת שיחוס וירחם על כל אלו הזקוקים לישועה.

נחשוב בנפשנו כי אין לקב"ה כל מניעה לרפא את כל החולים, כפי שאומרים אנו באקדמות: "ובאתא קלילא דלית בה מששותא, זמין כל עבידתה בהך יומי שתא" - באות קלילה שאין בה ממשות ברא את העולם בשישה ימים, והיינו שבאות ה' נברא כל העולם, ואם כן השי"ת יכול לרפא את כל החולים שהרי הוא "מצמיח ישועות, בורא רפואות ונורא תהילות", ואין לנו אלא להתפלל ולבקש רחמים מלפניו יתברך, כי זו החובה המוטלת על כל אחד ואחד: לשאת בעול עם חברו.

ה'חפץ חיים' ישן על הרצפה

השתתפות בצער הזולת פירושה להיות קרוב ללב החבר, להרגיש את כאביו וייסוריו, ולסבול את סבלו כאילו מדובר בצער עצמו ממש!

והעידו אנשים נאמנים עדות אמת על רבן של ישראל ה'חפץ חיים' זצוק"ל, שבשנות מלחמת העולם הראשונה לא עלה על יצועו בלילה ואפילו לא לילה אחד, והיה ישן את שנתו הקצרה על רצפת הבית. כשניסו מקורביו להניאו ממעשהו עקב חולשתו, אמר להם בתוקף: "איך יערב לי לישון שינה ערבה על יצועי כשאלפי יהודים אחינו בשרנו נאבקים על חייהם בשדה הקרב ורובות ישראל נרדפים וגולים ממקומותיהם, שרויים בצער ובמצוק, ומצויים בסכנת חיים איומה?!"

וידוע על צדיקים רבים, חסידים ואנשי מעשה, שכאשר הייתה עת צרה ליעקב נמנעו תקופות ארוכות מאכילת בשר ומשתיית יין בימות החול, או שהיו נמנעים משתיית חלב ושאר דברים, והיו אוכלים ושותים רק כדי קיום גופם ולא יותר, וכל עסקם באותן תקופות היה לעורר רחמי שמים מרובים על עם ישראל הנתון בסכנה ומיוסר בצרה ובשביה.

לא רק בצרת הכלל היו גדולי ישראל משתתפים בכל לבם ונפשם, אלא אף בצרתו של איש יחיד. כמו שמסופר על הגה"ק בעל ה'ברוך טעם' זצוק"ל, רבה של לייפניק וחונתנו של הרה"ק בעל ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע, שפעם אחת חלה בלן המקווה שבעיר ולא התייצב בבוקר לעבודתו.

באותו יום נעצרה כרכרה מהודרת על יד ביתו של הגאון הנודע ה'ברוך טעם' זצוק"ל, רבה של לייפניק. הגבירה המפורסמת מרת תמר'ל הגיעה מוורשה וביקשה לשוחח עם הרב.

קיבלה הרבנית את פניה והודיעה שהרב סגור בחדרו ולומד את שיעוריו, ואין להפריעו אלא בעניין פיקוח נפש.

"אמנם עניני נפשות הם", אמרה הגבירה, "אבל לא פיקוח נפש חלילה". היא סיפרה לה שהיות ובתו המושלמת של הרב דלייפניק הגיעה לפרקה, ויש לה בן כליל המעלות - ענבי הגפן בענבי הגפן - מבקשת היא שבנה ייכנס לבית גדול זה ויגדל לתפארת בצלו של הרב, והיא תכלכל את הזוג על חשבונה עד שיעלה על כס הרבנות.

לדוגמה: היודע על בית שבו אחד מבני המשפחה מרותק למיטת חוליו, והבית על ילדיו מפוזר ומפורד בצער - ינסה להציע עזרה בטיפול בצרכי הבית פנימה, או בשאר פעולות של עזרה. ואי אפשר לשער ולהעריך כמה יכולה פעולה פשוטה זו להכניס שמחה וחיות בלבבות נשברים, לפעמים גם בלי להזדקק לעזרה למעשה - רק בהצעה בלבד מעלים חיוך ואור לבני הבית השבור.

ישנן צרות אחרות, שגם בהן מן הראוי לשאת בעול עם השני. אם מכירים מישהו שמתקשה למצוא זיווג הגון לבנו או לבתו, כמו שאנו שופכים לב כמים לשמים עבור ילדינו כך נעתיר עבור הזולת שימצא זיווג הגון במהרה.

איך ישן כשחברו שרוי בצער

שמעתי סיפור מופלא מפי בעל המעשה עצמו: אחד מאברכי קהילת צאנז בעיר יוניון סיטי בארה"ב, שעמדה בשעתו תחת הנהגת כ"ק אדמו"ר מקלויזנבורג זי"ע, נצרך לישועה מיוחדת במינה. ידיו שהתגורר בבורו פארק וידע מצרת חברו הגיע במיוחד כדי לשוחח עם חברו, אולי יוכל לסייע לו.

השניים ישבו בבית המדרש בשעת לילה מאוחרת ושוחחו בענייניו, והנה לפתע נכנס לבית המדרש כ"ק האדמו"ר זי"ע, שדירתו הייתה צמודה לבית המדרש, וראה את שני האברכים משוחחים ביניהם. לפתע שמו האברכים לבם לנוכחותו של האדמו"ר, והם קמו לפניו ביראת כבוד.

שאל האדמו"ר את האברך מבורו פארק למעשיו כאן בשעה כה מאוחרת, והאברך אמר לו: "רבי, הייתי בביתי בבורו פארק וכבר עמדתי לעלות על יצועי, אלא שאז חשבתי בלבי: 'כיצד תערב עלי שנת הלילה כאשר חברי נמצא בצער כה גדול?'. לא היה לי ספק ששנתו של חברי נודדת מעיניו, ולכן באתי במיוחד מביתי שבבורו פארק כדי לשמוע את אשר בפיו".

האדמו"ר האזין לדבריו ושיבח אותו על כך, ומיד שב לביתו. למחרת, בשעת בוקר מוקדמת קיבל האברך מבורו פארק שיחת טלפון מפתיעה. על הקו היה כ"ק האדמו"ר זי"ע בכבודו ובעצמו, ובפיו בקשה מהאברך שיגיע לביתו כי ברצונו לשוחח עמו. כמובן שהאברך מיהר לנסוע ליוניון סיטי, ונכנס בדחילו ורחימו אל ביתו של האדמו"ר.

אמר לו האדמו"ר: "דע לך, כי הפעולה שעשית אמש, שהגעת במיוחד אל חברך לשמוע את צערו, עוררה רעש גדול בשמים. כאשר ראו בשמים שיהודי אינו מסוגל ללכת לישון כשחברו נמצא בצער, ראו להושיע את האברך ממצוקתו. דע לך, כי בזכותך נושע האברך. אבל היות שאין רצוני שיחשבו שהיה כאן איזה מופת וכדומה, לכן אני מבקש ממך שתשתוק ולא תפרסם את הדבר; ולא זו בלבד, אלא תציע לחברך שיעשה פעולה של השתדלות טבעית כדי שיראה כאילו הגיעה ישועתו בדרך הטבע".

ואכן כך היה, והלה נושע תוך זמן קצר ביותר.

אם רואים אנו שחבר מצוי בצער, ולא רק חבר שאנו מכירים - גם כאשר אנו רואים מודעה נושאת בקשת רחמים, אפילו כאשר אין

הוא התקרב, קרע את חולצתו היחידה בארבע פינותיה, ואמר: "עכשיו, משאני לבוש בגד של ארבע כנפות, והחיוב שלי הוא מדאורייתא, יש לי דין קדימה לפני כולם". הרבי מקלויזנבורג התרגש מאוד ממעשהו של ר' מנדל פשיטיק, אבל החליט כי מאחר שהוחלט לעשות גורל אכן כן ייעשה. וכך אמר לר' מנדל: "אם כוונתך הייתה לשם שמים, יסובבו מן השמים שתזכה אתה בגורל"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על הנהגת הקב"ה עם ברואי

"וְאִשָּׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מַצְלִיחַ" (בראשית ל"ט, כ"ג)

את הנהגת הקב"ה עם ברואי במידה כנגד מידה ניתן לראות אף בימינו.

בארצות הברית פורסם על עורך דין ידוע לא יהודי שנתקף בשיגעון נורא עד שמת לפתע במיתה משונה מאוד, ואיש לא ידע מה היה הגורם לכך. העיתונים בחו"ל דיווחו בהרחבה על מיתתו של עורך הדין, והקהילה המשפטית גם היא נתקפה בהלם לאחר האירוע. אכן, מי שהסתכל רק על מקרה המוות המוזר ולא השקיף על האירועים שקדמו לו מתוך אספקלריה של אמונה לא יכול היה לתפוס על מה ולמה מת העו"ד במיתה שכזו. רק אדם המהלך בהרגשה ברורה שיש בורא לעולם, אין עוד מלבדו, הבין את הקשר בין מקרה אחד לשני.

יהודים המתגוררים באזור סיפרו לנו, שכמה שנים לפני שעורך הדין ההוא השתגע ויצא מדעתו הוא ייצג אחד מלקוחותיו שתבע יהודי למשפט. מיד בתחילת המשפט ראה עורך הדין לאן נושבת הרוח, והבין שהצדק נמצא לצדו של היהודי.

כיון שנשכר ע"י הצד השני ורצה לשלשל לכיסו את השכר הגדול, החליט להוכיח בפני השופט שהיהודי הנתבע אינו שפוי בדעתו. בדרך זו הוא ביקש להראות בפני השופט את צדקתו של הגוי. אבל מה עושים כאשר גם את זה אי אפשר להוכיח, שהרי מדובר ביהודי שפוי בהחלט? גיבש עורך הדין במוחו רעיון שטני והחליט לממשו. באחד הדיונים, כאשר התכונן היהודי לעלות אל הדוכן ולהציג את טיעוניו, צבט אותו עורך הדין צביטה עזה מאחוריו, וכדי שלא יזהו אותו כמי שעשה את המעשה ביצע את הצביטה בזריזות ידיים גדולה...

מרב כאב החל היהודי, שהיה בדרכו לדוכן, לצעוק ולקפוץ בתוך אולם המשפט. הכאב היה חד כל כך עד שבמשך דקות ארוכות לא הצליח להירגע, וכיון שעל פניו לא היתה צריכה להיות לו כל סיבה לצעוק, והוא לא הצליח לשכנע את השופט שאחד הנוכחים צבט אותו, יצא מופסד בדינו בטענה שהינו לא שפוי.

כל המעורבים במשפט ההוא אולי כבר הספיקו לשכוח את העניין, אבל השי"ת לא שכח ושילם לעורך הדין בדיוק כפי המגיע. מידה כנגד מידה.

וכיון שמידה טובה מרובה, הבה נשמע כיצד משיב הקב"ה ליראי במידה כנגד מידה.

יומיים לאחר ששב מורנו בעל ה'אילת השחר', הגאון רבי אהרון לייב שטיינמן זצוק"ל, ממסעו במוסדות התורה של אמריקה, בחורף תשס"ה, צלצל הטלפון בביתו. על הקו היה האדם שמימן את כל הוצאות הטיסה של ראש הישיבה ופמלייתו, וכן את שהותו הממושכת ביבשת האמריקנית.

סיפר העשיר לגרא"ל שטיינמן דבר מופלא: לפני שראש הישיבה הגיע לאמריקה הודיע האיש למזכירתו, כי מכיוון שיהיה עסוק מאוד במהלך הביקור הוא מתכוון לעזוב את המשרד למשך שבועיים ונתן לה הוראות לביצוע.

אחת ההוראות הייתה למכור מניה שהשער שלה בבורסה עלה, ואפשר עתה להשתכר מכך רווח עצום. הוא גם הורה למזכירה, שבמהלך השבועיים הבאים לא תעביר אליו אף שיחת טלפון.

מיד לאחר תום הביקור חזר האיש למשרדו, והשאלה הראשונה

ששאל את המזכירה היתה האם מכרה לפני שבועיים את המניה ההיא. המזכירה נאלמה דום, החווירה והאדימה חליפות, ובקושי הצליחה להוציא מפיה הודאה ששכחה לבצע את ההוראה הזו. העשיר מתקשר לבורסה כדי לברר מה עלה בגורל המניה, ולהזדרז למכרה עתה.

עקב שינויים בשוק הנפט העולמי עלתה המניה ממש עכשיו בעשרות אחוזים! דבר שאינו מצוי כלל, כידוע, בבורסה האמריקנית. וכך התעשר האיש ביום אחד בהון עתק.

אם הייתה המזכירה מוכרת את המניה באותו יום שביקש לא היה הרווח נכנס עתה לקופתו.

כיוון שראה השי"ת את מסירותו לראש הישיבה ואת הכספים המרובים שהזיל מכיסו על מנת שביקורו של הגראי"ל יעלה יפה, נתן השי"ת בראשו להודיע למזכירה שלא תעביר לו שום טלפון (כי אם הייתה מתקשרת אליו במהלך השבועיים, הוא היה שואל אותה אם מכרה את המניה), וכך יצא שבסופו של דבר המניה לא נמכרה ובחשבוננו עלו רווחים אדירים.

בשכונה מסוימת הייתה רק מכולת אחת, ובעליה לא נמנה על קהל יראי ה'. במשך שנים רבות הוא ניהל את העסק והכל באו לקנות אצלו.

אחד מתושבי השכונה שנקלע לקשיים כספיים החליט אף הוא לפתוח מכולת, אך כיוון שאיש זה היה תלמיד חכם והקדיש שעות רבות מסדר יומו ללימוד התורה לא רצה לבזבז זמן רב במכולת, והחליט שבחנותו ימכרו רק מצרכי יסוד כמו מוצרי חלב ולחם, שתייה וכו', ויעשה זאת בין שש לתשע בבוקר בלבד, כך שיהיה באפשרותו להקדיש גם עתה את מרבית יומו לתורה.

לא הייתה דעתו של בעל המכולת הוותיק נוחה בשמעו על פתיחת העסק בשעות הבוקר, והוא תכנן כיצד לפגוע בת"ח ובמכולתו.

במוחו עלה רעיון שטני במיוחד. הוא התקשר למשרדי מס הכנסה והלשין על מוכר המצרכים שאינו מדווח על מכירותיו...

לא שהיה לו מידע על כך, אבל ההנחה שלו הייתה שאם חוקרי המס יבואו לחנותו של הת"ח ייבהל מעצם בואם ולא יפתח יותר את החנות...

לחוקרי המוסד אין סיבה להזדרז ולהגיע בין שש לתשע בבוקר. הם הגיעו לשכונה בשעה אחת-עשרה, ועל פי הכתובת שנמסרה להם לא מצאו את המכולת. הם ניגשו לעוברים ושבים ושאלו איפה יש כאן מכולת.

והאנשים הצביעו בפניהם על... מכולתו של המלשין שהיתה ממוקמת במרחק כמה מטרים מהכתובת שנמסרה לחוקרים. אלה הבינו שמן הסתם חלה טעות, והחנות החשודה היא זו שהתושבים הצביעו עליה וניגשו לשם...

בעל המכולת הוותיק נחרד מאוד לראות את חוקרי המס נכנסים לחנותו, ומסתבר שעל ראש הגנב בוער הכובע והוא עצמו היה אחד ממעלימי המס הגדולים, ועתה נתפס בקלקלתו, ומפני הקנס הכבד

שהוטל עליו נאלץ לנעול את חנותו על מסגר ובריה - - - והתקיים בו "בור כרה ויחפרהו ויפל בשחת יפעל" (תהילים ז, טז) לפעמים אנחנו שומעים על מעשי מופתים ומתפעלים מהם, אבל צריך לדעת שלפני שמתפעלים מהמופת עצמו יש להתפעם מהמעשה שקדם לו.

ואולי אם נגדיר זאת במילים אחרות נאמר, שאחרי המעשה הראשון שהיה כרוך בהקרבה למען ה' יתברך - המופת כבר היה 'דבר המובן מאליו'.

הרה"ח **רבי מנדל פשיטיק** זצ"ל, ממופלגי חסידי גור, עבר בשואה הנוראה תלאות איזמות, התגלגל ממחנה למחנה, אולם כפי עדות חבריו לסבל לא נשבר ר' מנדל ברוחו, וגם במצבים הקשים ביותר שעברו עליו שמר על צלם אלוהיו.

לאחר השואה היה לו סיפור מופלא עם **"ק האדמו"ר מקלויזנבורג** זי"ע, ממנו אפשר ללמוד על גודל חיבת המצוות של ר' מנדל.

לרגל מחלתו וחולשתו היה ר' מנדל מאושפז ב'סנטוריום' בעיר גוטניק שליד מינכן בגרמניה. הרבי זי"ע הגיע לשם עם חוטי ציצית בידו, כדי לזכות את מי שיזכה בקיום מצוות ציצית.

לרבי היה רק אגד ציצית אחד, וברור שרק יהודי אחד היה אמור לזכות בו ולשזור בבגדו. כיוון שיהודים רבים לא קיימו את המצוה במשך כל שנות השואה, עטו הכל בהתלהבות רבה על הרבי ועל חוטי הציצית שבידו וביקשו לזכות בחוטים.

הרבי, בראותו כך, החליט להטיל גורל בין היהודים, שעל אף כל מה שעבר עליהם בשנות האימה לא הצליחו להשיג מהם את חיוב המצוות.

ראה ר' מנדל מה שהרבי עומד לעשות ועשה גם הוא מעשה. הוא התקרב למקום שהרבי עמד שם, ו... קרע את חולצתו היחידה בארבע פינותיה, ואמר: "עכשיו, משאני לבוש בגד של ארבע כנפות, והחיוב שלי הוא מדאורייתא, יש לי דין קדימה לפני כולם - - -".

הרבי, כך סיפר הוא עצמו לימים לבני עדתו בנתניה, התרגש מאוד ממעשהו של ר' מנדל פשיטיק. אדם שזה עתה יצא מן המחנות, ואי אפשר לתאר את מידת הסבל שעבר עליו - הדבר היחיד המעניין אותו עוד לפני האוכל והבריאות הגופנית היא מצוות ציצית! אה, אשרינו מה טוב חלקנו!

אך הרבי מקלויזנבורג עדיין התלבט מה לעשות. מחד גיסא, הבחור הזה צודק, שכן חיובו הוא מן התורה, אבל מאידך גיסא - עוד בטרם בואו לכאן ידע הרבי שיצטרכו לעשות גורל ואם כן הקהל כבר זכה בצורך לעשות גורל, ומהיכא תיתי להעביר עכשיו את הזכות בקיום המצווה לאדם אחד?

החליט הרבי, כי מאחר שהוחלט לעשות גורל אכן כן ייעשה, "אבל", אמר לר' מנדל, "אם כוונתך הייתה לשם שמים יסובבו מן השמים שתזכה אתה בגורל - - -", ואכן, מתוך מאות היהודים שהיו שם זכה ר' מנדל פשיטיק בגורל - - -

הוא אשר אמרנו, ההתפעלות היותר גדולה היא מהמעשה שקדם למופת...

קם הנשיא הרוסי פוטין ואמר: "שמעו נא יהודים, מעשה שהיה כאן ברוסיה. בשכונה אחת התגוררה משפחה ענייה מרודה ולה ילד קטן. הילד הזה היה אומלל כי הוריו עבדו קשה לפרנסתם מבוקר עד לילה, והיו משאירים אותו לבד בבית. בשכנותם גרה משפחה יהודייה, וכאשר הם ראו את הילד הקטן בבית הם דאגו לו לאכול כל יום, ודאגו לכל מחסורו. הילד הזה הוא אני עצמי!"

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על כוחו של חיוך והסברת פנים

"וַיִּשְׁאַל אֶת סָרִיסֵי פְרָעָה... מִדּוּעַ פָּנִיכֶם רָעִים הַיּוֹם" (בראשית מ', ז')

שר המשקים ושר האופים היושבים בבית האסורים יחד עם יוסף הצדיק, חולמים חלום ואינם יודעים את פתרונו. בבוקר רואה יוסף את פניהם שאינן כתמול שלשום ושואל אותם מדוע פניהם רעים היום. יש להבין: וכי מה אכפת לו ליוסף שלשני האנשים הללו אין היום מצב־רוח? מה זה עניינו שהם זועפים? סביר להניח כי יוסף לא היה משעמם ביושבו בכלא. הוא ישב שם וחזר על התורה שלמד מאביו. הרי הפסוק אומר שיעקב אבינו אהב את יוסף "כי בן זקנים הוא לו", ואמרו חז"ל שיעקב לימדו את כל התורה שלמד בבית מדרשו של שם ועבר במשך 14 השנים שישב שם. אם כן, בכל השנים בהן ישב יוסף בבית האסורים הוא חזר על תורת אביו ושינן את כל אשר למד, ומה אכפת לו ליוסף אם שני הגויים הללו עצובים וזועפים? ובכלל, כיצד הוא שם לב לכך?

ניצל ממוות בזכות אמירת שלום

ידוע הסיפור על אותו משגיח כשרות שהיה חלק מצוות עובדים יהודי, שעסקו בשחיטה במשחטה גדולה מעבר לים. אותו יהודי, בכל בוקר שהיה מגיע למפעל היה מקדם בברכה את השומר היושב בפתח, שרוב בני האדם כמעט ואינם שמים לב לקיומו; ובסיום שעות העבודה, כאשר היה עוזב את המפעל, היה נפרד לשלום מאותו שומר. יום אחד, בסמוך לסיום שעות העבודה נכנס אותו משגיח לבדוק דבר־מה באחד ממקררי הבשר הענקיים. פתאום הבחין שמישהו סגר את דלת המקפא מבלי שהבחין שיש בן־אדם בתוכו, וכך הוא נותר כלוא במקפא ענק שרק למחרת בבוקר יפתחוהו, כאשר הוא יודע שאין כל סיכוי שיצליח לשרוד בו בחיים במשך שעות ארוכות כל כך. הוא דפק על דלת הברזל הכבדה, צעק בכל כוחותיו, אבל איש לא שמע אותו. עובדי המפעל סיימו את יום עבודתם, והוא נותר כלוא בקור העז, כאשר הוא כבר מתכוון לקראת סופו המר. לפתע, כאשר כבר היה על סף קפיאה, נפתחה דלת הברזל ואותו שומר שבפתח קרא לו בשמו.

בזכות החיוך והסברת הפנים

אך אם נתבונן בדבר נוכל להבין כיצד הגיע יוסף לאותה משרה רמה, עד שהפך להיות השליט על כל ארץ מצרים. יוסף ביושבו בבית הסוהר התייחס בחביבות ובנועם לכל אלו שישבו אתו שם. מן הסתם, מדי בוקר כאשר היה פוגש את שר המשקים ושר האופים היה מחייך אליהם ודורש בשלומם, והם היו משיבים לו בחזרה. והנה, באותו בוקר כאשר פגש אותם יוסף ודרש בשלומם, הם לא ענו לו כמו בכל יום. פניהם היו עצובות, וכיוון שחשו כי הוא מתעניין בשלומם מעומק הלב פתחו את לבם וסיפרו לו על החלום המוזר שכל אחד מהם חלם. נמצא, כי כל הצלתו של יוסף ועלייתו לגדולה, שהתגלגלה לבסוף דרך שר המשקים, יסודה היה נעוץ באותה הנהגה של חיוך והסברת פנים לכל אחד ואחד. יוסף הצדיק לא היה מסוגל לראות בן־אדם עצוב עם פנים רעות. זה מנהיג אמת. מי שרוצה להיטיב עם כל בן־אנוש, יהיה זה בן ברית או שאינו בן ברית.

כלום... לא זו דרכה של תורה! על האדם להסתכל גם על טובת הזולת ולשאת בעול עם חברו.

חייב אדם להיות שקוע בלימוד התורה הקדושה, אך בד בבד אין זה פוטר אותו מלפעול ולעשות למען הזולת - הן לשאת בעול, והן להאיר ולהזריח את אור הקדושה והטהרה. או אז, זוכה האדם שהקב"ה נותן לו את הכוחות והכלים לכך.

הסיוע לילד הגוי ותוצאותיו

לפני מספר שנים בחג החנוכה היתה התכנסות במוסקבה, בה השתתף נשיא רוסיה, ולדימיר פוטין, עם הרב הראשי של רוסיה, הרב בערל לאזאר שליט"א.

במהלך האירוע קם הנשיא הרוסי ונשא דברים מרגשים, וכך אמר: "שמעו נא יהודים, מעשה שהיה כאן ברוסיה. בשכונה אחת התגוררה משפחה ענייה מרודה ולה ילד קטן. הילד הזה היה אומלל, כי הוריו עבדו קשה לפרנסתם מבוקר עד לילה והיו משאירים אותו לבד בבית, לעתים אפילו בלי להותיר לו אוכל.

"בשכנותם גרה משפחה יהודייה, וכאשר הם ראו את הילד הקטן בבית שאלוהו האם יש לו מה לאכול. כשהשיב בשלילה הם דאגו לו לאוכל כל יום, ובשבתות וחגים אף הזמינו אותו לסעוד על שולחנם. כך במשך תקופה ארוכה הם אימצו את הילד הגוי הזה ודאגו לכל מחסורו".

כאשר סיים פוטין את סיפורו המרגש הוסיף ואמר: "הילד הזה שעליו סיפרתי לכם, הוא אני עצמי! אינני יכול לשכוח כיצד אותה משפחה יהודייה דאגה לי. עד היום אני עוד זוכר את ברכת נטילת ידיים, ברכת 'המוציא' וברכת המזון, שהיו מברכים שם בבית!".

והנה, אותו ילד עני הוא כיום נשיא המדינה הגדולה הזאת, ויחסו ליהודים שבתוכה הוא יחס אוהד, כמעט חסר תקדים בכל מדינות אירופה. הכל בזכות אותה משפחה שדאגה למחסורו של ילד נכרי אומלל.

מי כעמך ישראל

בני ישראל הם גומלי חסדים, אפילו עם נכרים. זאת למדנו מיוסף הצדיק, להיטיב לכל אחד ואחד. להתעניין בשלום אותם גויים היושבים עמו בבית האסורים.

לכן מצא אותו מלך מצרים ראוי להיות שליט על מדינתו ולהיות "המשביר לכל עם הארץ". כי רק מי שמחפש כל הזמן כיצד אפשר להיטיב עם הזולת, הוא זה הראוי להנהגה.

(מתוך הספר 'משכני אחרך')

נדהם היהודי למראה הצלתו ממוות לחיים, ושאל את השומר: "מה הביא אותך לפתוח את המקפא בשעת לילה מאוחרת זו, כיצד עלה בדעתך שאני נמצא בתוכו?".

השיב לו השומר: "באמת כבר הייתי בדרך לביתי, אך פתאום נזכרתי שכאשר העובדים עזבו את המפעל לא ניגשת אלי להיפרד ממני לשלום. חשבתי בלבי: הרי בכל יום אינך עוזב את המקום מבלי לגשת אלי, ומה קרה היום? הייתי בטוח שקרה לך משהו רע ואולי אתה לכוד במפעל, ולכן שבתי אליו כדי לחפש אותך!".

הנה כי כן, בזכות הסברת פנים של אותו יהודי ניצלו חייו ממוות בטוח.

ענווה ונשיאה בעול עם הזולת!

הנהגה זו מחייבת כל יהודי ויהודי להאיר פנים לכל אחד, להתעניין בשלום הזולת ולרצות בטובתו. כך ראינו אצל גדולי הדור - אף שהיו שקועים בעמל התורה, עם זאת נהגו בכבוד כלפי כל אחד ואחד.

אצל מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל ראינו בעליל מידה מפלאה זו. סיפר לי רבי אהרן סימן טוב שליט"א (תלמיד חכם חשוב, היה ר"מ בישיבת 'חזון עובדיה' במשך שנים רבות, ופעל יחד עם רבי חיים רבי שליט"א לעשות מהפכה בעיר חולון), שהיה לו קרוב משפחה שעבד בנגרות. אותו נגר הוזמן לביתו של מרן זצוק"ל להרכיב ספרייה חדשה. הוא עבד שעות ארוכות ולקראת ערב עצר מעט לנוח.

להפתעתו ראה את מרן זצוק"ל נכנס לחדר ובידו מדף של ספרייה הנמצא מחוץ לבית. קם הנגר ושאל אותו: "רבינו, מה כבודו עושה? אני כבר אכניס את המדפים".

השיב לו מרן: "עבדת קשה יום שלם, ורצוני לעזור לך במעט להכניס את המדפים שעוד נותרו בחוץ".

פלא פלאות. מרן זצוק"ל, שכל שנייה שלו הייתה מנוצלת לתורה, חשב על אותו נגר ולא חס על כבודו ומעמדו, אלא יצא לעזור לו במעט!

בדומה לכך מסופר בספר 'רבינו' לרבי אליהו שטרית הי"ו, שפעם אחת הגיע הרב ישראל יונה אל ביתו של מרן והסתכל בספרייה של רבינו. מרן הבחין שהוא מחפש ספר מסוים ושאלו איזה ספר הוא מחפש. השיב לו רבי ישראל שהוא מחפש ספר מסוים, אבל הוא כבר ימצא אותו דרך קטלוג הספרים שהיה שם. אך מרן זצוק"ל קם מכסאו, הלך לחדר השני והביא לו את הספר המבוקש.

איזו ענווה ונשיאה בעול עם הזולת!

מרן זצוק"ל לא אמר לעצמו: אלמד תורה וחונן מזה לא מעניין אותי

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

כאשר הגיע הציור מושלם ומוכן לביתו פרץ הלה בבכי סוער. לדבריו, הוא כלל לא שיער שאביו נראה כה גרוע. "כשחייתי אתו היה נראה הרבה יותר טוב ובריא, ואילו כאן בציור הוא נראה כה תשוש וחלש; מי יודע כמה צרות עברו עליו מאז שעזב את הבית..." , התלונן הלה

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

כיצד אכן הצליח יוסף לעמוד בגבורה מול ניסיונות קשים כל כך?

חז"ל אומרים (סוטה לו): "תנא דבי רבי ישמעאל, באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון. אמר לו: 'יוסף! עתידין אחיך שייכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם. רצונך שיימחה שמך מביניהם?'". מבואר בגמרא, שאילולי דמות אביו שנגלתה לו בחלון היה יוסף נכנע לפיתוייה של אותה מרשעת, ורק גילוי דיוקנו אביו הוא זה שהצילתו מן החטא!

ומבארים בעלי המוסר, שבוודאי התגלות דמותו של יעקב אביו שנראתה ליוסף הייתה מחמת הרגלו התמידי להעמיד את דמות דיוקנו כל העת למול עיניו, ומיד כשיצא מבית אביו שמר בזכרונו את צורת דיוקנו אביו כדי שהיא תחזיק אותו במצבו הרוחני - שיהיה לו 'מחייב' להיכן יש לשאוף להגיע בעבודת ה', ומהו הרף הגבוה שניתן להגיע בחיים.

כשראה את דמותו הגדולה של אביו במצבו הקשה והאיום הוא נזכר בדוגמה האישית שראה אצלו, ביראת שמים הגדולה שספג ממנו, את האוויר הזך של קדושה וטהרה שנשם בצלו. זה מה ששמר עליו שלא יחטא, והשפיע עליו אף יותר מכל סתרי התורה שלמד עמו ביחידות במשך כל השנים.

יתירה מזאת, יוסף הצדיק היה נוהג לשאול את עצמו לפני כל פעולה שעשה ובכל ניסיון שעמד: "מה היה אומר על כך אבא אילו היה רואה אותי כעת נכשל?", "אם אתנהג כך וכך כיצד היה מגיב על כך אבא?".

מכירת יוסף למצרים לא היתה הצלה לכלל ישראל רק מבחינה גשמית להצילם מהרעב, אלא גם ובעיקר הצלה מבחינה רוחנית. ונסביר את הדברים: ישנה אמרה נפלאה ששמעתי מאבי מורי שליט"א, מדוע באמת גלגל הקדוש ברוך הוא דבר זה שיוסף הצדיק, בחיר השבטים, איש אלוקים קדוש, ישהה במשך שלוש שנים במקום זוהמה כה נוראה ויתמודד עם התמודדויות כה מסוכנות?

והוא, כי הלא אחד מחוקי הטבע הידועים הינו 'חוק כלים שלובים' - כאשר ישנם כלים או צינורות שמחוברים זה לזה, אם ישימו מים באחד מהם יגיעו המים בכלי או בצינור השני לגובה אחיד, (חוק זה הוזכר בדברי רש"י סוכה נג:). כיום שמרבית התושבים גרים במבני מגורים גבוהים, משתמשים בחוק זה כדי להעלות את המים לגובה. בונים מגדל מים מקביל לגובה הבנין, וככל שהמגדל גבוה יותר הצינור שכנגדו מעלה את המים לגובה רב יותר.

והנה, עשרות שנים לאחר מכן ירדו כלל ישראל למצרים וחיו שם קרוב למאתיים וחמישים שנים בארץ כה נוראה, המשוקצת והטמאה ביותר בעולם. כיצד יתכן שמלבד שלומית בת דברי לא נכשל שום איש מישראל? אלא שיוסף הצדיק העניק לכלל ישראל את הכוח להתגבר על היצר הרע על ידי שכבש את יצרו בצורה הקשה והאיומה ביותר. הוא הטביע בנו את הכוח להתגבר על הניסיונות ולעבור את כל אותן השנים בלי שום מכשול!

וכך מובא בחז"ל (ויקרא רבה לב): "יוסף ירד למצרים וגדר את עצמו מן העריות, ונגדרו כל האנשים כולם בזכותו". יתכן שהכוונה היא, שלא רק בזכות שראו אותו בפועל שהוא גדור מעריות ולמדו ממנו דוגמה אישית, אלא גם באופן הסגולי הוא החדיר בשאר האנשים כוח ויכולת לכבוש את היצר כמותו ולגדור עצמם מן העריות.

והנה, כדי שיהיה כוח לכלל ישראל לעמוד בניסיונות הגדולים שטומנת ארץ מצרים בחובה, גלגל הקדוש ברוך הוא שיוסף יצטרך להתמודד בניסיונות הכי קשים ואיומים ולעמוד בהם בגבורה, ועל ידי כך יסלול עבורם את הדרך לכבישת היצר. וכמו בחוק הטבעי של כלים שלובים - ככל שהמים במגדל גבוהים יותר כך המים כנגדם בצינור מגיעים לגובה רב יותר, וכך על ידי שיוסף הצדיק יתגבר על ניסיונות קשים ואיומים יותר יהיה לכלל ישראל קל יותר להתגבר.

וזו כוונת הגמרא: "אמר לו: יוסף! עתידין אחיך שייכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם, רצונך שיימחה שמך מביניהם?". ויתכן לפרש, שהכוונה היא שכך יוסף צייר במחשבתו, כיצד יעקב עומד ומוזהיר שיימחה שמו מאבני החושן, כך דמיין לעצמו שהיה נראה המעמד אילו היה יעקב עומד כעת בחלון ורואה את מעשיו.

יוסף הבין שלא תהיה לו אפשרות להישאר איתן בקדושתו ובצדקותו ולשרוד את חיי הטומאה הללו במצרים מבלי שיהיה דבוק בלבו ובמחשבתו בדמות דיוקנו של אביו, ויחוש שהוא נמצא בבית אביו כבימיו הקודמים. הנהגה זו היא שעמדה לו בזמנים ובניסיונות הקשים ביותר שלא להיכשל!

"כ"ק אדמו"ר ה'שפע חיים' מצאנו קלויזנבורג זי"ע היה מספר, שאביו כ"ק אדמו"ר הרה"ק רבי צבי הירש הלברשטאם זצ"ל, אב"ד רודניק, פנה אליו פעם ואמר לו: "מקנא אני בך שלא הכרת את הסבא הגדול ה'דברי חיים' מצאנו ושאר צדיקי השושלת למעלה בקודש, ולכך איך שתתנהג ייחשב כטוב. אך אני שהכרתי את אותם שרפי מעלה הרי יתבעו ממני כיצד לא למדתי מדרכיהם? כיצד דמותם הגדולה לא עמדה מול עיניי?".

בצלו של מרן ראש הישיבה הגר"מ שך זצוק"ל ראו בכל הזדמנויות ובכל פעולותיו הכלליות והפרטיות כיצד דמותו המאירה של מרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל עומדת למול עיניו. את פני ה'חפץ חיים' הוא זכה להקביל כמה פעמים, ומאז הוא ראה באישיותו כדוגמה וסמל של שלמות.

לישנא דשגרא היו אצלו ביטויים מן הסוג הזה: "מה היה ה'חפץ חיים' אומר על כך?", "אני אומר לכם שה'חפץ חיים' לא היה מרוצה מדבר כזה", "אילו ה'חפץ חיים' היה חי עימנו בוודאי היה נוהג כך וכך". כך גם כשתיאר פעם דברי חז"ל על ענייני עולם הבא אמר: "אני רואה למול עיניי את ה'חפץ חיים' יושב כעת במרומים ומתענג על זיו השכינה. שר, שמח רוקד!".

תמיד ראו בו את הרצון להתחקות אחר מעשיו ולצעוד בעקבותיו. בספר 'משולחנו של רבינו' כתוב ביטוי מפליא שהתבטא הרב שך: "ה'חפץ חיים' הוא הרבי של כלל ישראל עד ביאת משיח!". דמות דיוקנו של ה'חפץ חיים' נגלתה לו! היא נטעה בו תחושת 'מחייב' לרוממות, לגדלות ולשלמות!

לאחר השואה האיומה החלו לעלות פליטים רבים לארץ הקודש, מרביתם הגיעו אחד מעיר ושניים ממשפחה בודדים וגלמודים, סחופים ודווים. לחלקם היתה תמונת מזכרת מהוריהם או מקרוביהם שנספו על קידוש ה', ובה הרגיעו מעט את תחושות הגעגועים העזים שקיננו בהם.

אבי מורי שליט"א רגיל לספר בבדיחותא על יהודי אחד, לא חכם במיוחד, שבא גלמוד מהשואה ולא היתה לו שום מזכרת מאביו, וגעגעויו כלפיו גברו. הוא ניגש באחד הימים לצייר מומחה ותיאר לו בפרוטרוט כיצד היו נראים תווי פניו וצורתו של אביו, וביקש ממנו שינסה לקלוע אל המטרה לפי תיאוריו. הוא כמובן שילם לו על כך טבין ותקילין.

כאשר הגיע הציור מושלם ומוכן לביתו פרץ הלה בבכי סוער. לדבריו, הוא כלל לא שיער שאביו נראה כה גרוע. "כשחייתי אתו הוא היה נראה הרבה יותר טוב ובריא, ואילו כאן בציור הוא נראה כה תשוש וחלש, מי יודע כמה צרות עברו עליו מאז שעזב את הבית..." , התלונן הלה.

אך הצייר לא הבין מה פשר סערת הרגשות הזאת, ואמר לאיש: "אביך נשאר בדיוק כפי שהיה, אך הציור לא צויר היטב! כיצד תרצה שאצייר את תווי פניו של אביך בדיוק כמו שהיה מבלי שראיתי אותו מעולם!". ציור דמות יכולה להיעשות על ידי שמכירים את היטב את המתואר וכך לצייר את ציור המחשבה אל הפועל, אך בלי היכרות אישית לא יתכן הדבר כלל. יוסף הצדיק זכה להכיר היטב את יעקב אביו, והליכותיו היו חקוקות על לבו, וממנו הוא שאב כוחות, יכולות ודוגמה אישית כיצד להינצל מן הניסיונות!

מי שזכה להכיר מעט את אישיות הפלאים של רבי **אליעזר פלצ'ינסקי** זצ"ל אמנם ראה דמות צנומה וצנועה שמתהלכת כאן בסימטאותיה הישנות של ירושלים, אך רוחו שיגו ושיחו נטועות אישם בערבות בריסק, מיר, דווינסק, דבוק ברבותיו גדולי עולם, מהם ספג תורה וחכמה.

בענין זה אמר פעם רבי **אליעזר פלצ'ינסקי**, דבר נפלא: היה זה לפני עשרות שנים, כאשר השיא רבי אליעזר את בתו בארה"ב. את שמחת ה'שבע ברכות' האחרון ערך יהודי חסיד באבוב, אשר הזמין למסיבה את רבו כ"ק אדמו"ר הרה"ק רבי **שלמה מבאבוב זי"ע**.

בקרב עדת חסידי באבוב קיים ניגון מסורתי למזמור 'שיר המעלות' אשר עיני אל ההרים' אשר מושר בפיהם בהתרגשות גדולה, שכן הניגון חובר על ידי כ"ק אדמו"ר הזקן רבי **בן ציון מבאבוב זי"ע**, הי"ד. עם סיום הניגון המרגש התבקש רבי אליעזר זצ"ל לשאת את דברו, והיות שכלל לא תכנן לדבר באותה מסיבה, כיוון שהפצירו בו אמר את הדברים הבאים: "שמעתי את ניגון שיר המעלות שלכם, האמת שאני לא יודע כל כך טוב לשיר, אבל אני רק יאמר לכם מה מונח בניגון הזה. "חז"ל אומרים במדרש (בראשית רבה סח, ב) שכשבא יעקב אבינו לחרן אמר 'אשא עיני אל ההרים - אל ההורים', אל אבותיו הקדושים. יעקב אבינו הגיע למקום טומאה, לביתו של לבן הארמי, וחשב לעצמו איך אעמוד במקום כזה? חיזק עצמו ונשא עיניו אל ההורים, כלומר שהעמיד דמות דיוקנו של הוריו הגדולים מול עיניו, וכך זכה יעקב לשמור את תרי"ג המצוות בשלמותן בבית לבן.

אני משער לעצמי, אמר רבי אליעזר, "שבשנים שלפני פרוץ מלחמת העולם השנייה לבו הגדול של הרבי בן ציון מבאבוב הי"ד הרגיש איזו רוח סערה מתקרבת לחופי עם ישראל באירופה. אם לפני הסערה מתגוררים היהודים איש איש במקומו, לאחר הסערה עלולים לפוץ כל אחד למקום אחר, ומה יחזיק אז את היהודי בכל מקום חדש אליו יזמן? לכן הכין להם כצידה לדרך את הניגון על המזמור הזה, 'אשא עיני אל ההרים - אל ההורים', שיזכרו בכל מקום ומקום, בכל ניסיון וניסיון, להעמיד את דיוקן ההורים מול עיניהם, וכך ישתמר חסידותם ושלמותם היהודית.

נפלא!

(קטעים נבחרים מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

'בתורת ה' חפצו': החוברת המיוחדת שתחולק למשתתפי הסיומים של 'דרשו'

בתוך החוברת משולב הקונטרס הנפלא 'תורת הגישמאק' שעשרות אלפי עותקים ממנו כבר נחטפו על ידי תלמידי הישיבות

החזיק של 'דרשו'.

הקונטרס שהודפס בכ-50 אלף עותקים, נחטף על ידי בני הישיבות ואברכי הכוללים עמלי התורה, ועורר הדים נרחבים בעולם התורה. הורים רבים ביקשו להשיג את הקונטרס מתוך שאיפה עזה להחדיר את האהבה ללימוד בתורה בקרב ילדיהם, הצעירים וגם הבוגרים.

כמו כן מופיע בחוברת מידע מיוחד במינו המסייע ללומדי הגמרא בכלל וללומדי הדף היומי בפרט, עם פירוט המידות והמשקלות שהיו נהוגות בתקופת הגמרא, ערך המטבעות השונים, סדר הדורות ומידע רב ערך נוסף שמופיע באופן מסודר ובהגשה מאירת עיניים, למען יוכלו לומדי הגמרא להפיק ממנו את מירב התועלת. כל אלו מגיעים במסגרת השער החמישי: 'שְׁתֵּהא תוֹרְתָא אֶמְנוּנָא'.

השער השישי בחוברת: 'פְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמָךְ' המוקדש לפעילות חובקת העולם של ארגון 'דרשו' - הארגון התורני הגדול בעולם, על שלל התוכניות השונות שנוסדו ומנוהלות מתוך מטרה אחת ויחידה: להעמדת תלמידים הרבה בכל מקצועות התורה הקדושה, והרחבת לימוד התורה בכל רחבי העולם היהודי.

בשער 'וְלוֹמְדֵי תוֹרְתָךְ', מופיעה סקירה תמציתית ומסוגנת היטב אודות מבחר ספרי 'דרשו' הנודעים שהאירו את עולם התורה כולו, והעניקו כלי מלחמה ביד עוסקי התורה לדורותיהם.

ולסיום נחתמת החוברת בשער השמיני 'אֶרְךָ יָמִים בְּיָמִינָה', הכולל גלריה רחבה של מראות קודש ותמונות הוד של מרנן ורבנן גדולי התורה והחסידות בסיומי 'דרשו' על 'הדף היומי' - בבלי ועל 'הדף היומי בהלכה'.

חוברת מיוחדת במינה צפויה לראות אור בימים הקרובים, לאחר עמל ויגיעה רבה שהושקעה בה על ידי צוות של רבני וסופרי 'דרשו', לקראת שרשרת אירועי הסיום המיוחדים שעורך הארגון בכל רחבי העולם היהודי, עם סיום לימוד המחזור ה-13 של 'הדף היומי'.

החוברת 'בתורת ה' חפצו', תהיה חלק בלתי נפרד מחבילת השי' בה יזכה כל אחד ממשתתפי הסיומים של 'דרשו', ואשר תכלול בין היתר את יצירת המופת האחרונה מבית 'דרשו', ספרו החדש של נשיא הארגון רבי דוד הופשטטר - 'דרש דוד' על מסכת אבות.

מדובר באסופה מיוחדת ומרתקת הכוללת שמונה שערים עמוסי תוכן איכותי ותועלת מאוד ללומדי 'הדף היומי' בפרט וללומדי התורה בכלל.

החוברת נפתחת בדברי מרנן ורבנן גדולי ישראל על מעלתם הגדולה של מסיימי הש"ס המרוכזים בשער הראשון תחת הכותרת 'הִדְרָךְ עֶלְךָ', ואילו בשער השני מופיעים תחת הכותרת 'הִדְרָךְ עֶלְךָ', ציטוטים נרחבים ממשאות מרנן ורבנן גדולי ישראל במעמדי סיום הש"ס.

בשער השלישי, 'דִּעְתָּן עֶלְךָ' מובאות עובדות ומעשיות ממרנן ורבנן גדולי הדורות אשר לא הסיחו את דעתם לרגע מלימוד התורה הקדושה.

השער 'לֹא נִתְּנֵי מִנָּךְ', הרביעי מבין השמונה, עוסק בדרכי קניית ה'גישמאק' בלימוד, למען יעמדו דברי התורה בזכרון הלומדים לאורך ימים ושנים, ומהווה למעשה גרסה מחודשת ומפוארת במיוחד של הקונטרס 'תורת הגישמאק' שיצא באחרונה לאור על ידי מוקד הישיבה של ארגון 'אחינו', זרוע

הודעות חשובות

בהתקרב מועד המעמדים הגדולים לכבוד התורה ולומדיה, לייקר ולרומם את בני החבורה העמלים ויגיעים בתורה, בשינון ובחזרה, משפחת נבחני 'דרשו' - בתוך כלל ישראל השמח בשמחת מצווה לגומרה של תורה ועבד יומא טבא לרבנן ותלמידיהו. להלן מספר הודעות חשובות:

הכרטיסים לזכאים ע"פ הרישום המוקדם למעמד ב'בנייני האומה' יישלחו במהלך השבוע הקרוב.

הכרטיסים לזכאים ע"פ הרישום המוקדם למעמד ב'יד אליהו' יישלחו בעוד שבועיים.

לצערנו הרב, לאור ריבוי הבקשות לקבלת כרטיסים למעמדי 'דרשו' והמצב שבו נבחנים רבים לא הצליחו לקבל כרטיס, אנו מבקשים להודיע כי גם אלו אשר אושרו להם כרטיסים לבני משפחה ייתכן ויקבלו רק כרטיס אחד.

חב לאחרני ח"ו - אם אין בדעתך מסיבה כלשהי להגיע למעמד או אם קיבלת ע"פ זכאותך מספר כרטיסים ואין בדעתך של מקבלי הכרטיסים להגיע למעמד - אנא צור קשר מידי עם משרדי דרשו, כדי שלא יהיה חב לאחרני לאור ריבוי הפונים לקבלת כרטיסים. (אי הגעה לאירוע ללא הודעה תצוין במשרדינו לאירועים הבאים)

בכל מקרה לאחר חצי שעה ממועד תחילת המעמד, הכרטיס שקיבלת הופך לכרטיס על בסיס מקום פנוי ויתאפשר להכניס לאולם על בסיס מקום פנוי אחרים למקום שאותו קיבלת.

לכל כרטיס מצורפים 2 כרטיסים מגנטיים. כרטיס עבור המתנות המוחלקות בסיום המעמד הגדול. וכרטיס המקנה אפשרות להטבות בדוכני מכירת הספרים של 'דרשו'.

במתחם 'בנייני האומה' יוקמו 2 דוכנים, דוכן אחד למכירת עודפים של ספרי דרשו החל מ-10 ש"ל לספר/קונטרס. כמו כן יופעל דוכן למכירת ספרי 'דרשו', כאשר בהוספת 10 ש"ל בלבד תוכל לקבל את הסטים או הספרים שהזמנת ישירות לביתך.

אין הסעות למעמד ב'בנייני האומה'. מי שבעקבות הודעה זו לא יוכל להגיע למעמד וקיבל הודעה על זכאותו לכרטיס - נא לפנות למוקד 'דרשו'.

ארגונים וקהילות המעוניינים לקיים 'שידור חי' של המעמדים וכן של כנס 'בית של תורה לנשים'. מוזמנים לפנות למשרדי דרשו dirshu@dirshu.co.il

מוקד 'דרשו': 02-5609000

כרטיסים

מתנות והטבות

הסעה

מוקדים

מנהלת המחוז של משרד השיכון עברה בחדרי הבית, הציצה לכאן ולשם ומדדה. היא יצאה נסערת: "אני לא מאמינה למראה עיניי. כיצד יכולות 14 נפשות לחיות בתנאים כאלו, בדירה כזאת קטנה של שני חדרים, וכזו שמחה ושלווה יש בבית...?! זה דבר לא מובן"

גדלות מידותיו של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל

את הרישיון. אבל ר' בן ציון לא השיג כסף למימון הבנייה, ולאחד התלמידים מיישבת פוניבז' נודע על כך והוא השיג הלוואה מאביו, גביר תושב צרפת, והעניינים החלו להתקדם, תכניות, קבלן וכו'.

ערב אחד נכנס אחד השכנים בבנין הסמוך לר' בן ציון והודיע לו כי הוא מתנגד לבנייה. המדובר היה בשכן שהוא עצמו הצליח שנה קודם לכן לבנות, וקיבל אז רשות מהרב פלמן והוא כמובן בנה כאוות נפשו, אבל כעת הודיע על התנגדותו הנחרצת. עד היום לא ברור מה היה המניע לסירוב התקיף. ר' בן ציון שמע היטב בסבלנות את דבריו של המתנגד, וניסה להבין מה מפריע לו ולא הבין, אבל מה שכן הבין שאין סיכוי שהוא יתפייס, לא בממון ולא בתחנונים... כאשר נפרדו הרהר כמה דקות ושוב הרהר, ואז הודיע לבני הבית בצורה מוחלטת: "לא בונים". הוא יצר קשר מידי עם הקבלן להודיע על ביטול התכנית, ושאל האם חייב בתשלומי קנס מסוים שישולם על ביטול התכנית.

המשיך המודד מהעירייה לספר, שביקשו ממנו שאולי הוא ישכנע את ר' בן ציון שאין לשכן שום זכות להתנגד מבחינה חוקית, ואכן הוא שוחח עמו אך ר' בן ציון ענה לו במאור פניו: "לא שווה לבנות אפילו מטר אחד אם משום כך תיווצר מחלוקת עם שכנים". "והודה לי מאוד על המאמצים ושייב את טוב הלב שלנו. איחל ובירך אותי בכל לב, ונפרדנו. לא נתקלתי בכל שנות עבודתי בעירייה בדבר כזה. לכן באתי במיוחד לספר לכם", סיים מודד העירייה לספר. "עוד אנשים ניסו לפעול ולשכנע, אך ר' בן ציון ביקש לחדול מלעסוק בכך ומלדבר על זה לגמרי.

נו, ומה עם השכן? לא נשאר לר' בן ציון שום קפיידא עליו, והמשיך

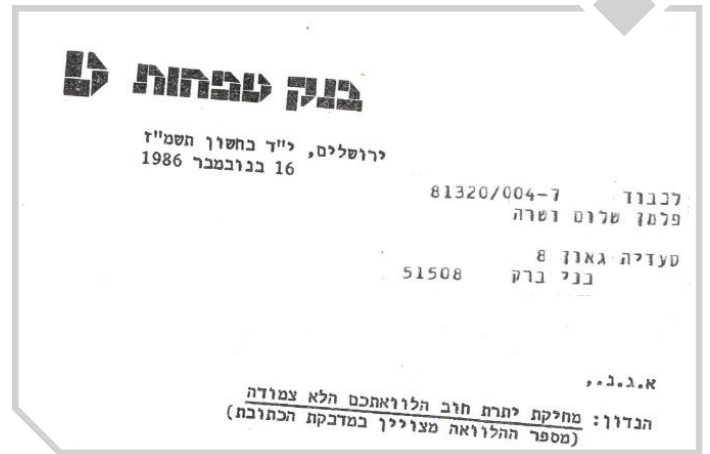
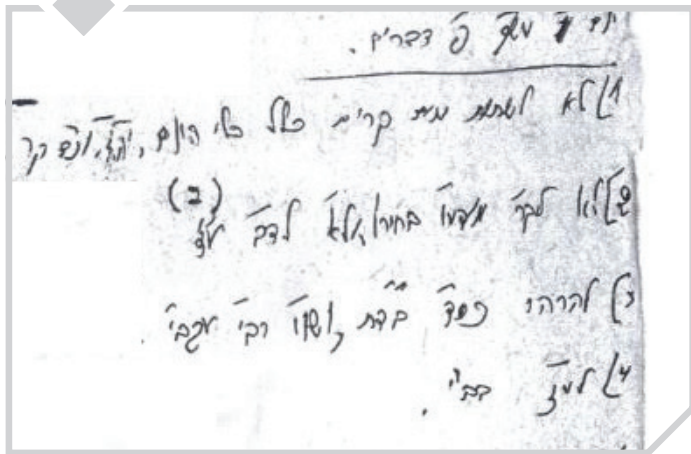
"וַיֵּרָא אֲדָנָיו כִּי ד' אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ד' מַצְלִיחַ" (בראשית ל"ט, ג')

ומפרש רש"י: "שם שמים שגור בפיו". ומקשה הרה"ג ר' זלמן סורוצקין זצ"ל בספרו 'אוזניים לתורה', וכי מאין ידע המצרי הזה להכיר ולהעריך את צדקת יוסף? אלא שהיה שומע שהוא מזכיר שם שמים וראה שהוא מצליח, ותלה זה בזה.

ישנם יהודים המהווים דוגמה חיה ומאלפת להווי חיים שכזה - שם שמים שגור בפיו". כל מהלך חייהם נמדד בשם שמים השגור על פיהם ובמחשבתם, וכך היה הרה"ג ר' שלום בן ציון פלמן זצ"ל. מספרים מכריו ומשפחתו, כי כל דבר שעשה או שנמנע מלעשות - אלו היו השיקולים: שם שמים שגור על פיו. למתבונן מן הצד זה היה נראה כאילו הכל הולך בצורה קלה ומופלאה, ההתמדה, התפילות, המידות הטובות - נו, וכי איזה יצר הרע יש לו? אך ר' בן ציון הקיף עצמו ב'קבלות' ועמל בכל רגע ורגע להתעלות עוד ועוד, וכפי שרואים בצילום דף הקבלות: לא לשתות מים קרים כלל כל היום. • לא לקרוא מודעות בחירות ולא לדבר על זה • להרהר כסדר בדברי תורה, ושוויתי, ורבי עקביא וכו' • לדבר דברי תורה לעצמי • להתחזק בכל דרכך דעהו • באכילה רק בדברי תורה להרהר • ברכות הנהנין וכו' בסידור.

בבית ברחוב סעדיה גאון הסתופפו 14 נפשות בשני חדרים, אחד לבנים והשני לבנות, ועוד מרפסת קטנה שסגרו ל'חדר הורים'. אחד מתלמידיו שהכיר את הצפיפות ביקש מהרה"ג ר' יודל בויאר שיבקש מאביו (שהיה סגן רה"ע בתל אביב) לנסות להשיג אישור לתוספת בנייה להרחבת הדירה עבור הרב פלמן. אביו של ר' יודל בא לבית הגרב"צ כדי לבדוק את האפשרות לתוספת בנייה. הוא שרטט תכנית הרחבה, ולאחר מכן פנה עם התכנית לראש העיר בני ברק ואמר לו: "זו בקשה אישית שלי לרישיון עבור הדירה של משפחת פלמן", והגלגלים החלו לנוע.

מודד העירייה, שהגיע לנחם אחרי פטירת ר' בן ציון, סיפר על מה שהתרחש מאחורי הקלעים של אותה תכנית בנייה. מי שלא ראה את הצפיפות ששררה בביתם לא יבין במה מדובר. ואכן, לאחר עבודה אינטנסיבית כל השכנים של הרב פלמן שגרו בצד הבניין שלו קיבלו תחילה רישיון לתוספת בנייה. כדי לאשר למשפחת פלמן חדר גדול ומרפסת, הייתה חובה לאשר תוספת בנייה גם לשכנים - מה שנקרא בימינו 'שינוי תב"ע'. חלק מדיירי הבניין מימשו במהירות

סירוקה, ר' שלמה לורנץ והרב לסקר.
עד היום לא ידוע מדוע הגיעו דווקא ביום שישי. אולי הם ציפו שהיא תראה בית יהודי מלא בילדים "מפוזר ומפורד", כפי שברוך ה' בדרך כלל נראה בית כזה בעיצומן של ההכנות לקראת שבת... חברי הוועדה ביקשו רשות מהרבנית שרק מנהלת המחוז תיכנס פנימה ו'תסתובב' בבית והם יישארו בפתח. הם קיבלו רשות לכך. מנהלת המחוז עברה בחדרי הבית, הציצה לכאן ולשם ומדדה. היא יצאה נסערת: "אני לא מאמינה למראה עיניי. כיצד יכולות 14 נפשות לחיות בתנאים כאלו, בדירה כזאת קטנה, וכזו שמחה ושלווה יש בבית...!! זה דבר לא מובן". והוסיפה ואמרה: "אני מקנאה בכם. יש לי בן ובת וכלב בבית גדול, ולמרות זאת אין לי בביתי אושר ושלווה כפי שיש כאן בבית של שני חדרים ובהם 14 נפשות. אני מתפעלת ומודיעה בזאת, שמיד בשבוע הבא יהיה אישור של כל בקשה שתבקשו".

באותה תקופה החליפה מדינת ישראל את המטבע, ובמקום לירות החלו להשתמש בשקלים. האינפלציה הייתה גדולה, וכיון שהמשכנתא המשלימה באישור משרד השיכון הייתה בנויה כתשלומים שאינם צמודים למדד ושלא ככל הלוואה שצמודה למדד, זה גרם לכך שכל סכום ההלוואה הפך לסכום מגוון ולכן בוטל מאליו כמעט כל החוב לבנק. הבנק מחק את המשכנתא. ונמצא בסופו של דבר, שמשפחת פלמן קיבלה בשכונה החדשה, דירה של ארבעה חדרים חנים.

ר' בן ציון היה משוחח לפעמים על המקרה הזה כדי לחזק ולעודד, וכה אמר כמה פעמים לידידיו בכולל: "כשמוותרים לא מפסידים, תמיד כשוויתרתי לא הפסדתי. ולדוגמה במקרה זה, לו היינו בונים היינו מסתכסכים עם השכן, הייתי נשאר בדירה אחת קצת יותר גדולה (שלושה חדרים) ועם סכסוך שכנים, שהרי לא היה עולה בדעתי להסכים לקנות דירה חדשה... ועכשיו שוויתרתי, קיבלתי דירה גדולה של ארבעה חדרים חנים. בנוסף לכך, את הדירה הישנה יכולתי לתת עבור נישואי בנותיי שעמדו בפרק השידוכין, וחפצו בחתנים תלמידי חכמים".

(ע"פ הספר 'ספר ללא שם', וחן חן למכון 'שלמים מציון' על צילומים אלו המופיעים לראשונה)

לדבר אתו כידיד ממש, ותמיד כשנפגשו דיבר אתו בשמחה, כאילו הוא חברו הטוב ביותר. המחיקה מתאימו המוח הייתה לחלוטין. תוספת הבנייה לדירה לא צלחה, אך תוספת הבניה למידותיו התרומיות והנעלות של ר' בן ציון ומשפחתו צלחה גם צלחה. בימים ההם החלה להיבנות שכונה חדשה בבני ברק. הנהלת צא"י ביקשה להביא רב חשוב לשכונה, הם נכנסו למרן הרב שך וצוק"ל כדי להתייעץ את מי להכתיר לרב. אמר להם הרב שך: "תיקחו את הגר"צ פלמן שהוא יהודי משכמו ומעלה. צדיק ומלא ביר"ש, ואיש הלכה". מיאן ר' בן ציון כי היה סבור שתפקיד הרבנות יגרע מלימודיו. ניסו לשכנעו שייטול על עצמו את הכתר, אך הוא דחה את המשכנעים בכל לב. הם חזרו להרב שך במפח נפש. הוא הרבה רגע קצר ויעץ להם: "תראו, ר' בן ציון חי בדירה קטנה מאוד עם הרבה ילדים. תדאגו שהוא ירכוש דירה ב'שכונה', וכאשר יתגורר בשכונה ממילא הכל יבואו לשאול אותו, ועם הזמן תבקשו ממנו גם למסור שיעור בשכונה וכו'. וכי יש צורך שיהיה רב רשמי? וכי את ה'חזון איש' מינו להיות רב? ועם זאת, הוא היה רב של כלל ישראל ללא כל מינוי רשמי. כך גם הוא, יהיה אתכם ויהיה רבכם".

ואכן, ראשי הקהל נכנסו לרבי בן ציון בהצעה לבוא להתגורר ב'שכונה' בדירה מרווחת, והבטיחו כי ידאגו לדירה בעלת תנאים טובים באופן שלא יצטרך לשלם לדירה החדשה יותר ממחיר דירתו הישנה. בנוסף לכך הבטיחו כי ידאגו ל'משכנתא' משלימה על כל הדירה, כך שלא יאלץ למכור מיד את הדירה הישנה קודם שייכנס לדירה החדשה (אז עוד הייתה 'דירה על הנייר'). הוא השיב: "אני מבין שהסיבה שאתם דואגים לי לדירה היא המחשבה שבסופו של דבר אהיה שם רב, וכבר אמרתי לכם שאין רצוני בכך". הם ענו לו כי יחתמו לפניו שאין בכך שום מחויבות מצדו להיות רב, והסכים.

ביני לביני הביא הרב שלמה לורנץ את מנהלת המחוז של משרד השיכון כדי שתראה את הצפיפות בבית. המטרה הייתה שהיא תשוכנע להעניק תנאים טובים למשכנתא זולה ונוחה עבור הדירה העתידיה בשכונה החדשה. היה זה ביום שישי, בשעה 2:00 בצהריים כאשר כל הילדים שוהים בבית, לפתע הגיעו לבית משפחת פלמן משלחת מאנשי משרד השיכון ובראשה מנהלת המחוז, אישה חילונית המשתייכת למפא"י דאז. יחד עמם הגיעו ר' שמעון

פתאום רץ אליו בן אדם, מחזיק בזרועותיו ילד קטן כבן שנה. הילד מתקשה לנשום, מכחיל. האדם צועק אליו: "כבוד הרב, אתה הזמנת את המונית? אני צריך להגיע לבית החולים 'קפלן' עם הילד, הוא כמעט לא נושם, אולי עוד נצליח להציל אותו". הרב מביט, נכנס בקור רוח למונית ומורה לנהג: "סע", בעודו משאיר מאחור את האב והילד המכחיל בזרועותיו

מאוצרו המיוחד של מגיד המישרים הרב אליעזר יוטקובסקי שליט"א

"וַיָּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְנֵרֵי אָבִיו" (בראשית ל"ז, א')

וברש"י: ביקש יעקב לישב בשלווה, קפץ עליו רוגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישב בשלווה, אמר הקב"ה 'לא דיין לצדיקים מה שמתקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלווה בעולם הזה'.

אכן, לא קל להיות יהודי, לא קל לקיים תורה ומצוות. צדיקים אינם יושבים בשלווה, הם עוברים בעולם הזה דרך ארוכה מלאה תחתנים וניסיונות קשים ברוחניות ובגשמיות, אין להם שלווה, ואם הם מדמים לישב בשלווה קופץ עליהם ניסיון כלשהו. צריך להבין את זה לעומק, להבין למה? מה כל כך רע בזה שהצדיקים יושבים בשלווה? ואין לומר שמדובר בייסורים שבאו לכפר על החטאים, כי הרי אנחנו מדברים על צדיקים וקדושי עליון, כמו יעקב אבינו עליו השלום.

אלא העניין הוא, שלא יאבדו חלק משכרם העצום בעולם הבא גם אם זה רק חלקיק קטן ממנו, כמו שהזכרנו כאן מה שכתוב בגמרא בירושלמי שיפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה; וגם הבאנו את דברי ה'פני משה' שאומר, כי הכוונה היא שרגע אחד בעולם הבא שווה יותר מכל ההנאות והתענוגים של כל בני האדם יחד בכל שנות קיומו של העולם הזה.

הדברים הללו צריכים לעורר אותנו כדי שנכיר בערך השכר המובטח לנו על קיום המצוות.

נכון, לא תמיד קל לנו לקיים מצוות. להיות יהודי ירא שמים זאת משימה לכל החיים, זה מצריך מאמץ בלתי פוסק, יום יום, שעה שעה, רגע רגע! אין שנייה אחת שבה אנחנו פטורים מעול תורה ומצוות - לא כשאנחנו יושבים בבית המדרש, ובוודאי לא כשאנחנו נמצאים בחוץ ועוסקים כל אחד במלאכתו ובענייניו הגשמיים.

בכל דרכיך דעהו! יהודי צריך תמיד לחשוב על הקב"ה, על התורה: מה מותר לי, מה אסור לי, איך אני יכול עכשיו להתנהג בצורה טובה יותר מזו שאני מתנהג בה כרגע. כיצד אני יכול

להוסיף לעצמי עוד זכות, עוד מצוה.

השאלה היא, איך אנחנו יכולים להצליח בכך... האם אדם יכול להתאמץ כל החיים שלו, כל יום, כל רגע? זה בכלל אפשרי?

היית סוחר שק מלט?

בואו נתאר לעצמנו מצב שבו עומד אדם ברחובה של עיר, על-ידו משטח עמוס בשקי מלט ששוקלים כל אחד מהם 50 קילוגרמים, והוא פונה לעוברים והשבים ומבקש מהם שכל אחד מהם יסחוב שק אחד של מלט, רק שק אחד, ויעלה אותו ארבע קומות לבניין הסמוך, כי הוא רוצה לעשות שיפוצים והמנופאי שהיה אמור להגיע אינו נראה באופק.

כמה אנשים היו נעצרים כדי לעזור לו?

אף לא אחד.

50 קילוגרמים!

מה אני, סבל?

מילא היו אלו תפוחי אדמה. מדובר בשק מלט שמלכלך את הבגדים... ובכלל, אני ממחר מאוד לעבודה או לכולל, ואם ארים שק מלט סביר להניח שייתפס לי הגב ואצטרך לשכב במיטה שבוע. מי ישלם את לי את השבוע הזה שאני לא הולך לעבודה?

עשיו היה גדול כל כך שהוא זכה לכבוד ועושר גדול יותר מיעקב למרות הברכות שקיבל יעקב. 'אם כיבוד אב היא מצוה כזאת עצומה ואדירה', אמר יעקב אביו לעצמו, 'אלך גם אני ואכבד את אבי'.

אדמה או הצלת נפשות?

צריך לזכור, ש'דברים טובים באים בקושי'. ולפעמים דווקא מהקושי אפשר לדעת עד כמה המעשה הזה הוא מעשה טוב. אם אנחנו רואים שה'בעל דבר' - היצר הרע, מערים קשיים בדרכנו, חייבים לומר שזה מעשה טוב, מצווה גדולה במיוחד, ולכן צריך להתחזק ולהתעצם כדי להתגבר על הקושי והניסיון ולקיים את המצווה בהידור ובחדווה גדולה יותר.

שמעתי מבעל המעשה סיפור שהתרחש לפני כמה עשרות שנים: הרב מנדלסון, הרב של קוממיות, קיבל מינוי מה'חזון איש' - להיות אחראי על כל נושא השמיטה בארץ ישראל.

באותם ימים, ימי הצנע, היה קשה מאוד להתמודד עם נושא השמיטה. שבועות ספורים לפני חג הפסח עמדה לפני הרב מנדלסון משימה חשובה - להשיג תפוחי אדמה בלי חשש שביעית.

אלפי משפחות שומרות שמיטה מחכות, ומה יאכלו בפסח אם לא תפוחי אדמה וביצים? תפוחי אדמה הם אמנם רק תפוחי אדמה, אבל הבעיה הייתה רצינית ולא נראה פתרון באופק.

הרב מנדלסון חשב ובירר ו'שבר את הראש' כדי למצוא דרך להשיג תפוחי אדמה.

התגנבה לאוזניו ידיעה, שבנמל חיפה עוגנת ספינה שהגיעה מקפריסין והיא מלאה תפוחי אדמה. הוא ניסה לברר לאיזו חברה שייכות הספינה ותכולתה, ונודע לו שהספינה עשתה תחנת ביניים קצרה בנמל חיפה, והיא בדרכה למדינה אחרת. תפוחי האדמה הצבורים בבטן האניה ישוטו להם למרחקים, אבל אם עד למחרת בבוקר הוא ישיג כסף כדי לשלם על כל הסחורה הזו, אזי כל תפוחי האדמה יעברו לרשותו.

אותו יום, יום חמישי היה, בשעת צהרים. עד יום שישי בבוקר עליו להשיג סכום כסף אדיר.

הרב מנדלסון עושה את כל המאמצים האפשריים. מנסה אצל עוד ועוד אנשים. הוא יודע שמשפחות בני תורה יחזיקו מעמד עם תפוחי אדמה ובלעדיהם על אף הקושי, אבל משפחות רבות - שעדיין אינן חזקות די הצורך - תישברנה חלילה. אנשים ייכשלו ולא ישמרו שמיטה באין להם מזון מינימאלי. ולאחר שייכשלו פעם אחת יתייאשו משמירת שמיטה כהלכתה עד זקנה ושיבה. סייעתא דשמיא מרובה עמדה לו, להרב מנדלסון, ואחרי מאמצים כבירים הצליח לארגן את כל הסכום הנדרש. משרדי החברה היו בתל אביב. משום כך הזמין מונית מרחובות שתבוא בתשע בבקר לקחתו מביתו שבקוממיות למשרד בתל אביב כדי לסגור את העסקה.

בתשע בבקר יוצא הרב מנדלסון מהבית. פתאום רץ אליו בן

אבל אם נוסיף לסיפור הזה רק משהו אחד קטן, מעטפה עם עשרת אלפים דולרים שמוצמדת לכל שק, וכל אחד שמעלה שק את ארבעת הקומות יכול לקחת את המעטפה אתו וללכת לדרכו...

אני חושב ש-90 אחוז מהאנשים היו נעצרים לבקשה, ומי שלא היה עושה זאת אלו רק אנשים שבאמת לא מסוגלים לכך, גם אם הם מאוד מאוד רוצים.

רגע, אבל זה מלכלך את הבגדים! לא נורא...

אבל זה שוקל 50 קילוגרמים!

נכון... אבל אה... עשרת אלפים דולר...

פתאום הזמן הופך להיות גמיש מאוד, אפשר להספיק להרים שק או שניים ועדיין להגיע לעבודה בזמן או באיחור קל. ואם נשכב שבוע במיטה עם כאבי גב? לא נורא. זה שווה את זה! בשביל עשרת אלפים דולרים אנשים עובדים ארבעה חודשים, ויש כאלו שעובדים אפילו שנה תמימה כדי להרוויח סכום שכזה, אז שבוע אחד במיטה לא שווה את זה?

מדוע כיבד יעקב את אביו?

ה'בעל הטורים' אומר בפרשתנו, שיעקב אבינו ע"ה בא לארץ מגורי אביו בגלל שראה את הכבוד הגדול שהיה לעשיו הרשע, ואמר לעצמו: 'אם אני קיבלתי את הברכות של אבי, ובכל זאת לעשיו יש כזה כבוד גדול וכזה עושר עצום, ואני שקיבלתי את הברכות הייתי צריך לשלוח לו מנחה כדי שלא יכלה בי את זעמו, מה זה אומר? איך הוא זכה לכל זה? בוודאי זה קרה בזכות כיבוד ההורים שהוא זכה בו, כי הוא גר ליד אבא בזמן שאני גרתי בחרן, הוא כיבד הורים ואני לא ולכן הוא זכה לכל הכבוד הזה; לכן אלך ואגור ליד אבי, אכבד אותו ואוכל גם אני לזכות לכך'.

הדברים הללו צריכים ביאור: וכי ייתכן לומר שיעקב אבינו הלך לכבד את אביו רק כי הוא התקנא בכבוד ובעושר של עשיו הרשע? הרי כתוב מפורש שיעקב אבינו אמר "יש לי כל", לא חסר לו כלום, מה קרה שפתאום הוא קיבל כביכול תיאבון ורצה עוד?

ובכלל, איך אנחנו יכולים לומר על יעקב אבינו, המכונה 'בחיר האבות', מה שכתוב - שהמלאכים שעלו וירדו בסולם בפרשת ויצא ראו את דמות יעקב חקוקה על כסא הכבוד ולכן עלו לראות את הדמות החקוקה וירדו לראות את יעקב אבינו וראו שאכן זו אותה הדמות.

כמובן שאין צורך להוסיף ולהסביר כמה יעקב אבינו היה קדוש וטהור, ואיך אנחנו יכולים לומר שהוא התקנא כביכול בעושר והכבוד של עשיו הרשע? בוודאי שאי אפשר לומר זאת.

אלא מה? הוא ראה את הכבוד והעושר של עשיו והבין שאם עשיו זכה לשכר עצום עבור המצווה הזאת משמע שכיבוד אב זאת מצווה עצומה, מצווה שיכולה לשדד מערכות ולהתגבר אפילו על ברכתו של יצחק שהיה נביא (כי הקדוש ברוך הוא קרא את שמו על שם יצחק - אלוקי יצחק), ובכל זאת הכיבוד אב של

באצבעות רוטטות אני מתקשר לבעל הרכב, ולפליאתי מתברר כי מדובר ברכב השייך לחברה לייצור תרופות בבית שמש. והבעלים הוא סמנכ"ל הכספים של החברה ששמר עליו מכל משמר, הרכב מתוחזק במצב מצוין כמו חדש. כך ששוב נראה בחוש שמקביעות עתים לתורה לא הפסדתי...

טעימה קלה מהמיזם המיוחד 'סיפור להתחלה' - הסיפורים של לומדי ה'דף היומי' מסביב לעולם

הרה"ח ר' אהרן כהן

יש משהו מיוחד בקריאת סיפורים אלו של אנשים בני זמננו - זה יותר מחייב, אך מצד שני, קל ונעים יותר להתחבר. כי אכן זה לא מגיע כל כך ממקום גבוה, שאנו לא בסדר. להיפך, תראו ותסתכלו, אנשים שכמונו-כמוכם, קיבלו את ההחלטה הנכונה והצלחה, הצטרפו גם אתם!

במסגרת הניוזלטר היומי הפופולארי של 'דרשו', הולכים ומתפרסמים סיפורים ייחודיים המגיעים למערכת מיהודים כמונו המעבירים את סיפורם האישי בעניין לימוד 'הדף היומי', לצד סיפורים מפעילים על התקדמותם בתורה בעקבות הצטרפותם למסגרות מבחני 'דרשו'. ללא ספק, מיזם זה - המצטרף לעשות המיזמים המפוארים לקראת מעמדי 'סיומי' והתחלות הש"ס' - יביא אחריו גל מצטרפים להתחלה מחודשת שיביאו אחריהם עוד הרבה סיפורים חיים...

מובן, שבמסגרת זו לא נוכל להביא את מלאי הסיפורים ההולכים ונערכים במערכת, אך היות שפטור בלא כלום אי אפשר נביא סיפורים רק כדוגמא וכמראה מקום.

"טררררר טררררר טררררר", אלו היו הקולות שהייתי שומע כל בוקר בשעה שהייתי מתניע את מכוניתי הישנה והחבוטה. ושוב, "טרררר טרררר טרררר טרררר", עד שהמכונית הואילה בטובה להניע. מכונית זו שימשה אותי בנאמנות מספר שנים ולא רציתי להיפרד ממנה, עד שבשלב מסוים הגעתי למסקנה כי אכן הגיע הזמן להחליפה במכונית חדישה יותר. גם תלונות ילדיי על כך שהמכונית שלנו היא טרנטה ואינה נוחה כלל לנסיעה, הצטרפו לחישוב. עד שביום מן הימים התחלתי להתעניין ברכישת רכב חדש.

היות והמכונית בעיניי אינה סמל למעמד או לתפקיד אלא אך ורק אמצעי להגיע ממקום למקום, החלטתי שאיני משקיע כסף ברכישת רכב חדש אלא ברכישת רכב מיד שניה. כאשר הדגם שמצא חן בעיניי, לפי הצרכים והנסיבות, היה רכב מסוג 'מאזדה אמ-פי-וי', שידידים טובים המליצו לי עליו מכמה סיבות.

התחלתי לברר על עלות רכב שכזה, והמסקנה היתה כי מחיר הרכב מיד שניה עומד על 55 אלף שקלים, זאת בזמן

שההחלטה המקורית שלי הייתה להשקיע ברכב לא יותר מ-40 אלף שקלים. המחיר קצת הרתיע אותי, ולפיכך התחלתי לברר על רכבים נוספים. אך עד מהרה התברר לי שרכבים אלו אינם עונים על צרכיי. שבתי לברר על הרכב מהסוג הנ"ל, שכאמור המחירון שלו עמד על 55 אלף שקלים. מבירורים פה ושם התברר לי כי ניתן להשיג רכבים כאלו בעלות של 40 אלף שקלים, אך מטבע הדברים ישנה סיבה לעלות הנמוכה - כנראה שהרכב עבר איזו תאונה או שהוא סובל מבעיה כזו או אחרת.

הצעה אחת מבין ההצעות הנמוכות שהגיעה אלי מתושב 'כפר חרות' שבשרון, הייתה נשמעת לי דווקא בבחינת 'נישט קשה'. ראיתי תמונות של הרכב, אמנם הוא לא היה יפה מדי, אבל יחסית למחיר זה היה נשמע סביר. מי שרוצה מחיר זול צריך לוותר על משהו, לא נורא.

בבוקר שלמחרת קמתי, כשתכניתי לסיים את התפילה ולצאת מביתי שבביתר עילית לאזור השרון, לראות את הרכב במו עיניי, לנסות אותו קצת, ומטבע הדברים לסגור עם המוכר על רכישתו. אני שב לביתי לאחר התפילה, אוכל ארוחת בוקר, ומתארגן בזריזות ליציאה. הרי ככל שאצא מוקדם יותר אסיים מהר יותר, ואוכל לחזור להמשך סדרי היום.

אבל אז מתחיל משהו לדגדג לי במוח: 'פנחס... פנחס... מה יהיה

עם הדף היומי. אתה הרי משתדל כל יום לפתוח את היום בלימוד הדף היומי, ומה יהיה עם לימוד זה? אין בעיה, הבטחתי לעצמי, מיד כשאחזור אתיישב ללמוד את הדף כמו בכל יום. בכל מקרה, עד שעת מסירת השיעור כבר אספיק ללמוד ולהתכונן. אבל הקול לא הרפה: 'פנחס... יש לך קביעות, אל תבטל אותה'. כאן כבר הסתבכתי. הרי מצד אחד ככל שאצא מאוחר יותר העניינים יימשכו יותר זמן וכך אשוב מאוחר יותר לסדרי היום. אך מאידך, יש כאן קביעות ומה אעשה עמה. ההתלבטות לא הייתה קלה, אך בסייעתא דשמיא החלטתי להתגבר ולא לוותר על הקביעות. נשארתי ללמוד.

האמת, שמבחינתי הסיפור הסתיים. הודו לה', זכיתי והתגברתי וכך שמרתי על קביעותי בתורה. אך היות שההמשך מפתיע ואולי גם יביא תועלת, אז חבל שלא להשלים את הסיפור. היה זה בהמשך; השעה כבר התאחרת עד שסיימתי את לימוד הדף היומי, ואני מסתפק האם לצאת עכשיו ולאחר את המשך סדרי היום. ובכלל, מתעקש איזה יתוש לנקר לי במוח - האם עשיתי בכלל נכון שהתעכבתי...

או אז נפלה לי בראש הרעיון, אולי כדאי לבדוק שוב באותם מקומות הפרסום שבהם חיפשתי בתחילה. חיפשתי ודי מהר אני מגלה מודעה חדשה-חדשה שפורסמה כעת: "מאזדה אמ-פי-וי למכירה".

באצבעות רוטטות אני מתקשר לבעל הרכב, ולפליאתי מתברר כי מדובר ברכב השייך לחברה לייצור תרופות בבית שמש. הנהג שנהג בו הוא סמנכ"ל הכספים של החברה ששמר עליו מכל משמר, כאשר כל טיפול שצריך לעשות נעשה, כך שהרכב מתוחזק במצב מצוין וממש כמו חדש.

"איפה אני יכול לראות את הרכב?", אני מתעניין, והוא עונה לי: "יש איזה יישוב חרדי בגוש עציון. איך זה נקרא. אה... ביתר... ביתר עילית. שם בכניסה שמנו את הרכב". בביתר עילית, עיר מגוריי, מחכה לי הרכב. לא בשרון ולא בשום מקום אחר. יצאתי לראות את הרכב שאכן היה פשוט מושלם. שאלתם אולי מה המחיר? ובכן... 38 אלף שקלים בלבד... זה מה שהחברה ביקשה על הרכב למרות היותו שמור ומתוחזק ביותר. כך ששוב נראה בחוש שמקביעות עתים לתורה לא הפסדתי; להיפך, בזכות שהתעכבתי ולמדתי את הדף הרווחתי ובגדול. גם בגשמיות, אבל כמובן, בעיקר ובעיקר ברוחניות.

תודה להרה"ג ר' פנחס זלצמן שליט"א, ראש כולל ש"ס באסטאן בעיר ביתר עילית, על העברת הסיפור המפעים לזיכוי וחיוזן רבבות אלפי ישראל.

מה עושה יהודי שהצטרף ללימוד 'הדף היומי', אך לצערו מתברר לו שזה לא קל עבורו להוכיח עקביות בקביעות כל יום? לפניכם 'סיפור יהודי' מרגש ומדהים. מובא לפניכם ככתבו וכלשונו.

ברצוני לשתף אתכם במה שעזר לי הרבה. מאז שהתחלתי ללמוד את 'הדף היומי' היו לי הרבה קשיים להמשיך ברצף ולא לחסר אף יום אחד. ליצר הרע היו הרבה יותר עצות איך להפסיד הלימוד; פעם אומר ללמוד בבוקר ופעם בערב, ופעם לא תפסתי שעבר היום ושכחתי ללמוד, בום...

קמתי בבוקר והיצר אומר: "היום תלמד אחר התפילה", ואחר התפילה אתה ממחר ל... ושכחתי ללמוד.

נזכרתי (או לא נזכרתי) בלילה, עייף ויגע יושב ללמוד ומתנמנם... ומחליט 'חבל, אבל אצטרך להשלים למחר'!

ואם חסרים יום ויומיים וקשה להשלים כמעט ברור שזה יקרה עוד פעם ועוד פעם. בקיצור: היה לי מאוד מאוד קשה לקבוע עתים לתורה בכל יום, כפשוטו.

באמצע סדר נשים במסכת נזיר חנן אותי ה' בדעת. החלטתי שהדבר הראשון בבוקר הוא הלימוד הדף היומי. וכדי להגביל הקבלה שזו תהיה בר-תוקף קיבלתי על עצמי ש"אין טועמים כלום לפני סיום הדף".

האמת שזה לא דבר קל. כל יום; יש יום שאתה מתעורר מאוחר ואתה צריך 'לרוץ' לשחרית, וממתינים לך ב... וכל היום הוא גלגל הסובב, ובכלל, תמיד נחמד לשתות את הכוס-קפה לה אנו רגילים כבר ימים ושנים. אבל את זה ידעתי: לא אוכלים ולא שותים 'כלום' לפני לימוד הדף. הרבה פעמים לא הכנסתי כלום לפי עד שעות אחר הצהרים אך ורק בגלל שעדיין לא סיימתי את הדף היומי.

הגיע מוצאי תשעה באב. כלם ממהרים מיד תיכף עם סיום מעריב לאכול. ואני מוצא את עצמי במיצר. אני רעב, כבר חייב לאכול. אבל, ידעתי גם ידעתי שאם רק אטעם 'משהו' אחרי מעריב (בחשבון שתיכף אני הולך ללמוד) עלול אני להפסיד את הדף של היום, וזה כולל בהמשך את כל מעגל הלימוד.

כך בסייעתא דשמיא עמדתי בקבלה - לא טועם כלום לפני הדף!!!

ברוך ה', אנו עומדים לסיים בקרוב את מסכת נדה, ואני יכול לומר ולהעיד: מתחילת מס' סוטה (הערת העורך: ב' טבת תשע"ו - קרוב לארבע שנים!) עד עכשיו לא חיסרתי או דילגתי אף יום על הלימוד!

כעת אני כבר מרגיש בחוש שכל הקשיים שווים, אפילו כאבי הראש שדפקו לי הרבה פעמים בשעת הלימוד כי עדיין לא שתיתי קפה. עכשיו אני בבחינת "אף חכמתי עמדה לי".

תודה להנהלת 'דרשו' שאפשרו לי לשתף אתכם בהצלחתי. ומאחל לכל אחד מכם הצלחה...

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב אהרן כהן, כתבו ל:
a0533185209@gmail.com

"אני בא כעת משווייץ, ובשדה התעופה שם שאלני אדם אם אני נוסע לארץ ישראל ולירושלים, ומשהשבתי בחיוב ביקש ממני שאמסור חבילה זו לבית הרב סולובייצ'יק ברח' פרס 3 בירושלים". החבילה נפתחה ובתוכה משלוח חדש של תרופות...

מדוע סירב מרן הגרי"ז זי"ע לקבל תרומה עבור הכולל?

הרב ישראל ליוש

"כִּי אִם זְכַרְתִּי אֶתְךָ כְּאִשֶּׁר יִיטֵב לְךָ וְעָשִׂיתָ נָא עֲמָדֵי חֶסֶד וְהִזְכַּרְתִּי אֵל פְּרָעָה..." (בראשית מ', י"ד)

לו בגלל הקדמת השתדלותו יצא יוסף מבית האסורים. אם כן, מתברר שאלמלא היה מבקש יוסף משר המשקים לדבר לפני פרעה היה יוצא מיד באותו יום גם בלי בקשת שר המשקים, כי מלכתחילה נגזר עליו מן השמים רק עשר שנים והשתדלותו המוקדמת ופנייתו אל רהבים ושטי כזב איחרו את ישועתו...

נסים גלויים חווה מרן הגאון רבי יצחק זאב סולובייצ'יק מבריסק זי"ע בהשגת הכסף לשכר האברכים בכולל שהקים בירושלים, והכל בזכות אמונתו התמימה בקב"ה והשתדלותו המדויקת כפי הנצרך בלבד.

כשהקים את הכולל לא ידע כלל מהיכן ישיג את הכסף הנדרש. רעיונות רבים עלו במחשבתו, אך בסופו של דבר הגיע הכסף ממקורות אחרים מכפי שחשב. אף פעם לא ידע מראש מהיכן ישלם בראש חודש, אך לא היה ראש חודש אחד שהוא לא שילם בזמן!

פעם נכנס אליו מקורבו כמה ימים לפני ראש חודש, וסיפר לו שבשבת האחרונה עלה לתורה ונדב לתת לבריסקער רב כל מה שיחסר לו לתשלומי האברכים בראש חודש, והנה הוא בא כמה ימים לפני ראש חודש כדי לקיים את נדרו וברצונו לברר כמה כסף חסר עדיין עבור ראש חודש הקרוב?

איתא במדרש: "אֲשֶׁרִי הִגְבֵּר אֲשֶׁר שָׁם ה' מִבְּטָחוֹ - זֶה יוֹסֵף. וְלֹא פָנָה אֶל רְהָבִים - עַל יְדֵי שְׁאֵמֶר לְשֵׁר הַמְּשָׁקִים: זְכַרְתִּי וְהִזְכַּרְתִּי, נִתְּסַף לוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים".

מבואר במדרש, שיוסף הצדיק נתבע על כך שהשתדל אצל שר המשקים וביקש ממנו שידבר עליו עם פרעה ולא שם מבטחו בקב"ה, ועל כן נוספו לו שנתיים בבית האסורים.

ותימה! הרי טבעו של עולם שישתדל אדם ויעשה כל שביכולתו כדי להשתחרר מבית האסורים, ומדוע נתבע ע"כ יוסף? וכך אמרו חז"ל: "יכול יישוב אדם בטל? ת"ל: 'וברכתך בכל אשר תעשה'", ומכאן למדו שצריך האדם להשתדל כפי כוחו במעשים מסתברים ולא לסמוך על הנס, ומה יותר מסתבר מלבקש משר המשקים שידבר עליו עם המלך?

ומתוך הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל בספרו 'אמרי שפר' עה"ת, שחובת ההשתדלות בדרך הטבע והאיסור לסמוך על הנס הם רק באותה שעה בה הוא נצרך לישועה. אבל אם עדיין אינו צריך לדבר ורק לאחר זמן יצטרך לו, אזי מי שהוא בעל אמונה חזקה לא ישתדל אף בדרך הטבע אלא ישים מבטחו בקב"ה, שברצונו אף ישדד מערכות הטבע כדי להושיעו וברצונו יבא יש מאין וימציא לו צרכו; וכמבואר בדברי חז"ל, שמי שיש לו מזונות היום ואומר "אשתדל על מזונות של מחר" הרי הוא מקטני אמונה.

זה היה חטאו של יוסף, שהרי ע"פ פתרונו יצא שר המשקים מן הכלא רק בעוד שלושה ימים, ואם כן לא היה לו לבקש ממנו שישתדל אצל פרעה רק ביום האחרון רגע לפני שהוא יוצא מכלאו ושוב לא יפגשהו. וכיון שהקדים ביומיים ומיד עם פתרון החלום ביקש משר המשקים שיפעל אצל פרעה שיוציאו מן הכלא, אף שבקשה בעת הזאת - כאשר יוסף הצדיק מיטיב עמו ופותר לו את חלומו לטובה, בוודאי תועיל יותר מבקשה במועד מאוחר יותר, מ"מ היה עליו לבטוח בקב"ה עד הרגע האחרון שיהפוך את הטבע ויוציאו מבית האסורים בדרך אחרת. וע"כ הוסיפו לו עוד שנתיים ימים בבית האסורים, יום לשנה, יום לשנה.

והדברים מבהילים, שהרי באמת בתום אותן שנתיים ימים שנוספו

דרשו

MAKOVER

” יכולים שני אנשים להשקיע בלימוד, אך יש ביניהם פער גדול; האחד נבחן והשני לא. עצם העניין שאתה הולך להיבחן, גורם לך לעצור, להתעקש ולהבין כל קטע בגמרא וברש”י. הלימוד נעשה שונה, מרומם ומתוק יותר. עם הזמן, כבר אי אפשר לוותר על הקביעות הזו. פעם אחת חזרתי מאוחר בלילה, ובקושי הצלחתי להחזיק את עיניי. אבל בשגיחה האחרונה קלטתי: הכל עומד על הכף המאזניים... (הרב שמעון בקר) ”

גם החלום שלך יכול להתגשם ללמוד ולדעת את רש”י

להצטרפות לתוכניות 'דרשו': 02-5609000

יותר ממאה אלף יהודים ברחבי העולם שותפים בתוכניות 'דרשו'; בבלי, או בהלכה. **יותר מ-25 אלף** מהם נבחנים מידי חודש על הנלמד, קונים לעצמם חיי נצח וזוכים להיות 'דרשו איד'. גם אתה יכול להיות 'דרשו איד'!

לקראת סוף הפקק, כשהוא חולף על פני סיבת הפקק הפתאומי, הוא מנתר ממקומו ומשפשף את עיניו בתדהמה. בצד הכביש, צמוד לגדר הבטיחות, מושלכים שיירי מונית השירות בה איווה לנסוע...

כיצד בקבוק מיץ הציל ממוות בטוח?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וימאן" (בראשית ל"ט, ח')

חלק בלתי נפרד ממסלול חיינו עלי אדמות, אולי החלק שנראה בעינינו כחלק הפחות נעים, הוא ההתמודדות מול נסיונות החיים והיצר. מסכת חיינו של יהודי כוללת מגוון רחב של אתגרים ונסיונות, קשיים ומהמורות, הניצבים לפתחו ואורבים לו בכל עת ושעה. לאורך כל הדרך ולמלאו רוחב החיים, מתמודד היהודי מול נסיונות, נלחם בגבורה כדי לעבור אותם בהצלחה.

המחשבה הראשונה העוברת במוחו של יהודי כשהוא חושב על נסיון והתמודדות, היא 'מה לי ולצרה הזאת?' - הלא אם נדמיין חיים נטולי קשיים, עבודת השם ללא נסיונות, שגרה נקיה ממהמורות - זה נראה ציור ורוד ועליו. למה בעצם כולנו נדרשים להתמודדות? למה מסלול חיינו של יהודי עובר דרך עליות ומורדות, קשיים ונסיונות? חמור עוד יותר, שהיצר משתמש בנסיון כדי לקבוע שמעמדו הרוחני של האדם נמוך, מצוי בשפל. 'הרי לו היית יהודי נעלה - וכי היית מתמודד עם קושי לקרוא קריאת שמע בזמנה, או לשמור את עיניך בחוצות קריה? לו היית יהודי טוב - וכי לשון הרע היה מדבר אליך, או היית מתקשה בהתמדה בתורה? אין זאת אלא שהקושי הזה מוכיח שהחיים הרוחניים אינם בשבילך...'

החשיבה הזאת, כמו גם המחשבה שלמעשה אין בידי האדם הכוחות והכלים להתמודד באמת מול נסיונותיו, הן העומדות בבסיסו של הנסיון, הן מה שהופכות אותו לקשה ומורכב כל כך. אז למה בעצם אנו נדרשים להתמודד עם כל הנסיונות הללו? למה נגזר עלינו שכל חיינו יהיו רצופים בהם, מלאי מהמורות וזרועי מוקשים? למה ההתמודדות הן חלק משגרת חיינו?!

כדי לענות על כל השאלות הללו, נתבונן נא ונראה בפרשת שבוע זה, את התמודדותו של יוסף הצדיק מול הנסיון שנקלע אליו. ואז, בגבורה שקשה לתאר, אומרת התורה מילה אחת: 'וימאן' - יוסף הצדיק ניצב מול הנסיון, ופשוט ממאן ליפול בו. הוא עומד בגבורה, מתעקש, מחזיק בכוח לא לו, כדי להצליח להתמודד!

במילה הזו, 'וימאן', טמון גילוי מדהים, הנחשף בספה"ק 'דברי שמואל'. וכך הוא מגלה, כי המילה הזו נקראת בטעם 'שלשלת' - זהו טעם שניגונו הוא כמו סירנה עולה ויורדת לסירוגין. כביכול, המיאון הזה הוא מערבולת של עליה שוב ושוב, תהליך מסובך של טיפוס

לשלוש פסגות במילה אחת, במיאון אחד!

וכאן טמון סודו של הנסיון, כל נסיון באשר הוא: נסיון הוא הזדמנות לאדם לקפץ בבת אחת כמה מדרגות קדימה, להתעלות בבת אחת אל על. נסיון הוא מנוף רב עוצמה, שתופס יהודי בעוצמה כבירה ומניף אותו קרוב לבורא עולם, מציב אותו הרבה מעל המקום בו היה. כך, במיאון אחד, בעמידה בנסיון אחד, בעקשנות משתלמת אחת להחזיק מעמד - זוכה היהודי למקפצה רוחנית רבת עוצמה וכה,

מקפצה המציבה אותו במקום נעלה ומרומם פי כמה וכמה! דווקא לכן, הנסיון הוא כה קשה, כה מורכב. המלחמה היא לא קלה, התחושה עלולה להגיע עד אבדן דרך, עד חידלון הסיכוי. כל הקושי הזה, כל ההתמודדות המורכבת הזו, לא נועדה אלא כדי להצדיק את התשלום האדיר בו זוכה היהודי בעת עמידתו בנסיון, את המקפצה האדירה לה הוא זוכה בדקה אחת של גבורת רוח ואמונה יהודית כבירה!

יוסף הצדיק היה הראשון שירד למצרים - מקור הטומאה. הוא נשלח להכין את הקרקע, ליצור תנאים שיאפשרו את קיומו של העם היהודי בתחתית השפל המצרי. זו אינה משימה קלה, וכדי להצליח בה - יש צורך בנסיונות לא פשוטים ולא קלים, כי רק בעזרתם ניתן לקפוץ קדימה עשרות דרגות, לרומם את האווירה ולטהר את המקום קמעא, למען יוכלו יהודים לשהות בו!

התובנה הזו משנה לחלוטין את המבט על הנסיון, הופכת את ההתבוננות על מהותו של האתגר. לא רק שהנסיון אינו מעיד על

פחיתות קומה, לא רק שהנסיון אינו הוכחה על דרגה נמוכה, לא רק שהנסיון לא נועד לשבור או להקשות, לא רק שהנסיון הוא לא ברירת מחדל עצובה, ולא רק שהוא בר חלוף - -

אלא הרבה יותר: הנסיון הוא מתנה! הזדמנות! מקפצה! מנוף! זהו הנסיון! הוא ניתן לאנשים גיבורי רוח, שזכאים להזדמנות פז לקפוץ קדימה בכמה רמות ברגע אחד, ולכן נותנים להם אותו - כדי שיעמדו בו, יצליחו, ובאמת יזכו לקפיצה הנכספת! וככל שהנסיון נראה קשה יותר, מורכב יותר, בעייתי ומסוכן יותר - כך הוא מתנה גדולה יותר, והוא מקפיץ למרחקים גבוהים יותר, כי העוצמה הטמונה בו כפולה ומכופלת!

אם בכל יום יכול יהודי להתעלות צעד אחד צעד, בבוא עת הנסיון הוא מזנק אלף מדרגות ברגע. אם היום יום שלנו הוא פצצות מרגמה קטנטנות על היצר, הרי שעמידה בנסיון הוא פצצת אטום רבת עוצמה. אם כל התקדמות רוחנית קטנה היא עוד מפתח קטן לשערי שמים, הנסיון הוא מפתח מאסטר - שפותח בבת אחת אלפי שערים! יהודי יקר! מתמודד מול נסיון? היצר מנסה לטשטש אותך? תלאות החיים עלולות לשבור אותך? המצב הכלכלי, הרפואי או הרוחני מוסבך? אתה ברגעי זהב! תפוס את הנסיון בכל הכח, אמץ אותו באמונה חזקה אל ליבך. בגבורה, בנחישות, בעוצמה יהודית כבירה - תגלה עד מהרה כי הקושי היה רגעי וחולף, ואילו שכרו נצחי ונמשך לעולמי עד!

חותמת שהצילה חיים!

היה זה לפני כשלושים שנה, כשמצב התחבורה הציבורית בישראל היה רחוק מאוד מלהיות מפותח. ר' יצחק א. ביקש לנסוע מירושלים לחצור הגלילית, ובימים ההם - מסע כזה עבר בכמה תחנות. ביום קיצי אחד, בהיר וחם, עלה ר' יצחק לאוטובוס הנוסע לתל אביב, כשתוכניתו ברורה - להמשיך לחיפה וממנה לחצור. ברור ונהיר לר' יצחק כי עליו לנהל את המסע בתבונה, לא להשתהות באף תחנה יתר על המידה, כדי שתמיד יספיק את האוטובוס הבא, ובהתאמה לכך - את הבא אחריו...

בבואו של ר' יצחק לתחנה המרכזית בתל אביב, היה זה לאחר טלטול ארוך באוטובוס ללא מזגן, בעיצומו של יום שרבי לוהט. ר' יצחק חש צמא הולך וגובר, לשונו דבקה לחיכו ולחיי נדמו לו כמדבר צחית. הוא פנה לקיוסק סמוך כדי לקנות משקה להרוות את צמאו, ולנגד עיניו נגלה מקרר עמוס שתיה קלה מגוונת...

ר' יצחק מביט במבחר העצום, כשהוא תר בעיניו אחר מה שחשוב לו - לא פירוס מרכיבי המשקה, לא טעמו, לא צבעו, לא המותג המתנוסס עליו. מחפש הוא את החותמת, חותמת הכשרות המהודרת. המוכר זיהה מיד את מבוקשו, והושיט לו בקבוק באומרו 'זה כשר, אדוני. כשר!' ר' יצחק מביט בחותמת, אכן - כתוב כשר, אך הוא לא מזהה את הרב החתום... לא, זה לא הכשר מהודר באמת... לפתע נזכר שבעוד רגע קט תצא מונית השירות לחיפה, ועליו להזדרז. מלחמה התחוללה בלבו. לרגע סבר שלא יתאמץ מדי, הרי המשקה בהחלט כשר, והוא מאד ממהר, והוא בכלל בדרך... היצר

אף יעץ לו להתבונן ברשימת הרכיבים, שום פרט בהם לא נראה לו קשור לאיסור מפורש...

'לא, תודה!' - אמר בגבורה לבעל החנות. הוא באמת ממהר, ובכל זאת - נותרו עוד כמה דקות. הוא יחפש חנות אחרת, לא ייכשל בשתיית משקה שכשרותו אינה מהודרת. פיו בוער בצמא, הוא חש כי מקרבו עולה עשן של יובש, ורץ לחפש חנות נוספת...

אפס, כי גם שם נשנה המחזה. מבחר עצום, מגוון גדול, אך ללא הכשרות המוקפדת המבוקשת... עכשיו הוא ממהר עוד יותר, מהרהר כי לא נותר לו פנאי להמשיך לחנות נוספת, וכבר עומד לבחור בבקבוק שכשרותו נחותה בעיניו... ברגע האחרון נעצר, נעמד על עומדו. 'לא שווה! לא כדאי! כן צמא לא צמא, כן מונית לא מונית. לא מכניסים לפה משהו בכשרות לא מהודרת, נקודה!' - הוא קובע, ורץ לחפש חנות נוספת...

כשהוא מגיע אליה, אורו עיניו. כאן ניצב בגאון הבקבוק המוכר, זה הנושא חותמת כשרות מהודרת. הוא ממהר לשלם ורץ לכיוון תחנת היציאה של מוניות השירות, ואז הוא מגלה כי המונית כבר יצאה לדרכה לחיפה, מותירה אותו ובקבוקו בידו בתל אביב, ממתין למונית הבאה...

ההמתנה אורכת זמן, ר' יצחק מתחיל לאבד סבלנות. לבסוף, בתום המתנה מורטת עצבים, מונית השירות שלו יוצאת לדרכה. הנסיעה חולפת ביעף, עד שלפתע בולם הנהג לאיטו את הרכב, ומבשר לנוסעים על עיכוב לא צפוי: 'אני רואה פקק ענק בהמשך הדרך...' ר' יצחק הופך למתוסכל. אם לא די בכך שהחמיץ את המונית הראשונה, עכשיו הוא גם תקוע בפקק אינסופי. המונית מוסיפה להזדחל בעצלתיים. קטע דרך שבימים כתיקונם הנסיעה בו היא כעשרים דקות, הופך לשעתיים וחצי של זחילה איטית ממושכת ומרגיזה. הוא מתחזק באמונה כי הכל מידי הבורא, ורק ממתין לראות מה הסיבה לפקק המפתיע...

לקראת סוף הפקק, כשהוא חולף על פני סיבת הפקק הפתאומי, הוא מנתר ממקומו ומשפשף את עיניו בתדהמה. בצד הכביש, צמוד לגדר הבטיחות, מושלכים שיירי מונית השירות בה איזוה לנסוע. לפי יללות האמבולנסים שמסביב, ולפי מה שדיווח הנהג לאחר שיחה קצרה עם השוטרים שחסמו את הכביש - מונית השירות התנגשה בעוצמה במעקה הבטיחות, הרכב התרסק לחלוטין, רוב נוסעיו נהרגו במקום...

'רבונו של עולם!' - נזעק ר' יצחק בטבורה של המונית, כל הנוסעים המומים, 'אינני מאמין, נתת לי את חיי במתנה!' - הוא קורא ברגש, עיניו זולגות דמעות הודאה לה' על הנס המופלא. הוא מוסיף להביט בשברי מונית השירות בה רצה כל כך לנסוע, ואותה החמיץ רק בשל התעקשותו להקפיד על כשרות מיטבית בכל מצב ותנאי, והוא נדהם והמום: אכן, ההקפדה על כשרות מוקפדת של השתיה שהכניס לפיו - הצילה את חייו, פשוט כך!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי:
במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

עלינו לדעת, שאין לנו שום השגה בכוחה של תפילה ואין ביכולתנו להעריך עד היכן מגעת תפילה כזאת על חברו הקרוב! וידועים סיפורים נוראים על ישועות גדולות ועצומות שנמשכו כתוצאה מתפילת קרובים וידידים על חברים שהוצרך לישועה.

הגאון **רבי שמואל צבי קובלסקי** זצ"ל, רב דבית המדרש סוכוטשוב בבני ברק, ניגש אלי פעם וביקש ממני אודות אחד ממכרינו שהוזקק לישועה מסוימת, והציע לארגן מניין אברכים שיתאספו יחדיו להעתיך בתפילה אודות יהודי זה שיזכה לישועה.

וסיפר לי שבדידה הווה עובדא, שלאחר שנות לימודיו בישיבה זכה להקים ביתו בישראל, כשבאותה תקופה זכו כל חברי שיעורו להתאסר ולהקים את ביתם בשעה טובה ומוצלחת ורק חבר אחד נשאר בודד ועזוב בין כותלי הישיבה... עברו שנים, עד שיום אחד התעוררו חברי השיעור למען חברים המסכן ונאספו בבית הכנסת לומר את כל ספר התהילים יחדיו לזכות חברים זה. ואכן, לאחר תקופה קצרה ממש האירה הישועה על אותו חבר וזכה להתאסר ולהקים בית נאמן בישראל.

וכן שמעתי סיפור שהיה בימים אלו ממש על אחד מגדולי מרביצי התורה והמוסר בעירנו בני ברק, שזקוק לישועה ולרפואה גדולה: לפני שבוע ימים היה עליו לעבור טיפול קשה מאוד, אי לכך ביקשו בני משפחתו להתארגן לאמירת ספר התהילים אלף פעמים לרפואתו, וכשניגשו לערוך את הטיפול ראו הרופאים שהמקום בו אמורים לטפל נדבק בזיהום קשה ל"ע ואין להם אפשרות להתחיל בטיפול המוכרח לרפואתו...

והנה באותו היום שהתארגנו אלפי ישראל לגמור את ספר התהילים אלף פעמים נכנסו הרופאים לבדקו, ונדהמו לגלות שהזיהום שהיה בגופו לפני יום-יומיים נעלם כלעומת שבא ולא נשאר ממנו זכר! הרופאים הערלים נשארו פעורי פה לנוכח המחזה הבלתי שגרתי הזה, והגדירו זאת כ"נס רפואי ממש" ונגרם מכך קידוש ה' גדול. להודיעך כמה גדול כוחה של אמירת תהילים, וכמה מסוגלת היא לשנות גזר דין לטובה.

זוהי מציאות מוכחת: כשאחד מצטער בצער חברו יש בצער הזה כוח להמשיך ישועה על המצטער הסובל! כאשר אדם משתתף בסבל חברו השתתפות אמיתית, עד שנראה כאילו גם הוא סובל ומצטער בזה הצער ממש - הריהו ממשיך ישועה מן השמים עבור חברו הנאנק בצרה, ובפעולה זו הוא מביא לו מזור ותרופה שיצא לגמרי לרווחה בסייעתא דשמיא.

(מתוך הספר 'כבודם של ישראל')

אם הרב ייתן הסכמתו תביא את בנה לבחינה. הרבנית הודיעה שלכבוד הוא לה אבל זה עניינו של הרב, ובעוד שעה קלה יסתיים סדר הלימוד ותוכל לשוחח עמו.

הרב סיים ופתח דלתו להפסקה קצרה בין סדר לימוד למשנה. הרבנית הביאה כוס חמין וסיפרה שהגיעה אורחת חשובה. נכנסה מרת תמר'ל להציע הצעתה והרבנית חזרה למטבח. תמר'ל אמרה את דבריה, ומהמטבח נשמע צחוק כבוש. העוזרת התלוצצה והרבנית גיחכה. הרב טפח בידו על השולחן וקרא: "שקט! יוס'ל חולה!".

מיד השתררה דממה. נחרדה תמר'ל: "יש כאן חולה בבית?!" "לא", השיב הרב, "החולה מתייסר בביתו". "בן משפחה?", ביררה תמר'ל. "לא", השיב הרב. "הבן של העיר". תמר'ל לא הבינה. לא בן משפחה ולא כאן בבית "אז למה אסור לצחוק בקול?!", מוזר, אך נשוב לענין: "מה דעת הרב להצעה?".

הרב הגיע לכלל החלטה: "שמענו עליך רבות", אמר, "וטובות בלבד: ידך פשוטה לצדקה, ואת תומכת ביד נדיבה בלומדי תורה, אבל לצערי לא נוכל להיות מחותנים!".

"מדוע?", תמחה. עוד לפני שהבן נבחן נדחה השידוך על הסף... "מי שאינו מבין שאם יש בעיר יהודי שמתייסר אי אפשר לצחוק, אין לנו עסק עמו..."

לאור זאת, מורי ורבותי, אני מדבר על צרותיו של 'בן העיר' מירכתי המחנה, אני מדבר אודות אנשים היושבים כאן אתנו עכשיו, אחינו בשרנו ממש, שכנים, מכרים וידידים המתייסרים בייסורים נוראים, זה בכה וזה בכה: יש המיוסרים בחוללים משברי גוף ונפש ונזקקים נואשות לרפואה שלמה, ויש אשר בביתם בחור מבוגר או בת מבוגרת ממתניים ככיליון עיניים למציאת זיווגם כדי שיוכלו להקים בית נאמן בישראל ולזכות להמשך הדורות... ולעומתם, כאלו הנשואים כבר שנים על גבי שנים ועדיין יושבים וממתניים, מצפים לישועה, שיישמע בביתם קול פעיית תינוק וימלא את החלל הריק בצחוק ובהנאה - כל אלו ועוד צרות רבות ומגוונות העמוסות על ראשי עם קודש ה' ירחם. הנה חובתנו - חובת השעה - להשתתף בצערם ולהיות עמם בצרתם.

כוחה של תפילה על הזולת

הפעולה הראשונה שאנו צריכים לעשות למענם היא להקדיש, מדי יום ביומו, כמה דקות של מחשבה עליהם ועל צערם, ובאותן דקות להתפלל ולבקש מלפני אדון העולמים, השומע תפילת כל פה, שיחוס ויחונן אותם בדברי ישועה ורחמים, איש איש כפי הצרכותו.

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

מֶרֶן רַבִּי אִיסֵר זֶלְמָן מַכְבֵּד הַזּוֹלָת

סיפר כ"ק אדמו"ר מסטריקוב זי"ע, שנכנס פעם לשמחת אירוסין אצל בחור אחד שלא בלט בין המצוינים בישיבתו ולפתע הבחין על מפתן הדלת בדמותו הטמירה של מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל. הרבי שהתפעל מבואו של הגרא"ז שאל בעדינות את אחד ממקורביו מה ראה הגאון להטריח את עצמו לאירוסין של חתן דגן. רבי איסר זלמן שקלט כפי הנראה את תוכן השאלה ענה ואמר: "דאס איז נישט מיין כבוד", זה לא הכבוד שלי, "אלא אם בן תורה מתכבד בזה שאני בא אליו לשמחתו - זה לבד שווה לי".

איך אומרים לא

אצל מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל נכנס עיתונאי כדי לבקשו לראיין אותו לעיתונו. הושיבו הרב על כסא שלידו והחל להסביר לו כי אין זה מדרכו להתראיין, וציין בפניו כי אנשי ירושלים ברחו תמיד מפרסומת, וכך ישב והסביר לאותו עיתונאי את הדבר כעשר דקות שלא לביישו.

כשיצא אותו עיתונאי התעניינו הנוכחים בחוץ האם הסכים הרב להיענות לבקשתו. "לא", השיב העיתונאי. "אמנם בנקודה זו נחלתי אכזבה, אך כל המאמץ היה שווה לי כדי ללמוד כיצד מסרבים במאור פנים 'איך עונים לא'".

מסופר על מרן החזו"א, שפעם בדרך לביתו נתקל בו גר צדק גלמוד ואומלל, שהתאונן לפניו בדמעות שליש כי אינו מכובד בעיני הבריות, והרי כתוב "ואהבתם את הגר" התייפת. ניסה החזו"א לשדלו בדברי תנחומים ואמר לו: "ברצוני לכבדך בניגון". החל הגר לפצוח בשיר בקול רם, והחזו"א בגודל מידותיו המופלאות לא היסס לרגע ופתח אף הוא בריקודים בלב רשות רבים, לפי קצב נהיגון. כך נמשך המעמד, עד שהבחין מרן החזו"א כי נתקררה דעתו של אותו אדם ומראה פניו הוכיחו שנתפייס.

הגאון רבי שמואל אהרן יודלביץ מכבד את סבי

סבי הרב הרמן הייתה לו הכנסת אורחים בביתו והיה מוסר דברי תורה על הפרשה בפני האורחים. פעם נקלע הגאון רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל לביתו, וראה איך שאומר דברי תורה והאורחים צועקים "תגמור... תביא את החמין...", כי חלק גדול מן האורחים לא היו שפויים בדעתם ומה להם ולדבר תורה.

לרבי שמואל אהרן נגע הדבר ללבו. יהודי עומל, מכין דבר תורה ואין שומע לו... מאז היה בא מדי פעם לאחר הסעודה שאכל בביתו לשמוע את דברי התורה של הסבא... כיתת אותו גאון רגליו ממרחקים כדי לפייס את הסבא... כך היו נראים גדולי תורה ואנשי ירושלים.

לסייע בחכמה

סיפר רבי בן ציון ברוק: כשטייל עם רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי ביער, "פעם קרב אלינו אדם אחד שהיה מתקשה מאוד בדיבורו והוא שאל אותנו היכן בית רופא פלוני. לא רציתי לעזוב את הגרש"ע זצוק"ל לבדו והראיתי לאיש לאן ללכת. הגרש"ע ביקשני שאלך אתו ואראה לו את מקום מגורי הרופא. כשחזרתי נשתוממתי לראות שהגרש"ע עמד כל הזמן במקומו והמתין לשובי. הגרש"ע הסביר לי, כי 'איש זה מתקשה מאוד בדיבורו ויש לו בוש בכל פעם שהוא צריך לשאול משהו מבני אדם, לכן היה נחוץ שאתה בעצמך תלווה אותו בדרכו לרופא כדי למנוע ממנו בוש מיותרת".

לא רצה שאחר ישמשנו

מרן הרב בענגיס בזמן לימודו תמיד הייתה לפניו כוס תה בלי ששתה ממנה. רק לימים התברר מדוע לא שתה: אנשים רבים הסתובבו מסביבו וכל אחד רצה לכבדו בשתייה, ועל ידי כך שיש כוס תה לפניו לא יביאו לו כוס נוספת, וכך לא יטריח אדם.

(מתוך ספר 'מידות והנהגות טובות')

להתחיל את היום ברגל ימין

חווייה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
אקטואלי ומרתק.

הצטרפו בחינם לאלפי המנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום...

המייל היומי של 'דרשו'

גם כאשר חייו ובריאותו עמדו על הפרק... כחולה אסטמה הוא היה נוטל תרופה פעמיים ביום. תרופה זו הייתה מאוד חשובה עבורו, והייתה כמו אוויר לנשימתו. היא הייתה מיובאת משווייץ, ומדי פעם כשהתרופה עמדה להיגמר היו מבקשים מאחיינו הגאון רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל שישלח כמות נוספת. יום אחד, לאחר שנטל הרב את המנה הראשונה, גילו שנשארה רק עוד גלולה אחת. בני הרב דנו האם לשמור את הכדור הנוטר למחר, כיון שהיום הוא כבר לקח מנה אחת, ואם ייקח את המנה השנייה היום לא ייוותר למחר כלום. כאשר הציעו את הספק לפני הרב הוא ענה בשלווה: "את הכדור הזה צריך לקחת היום כי זו המנה של היום, וכשיצטרפו, יהיה...!". למחרת בבוקר התדפק מאן דהוא על דלת בית הרב ושאל: "האם כאן גר הרב סולובייצ'יק?" הוא נענה בחיוב, אך חזותו הלא חרדית הפליאה את בני הבית - מה להלך זה בבית הרב? "אני בא כעת משווייץ, ובשדה התעופה שם שאלני אדם אם אני נוסע לארץ ישראל ולירושלים, ומשהשבתי בחיוב ביקש ממני שאמסור חבילה זו לבית הרב סולובייצ'יק ברח' פרס 3 בירושלים". החבילה נפתחה ובתוכה משלוח חדש של תרופות... "כשיצטרפו, יהיה...!" ואכן היה ללא שהודיעו לרבי משה, כי מן השמים הודיעו לו, והתרופה הגיעה בדיוק בזמן - לא רגע לפני ואף לא רגע אחר...

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

הרב מבריסק ערך חשבון והתברר לו כי חסרים עדיין שמונים אחוז מהסך הכולל. "סברתי", הגיב התורם, "שימים ספורים לפני ראש חודש כבר ימצא בידי הרב רוב הכסף ולא אצטרך לתרום סכום כה רב, אך בכל זאת אינני חוזר בי מהבטחתי ואתן את כל הסכום..."

תרומה מחוץ לארץ נשלחה אל הרב מבריסק עבור הכולל. נכנס השליח אל הרב בראש חודש ומסר לו את התרומה עבור האברכים. לפליאתו סירב הרב לקבל ואמר: "כבר אינני צריך, החודש כבר חילקתי כסף לאברכים..."

"הרב ישמור את הכסף לחודש הבא", הציע השליח. "כבר מהיום לשמור לחודש הבא?", התפלא הרב ועמד בסירובו לקבל את התרומה.

בראש חודש הבא הגיע השליח לפנות בוקר לביתו של הרב, שהופתע מאוד לראותו בשעה כה מוקדמת. "חשבתי לעצמי", אמר השליח, "שלו הייתי מקדים לבוא אתמול, יום לפני ראש חודש, היה הרב אומר לי שהוא עדיין אינו זקוק לתרומה; ולו הייתי בא בעוד כמה שעות היה הרב אומר לי שהוא כבר אינו זקוק לתרומה; לכן השכמתי לשעה זו, בתקווה שכעת הרב יקבל את התרומה..." חייך הרב ואמר: "אכן, עכשיו אני צריך...!".

בטחונו של מרן הגרי"ז זי"ע בקב"ה, ובעקבותיה השתדלותו הנצרכת בלבד, לא הייתה רק כאשר מדובר היה בכספי הכולל, אלא

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

לא עוברות דקות ספורות מאז שהמשגיח בירך את הברכה במעמד כל השוטרים, והרכבת נעצרת בפתאומיות. עד מהרה עוברת השמועה על הנס אדיר שהתרחש זה עתה לנוסעים: מוקש שהונח מתחת לפסי הרכבת התגלה בנסי נסים, ונהג הקטר הצליח לעצור את הרכבת ממש ברגע האחרון. אם המוקש היה מתפוצץ, חלילה, מתחת לקרונות, אי אפשר לתאר מה היה עולה בגורלם של הנוסעים.

הרכבת עמדה על מקומה במשך כמחצית השעה, והגאון הצדיק זצ"ל יושב ולומד כדרכו. גם ההמולה שנוצרה, והדיבורים בין האנשים על כך שהיתה זו ברכת 'אשר יצר' של הצדיק שפעלה את הנס הגדול, לא הוציאה את המשגיח מן הגמרא.

רק כאשר התגברה ההמולה מאוד שאל המשגיח את תלמידו מה קול הרעש הזה העולה באוזניו, וכששמע את העניין אמר לו, בענוותנותו הגדולה, וכמי שרוצה להסיט את מחשבות האנשים מ'אחריותו' לנס - "נו, עכשיו תגיד אתה, צריך לומר תפילת הדרך?!"

(לקט מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד')

אחד מתלמידיו של הגה"צ ר' אליהו לופיאן זצ"ל, המשגיח דשייבת כפר חסידים, סיפר שנסע פעם עם רבו ברכבת מירושלים לחיפה ושאל אותו לפי תומו האם צריך לומר תפילת הדרך. ענה לו המשגיח בתמיהה: "אלא מאי? בוודאי שצריך לומר!".

לאחר זמן מה נכנס ר' אליהו לעשות צרכיו, ולכשיצא ונטל ידיו רמז בידו לשוטר אחד שעמד לידו לקבץ אליו את השוטרים הרבים שהיו באותה שעה ברכבת.

למרבה הפלא צייתו כל השוטרים לבקשה והגיעו אל המשגיח הישיש. ר' אליהו פונה אליהם בלשון הקודש, ואומר: "אני אברך עתה ברכת 'אשר יצר', ואתם כולכם תענו אמן..."

התלמיד מספר, שגם כל הנוסעים שעקבו אחרי המחזה התפלאו מאוד על כך שאנשי המשטרה נענים למשגיח בהסכמה מלאה וברצינות גמורה. והנה, ר' אליהו אומר את הברכה מילה במילה, כדרכו בקודש, וכל השוטרים עונים "אמן" בצוותא ובקול גדול.

אחד השוטרים התבטא לאחר מכן שרק מה'אשר יצר' של הרבי יכולים לעשות תשובה שלמה...

סיפרתי אותו למו"ר מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, והוא אמר לי: "את הסיפור הזה מותר לספר רק לתלמידי חכמים, לא לאנשים פשוטים, כי על פי ההלכה אכן פיקוח נפש דוחה כמעט את כל התורה כולה. מי שלא הכיר את הקדושה של הרב מנדלסון ואת הראייה שלו למרחוק - עלול להבין את הסיפור הזה באופן לא נכון".

מה לומדים מהסיפור הזה? דווקא בעת שאדם פועל דברים גדולים וחשובים הוא עלול להיתקל בקשיים גדולים. למה? משום שהשטן חפץ להפריע לקדושה.

אסור להירתע מן הקושי ואסור להיכנע. דווקא בשל הקושי מתקדמים ומתעלים!

חבל על המכות שלא קיבלתי

ונסיים בסיפור ידוע המסופר על פריץ אחד שהיה לו חוכר יהודי ישר ונאמן. פעם הוצרך הפריץ לנסוע מאחוזתו לזמן-מה והשאיר את עוזרו איוון כממלא מקום עד שובו. אותו איוון היה שונא יהודים באופן מחריד. על כן, מיד כאשר נסע הפריץ קרא ליהודי ואמר לו: "מרגע זה סכום החכירה שאתה צריך לשלם הוא פי ארבעה מהסכום שהיית משלם עד עכשיו".

כמובן, היהודי לא יכול היה לעמוד בזה, וכשהגיע סוף החודש קרא לו איוון והיכה אותו מכות נמרצות. על כל מאה זהובים שלא יכול היה לשלם הכה אותו הגוי מכה נוראה.

לאחר זמן שב הפריץ לאחוזתו. היהודי סיפר לו את כל אשר התרחש. קרא הפריץ לאיוון, ולאחר ששמע שאכן היכה את היהודי מכות איזמות על לא עוול בכפיו, אמר הפריץ לאיוון: "לך תמכור את הבית שלך ואת כל הנכסים שלך. על כל מכה שנתת לו אתה חייב לתת לו אלף זהובים!".

שב היהודי לביתו ואמר לאשתו: "חבל... אילו הייתי מקבל עוד שתיים או שלוש מכות, כבר הייתי ממש מיליונר. חבל שלא קיבלתי עוד כמה מכות...".

היום, בדורנו, דור של עקבתא דמשיחא, יש ניסיונות קשים שמארגן לנו היצר הרע. יש פיתויים שלא שיערום אבותינו. פעם, כדי לחטוא היו צריכים לקחת סוס ועגלה ולנסוע עד לעיר הגדולה; היום, בלחיצת כפתור אחת אפשר לאבד ח"ו את כל הקדושה ואת כל הטהרה.

קשה לעמוד בניסיונות של פיתויי היצר. קשה לעמוד איתן מול צרות וייסורים. קשה, אבל השכר גדול ועצום.

קשה, אבל יש לנו את הכוחות לכך, מאחר שכבר עברנו בכור ההיתוך של שעבוד מצרים. כבר הטביע בנו הקב"ה את הכוחות הגדולים, ויכולים אנו להגיע בעזרת ה' להצלחה גדולה, ולהתפלל תמיד אפשר.

אדם, מחזיק בזרועותיו ילד קטן כבן שנה. הילד מתקשה לנשום, מכחיל. האדם צועק אליו: "כבוד הרב, אתה הזמנת את המונית?" אמר לוהרב מנדלסון: "כן".

אמר האיש: "אני לוקח לך את המונית הזאת. אני צריך להגיע לבית החולים 'קפלן' עם הילד, הוא כמעט לא נושם, אולי עוד נצליח להציל אותו".

באותם ימים לא היה 'הצלה' ולא פעלו ארגוני מתנדבים דומים. בכל קוממיות היה טרקטור אחד. אם ייסע אותו אדם על הטרקטור לבית החולים 'קפלן' עם ילד לא נושם - רק מלאך המוות יוכל לפעול שם...

שאל הרב: "מה קרה?".

אמר האב: "אתה לא רואה מה קורה לילד?".

הרב מביט, נכנס בקור רוח למונית ומורה לנהג: "סע", בעודו משאיר מאחור את האב והילד המכחיל בזרועותיו.

רץ האדם מהר הביתה עם הילד, שם את הילד אצל אשתו וברח לשדה - "אל אראה במוות הילד".

עוברת חצי שעה, חולפת שעה וחולפות שעות. האיש אומר לעצמו: 'מה אני מרוויח מזה שאני יושב מתחת לשיחים? אלך הביתה'.

התקרב הביתה בפחד גדול. מביט, האם כבר יש קערה לנטילת ידיים? לא, אין. האם יש שלט 'הכניסה לכהנים אסורה'? לא.

הוא מתקרב, רואה את אשתו פותחת את הדלת, והילד מנפנף לו לשלום בצהלה. מה קורה כאן?

"הכל בסדר", אומרת לו אשתו, "אבל לא נעלמת? חצי דקה אחרי שהלכת נשם הילד בלי שום בעיה, כאילו לא קרה כלום".

האב המאוס לא ידע את נפשו. על אף השמחה הגדולה וההקלה החליט לא לוותר לרב. אמר לעצמו: "יום שישי היום. בלילה, לפני קבלת שבת, הרב מגיע לבית הכנסת ואני אחכה לו בכניסה. איעמד עם 'שולחן ערוך' גדול ואראה לו שכתוב שפיקוח נפש דוחה כמעט את כל התורה כולה!".

בליל שבת הוא ניגש אל הרב. שאל אותו הרב: "מה קרה דקה אחרי שנסעת?", אמר האיש: "האמת היא, שדקה אחרי שנסעת הכל הסתדר".

אומר לו הרב: "תדע לך, ברגע שבאתי לקחת את החליפה ולנסוע עם המונית לקנות את תפוחי האדמה לשומרי השמיטה, ידעתי שזה לא יבוא לי בקלות. ביקשתי: ריבונו של עולם, אם אתה עושה פנצ'ר, שזה יהיה רק בגלגל אחד ולא בארבעה. אם אתה עושה חור ברדיאטור - שהחור יהיה קטן, כך שנוכל להמשיך בנסיעה. ידעתי בלי ספק שיקרה משהו בנסיעה הזאת, כי השטן יעמוד לאורך ולרוחב ולא ייתן לי לקנות את הסחורה הנחוצה לשומרי השמיטה. מיד כשבאת אמרתי לעצמי: 'השטן צריך את הילד שלו?! לא! הוא רק רוצה לעצור אותי!'.

שמעתי את הסיפור על הרב מנדלסון זצ"ל והתפעלתי מאוד.

האם יש איסור חמץ 'עבר עליו הפסח' בפחות מ'כזית'?
מי שניקה את ביתו מחמץ, ובדקו כדין - האם צריך לערוך מכירת חמץ?
באיזה קנין מקנים לגוי את החמץ?

מחמץ, וכדומה - יש אומרים שצריך להטבילם לאחר הפסח, כדין כלים שנקנו מגוי.

אופן הקנין במכירת חמץ

- במכירת חמץ - חובה להקנות לגוי את החמץ הן בקנין 'כסף' והן בקנין 'משיכה'; ולכל הפחות, במשיכה. ואם הקנה בכסף בלבד, או בקנין 'חצר', וכדומה - החמץ מותר לאחר הפסח באכילה ובהנאה.
- במכירת חמץ לגוי, כשלא ניתן למשוך את כל החמץ - ניתן להקנות את החמץ בקנין 'אגב', אלא יש להוסיף 'קנין סודר', או קנין של 'מנהג הסוחרים'.
- כאשר מקנים לגוי את החמץ בקנין כסף - מקנים אותו בסכום הקרוב לשוויו, ומקבלים מהגוי חלק מהתשלום בתור 'דמי קדימה' ותחילת פרעון, ויתרת התשלום נחשבת כהלוואה.
- כאשר הרב מוכר חמץ בשליחותם של מוכרים רבים, יזכה בכסף שמקבל מהגוי לעצמו, ולא עבור המוכרים. וראוי שהמוכרים יצינו בכתב ההרשאה שהכסף ינתן לרב.
- בשטר ההרשאה למכירת חמץ, צריך כל אחד מהמוכרים לרשום את כתובת המקום שבו נמצא החמץ, ואת המקומות המדויקים בכתובת זו, שבהם מונח החמץ הנמכר.
- מטלטלין, ניתן לקנות בקנין 'הגבהה'. וחפץ שאין הדרך להגביהו, ניתן לקנותו גם בקנין 'משיכה'. ובחפץ שהדרך להגביהו, משיכה אינה מועילה.
- לכל מצוה או פעולה שבקיומה על ידי אדם אחר נדרשת 'שליחות', גוי אינו יכול לשמש כשליח עבור ישראל, ואינו יכול לשלוח שליח, הן גוי והן ישראל.

מהלכות חמץ ש'עבר עליו הפסח'

- איסור 'חמץ שעבר עליו הפסח', חל גם במקרה שהחמץ נותר ברשות ישראל בשגגה או באונס. ואף על חמץ שכמותו פחותה מ'כזית'.
- ישראל שהיה בבעלותו דגן שלא החמץ, והגוי טחן את הדגן בפסח ללא ידיעתו, ואפה ממנו לחם - יש אומרים שהישראל רשאי לדרוש מהגוי את דמי הדגן, ויש אומרים שהחמץ מותר אף באכילה.
- ישראל שגזל חמץ מישראל, ועבר עליו הפסח ברשות הגזלן - הריהו אסור לאחר הפסח; אולם, גוי שגזל חמץ מישראל - יש מהאחרונים שציידו להתירו לאחר הפסח.

מהלכות מכירת חמץ

- מי שניקה את ביתו מחמץ, ובדקו כדין - יש אומרים שלמרות זאת מוטל עליו לערוך את סדר מכירת חמץ הנהוג; ויש חולקים.
- יש מהפוסקים שכתבו כי את מכירת החמץ יש לערוך באופן התקף גם לפי חוקי המדינה, אך בארץ ישראל בזמנו - יש אומרים שאין צורך לערוך את המכירה באופן התקף לפי חוקיהם.
- המוכר חמץ לגוי באופן שהחמץ נותר ברשות ישראל, עליו לתת לגוי את מפתח המקום שבו נמצא החמץ, ולפחות להודיע לו כי הוא רשאי ליטול את המפתח בכל עת שירצה.
- המנהג מקדמת דנא, שתושבי העיר כותבים שטר 'הרשאה' לרב למכירת החמץ, והרב מוכר את החמץ בשליחותם. והמנהג לעשות קנין לחיזוק השליחות.
- ישראל שמכר לגוי לפני הפסח כלים שלא ניתן לנקותם

גליון 392
שנה ט' תש"פסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תורה למשפחת קלייטן על האישור לשרתמחש בתשנ"ח

סיפורי חז"ל

ויאבק איש עמו

ר' הונא אמר נדמה לו בדמות רועה, לזה צאן ולזה צאן, לזה גמלים ולזה גמלים, אמר לו העבר את שלך ואחר כך אני מעביר את שלי, העביר יעקב אבינו את שלו, אמר נחזור ונראה אולי שכחנו משהו, כשחזר, "ויאבק איש עמו". ורבנן אומרים, כראש שודדים נדמה לו, אמר לו העבר את שלי ואני אעביר את שלך, העביר המלאך את של יעקב אבינו כהרף עין, והיה יעקב מעביר וחוזר ומוצא עוד, מעביר וחוזר ומוצא עוד כל הלילה, אמר לו יעקב, מכשף. לקח סמרטוט ונתנו על צווארו וצעק עליו מכשף מכשף, לבסוף אמר המלאך אני מודיעו עם מי הוא עוסק, מה עשה? נתן אצבעו בארץ התחילה הארץ תוססת אש. אמר לו יעקב בזה אתה מפחיד אותי? אני כולי אש שנאמר (עובדיה א יח) "והיה בית יעקב אש"

(ב"ר עז ב)

פרשת השבוע

וישב יעקב (ל"ז - א')

אמר רבי חוני, משל לאחד שהיה מהלך בדרך וראה כת של כלבים, ונתיירא מהם וישב ביניהם, כך כיון שראה יעקב אבינו עשיו ואלופיו, נתיירא מהם וישב לו ביניהם (בראשית רבה פ"ד ג')

מסופר על הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א רבה של פראג, שפעם פנה אליו כומר שונא ישראל מפורסם בשאלה ואמר לו, שמעתי שאתם היהודים נוהגים כבוד ברב שלכם, וכשרואים אותם קמים מפניו, כמו כן שמעתי כי מנהגו של היהודי, כשמתנפל עליו כלב ונובח לקראתו לשבת על הארץ, מתכבד אני לשאלך, כיצד אתם נוהגים כשמזדמנים לפניכם רב וכלב יחד? כלל גדול הוא בדינו השיב לו הרב מתונות, כשההלכה רופפת ומסופקת בדינו, אז אנו אומרים צא וראה איך העם נוהג, אדרבה בוא ונצא שנינו אני ואתה יחד לרחוב היהודים ונראה כיצד העם נוהג.

מה בצע כי נהרוג את אחינו וכסינו את דמו (ל"ז - כ"ו)

מסופר על הרה"ק רבי יחיאל מאיר ליפשיץ מגוסטינין זיע"א מתלמידי הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א, שהוכיח פעם סוחר שהיה מוצץ דמם של עניים בהלוואות בריבית קצוצה, ועם זאת היה מדקדק להתפלל בציבור שלש פעמים ביום, ובין השאר אמר לו "מה בצע" ראשי תיבות בקר צהריים ערב, מה תועלת יש בתפילותינו שחרית מנחה וערבית "כי נהרוג את אחינו" אם בעת ובעונה אחת אנו עוסקים בהריגת אחינו בני ישראל על ידי עושק ולחץ בלא רחמים.

אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו (ל"ט כ"ג)

פעם סיפרו להרה"ק רבי חיים ה"דברי חיים" מצאנו זיע"א, על רבי אחד המחולל ועושה מופתים גדולים שאין הבריות חדלים לדבר עליהם. חייך ואמר: כתוב בפרשה "אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו" אין רואים אצלו מופתים, ואף על פי כן הוא יוסף הצדיק באשר ה' אתו.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים 5:19 ת"א: 5:21 ר"ת: 5:53

פרשת וישב

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:03 ת"א: 4:17

חזור אל הפונדק ומלא את תפקידך

במקום שנקבע לך מהשמים

בכפר קטן, לא הרחק מבארדיטשוב. התגורר יהודי פשוט ישר ותמים ושמו זונדל. 'זונדלי הפונדקאי' כינהו הבריות, משום שכל חייו התפרנס מפונדק שעמד על אם-הדרך, שם קיבל את האורחים בברכה, האכילם והישקם ונפרד מהם לשלום. יום אחד שקע זונדל בהרהורים: רוב שנותי חלפו עלי בכפר, בניהול הפונדק. האכלתי עוברי-אורח יגעים ורעבים ומזגתי משקאות לאיכרים גסים מגושמים ושיכורים, וכן לפריצים פרועים. זמני הדחוק לא הניח לי לפתוח ספר יהודי. כה טרוד הייתי בענייני הפונדק, עד שאפילו להתפלל כיאות לא יכולתי, ומה יהיה עלי ביום שאגש לבית דין של מעלה, ריק וחסר כל מתורה תפילה ועבודת ה' תמימה ופשוטה. כעת, כשנזרק הלובן בשערי, הגיע הזמן ובאה השעה לפרוש מהבלי העולם הזה, ולהתחיל להכין צידה לדרך הרחוקה, לעולם הבא, עולם שכולו טוב.

אמר ועשה. קרא לבנו שייעלה, צעיר נמרץ ותוסס, שכוחו במתניו, ומסר לידיו את מפתחות הפונדק. "הרי לך הפונדק שניהלתי וטיפחתי עשרות שנים בעשר אצבעותי", אמר זונדל לבנו, "הגיעה העת כי תקבל אחריות לחייך ולפרנסת ביתך" זונדל עצמו עזב את הכפר הקטן ועבר לגור בבארדיטשוב. את שעותיו חילק בין ביתו ובין בית-הכנסת. כמו רבי עקיבא בשעתו אשר בא לחסות תחת כנפי השכינה בגיל 40, היה זונדל. שכן תלמיד חכם לא היה ואפילו התקשה לקרוא באותיות הקטנות, אך להתפלל ידע וגם לקרוא בחומש היה יכול. כשהוא מבוגר בגילו החל את מסעו בתורה תפילה ועבודת ה' טהורה.

מאז עזב זונדל את הפונדק, שינה המקום את צורתו ואופיו. מפונדק שקט ונעים, נהפך להיות למקום של מסיבות ואירועים. פריצי הסביבה מצאו בפונדק עניין גובר והולך, והחלו לערוך בו את משתאותיהם. מבחינה עסקית טהורה היה הפונדק סיפור של הצלחה. אך יחד

עם זו הוא איבד את החן השלו והרגוע שהיה בו עד כה. בד-בבד החלו עוברי-האורח הפשוטים להדיר את רגליהם מן הפונדק, שאליו היו רגילים להיכנס בכל פעם שחלפו בסביבה, שברובם היו יהודים פשוטים ותמימים. שם, ידעו, יצפה להם זונדל, הפונדקאי הישר והחביב, שיקדם את פניהם במאור-פנים ויציע להם ארוחה פשוטה, אך חמה ומזינה. כעת נעשה המקום זר ומנוכר והוא דמה יותר למקום של הוללות.

הדבר נודע עד מהרה לצדיק הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א. מששמע זאת התמלא ליבו צער. צער על הבן שייעלה, שהרחיק לכת למען הכסף. צער על המקום, שמאכסניה נעימה היה לבית-חטאים, וצער על עוברי-הדרכים היהודים, שניטלה מהם האפשרות לנוח ולסעוד בכשרות. שלח רבי לוי-יצחק לקרא לזונדל ושאלו: "מדוע נטשת את פונדקך ומסרת אותו לידי בנך הצעיר?", ביקש הצדיק לדעת. שטח זונדל את נמוקיו לפני הצדיק: "אינני נעשה צעיר מיום ליום. כל שערותי כבר הלבינו. מי יודע עוד כמה שנות חיים יעניקו לי ממרומים, ובמה אבוא לפני בית-דין של מעלה? הלא כעני בפתח אעמוד לפניו, שכן אין בידי לא תורה ולא תפלה. "עתה, כשהבן דואג לפרנסת הבית, רווח לי. אני קם כל בוקר, מתעטף בטלית, מתפלל מילה במילה בנחת, ויש לי גם את פנאי ללמוד בחומש, משנה וגמרא. כעת אני מרגיש כי אוכל להתייצב לפני בית-דין של מעלה ובאמתחתי תורה ותפילה".

שקע רבי לוי-יצחק בהרהוריו וכעבר דקה ארוכה אמר: כתוב: 'איזהו חכם, המכיר את מקומו'. על כל אחד ואחד מישראל לדעת מהו המקום שהועידה לו ההשגחה העליונה בעולם הזה, מהו שליחותו ותפקידו. וכשהוא יודע את מקומו, עליו להישאר בו ולא לנסות לתפוס את מקומו של חברו. "ועוד למדונו חכמינו ז"ל: כי 'מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע'. כלומר, המלכות במרומים, דומה למלכות כאן בארץ, וכמנהגי המלכות כאן, כך המנהגים גם שם. אוי לה למלכות שאין לה אלא שרי צבא בלבד, וחסרים לה חיילים פשוטים. חייל פשוט הבורח מהמערכה כדי להיות גנרל דווקא, אף הוא נחשב מורד במלכות".

משל ונמשל

איש אשר יתן לכהן לו יהיה

משל לגנרל גדול שפקד על עשרות אלפי חיילים, והיה מבזבו את החלק הגדול ביותר של הכסף, שהממשלה הקציבה לגדודו ושנמסר לפיקוחו. החיילים סבלו רעב ומחסור וככל שהגנרל הרבה לבוזזם, בה במידה הרבה להתנהג עמם בחומרה. בכך התכוון להטיל עליהם פחד, כדי שתמיד יהיו שרויים במורא מפניו ולא יהינו להתלונן עליו.

לימים בא המלך עם פמלייתו לחזות בתמרונים, הרהיבו החיילים בנפשם שסבלם כבר היה קשה מנשוא, והתלוננו על הגנרל בפני המלך, וכשהשתכנע המלך בנכונות התלונות של החיילים, קצף מאד ומיד הדיח את הגנרל והשליכו לבית באסורים כמו פושע. כדי שלא להפסיק את התמרון החשוב, שאל המלך באותו מעמד את החיילים, אם יש ביניהם מי שמסוגל לפקד על התמרון במקומו של הגנרל המודח? מה נשתומם המלך ופמלייתו, כשטוראי פשוט קיבל על עצמו את הפיקוד, ומעשה מומחה העביר את התמרון בהצלחה. פנה המלך אל הגנרל האסור: ראה, בזבזתי עליך עשרות אלפי רובלים, בעוד שטוראי פשוט זה עלה לי בסך הכל כמה רובלים לשנה, הפקדתיך על משרה כה רמה, הממשלה העלתה אותך לגדולה, הפקידה בידך שררה על אלפי חיילים, ואתה לקחת את המזון והציוד שהיה מיועד לטובה החיילים ובזבזת בזדון על תאוותיך והנאותיך. מובן מאליו שענשו היה חמור מאד.

והנמשל: כך קורה גם עם העשירים האנוכיים, שמשתדלים לבזבו הון על כל מיני תאוות ועינוגים, ומזניחים את חובתם לתמוך בתורה ובלומדיה. צריך לזכור "איש אשר יתן לכהן לו יהיה" רק מה שתתן לכהן, ללומד התורה, הוא לדרך ישאר בידך.

(בשם החפץ חיים זיע"א)

רבי לוי יצחק השתהה לרגע קט. אחר כך נתן מבט רך בזונדל והניח כף יד מלטפת על זרועו והמשיך ברצף בדבריו: "דע לך, זונדל בני", אמר, "כי גנרלים – כלומר המיוחסים והלמדנים – יש לו להקדוש-ברוך-הוא די בעולמו. לעומת זאת, חסרים לו חיילים פשוטים ונאמנים שדווקא בפשטותם מוכיחים נאמנות אין קץ למלכו של עולם. "הקדוש-ברוך-הוא העמיד כל אדם במקומו שלו. את מקומו של האחד קבע בבית המדרש ללמוד תורה יומם וליל, ואת מקום זולתו קבע בקרוב לבבות ובעשיית חסד אפילו בכפר קטן ונידח. אותך, זונדל, בחר הקב"ה להעמיד בפונדק דרכים, כדי שתגיש לעוברי-דרך עייפים צלחת מרק חמה וכשרה ביום חורף קר, וכוס משקה צונן בקיץ הלוהט. שתאיר להם פנים שוחקות ותחונם. "לא, זונדל, לא ולא! לא כעני בפתח תעמוד לפני בית-דין של מעלה ולא בבושת פנים תתייצב לפני מלאכי השרת. איתך יבואו כל הארוחות הכשרות שהגשת לעוברי-הדרכים ובפרט היהודיים אשר אין ידם תמיד משגת ארוחה כשרה למהדרין כשלך. כל המיטות החמות שהצעת להם, כל החיוכים והמילים הטובות שהרעפת עליהם – כל אלה ישמשו בעבורך מליצי-ישר ויעמדו על משקל הזכויות. חזור אל הפונדק ומלא את תפקידך במקום שנקבע לך מהשמים והיה שלום".

ציית זונדל לדברי הצדיק וחזר אל הכפר. בתוך ימים שב הפונדק שעל אם-הדרך לפתוח את שעריו לעוברי-אורח יגעים, כמאז, ואילו ההוללים הפרועים הדירו את רגליהם מן המקום וחיפשו להם מקום אחר. זונדל שב לעבודתו הישנה, אך הפעם מילאה קורת רוח את ליבו הוא ידע כי חייל נאמן הוא, העומד על משמרתו, ועושה שליחותו נאמנה. בציווי של הצדיק המשיך את שליחותו בעולם להיות חייל פשוט בצבא ה', המשמש את אחיו היהודים.

צ'ין אדם לחברו

כיצד אוכל לשבת בחום

כל אותן השנים שישב הגה"ק רבי חיים זיע"א על כיסא הרבנות בבריסק, סיפק לו הקהל צרכי ביתו ובכללם נר למאור ועצים להסקה. פעם אחת הרגישו הפרנסים שהוצאת בית הרב לעצי הסקה עולה לת"ק רובל לשנה, תהו ותמהו הוצאה מרובה כזו מניין? אפילו אמידים שבאמידים אינם מוציאים יותר מחמישים רובל לשנה, בדקו ומצאו שדיר העצים בבית הרב אינו נעול, ועניי העיר באים ולוקחים כמתוך שלהם. עמדו ונעלו את דיר העצים ומסרו את המפתח לידו של השמש. כשהרגיש רבי חיים בדבר, צווה להסיר מיד את המנעול ושוב היה דיר העצים פתוח לרווחה ועניי העיר באים ומסתפקים לפי צרכם. באו הפרנסים אצל רבי חיים וקראו תגר: רבנו אין קופת הקהל מספקת לספק עצים לכל העניים שבעיר, אם כן משיב רבי חיים אף בביתי לא יסיקו, כי איך אוכל לשבת בחום בשעה שהעניים קופאים בצידה.

לשמח יהודים

רב ברוקה חוזה היה עומד בשוק של לפט, והיה רגיל לפגוש שם את אליהו הנביא. פעם שאל רב ברוקה את אליהו, האם נמצאים בשוק זה אנשים שהם בני העולם הבא? אמר לו לא, בזה הרגע אין, בינתיים עברו על ידם שני אנשים, אמר לו אליהו אלה הם בני העולם הבא. ניגש אליהם

רב ברוקה ושאלם מה מעשיכם? אמרו לו אנשים שמחים ובדחנים אנחנו, כשרואים אנו אדם שהוא עצוב אנו משתדלים לשמח אותו, וכן אם רואים אנו שני אנשים שמתקוטטים ביניהם טורחים אנו להשלים ביניהם.

תענית כ"ב

מי זקוק יותר

כשישב הגה"ק רבי שלמה זלמן בעל "חמדת שלמה" זיע"א על כסא הרבנות בנאשלוסק, היה מעשה והתקינו לו פרווה חדשה לימות החורף, אותו יום ראה רבי שלמה זלמן דרך החלון עני אחד מהלך בחוצות מחוסר בגד עליון. הכניסו לביתו, נתן לו פרוותו החדשה ואמר לו: צריך אתה לפרווה יותר משאני צריך לה, אתה מהלך בחוץ בקור וכפור, ואני יושב בבית מחומם בחומו של תנור.

אין לדקדק על חשבון השני

מספרים, כי פעם ראה הגה"ק רבי ישראל מסלנט זיע"א את אחד התלמידים מדקדק מאד במצוות נטילת ידיים, והוא מרבה ליצוק ולנסך מים ביד נדיבה ובשפע רב, קרא לו אליו וביקש אותו לא להתנהג כן להבא, כי אין מחובתו של שואב המים לכתת בכל פעם את רגליו לבאר, לשאוב מים ולקפץ על ההרים ועל הגבעות, וללכת כפוף תחת משא הדליים וכו', בכדי שמישהו יוכל להדר במצוות נט"י.

תולדות דצדקיא

שבת קודש כ"ג כסלו
רבי מרדכי הלפרין מאוסטראה ב"ר יואל (המכוה בעל שם - תקט"ז)
הרה"ק רבי אברהם מאולינב ב"ר יצחק חריף מסמבור (תקע"א)
הרה"ק רבי אלימלך לוי מטאהש ב"ר משולם פייבוש (תש"ג)
יום ראשון כ"ד כסלו
הגה"ק רבי חיים חזקיהו מדיני ב"ר רפאל אליהו (שדה חמד - תרס"ה)
יום שני כ"ה כסלו
הרה"ק רבי יעקב ישראל ב"ר צבי הירש המגיד מקרעמניץ (שבט ישראל - תק"ס)
יום שלישי כ"ו כסלו
רבינו אברהם בן דוד (הראב"ד בעל ההשגות - ד"א תתקנ"ט)
הרה"ק רבי אליעזר מקאזניץ ב"ר משה אליקים בריעה (תרכ"ב)
יום רביעי כ"ז כסלו
הרה"ק רבי חיים ב"ר שלמה (באר מים חיים - תקע"ג)
הרה"ק רבי אברהם יצחק הכהן מתולדות אהרן ב"ר אהרן דוד (תשנ"ז)
יום חמישי כ"ח כסלו
רבי חזקיהו ב"ר דוד די סילוה (פרי חדש - תנ"ח)
הרה"ק רבי עזריאל מייזליש ב"ר צבי (עץ הדעת טוב - תקמ"ז)
יום שישי כ"ט כסלו
הרה"ק רבי גדליה מליניץ ב"ר יצחק (תשאות חן - תקס"ד)
הרה"ק רבי ישראל מאוסיאטין ב"ר מרדכי שרגא (פייבוש) (תש"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נחמאל הכהן רביטבין שליט"א
מח"ס "גם אני אדוך" רפרום יוסף הדרס" על המצוות.

האוכל בשוק (ח')

(א) יש שעוררו לגבי האוכלים בבר בחתונות, שעומדים עם צלחת ואוכלים בעמידה, ואף גם הולכים תוך כדי אכילתם, שהגם שאינו בשוק ממש, מכל מקום הוא דרך ביוזן ממש - ונפסלים לעדות [משנה הלכות ט"ז ס"ב]. אך מאידך יש אומרים שכיון שנהוג כך כיום, אין בזה בוש, ולא נפסל [הגר"י זילברשטיין]. אך ודאי שתלמיד חכם ראוי שיחמיר על עצמו בדבר קל שכזה לילך לשולחן ולאכול עליו כראוי [הגר"י זילברשטיין]. (שלמי חיים, להג"ר חיים מלין שליט"א)
(ב) יש מביאים בשם מרן החו"א זצ"ל שעורר על מה שיש אנשים הבאים לים ומביאים עמם אוכל, וקובעים סעודה על החוף, שהוא מנהג מבוזה, ובכלל האוכלים בשוק הם [דרכי החיים ב' ת"ו]. ויש מקילים אם יושב במקום אחד ואוכל, דהגילות לאכול שם [הגר"י זילברשטיין והגר"א דינר]. (שם)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

מברכים חודש טבת

המולד יהיה בליל שישי שעה 8:02

ח' חלקים

ר"ח יהיה ביום שבת קודש וביום ראשון

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לכוונת "עין חמד" - מקהלת ציון

פרשת וישב - להפסיד הכל

"וּפְשִׁיטוּ אֶת יוֹסֵף אֶת כְּתָנָתוֹ אֶת כְּתָנֶת הַפָּסִים אֲשֶׁר עָלָיו"
(בראשית לז, כג)

להקפיד על קלה כחמורה, ובסופו של דבר- לגלות כי מזכויותי הרבות לא נותר מאומה, שכן הן עברו כולן לזכותם של אנשים עליהם דיבר לשון הרע.

על פי דרך זו מבאר בעל ה'סוכת דוד', כי זה מה שביקשו האחים לרמוז ליוסף כאשר הפשיטוהו מכותנתו והשאירו אותו ערום. הם ביקשו להבהיר לו, כי אומנם יתכן שהיו לו זכויות רבות בחייו, אולם מאחר והוא הביא את דיבתם רעה אל אביהם ודיבר עליהם לשון הרע- **הרי שבכך הוא איבד את זכויותיו ונותר ערום מהן, בדיוק כפי שזכת הוא ערום מבגדיו!**

והובא סיפור על אדם שחלה ל"ע עד שהגיע למוות קליני. רב הקהילה אסף את כל הציבור והתחיל ללמד זכות על החולה: ראשית שמעולם לא ביטל תפילה בציבור. ולאחר מכן הזכיר שהיה קובע עיתים לתורה. ולבסוף אמר שמעולם לא שמעו אותו מדבר בגנותם של אנשים.

כאשר הבריא החולה וחזר לחיים, סיפר לרב כי דברי הזכות שאמר עליו עשו רעש גדול בשמיים. **אולם מה שגרם לקרוע את גזר דינו ולהחזירו לעולם הזה, היה דברי הרב שמעולם לא דיבר בגנותם של אנשים.**

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

רש"י הקדוש מיישב את השאלה: מדוע התורה הקדושה כותבת באותו הפסוק גם את המילים "את כְּתָנָתוֹ" וגם "את כְּתָנֶת הַפָּסִים"? כאשר התורה הקדושה כותבת "את כְּתָנָתוֹ" היא מתכוונת **לגבי החלוק ששליו**. ואילו התוספת של המילים: "את כְּתָנֶת הַפָּסִים"- **הוא שהוסיף לו אביו יותר על אחיו.**

מבואר כי האחים הקדושים **לא הסתפקו בהשלכתו של יוסף אל הבור**. אלא הם הפשיטו ממנו את בגדיו ולא רק את כתונת הפסים המיוחדת שעשה לו אביו אלא **אף את הכתונת שלבש ממש על גופו, עד שנותר ערום לחלוטין!**

וביאר הרב 'שפתי חכמים', כי כאשר הפשיטו האחים את יוסף הם אחזו בכתונת התחתונה והפשיטו את שתי הכתונות יחדיו. להראות, כי הם אינם משליכים את יוסף אל הבור בשל קנאתם בו בעקבות כתונת הפסים שעשה לו אביו- **אלא בשל דיבתם הרעה שהוציא בפני אביהם.**

לכאורה עלינו להבין, מדוע בכלל הפשיטו האחים את יוסף מכל בגדיו והשאירו אותו ערום? הרב 'חובת הלבבות' מלמד, כי אדם שמדבר לשון הרע על זולתו עלול להפסיד את כל זכויותיו:

גם אם קיים מצוות רבות בימי חלדו, כל המצוות הללו עוברות ונזקפות לזכותו של אותו אדם שבגנותו הוא דיבר! הרי הדברים מבהילים ממש, אדם יכול במשך שבעים-שמונים שנה לקיים מצוות בדקדוק רב

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמם ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה ניט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת שושנה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טסה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחיה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה שאול בן סילביה משה בן דנימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל נעמה בת שרה בנימין בן ברכה יחזקאל בן רחל יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה
לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איירס
ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת
וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחה בן בלנקה זצ"ל

זמן לילה

ע"י כנסת לילה 3 אר לילה רבין חם

י"מ 17:47 17:17 16:04

ח"א 17:43 17:13 16:20

מיספ 17:42 17:12 16:20

כ"ל 17:47 17:17 16:24

שואל ומשיב בהלכה - חנכה - חלק ב'

האם דין אבלות נוהג בחג חנוכה? ומה הדין באבל תוך שנתו לעניין ברכת "שהחיינו" בלילה ראשון? וכן מה דינו של חולה, המאושפז בבית הרפואה? האם מותר לחמם סופגניה על גבי הפלטה בשבת?

? שאלה:

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון:

! תשובה:

מי שנפטר לו קרוב משבעת הקרובים, שחייב להתאבל עליהם, הרי הוא חייב בקריעה ובכל דיני שבעת ימי אבלות בחנוכה. מצוות ניחום אבלים נהוגה גם בימי החנוכה, ולכן לא ימנע אדם את עצמו מלנחם אבלים בחג החנוכה. ורשאי האבל, אף שהוא בתוך שבעה, לברך ביום הראשון על הנר בחנוכה ברכת "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

נכון, שלא לקיים אזכרה בימים אלו בבית הקברות, ביום פקודת השנה, או השבעה או השלושים, מפני שמתעוררים הציבור ובפרט המשפחה לידי בכיות וצער ליד הקבר. ולכן יקדימו את הביקור בבית הקברות לימים שלפני חנוכה, אבל מותר ללכת לבית הקברות בחג החנוכה, כדי להתפלל ולהשתטח על קברי צדיקים. וכן, מותר לערוך אזכרה בבית הכנסת על ידי אמירת ברכות ודברי תורה, כנהוג, אך ללא הספד על הנפטר עצמו, מחשש שיבואו לידי צער.

לעניין ברכת "שהחיינו" - גם אם הוא אבל תוך שנה ואף תוך שלושים או תוך שבעה, חייב בברכה זו.

חולה המאושפז בבית הרפואה, ואין נותנים לו להדליק שם נרות חנוכה, תדליק אשתו בביתו, והוא פטור מלהדליק. אך בכל זאת ישתדל לשמוע את ברכות ההדלקה מאדם אחר המדליק נרות.

מותר לחמם סופגניה על גבי פלטה בשבת, היות ואין בישול אחר בישול ביבש. ואף שיש ריבה בסופגניה, יש להחשיבה כסופגניה יבשה, היות שהיא מיעוט ובטילה ברוב שהוא יבש. אולם באותן מאפיות, שמדללים את הריבה בתוספת מים מהברז, שלא התבשלו לפני הזרקתם לסופגניה, יש להחמיר. מקורות: ראה שו"ת אגרות משה (ח"ד סימן עד דיני בישול אות ה). וכן דעת הגרש"ז אורבך בספר שלמי מועד (עמוד רמה) ובספר חזון עובדיה - חנוכה (עמוד יט בהערה). ע"ש. וכ"כ בספר תורת המלאכות ח"ב (עמוד נט) בשם הגר"ש וואזנר והגר"נ קרליץ. והביא דעת הגר"י פישר זצ"ל, שדעתו להחמיר בזה, כיון שהריבה מרוכזת במקום אחד. הובא בספר הלכה ברורה (סימן שיח בשער הציון אות קיד).

ויש אומרים, שכיום מערבבים מים מהברז בריבה [בעיקר בריבת תות] לפני הזרקת הריבה לסופגניה כדי לדלל אותה שתצא דרך המזרק, ואם כן יש לאסור מדין חימום המים - מחשש לאיסור בישול.

להזהר לבל יכעס

עבודה רבה ונפלאה השקיע האדמו"ר רבי יוחנן טברסקי מטאלנא זי"ע בהדלקת נרות חנוכה. לאחר ההדלקה היה מפזז ומכרכר לפני הנרות בהתלהבות נפלאה, בכל כוחותיו. פעם אחת, לאחר שהדליק את המנורה בהתלהבות אש קודש עבר ילד קטן במרוצה ליד הנרות, נתקל במנורה וכל הנרות נפלו ארצה וכבו.

מיד נענה הרבי: "בני יקירי, הנני מכיר לך, טובה על שזיכית אותי עכשיו לקיים את ההלכה 'כבתה - אין זקוק לה'". ואולי התכוון הצדיק בשני עניינים. הראשון, כפשוטו - שזכה לקיים ההלכה, שאין צריך להדליק נר שכבה, ולא בכל יום קורה דבר זה שיוכל האדם לקיימו, ועוד רמז לו, שאף אם קורה דבר מעין זה, 'אין זקוק לה' להדליק את אש הכעס על הילד, שכיבה את הנרות, אלא ישאיר את אש הכעס מכובה.

כחה של תורה

מעשה היה באדם, שנכנס אל הגאון ר' משה יהושע יהודה לייב דיסקין עם דף ובה שאלה. הרב נטל את הדף לידי ומיד החל לענות את תשובתו. השואל סבר שרבינו לא הספיק לעיין בשאלה, שהרי רק לפני רגע הגיש לו את הדף, והעיר על כך לרב בצורה מרומזת.

הרב השיב לו תוך כדי דיבורו: "האם אתה יודע כמה מילים יש בדף, שהגשת לי?". ואותו אדם ענה, שאינו יודע. מיד נקב הרב בסכום המילים המדויק שבדף כדי להוכיח, שענין היטב בכתוב. השואל יצא מחדרו של הרב וספר את המילים, ומצא שהרב הוסיף 'בטעות' מילה אחת יותר ממניין המילים.

כשהעיר לרב על כך, השיב הצדיק: "אתה ספרת את המילה בס"ד כמילה אחת, ואני ספרתי אותה כשתי מילים - בסייעתא דשמיא".

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- הגאון הרב אהרן יהודה ליב שטיינמן זצ"ל

הגאון הרב אהרן יהודה ליב שטיינמן זצ"ל- נולד ב-י"ד חשוון ה'תרד"ע (1913) בקמניץ (הוריו היו תושבי בריסק ובגלל המצב לפני מלחמת העולם הראשונה התגוררו אצל הורי אימו). בילדותו למד בת"ת המקומי ונודע לעילוי. כשהיה כבן 11 שנים התחיל את לימודיו בישיבת 'תורת חסד' בבריסק. בגיל 16 נסע לקוברין ללמוד. בהמשך למד בישיבת קלצק וישיבת 'תורת חסד'. בשנת ה'תרצ"ז (1937) לאחר שקיבל צו גיוס לצבא הפולני (על אף שהיה אמור לקבל פטור בגין אחיו ששירת בצבא) שינה את שם משפחתו (שטיימן) כדי להציג את עצמו כבן יחיד ולהשיג פטור. אולם המהלך נכשל, ובעקבות זאת עבר לשווייץ עם שני נכדיו ר' חיים סולובייצ'יק (ר' משה ור' אריה ליב גליקסון), שם למד ולימד. בזמן מלחמת העולם השנייה איבד את משפחתו, והוא נלקח למחנה העבודה בשאונברג. לאחר נישואיו התגורר בלוגאנו.

בקיץ ה'תש"ה (1945) עלה לארץ. כעבור חצי שנה מונה לראש ישיבת 'חפץ חיים' בכפר סבא. באלול ה'תשט"ו (1954) מונה לראש ישיבת פוניבז' לצעירים. בשנת ה'תשכ"ה (1964) מונה לראש כולל פוניבז'. בשנת ה'תשל"ח (1977) הקים את ישיבת 'גאון יעקב' ובה שימש כראש ישיבה. בשנת ה'תשמ"ט (1988), הוזמן ע"י הרב שך לכהן במועצת גדולי התורה של דגל התורה. יזם וסייע בהקמת רשתות כוללים שבהם אלפי אברכים, כגון: 'עטרת שלמה', 'יששכר באהליך' ו'מגדל עוז'. בשנת ה'תשנ"ח (1997) ייסד את ישיבת 'אורחות תורה'. הקים עם ר' יעקב אריה אלתר, האדמו"ר מגור, את רשת מוסדות החינוך 'נתיבות משה'. **עמותת הגאון ר' חיים קניבסקי אמר על רבינו שיש לו רוח-הקודש. שקדן מופלא. וותרן מופלא. נפטר ב- כ"ד כסליו ה'תשע"ח (2017). חי כ-104 שנים. ציונו בבני-ברק.**

אביו: ר' נח צבי (שימש כמלמד ושמש ביה"כ 'חברה לוויה' בבריסק). **אימו:** מרת גיטל פייגא (בת ר' משה אליהו גיבורנבסקי). **אשתו:** מרת תמר (בת ר' שמאי קורנפלד מחסידי גור. נישאו בטבת ה'תש"ד-1943). **מרביתיו:** ר' יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק, ר' משה סוקולובסקי, ר' אברהם יעקב גורדון (המשגיח), ר' פסח פרוסקין, ר' שלמה מטות, ר' ישראל חיים קפלן. **חברותא:** ר' שאול קרליץ, ר' משה יהודה שניידר. **מתלמידיו:** ר' יוסף רוזנבלום (ר"י 'שערי יושר' ברוקלין), ר' בן ציון פלמן (רב שכונת 'נחלת משה'), ר' איתמר גרבוז (ראש ישיבת 'אורחות תורה'), ר' חיים שאול טאוב (האדמו"ר ממודז'ץ), ר' אלימלך בידרמן (המשפיע), ר' דן סגל, ר' דניאל וולפסון (ראש ישיבת 'נתיבות חכמה'). **ילדיו:** מרת רחל דבורה (נישאה לר' זאב ברלין, מייסד וראש ישיבת 'גאון יעקב' בבני ברק), ר' משה (ר"מ בישיבת 'עטרת שלמה'), ר' שרגא נח (ר"י לצעירים 'קהילות יעקב' בבני ברק. חתן ר' חיים קניבסקי), מרת טובה ציפורה (נישאה לר' דב שפירא, ר"י 'יד הלוי' בירושלים). **מספריו:** **אילת השחר**- חידושים על מסכתות התלמוד, על התורה ועל הגדה של פסח • **חסד ומשפט**- על מסכת סנהדרין • **ימלא פי תהילתך**- שיחות מוסר • **מפקודיך אתבונן**- שיחות לימים נוראים • **יעזי ומגיני**- על מתן תורה.

לפני למעלה מחמישים שנה, עת כיהן רבינו, כראש ישיבת 'כפר סבא', שהתנהלה על ידי 'צעירי אגודת ישראל', סוכם עימו על גובה השכר החודשי, שיינתן לו, אך מצבה הכלכלי של הישיבה לא איפשר לה לעמוד בהתחייבות. רבינו לא אמר מילה, ואף לא רמז בעניין. כיצד פירנס את ביתו אז? מאכלים מבושלים ירדו מעל שולחנם של בני הזוג שטיינמן במשך כל ימות השבוע! גם בשבת, בזמן שכל ישראל מענגים את שולחנם בבשר ודגים, להם לא היה במה לרכוש מצרכים יקרים אלו... כך סיפרה לימים הרבנית הצדקת מרת תמר ע"ה לנכדיה: "ביום שישי הייתי הולכת לשוק וקונה שני חצילים. פרסתי אותם לפרוסות וטיגנתי אותם. לאחר שרבינו קידש על היין ובצע את לחם המשנה, הגשתי לו מנת 'דגים' – פרוסת חציל מטוגן. כשסיים לאכול, הוא שר זמירות, אמר דברי תורה ערבים, ואז הגשתי לו מנה 'בשרית' – פרוסת חציל מטוגן... **כך לא שבת אחת ולא שתיים, לא שנה ולא שנתיים! במשך שש שנים רצופות! שבת אחרי שבת, אכלנו חלה וחציל בתור דגים ובתור בשר...**

כעבור שש שנים התמנה להנהלת הישיבה מנהל חדש צעיר ונמרץ. כששמע כי בבית רבינו אוכלים חצילים בשבת, מיהר ביום שישי ובא לרבנית, והגיש לה מעטפה עם כסף, שיספיק לקנית עוף ודג לכבוד השבת... היא לא סיפרה לבעלה הגדול, כי חפצה להפתיע אותו. בסעודת שבת לאחר שבצע על החלה, הגישה לו... **מנה אמיתית של דג!** רבינו לא שאל מאומה ואכל את הדג, אבל, כשהוגשה לו גם מנת העוף התעניין, מניין היה לה הכסף לקנות מוצרים יקרים שכאלו...

היא השיבה בשמחה, כי המנהל החדש נתן לה את המגיע להם... רבינו הרבה מעט ופנה לרעייתו ושאל אותה: "האם החצילים היו לך כל כך רעים?". היא ענתה בנחרצות: "לא!"- "אם כן", פסק בעלה הגדול, "**חבל על כספי הישיבה, במוצאי שבת קודש השיבי את יתרת הכסף, ונמשיך לענג את השבת בחצילים...**"

פעם, כשלא היה כסף למשכורות נוצר מצב, שהרמ"ם לא קיבלו משכורות במשך תשעה חודשים! לבסוף, כשהגיע הכסף, ויתר רבינו על המגיע לו, באומרו, שהרי על לימוד התורה אינו לוקח כסף, וכל מטרת הלקיחה היא, כדי שיוכל לחיות ולהתפרנס. הוא הרי נשאר בחיים כל החודשים האלה, ואין הוא זקוק עתה לכסף זה... (הגש"פ בצלו חמדי)

ידוע לבני הבית כי לרבינו אין 'חוש ריח', ולכן ב'הבדלה' במוצש"ק אינו מברך בעצמו על הבשמים. וסיפרה הרבנית ע"ה שלא היה זה מלידה אלא לאחר נישואיהם גרו בשווייץ, ועל יד ביתם היה בית עבודה זרה, והיו מקטירים שם תמיד לעבודה זרה כל מיני מרקחות של בשמים, והריח היה מתפשט בכל האזור, ומאוד מאוד כאב לבעלה הגדול, שצריך להריח ריח של עבודה זרה, ולא ידע את נפשו מצער, **עד שיום אחד התפלל וביקש בתחנונים מהקב"ה, שיטול לו את 'חוש הריח', ולאחר יומיים בא לרבנית בשמחה וסיפר לה, שאכן שמע הקב"ה את תפילתו, וכבר אינו מריח כלום.**

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"
צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה.
בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

על מי יש לסמך

הפקידה הסבירה לו, כי אינה מתכוונת לכתוב את השם של אותו אדם, שהוא הכיר בהטעימה כי החלטת הוועדה היא אך ורק לפי מצבו הבריאותי.

כששמע, שהיא אינה מוכנה לציין את קשריו, הוא התפרץ וצעק לעברה. הפקידה התקשרה מיד וביקשה, שיבואו אנשי האבטחה. **בתוך שניות אחדות הגיעו שני מאבטחים, והם הוציאו אותו בכוח מחוץ לבניין.**

הגיע תורו של השני. הוא פנה לפקידה והעביר את הבקשה לוועדת חריגים עבור אביו החולה, ובסיום דבריו ביקש: "אני מבקש שתוסיפי הערה למטה: שההחלטה לקבל את התרופה אינה תלויה בוועדה אלא בבורא עולם".

הפקידה אמרה לו: "זה לא עניין של דת. אם מגיע לאבך - הוועדה תאשר. ואם לא - לא יאשרו". אבל מיועדנו חזר ואמר: "מה ביקשתי ממך? כסף? בקשה קטנה שתרשמי". "אבל אני לא יכולה, יחשבו, שאני לא נורמלית" - **"טוב, תרשמי, כי הפצינט מבקש להוסיף, שהקב"ה הוא הקובע והמחליט ולא חברי הוועדה".**

הפקידה שלחה את הבקשה במייל והאחראית שקראה את הבקשה וראתה את התוספת התפללה. היא התקשרה לפקידה, כדי להבין מדוע כתבה זאת.

הפצינט עדיין עמד ליד הדלפק ומילא את הטפסים. המזכירה נתנה לאחראית לדבר איתו. הלה שפך את לבו והסביר לה, שהוא מטפל לבדו באביו החולה והוא מאכיל, משקה, מטייל איתו והוא רואה בסבלו. היות ואין באפשרותו לרכוש את התרופה, הוא מתחנן אליה, שתאשר לאביו את התרופה.

דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. היא השיבה, שאין הדבר תלוי בה אבל היא תנסה לעשות ככל שביכולתה. היא התקשרה לראש הוועדה, וביקשה ממנו, שיאשר את הבקשה לתרופה למיועדנו.

ראש הוועדה אישר מיד את הבקשה, והורה, כי הוא יכול לגשת לקחת את התרופה מבית המרקחת ברחוב שח"ל 14 ברמת גן. המרשם נשלח במייל לפקידה, שהדפיסה אותו ונתנה לו ביד והלה יצא מהבניין.

ביציאתו הוא ראה את היהודי הראשון עם הפרוטקציה, מתווכח עם המאבטח שיכניס אותו. הוא נופף עם המרשם ואמר לו: **"הבוטח בה' חסד יסובבנו".**

אולם סיפורנו לא תם. עם יציאתו מהבניין, ראה משלוחן, שעומד לצאת מהבניין. לשאלתו לאן הוא נוסע, השיב: "לרחוב שח"ל 14 ברמת גן להביא תרופה משם". לבקשתו, הצטרף אליו והביא את התרופה המיוחלת לאביו החולה.

רשכב"ה הגאון הרב חכם יוסף חיים זצ"ל (מח"ס בן איש חי) דורש את חודש כסליו כך: האותיות הפנימיות סלי- הם ר"ת של לפורקנך סברית ה' (לישועתך קיוויתי ה') ואילו האותיות החיצוניות הן כ"ו- כנגד שם הויה.

כיצד הצליחו החשמונאים נגד מלכות יוון? רק בזכות העובדה שבטחו בבורא עולם, שיעזור להם ויושיעם ולא באף גורם אחר. רק בו לבדו ראוי לבטוח.

סיפר הרב חיים זאיד שליט"א רבה של פרדס כץ: כידוע, ישנן תרופות, שאינן נכללות בסל שירותי הבריאות. בכל שנה יושבת וועדה ומחליטה מה כן ייכנס לסל ומה לא.

ישנה תרופה מסוימת שעלותה יקרה מאוד. תרופה זו אינה מוגדרת כמצילה חיים' אבל בהחלט עוזרת ומסייעת לשכך את הכאבים במקרים, בהם החולה סובל.

אולם התרופה אינה נכללת בסל שירותי הבריאות ולכן אין קופת החולים מממנת את עלות התרופה, אלא על החולה לרכוש אותה מכיסו הפרטי.

במקרה הצורך ניתן להגיש בקשה לוועדת חריגים. הוועדה מתכנסת ובוחנת כל מקרה לגופו, ובסיכומו של עניין מאשרת או לא מאשרת את רכישת התרופה במימון או בסיוע קופת החולים.

בבין הזמנים של שנת ה'תשע"ט ישבו שני אנשים בקופת חולים מכבי שברחוב רבי עקיבא בבני-ברק. מאחר והללו המתינו זמן מה, התפתחה שיחה ערה בין השניים.

האחד סיפר לשני, כי הוא ממתין לשירותי המשרד כדי להגיש בקשה לוועדת חריגים כיוון שאביו צריך להשתמש בתרופה פלונית, המסייעת עבורו לשכך את כאביו ואינה נמצאת בסל שירותי הבריאות.

לשמע הדברים שאל השני: "האם יש לך מכרים או אנשים קרובים, שיכולים להמליץ עבורך בוועדה?" - "לא, אין לי". "אם כך", אמר לו, "אתה סתם מבזבז את זמנך היקר, כיוון שהם בוועדה דוחים את כולם! אני לעומתך מסודר. יש לי חבר הקשור לוועדה וברגע שהם ישמעו את שמו - אני בטוח, שהם יאשרו לי את התרופה בוועדת חריגים!".

לשמע דברים אלו פנה אליו הראשון ואמר: **"לי יש קשר ישיר עם בורא עולם! זוהי הפרוטקציה הטובה ביותר!!! מועילה עשרות מונים מפרוטקציה של בני אדם".**

תורו של האדם שיש לו פרוטקציה הגיע. הוא פנה לפקידה והסביר, איזה תרופה הוא מבקש להעביר בוועדת חריגים והוסיף שיש לו קשרים וביקש שבבקשה תציין את השם של אותו אדם שהוא הכיר.

לע"נ

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל
אביבה בת איירון ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
חי יזיז בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה
יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרהה ע"ה
אברהם בן דינה ז"ל

הרב שבתי בן אסתר אטון זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל
זהבה בת שושנה רייזל ע"ה
עמרים בן דבורה ז"ל
נעמי בת כותון ע"ה
מרים בת בלה ע"ה
דב בן יצחק ז"ל
סוליקה בת עישה ע"ה
סלים בן פרחיה ז"ל
לטיף בן פרחיה ז"ל
דניאל רפאל בן חגית ז"ל
יהודה בן סעידה ז"ל
עפאת בת השמת ע"ה

ולד יחיא בן יוסף ז"ל
יצחק בן ברוק דב ז"ל
שרה בת נרקיס ע"ה
אביגדור בן גולי ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל
שלום בן אסתר ז"ל
מרים בת שרה ע"ה
אביבה לוי ע"ה
כל נשמות עם ישראל

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
שמואל בן רבקה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה
דוד בר חסיבה ז"ל
חוה בת יעקב צבי ע"ה
רפאל בן אסתר ז"ל
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה
שמעון בן חנה ז"ל
גורג'יה בת נעימה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל
שני בת אסתר ע"ה
מסודי בת חביבה ע"ה
אסתר בת גולה גאולה ע"ה
יוסף בר סעדה ז"ל
יעקב בן נעמה ז"ל
שרה בת מורברי רחל ע"ה
אלון בן סעדה ז"ל

גליון באר הכחשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

וישב - חנוכה

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת וישב - חנוכה

א	ואל אמבעה - להבין שגם ה'טבע' בהנהגת שמים הוא
ב	תבלה רגל מן השוק - המאמין אינו מרבה בחיזור אחר פרנסתו
ד	ויהי איש מצליח - אף בעמקי הבור זכר את ה' וראה עצמו כ'מצליח' ע"כ זכה לצאת מאפילה לאורה
ה	היינו בחולמים, אז ימלא שחוק פינו - לעתיד יתגלה שהכל היה בחלום
ז	מאשפות ירים אביון - מתוך השפלתו תבוא הגבחתו
ז	מלבין פני חברו - חומר הלבנת פנים
ט	מי לה' אלי - יקפוץ ויתחיל במלחמה זה' יהא בעזרו
יא	וינס ויצא החוצה - מעלת המתגבר על היצר
יב	איננו גדול בבית הזה - יחשיב את עצמו אז יעמוד בקשרי המלחמה
טו	וגם שם לא שקמתי - שלא יהיה כארעא סמיכתא אלא ייזו עצמו בעבודתו
יט	ועל המלחמות - אין הקב"ה מונה נצחונות אלא מלחמות
כ	שעשה נסים - בימים ההם ובזמן הזה
כב	גנוי המלך - אוצרות המלך פתוחים אין לנו אלא להושיט ידינו למלאותם
כג	לעד קיימת - ההארה המתגלית בהדלקת נרות עד היום הזה
כה	והדליקו נרות - דרך חיבוב והערה מפורסמת
כז	להדליק נר - שפע רב הנשפע בעת ההדלקה
כט	אלא לראותם - סגולת ההבטה בנרות
לא	מעוז צור ישועתי - שפע ברכה וישועה הנשפעים בימי החנוכה
לא	שכינה למטה מעשרה - בזה חיו"ט נתגלית חשיבותו של כל יהודי אף הפחות ביותר
לב	קבעום בחלל ובהודאה - ע"י החלל בימי חנוכה הניסים מתחדשים בכל שנה

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת וישב - חנוכה

לבעל דין לחלוק ולומר כי החשמונאים נצחו בכוחם וגבורתם, אבל גם דשמן אין בריה בעולם שתסביר זאת עפ"י טבע העולם, ובע"כ הכל יודו שהוא גם גמור משמים, ומוזה יבינו שגם נצחון המלחמה היה בגם והנהגה מן השמים². ומעתה יבינו כל חד בדידיה כי כל הנעשה עמו בהשגחה והנהגת עליון הוא.

ביו"ב מצינו ב'מטה משה' (חלק ה', עניני חנוכה) דלכן תיקנו 'להדליק נר חנוכה' זכר לגם של השמן, ולא תיקנו לערוך זכר לגם של המלחמה, וז"ל, יש לומר שאותן הנסים יש פתחון פה למינים, לומר מקרה הוא ולא ה' פועל כל זאת ח"ו, כי יקרה עניין כזה ליפול רבים ביד מעטים לאיזה סבה, אבל גם אשר כזה - ששמן אשר בו להדליק רק לילה אחת, ונתרבה מעצמו עד שיספיק לשמנה לילות, אין צד לומר כי מקרה הוא, אבל כולם יודו ויאמרו מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו, ולזכר גם זה תקנו חז"ל להדליק נרות בכל לילה מלילות אלו.

ואל אטבעה - להבין שגם ה'טבע' בהנהגת שמים הוא במדרש (בר"ר מד יז) על הפסוק (לעיל טו יב) 'והנה אימה חשיכה גדולה' חשיכה - זו מלכות יון, ומהותה של חשיכה זו, כמאמר צדיקים (הרה"ק השפת אמת ז"ע, וי"א בשם הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר ז"ע) בפסוק (תהילים סט ג) 'טבעתי ביון מצולה', שהיוונים באו להשקיע את בני ישראל בתוך 'הטבע', שיהיו 'שקועים' כל כולם 'בטבע', ולא בהשגחת ה', ובכל אשר יקרה להם יאמרו - 'במקרי הטבע' נעשה כך וכך, ולא יזכרו 'שהכל בידי שמים' (כע"ז איתא בדברי חיים ריש חנוכה בד"ה ונ"ל). ותכלית הימים הללו - ימי החנוכה, למען דעת כי הקב"ה אדון הכל - אדון הנפלאות, וגם אדון על הטבע, כי טבע ולמעלה ממנו שווים אצלו³.

איתא במהר"ל (חידושי אגדות, שבת דף כא, נר מצוה על חנוכה) דלכן עשה הקב"ה גם בנרות - מה שאין לו הסבר עפ"י הטבע כיצד ידלק שמן מועט פי שמונה מטבעו, מלבד גם המלחמה, כי ב'מלחמה' עדיין יש

א. וכך פירש מרן הבעש"ט את הפסוק (תהילים שם טו) 'הצילני מטיט ואל אטבעה', היינו שלא אהיה חלילה בבחינת הטבע, אלא אדרבה אדע שגם בטבע נמצאת השגחת ה' יתב"ש, בהשגחה פרטית מלמעלה, ואין עוד מלבדו, והוא מנהיג את עולמו בכל עת ובכל שעה, כביאורם של קמאי בפסוק (אסתר ג יב) 'ונחתום בטבעת המלך', שידע שכל 'הטבע' מונהג ומושגח על ידי המלך - מלכו של עולם, והארה זו תבוא לנו על ידי 'להדליק נר חנוכה', שנאיר את חיינו באור האמונה הבהיר בשחקים (ראה נטעי אש"ל חנוכה אות ל"ו).

וכבר אמרו שאם תצרף אות צ' ל'יון' יעלה בידך 'ציון', וכידוע שאות זו מורה על צדיק, ומיהו צדיק, זה שבאמונתו יחיה, כי על ידי האמונה ניתן להפך את קליפת 'יון' ל'ציון'.

ב. באמת אמרו, שזו היתה עיקר מלחמת היוונים, שאמרו לבני ישראל 'כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל' (בר"ר ב ד), וכן איתא ב'מגילת אנטיוכוס' שמלכות יון שלחה אלפי אלפים חיילים להילחם בישראל וצעקו ואמרו 'כל מי שמזכיר שם שמים ידקר בחרב' עפ"ל. ולעומתם עמדו מתתיהו כהן גדול ובניו וכמה יחידים מבחורי ישראל שזעקו ואמרו מי לה' אלינו, ואכן השרה הקב"ה את שכינתו על יהודה המכבי, וקפץ לתוך מחנה האויב והרג בקפיצה אחת כ"ה אלף חיילים (עיי' יוסיפון פרק כ"א), וכך הכניעו תחתיהם שמונים אלף גייסות מצבא היוונים, וכל זה היה להם בכוח אמונתם, כי הדבוק בקוב"ה אינו משועבד כלל לטבע העולם.

וכבר אמרו שלא זכו החשמונאים לנסים ונפלאות אלא בזכות ביטחונם בבורא, ומרומז בשמם כי מתתיהו ובניו כהנים היו, ו'כהן' בגימטריא כמנין 'בטחון' (ע"ה), וכשאנו נתדבק בדרכיהם גם אנו נזכה לנסים ונפלאות בזמן הזה (ליקוטים חדשים יו"ל תרפ"ד, ד"ה לחנוכה).

יש אומרים שלכן נהגו לומר מזמור 'יושב בסתר' אחר הדלקת הנרות (ומקורו מהרמב"ן, עיין בספר זכירה ועוד) ללמד שעיקר העבודה בימים אלו היא האמונה, דהנה חז"ל (שבועות טו:) כינו פרק זה 'שיר של פגעים', ואמרו ועד היכן - עד כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעונך.

ומה נמלצו דברי ה'אבודרהם' (סדר התפלה למוצ"ש) דלכן אין אות זי"ן בכל פרק 'יושב בסתר', כי הבוטח בה' אינו זקוק 'לכלי זיין' ואויביו נופלים תחתיו ומתבטלים ממנו כל הפגעים רעין ומרעין בישין.

דאין מעשה ההשתדלות של פרנסה מביא התוצאה, אז גם ראשם יהיה פנוי מלהתעסק בפרנסה כל המעת לעת, ויצליחו בעסק תורתם ויהיו ת"ח.

תכלה רגל מן השוק - המאמין אינו מרבה בחיזור אחר פרנסתו

בפרשתן (לו טו), 'וימצאנו איש תועה בשדה', וז"ל הרמב"ן. 'ולחודיענו עוד, כי הגזירה אמת

(מה שגור וקצב הקב"ה על האדם בן יקום ויהיה) וזה חריצות (ריבוי ההשתדלות) שקר, (וראייה מכאן) כי זימן לו הקב"ה מורה דרך שלא מדעתו להביאו בידם⁷. ולזה נתכונו רבותינו (בר"ר פד יד) באמרם כי ה'איש' האלה (וימצאנו 'איש', וישאלו 'האיש', ויאמר 'האיש') הם 'מלאכים', שלא על חנם היה כל הסיפור הזה, לחודיענו כי עצת ה' היא תקום, עכ"ל.

ביסוד זה ביאר הגאון רבי אהרן קאטלער זצ"ל את מאמר חז"ל (שבת כג:) 'הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים', כמו שאמרנו, שנס הנרות מגלה לנו שכל הנהגת העולם טבע וחזק לטבע מן השמים הוא, א"כ, אז יבין האדם כי גם בנוגע לפרנסתו אין מעשי ידיו קובעים התוצאות, ואינו אלא כגרון ביד החוצב וכו', ובוזה תתחזק אצלו מידת הבטחון בהקב"ה, ומאז יהיו ראשו ולבו פתוחים כאולם לעסוק ולהבין בתורה, כי מידת הבטחון יש בה סגולה להצלחה בלימוד התורה, משום שני סיבות, א. שהבטח בהקב"ה אינו עובד ומתייגע כ"כ הרבה שעות על פרנסתו, וממילא זמנו פנוי לעסוק בתורה, ב. דע"י בטחונו נפשו שלווה, וסערת רוחו מדאגת הפרנסה שקטה, אינו דואג ומתבלבל בעניני פרנסתו ועסקיו, ומוחו וראשו פנויים להתעמק בלימוד ולהבינו ולזכרו היטב. ולכן 'הויין ליה בנים ת"ח' כאשר יראו הבנים הנהגת אביהם ויבינו

ג. וכלומר, שזכו להבין שגם הטבע בהנהגה מן השמים הוא, ביסוד זה מבארים את התירוץ השלישי שהב"י (עצמו) מתרץ מדוע נחשב הנס שמונת ימים והרי היה להם די שמן ליום אחד, ומתרץ הב"י, דביום הראשון מצאו שלא נחסר מאומה מהשמן, וכן בכל יום עד יום השמיני, ורבים מקשים, א"כ, לא נחשב יום הח' לנס, שהרי באותו לילה היה להם די שמן ליום אחד ואכן השמן דלק כטבעו - יום אחד ונגמר השמן. ותירץ הרה"ק רבי מנחם מאמשינוב זי"ע דאכן אחר ז' ימים של נס הגיעו להכרה שגם הטבע הוא נס, ואף בעירתו ביום הח' הוא נס - לא פחות מימים הקודמים, ועשו זכר לנס של אותו יום. הוסיף ע"ז בנו הרה"ק רבי שמעון שלום זי"ע שעל כן נקרא יום השמיני זאת חנוכה, כי זאת ההשגה שהשיגו ביום הזה היא עיקר התכלית של חנוכה, להגיע להכרה שכל הטבע הוא רק נס של הקב"ה ומנסים הנגלים יכירו בנסים הנסתרים, ולכן נקרא יום זה 'זאת חנוכה' (אמרות טהורות - אמשינוב). הנה איתא בגמרא (תענית כה.) פעם ראה רבי חנינא בן דוסא את בתו בערש"ק בין השמשות כשהיא עצובה, לשאלתו מאי האי, השיבה 'כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן, והדלקתי ממנו אור לשבת', ועכשיו היא דואגת שיכבה הנר, אמר לה רבי חנינא בתי, מאי איכפת לך, מי שאמר לשמן וידלוק, הוא יאמר לחומץ וידלוק, ואכן נעשה לו נס והיה הנר דולק והולך עד מוצאי שב"ק, וממנו הביא אור להבדלה.

והקשה בספר 'בן יהוידע' (שם) מדוע בכתה הבת, והרי ראתה שהנר לא נכבה לאלתר כדרך החומץ שאינו דולק כלל, והיינו שכבר נעשה לה נס ולמה לה לבכות ולהתעצב. וביאר הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע (שפע חיים חנוכה ח"א סימן קכט ז, ועיי' ספר הזכות בשלח ד"ה הנני ממטיר), דבאמת הבינה בתו מיד שנעשה להם נס (כדאיתא שם, שהיו בני ביתו של רחב"ד רגילים ומלומדים בניסים), אלא שהיא סברה דמכיוון שאסור ליהנות ממעשי ניסים אם כן תצטרך לישב בחושך כדי שלא ליהנות מאור הנר שנדלק בנס, וע"ז השיב לה 'מי שאמר לשמן וידלוק, הוא יאמר לחומץ וידלוק', פירוש שבאמונתו בהשי"ת היה ברור אצלו שאין שום חילוק והבדל אם חומץ דולק או שמן, שהרי בלי ציווי ה' לא ידלק לא שמן ולא חומץ, וכיון דהכל תלוי במאמר ה' א"כ אין בין זה לזה ולא כלום, דהא תרויהו ניסא ניהו, ומי שיש לו מדריגה זו של אמונה מותר לו ליהנות מאור הנר על ידי חומץ ואין מנכין לו מזכיותיו, שהרי אצלו שניהם אינם נחשבים כ'מעשה ניסים', ובוזה התיר לה ליהנות מאור הנר ולהתענג בתענוגים, ונתפייסה.

ד. נוראות כתב רבינו אברהם בן הרמב"ם בפירושו על התורה (לו יג), כי מתחילה שמר יעקב לבל ימצא יוסף עם אחיו לבדם אחר שידע כי שונאים הם אותו, ומי יודע... ומכל מקום 'אין עצה ואין תבונה כנגד ה'', כי בהגיע העת שהועידו מן השמים למכירתו כבר נשלח למקומו ע"י יעקב אבינו בעצמו, שאמר לו 'לך נא ראה את שלום אחיך', ומזה נתגלגל דבר המכירה למצרים.

קמאי (הסבא מקעלם ועוד) בדברי רש"י בפסוק (לו כה) 'וישאו עיניהם ויראו והנה אורחת ישמעאלים באה מגלעד, וגמליהם נושאים נכאת וצרי ולוט', וברש"י 'למה פרסם הכתוב את משאם, להודיע מתן שכרן של צדיקים שאין דרכן של ערביים לשאת אלא נפט ועטרן שריחן רע, ולזה נודמנו בשמים שלא יזק מריח רע'. ולכאורה קשה, וכי במצב שפל כזה - כשעומדים למכור ולהרחיקו מבית אביו לדורות עולם, מבלי דעת מה יעלה בגורלו ברוחניות ובגשמיות, וכי יש אז איזה 'נפקא מינה' איזה ריח נודף סביבו אם ריח טוב או לאו, אלא, שאין הקב"ה מביא על האדם שום צער יותר מהנמצא עליו אפילו במלא נימא, וכיוון ש'ריח רע' לא נגזר עליו בנוסף לעצם ה'מכירה', סיבבו מן השמים שישאו עמם

והיינו, שלא יועיל לאדם שום השתדלות והתחכמות לשנות ממה שנגזר עליו, ובפרט בענין הפרנסה כמו שאנו אומרים 'כי הוא א-ל זן ומפרנס לכל... ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא' - מקרני ראמים ועד ביצי כינים, ואין הברכה והשפע תלויים כלל במעשי ידי אדם, א"כ מדוע ייגע לריק הרי ריבוי השתדלות לא תגדיל קצבתו, בדכתיב (שמות טו יח) 'ולא העדיף המרבה, והממעיט לא החסיר'.

הדברים אמורים הן לענין מזונותיו של אדם, הן בכל ענין וענין, כי הכל בחשבון, ולא יגיע לאדם לא בריווח ולא בהפסד אפילו בכהא זה יותר ממה שנקצב לו מן שמיא בחשבון מדוקדק, וכמו שרמזו

ה. ליכא מידי דלא רמיזי, לכשתמנה מס' האותיות והתיבות של הפסוק הנודע - המדבר אודות השפעת הפרנסה 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון' תמצא שתיבותיו שבעה, ואותיותיו עשרים וארבעה, והוא כלישנא דעלמא האומרים על מי שדלתו פתוחה בכל עת ומשרת את הפונים אליו בכל זמן, שהוא משרת 24/7 (24 שעות ביום, שבעה ימים בשבוע, והכוונה לגויים שנאסרו בשמירת שבת, או בבני ישראל במה שאינו כרוך בחילול שבת), כך הקב"ה פותח את ידו ומכין מזון לכל בריותיו בכל עת ובכל שעה, כי 24/7 עינו פקוחה למלא כל מחסורנו, במאכל ומשקה, מדור וכסות וכל צרכנו. אגב אורחא, בפרט בעמדנו בשערי ימי הלל והודאה, גם הפסוק הנאמר בריש פרק קז שבתהלים 'הדו לה' כי טוב כי לעולם חסדו' (נכתב הדו חסד וא"ו) עולה לז' תיבות 241 אותיות, כי גם ההודאה הבאה מצידנו צריכה להיות 24/7, כי הקב"ה מייטיב עמנו בכל רגע ורגע מכל שעות היום, וכלשונו של ה'אור החיים' הק' (שמות כב ו) אין לך שעה ורגע שאין השי"ת עושה פעולה עם האדם בין בבחינת גופו בין בבחינת צרכיו.

ו. וממילא אל ישעבד אדם את ראשו ומוחו להשיג פרנסתו, אלא יאמין שהכל תלוי במה שנגזר עליו, ולא יתעסק בעסקיו אלא רק לצאת ידי השתדלות, וכמאמר צדיקים על הפסוק (תהלים קכח א) 'יגיע כפיך כי תאכל', שצריך להיות יגיע כפך בלבד ולא יגיע ראשך. אמרו המושלים, משל ל'רוכל' שהיו כל 'רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו' משוקעים בעסקי פרנסתו, באחד הימים, חבש כדרכו על ראשו כובע קש גדול, יצא לרחובה של עיר כשהוא טעון שקים מלאים בסחורה על כתיפיו, בעודו מהלך החל לחשב בעצמו, הנה את 'ידי' נצרך הנני לפרנסתי כדי לשאת בהם את משא ה'סחורה', כמו כן ה'רגלים' נצרכות לי שהרי בהם מהלך אני בשווקים וברחובות, ואף את 'הגב והכתפיים' צריך אני - להיות לי עזר ואחיסמך בנשיאת הסלים, אבל על זאת אתמהה לשם מה נצרך אנכי ל'ראש' וכי מה נותן הוא לי ומה מוסיף הוא לפרנסתי, (כי מרוב שהיה שקוע בעסק הפרנסה, לא עלתה על דעתו כלל שיש לכל אברי האדם תכלית חוץ מתכלית ה'פרנסה'), וכך 'העמיק' במחשבותיו עד שמצא נוחם לנפשו - ובסייעתא דשמיא נתישבה 'תמיהתו', שאת הראש נצרך הוא בכדי לחבוש עליו את 'כובע הקש' הגדול להצילו מפני קרני השמש, ואם לא היה לו 'ראש' על מה היה משים את הכובע... מחובת האדם בעולמו, להתבונן היטב, האם שונה הוא מאותו 'תם' שאינו יודע לשאול, כי ה'יגע בראשו' לפרנסתו, ואינו מבין שראשו יועד לו מן שמיא לעבודת ה' ותורתו, הריהו ממש כה'חכם' שבמשל הנ"ל.

יש שמיישבים על פי יסוד זה את ה'פתרון חלום' שפתר יוסף הצדיק לשר המשקים ושר האופים, לשר המשקים פתר שפרעה ישיבנו על כנו לגדולתו הראשונה, ואילו לשר האופים פתר שפרעה יאכלנו ויתלהו על העץ, ומניין לקח זאת, אלא, שכשיוסף שמע את 'שר המשקים' אומר (מ יא) 'וכוס פרעה בידי, ואקח את הענבים ואשחט אותם אל כוס פרעה ואתן את הכוס על כף פרעה', והיינו שהוא מייחס את כל פעולותיו ל'ידי', אם כן 'פתרונו' שיעלה לגדולה, כי זה מתן שכרו של הפועל לעסקיו רק ב'ידי' ואילו מוחו וראשו מסורים לשמים. אך 'שר האופים' שאמר (שם טז) 'והנה שלשה סלי חורי על ראשי' (ונצרך הוא ל'ראש' להשים עליו את הכובע ה'מחורר' כדוגמת ה'חכם' שבמשל הנזכר), וייחס את עסקו בפרנסה ל'ראשו ומוחו' - 'פתרונו' שתוך ג' ימים ימצא את עצמו על העץ.

הערביים 'נכאת צרי ולוט' - שלא כמנהגם. היודע 'עיקר' זה, ישתנו חייו לטובה ולברכה, ביודעו שכל הצער אשר בא עליו מדור בפלס ומידה, ולעולם לא יצטער אפילו בקליפת השום יותר מהמגיע לו לטובתו השלימה.

ויהי איש מצליח - אף בעמקי הבור זכר את ה' וראה עצמו כ'מצליח' ע"כ זכה לצאת מאפילה לאורה

בפרשתן (לפ"ב), 'ויהי ה' את יוסף, ויהי איש מצליח, ויהי בבית אדוניו המצרי', ומבאר הרה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (ש"ת כת"ס א"ח סי' כז) בהקדמת דברי הגמרא (שבת ל:): 'אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה', וקשה, וכי מעשי הקב"ה כמעשי בשר ודם שמואס ומרחק את מי שפניו זועפות ולבו נשבר בקרבו, אדרבה, הרי הקב"ה 'שוכן את דכא'. אלא, כי מי שחזק בשלימות האמונה לא יבא לבו ולא תתבלבל מחשבתו אם יבואו עליו אחד מהמקרים והצרות, ומי שכואב ונאנח ומצטער - יש בו חסרון אמונה ובטחון. על כן אמרו ז"ל 'אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה' - במי ששמח לבו על ידי שבטוח הוא בה' כי למב עבירה, אף על פי שאינו רואה איך זמה.

וממשיך ה'כתב סופר', וזהו אומרו ויהי ה' את יוסף - שאף בעת הצרה, השרה ה' שכינתו עליו, ומדוע, כי תמיד היה בשמחה, והאיך היה בידו להיות בשמחה בתוך הצרות, ע"י שהחשיב את עצמו איש מצליח, אף ש'יהי בבית אדוניו המצרי', באמונתו שמאת ה' היתה זאת להטיב אחריתו, וממילא קיבל הכל באהבה ובשמחה, ולכן, ויהי ה' את יוסף, שהשרה עליו את שכינתו.

ובזכות אמונה זו יצא מכל מציריו, וכך איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ראה 'ליקוטי הרי"ם' ריש פרשתן) בדברי המדרש (רבה פד ה) 'וישב יעקב - אמר רבי חוניא משל לאחד שהיה מהלך בדרך וראה כת של כלבים ונתיירא מהם, ישב לו ביניהם, כך כיון שראה יעקב עשו ואלופיו נתיירא מהם וישב לו ביניהם'. ולכאורה הדברים חתומים וסותמים, שאם אכן נתיירא מהם מדוע ישב לו ביניהם ולא הלך למקום אחר, וביאר ה'חידושי הרי"ם', כי יעקב אבינו ידע והאמין שאי אפשר לו לאדם להלך נגד הקב"ה, כי הוא הבורא ומנהיג לכל העולם, ושליט על הכל, אמנם, עצה אחת יש לו - להתחזק באמונה שלימה, ועי"ז ימתיק לו הבורא את הצרה ויבטלנה, ולכן, כשראה יעקב את כל ה'אלופים' - לא ברח מהם, אלא 'וישב יעקב' בישוב הדעת, במי שהולך מדעתו ליישב בין הכלבים ללא כל מורא ופחד, ובוה ניצל מיד עשו ואלופיו - היצר ונסיונותיו, והקים את כרם בית ישראל.

עוד איתא ב'שפת אמת' (תרל"ד), וז"ל. 'נראה, כי ע"י שנתבזה יוסף מהשבטים - ויפשיטו את כותנתו (לו כג), ולא הרבה אחר השי"ת, אלא האמין כי הכל לטובה, עי"ז ינחם ויצא החוצה (לפ"ב) שהיה לו סיוע שיוכל לבנות עצמו עבור רצון הבורא יתברך. ויש ללמוד הרבה ממעשיות הללו שבתורה, איך לקבל כל הנהגות ה' יתברך בשמחה ואהבה כי הוא נורא עלילה, עב"ל.

והעיקר שלא לייאש עצמו, וכדאיתא מהרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (פרי צדיק מקץ ה, ועי"ש

ז. כדברים האלה וביתר תוקף כתב הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זי"ע (ביכורי אביב בפרשתן) על הפסוק (לו לב-לג) 'ויביאו אל אביהם ויאמרו, זאת מצאנו, הכר נא הכתונת בנך היא אם לא, ויכירה, ויאמר כתונת בני, חיה רעה אכלתהו, טרופ טורף יוסף', שלכן טבלו השבטים את כתונת יוסף בדם (לאחר מכירתו), כדי שיתייאש יעקב אבינו מלחפש אחריו, ומלהתפלל על חזרתו בשלום לבית אביו, ביודעם שאם לא כן יבטח יעקב בה' שיחזור יוסף לביתו, ומי שיש לו בטחון וודאי יעזרהו השי"ת שלא יחסר לו הדבר אשר בוטח בו, וכל שכן 'יעקב אבינו' - בגודל בטחונו היה גורם שיעזוב יוסף את ערוות מצרים ויחזור לביתו בשלימות גופו ונפשו. ומכיוון שלא רצו האחים הקדושים שיחזור, מחשש שמא יספר לאביו על המכירה, על כן אמרו ליעקב 'חיה רעה אכלתהו' - ובכדי להחזירו צריך 'תחיית המתים', וממילא יתנחם בלבבו מלהתפלל ולבטוח בה' שיוסף יחזור לביתו, ולא יתוודע לו דבר המכירה [באופן זה ביאר הרה"ק מאז'ביצא זי"ע (בית יעקב וישב לו) לגבי התפילה, שידעו השבטים שאם ידע יעקב שיוסף חי יחזירהו הנה בתפילתו ע"כ אמרו 'טרופ טורף' - כדי שייאש את עצמו מן התפילה וישאר יוסף בגלותו מצרים].

כי הקב"ה משלם שכר טוב לכל הבוטחים בשמו באמת, וכפירש"י על הפסוק (תהלים נ טו) 'וקראני ביום צרה אחלצך ותכבדני', וברש"י, שזהו 'כבודי' שאושיע את הבוטחים בי. מכאן, שכל הבוטח בה' יושיענו ה' בכל עניינו, כי זהו כבודו של מקום.

שיכלה ויסיר את המחשבות שהעולם מתנהג עפ"י הרגל הטבע (עיי"ש) שהם מחשבות חיצוניות בחי' שוק ועצת היצר הרע.

הנה כתיב (תהלים קכו א) שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים ביאורים והסברים רבו כמו רבו בספרי רבותינו הקדושים לבאר מהותו של 'היינו כחולמים', ונביא את דברי הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פר' ויגש ד"ה שיר המעלות) וז"ל. 'היינו כחולמים' - היינו כיוסף בעל החלומות שעברו עליו כל כך הרבה צרות, במכירתו, ובבית פוטיפר, בנסיון הגדול, ולאחמ"כ בבית האסורים, כמאמר הכתוב (תהלים מב ח) 'כל משברייך וגלייך עלי עברו', ובסופו של דבר נתברר שהכל היה לטובה עבורו, כי ראוי היה יעקב לירד מצרימה בשלשלאות של ברול (ובזכות ירידתו של יוסף ומינויו למשנה למלך ירד מצרימה בכבוד מלכים). כמו כן, 'בשוב ה' את שיבת ציון' - בשתהיה הגאולה יכירו וידעו שכל היסורים והגלות הכל היה לטובה, ואז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה' - כמו ה'ישן' שנתעורר משנתו וקם מתוך חלום שהיה רואה בחלומו הרבה צער וכאב, הרי בשקם משנתו כל הצער לשחוק בעיניו, באותו האופן יביטו בשתהיה הגאולה העתידה על כל הצרות שעברו, עכ"ל"א.

עוד) שיוסף הצדיק התבונן בלילה האחרון לשיבתו בבית האסורים, והחליט בנפשו ש'מעשיו' גרמו לו (לפום דרגא דלילה) להיות 'אסור בבית האסורים', ונתעצב אל לבו מאד וכמעט אמר נואש, אך מיד התגבר להתחזק בה' אלוקיו, בתקווה טובה³¹⁷. ועי"ז זכה למחרת לצאת מבית האסורים ולעלות על כס המשנה למלך.

היינו כחולמים, אז ימלא שחוק פינו - לעתיד יתגלה שהכל היה כחלום

איתא בגמרא (שבת כא:) זמן הדלקת נר חנוכה 'משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק', ביאר בה הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (קדושה החמישית) דשקיעת החמה מורה על הזמן שחשכה לאדם כשהקב"ה מתנהג עמו במידת הדין, וכדרך 'שקיעת החמה' לעת ערב, שאור החמה הלך לו ויורדת חשיכה לעולם... בזמן זה קשה לאדם לראות את הנהגת הבורא וחסדיו, מה יעשה, ידליק נרות חנוכה ועי"ז תאיר בקרבו האמונה השלימה בהשגחת הבורא על עולמו בכל עת ובכל שעה - ויבין שאין כל חשיכה אלא אורה ושמחה לטובתו השלימה. וזהו 'עד שתכלה רגל מן השוק', כי שוק מרמז על 'חיצונים' (פע"ח שער חנוכה פ"ד), כלומר

ח. כה רמז לה הרה"ק ר' לייבל אייגר זי"ע בריש הפרשה 'וישב יעקב', שתיבת וישב עולה שי"ח, והוא מספר העולה ב'אחד' יותר מיאוש (כי יאוש עולה 317, ויאוש 318), ללמדך שגם בזמנים הכי קשים לא התייאש יעקב ותמיד היה למעלה מן היאוש.

ט. אמר החכם, כתיב (לט כג) 'אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו' - באשר ה' אתו' ולכאורה צריך ביאור, וכי איזה רע היה ביד שר בית הסוהר לראות בו אם 'לא היה ה' אתו', אלא, כי אכן, אם לא היה יוסף חי עם בוראו - באמונה תמימה, כבר היה שר בית הסוהר מוצא עליו איזו עלילות דברים. אך החי עם בוראו לא יחסר לו כל טוב, ולא יאונה לו כל אוון.

י. הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע מרמז בכתוב (תהלים קיב ז-ח) 'נכון לבו בטוח בה', סמוך' שבסופי תיבות הוא 'חנוכה', לומר שעל ידי יום טוב של חנוכה מתחזקים בני ישראל בגלות ובטוחים בלבם שהכל לטובה (שפ"א תרנ"ט ד"ה להדליק).

גם יש לומר ש'ראשי תיבות' של נ'כון ס'מוך (התיבה הראשונה והתיבה האחרונה), הרי הם 'נס', ללמדך שמי שלבו נכון וסמוך באמונה ובביטחון בבורא ית' נעשים לו ניסים (שפ"א חנוכה תרל"א ליל ה').

העיד הגאון רבי יוסף היילפרין זצ"ל (ממנטשטער), שראה בכת"י שהיה כתוב 'מקבי' עם אות קו"ף, והוא ר"ת מ'עולם ק'וינו ב'ך י' (שם השם - הוי"ה), וכלומר, שזאת חרטו החשמונאים על דגלם, את הבטחון בה', ורק לכן לא חששו ויצאו 'מעטים' ו'חלשים' להלחם כנגד 'רבים' ו'גיבורים' ואכן ניצחום (הובא במשחת שמן פרשת ויצא עמוד רמ"ג).

יא. וכן מרומז בפרשתן (מ כג) 'ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו', ואיתא מהרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע (שנת תדש"מ בסו"ד, וכן בשבט סופר פרשת מקץ בסוף דיבור הראשון) דאע"פ שהיה נראה כרעה לגבי יוסף ששכח שר המשקים מלהזכירו ולהוציאו מבית הסוהר, מ"מ היה לו מזה טובה, שהרי אם היה יוצא מבית האסורים מיד באותה שעה, היה אכן משתחרר לחירות ותו לא, אבל מכיוון שנשאר שם לעוד שנתיים ימים, לכן הוזכר לפני פרעה בעת שחיפש

ישראל, והן הן גבורותיו שסובל כדי להטיבם באחריתם, עב"ל, וכלומר שכביכול הקב"ה מצער עצמו בכדי להטיב לישראל, ומעתה נבין כמה הצרות והרעות הם לטובתנו, שהקב"ה מוכן כביכול להצטער בעצמו מרוב רצונו להשפיע עלינו את הטובה הגדולה, וממילא כמה עלינו ליתן שבח והודאה על הצרות שהם מביאים את הטובה, וזהו ההודאה 'על המלחמות' שהם גרמו לנו את הניסים לבסוף.

ולכל איש מבני ישראל ייאמר - כל חר וחר בדיליה, בימי הגלות נדמה לנו הרבה פעמים שעוברים עלינו דברים שאינם טובים, ו(נאמת) אנו סובלים מכאובים וייסורים רבים ועצומים קשים מנשוא, זה בבריאות הגוף או הנפש, זה בפרנסה, יש המתענים בצער גידול בנים וכיו"ב בשאר צרות המתרגשות ובאות על ראשו של אדם. אין לנו אלא להתחזק במה שהראונו מראשית הדורות בתחילת בניינו של 'כלל ישראל' במעשיו של יוסף הצדיק, שלבסוף ראו 'כל עמי הארץ' שהכל היה לטובה, אף אנו לבסוף ימלא שחוק פינו ולשונו רינה, לבסוף נשחק על עצמנו על שהיינו לחוצים ומתמרמרים על מה שהיה לנו לטובה ונדמה לנו לרעה. והן הן הדברים האמורים לדמותו לחולם חלומות בשנתו בלילות, כמו מי שהיה רואה בחלומו הרבה צער וכאב, כשקם משנתו, כל הצער לשחוק בעיניו. כך יראה לנו כשתהיה הגאולה העתידה על כל הצרות שעברו."

ומעשה אבות סימן לבנים, כמו שאיתא ב'אור החיים' הק' בפרשתן (לו יד) שלכאורה קשה היאך נתגלגל שנמכר יוסף למצרים כשהלך במצוות אביו, וקיים דבריו 'לך נא ראה את שלום אחיך', והרי 'שלוחי מצוה אינן ניוזקין' (פסחים ת.). ותירץ האוה"ח, וז"ל. יש לומר שנוק שתכליתו הטבה ומעלה גדולה (עלייתו לגדולה ומלכות) אינו חשוב נזק, ע"כ. נמצא שאין הדבר נחשב כמי שאירע לו איזה 'נזק', אדרבה, ע"י המכירה נעשה משנה למלך בכל ארץ מצרים. ומכאן ילמד כל איש לבטוח בה', וידע שכל הנדמה לו כנזק תכליתו לטוב ואחריתו ישנה מאד, ויצא הפסדו בשברו הגדול שיקבל בעתיד, ונחשב כשרוי כבר עתה בזאת הטובה, כי זו הדרך המוליכתו לטובתו."

בדרך זה מבאר הגה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות סו.) את נוסח ההודאה הנוכה 'על הניסים ועל הגבורות ועל המלחמות', שלכאורה מה מקום יש להודות על המלחמות. ומבאר ה'חתם סופר', כי הקב"ה הוא טוב ומיטיב, אלא שפעמים הרבה שאין ראויים לקבל את הטובה מבלי שתקדם לה ייסורים תחילה, 'על דרך גלות מצרים טרם קבלת התורה וירושת ארץ ישראל, וצרות יון טרם שזכו למלוכה וממשלה בבית שני, וכן גלות הרע והמר הוא ההעדר הקודם לחיות הטובות הניבאות המעותדים לבוא במהרה בימינו אמן', ומוסיף ה'חתם סופר' דבר נורא בזה"ל, והקב"ה כביכול מצטער בצרות

פרעה 'פותר' לחלומו, ואז לא די שיצא לחרות אלא גם התמנה להיות 'משנה למלך', ורווח גדול היה לו ב'עיסוב' זה, של שנתיים בבית הסוהר. ומכאן לימוד לכל אדם שלפעמים מסובב הקב"ה דבר שנראה כמו רעה אצלו והוא לטובתו כמו שהתגלה אצל יוסף הצדיק...

יב. סיפר אחד מזקני הדור מחסידי באבוב, כי בימי המלחמה איבד את כל בני משפחתו, ב"ב וצאצאיו, ואף רבו נתעלה לשמי רום, והיה שבור ורצוף עד עמקי נשמתו ולא ידע לשית עצות בנפשו. עד שנגלה אליו הרה"ק ה'קדושת ציון' זי"ע בחלום הלילה, והתמרמר בפניו על רוע המצב, ויען לו הרבי, שמע נא פירוש דברי הכתוב (דברים יא יז) 'וחרה אף ה' בכם'. כי אף במצב של וחרה אף - אף בעת זעם וחרון אף, הרי ה' בכם - הקב"ה שורה בתוככם כדכתיב (תהילים צא טו) 'עמו אנוכי בצרה', ומשגיח עליכם בהשגחה פרטית ומדוקדקת. דברים אלו הפיחו בו רוח חיים והחזיקו אותו בכל הזמנים הקשים.

בסוף שנת תש"ג נערכה אסיפת רבנים, וישב שם גם יהודי פליט מניצולי ה'מלחמה' שתיאר בפני המשתתפים את הזוועות הנערכות בבני ישראל דבר יום ביומו בירופ (אירופה), ובסוף דרשתו נענה ביגונו ובלבולו כי רב זיי טוהען און ער שווייגט' (וכל זה הם עושים והוא הקב"ה שותק)... נזדעק הגאון רא"ז מעלצער זצ"ל בכל כוחו 'זיי טוהען... ער טוהט' (הם עושים... והרי הוא עושה את הכל) בחשבון ממעל שאינו מוכן תמיד ליושבי הארץ קרוצי חומר.

יג. אכן, לא באנו לומר כי אין יסורים וקושי בעולם - כי אף אם לעתיד יתגלה שהכל לטובה ולברכה, אך אין החי מכחיש את החי כי בשעת מעשה אכן מרגיש האדם כמחט בבשר החי בכל אחד מהצרות האמורות לעיל, ולא באנו אלא לומר כי אם ידע מיד בעת הצרה שעוד יבוא יום וישחק על עצמו כאותו חולם חלום כשנפקח משנתו...

ירים אביון... ולכן ויוסיפו עוד שנוא אותו על חלומותיו ועל דבריו, כי המה תרתי דסתרי, כי אי אפשר להתגדל ולזכות למלוכה אם לא ישפיל דעתו תחילה".

מלבין פני חברו - חומר הלבנת פנים

בפרשתן (לח כה), 'הוא מוצאת...' ובגמרא (סוטה י:), 'אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים, מנלן מתמר' שלא גילתה על יהודה אלא אמרה אם יודה וכו' ט'. נוראות מצינו בחומר עוון מלבין פני חברו עד שאמרו (ב"מ נט.) אין לו חלק לעולם הבא, וב'פני יהושע' (ב"מ נח:) מוכיח דעון זה חמור יותר מעון

מאשפות ירים אביון - מתוך השפלתו תבוא הגבהתו הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה היה) מפרש את הכתוב (לו ב) 'ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם', כי יעקב אבינו שלח את יוסף לרעות ולהתחבר עם בני הגבירות, אך הם ריחקו אותו ושלחוהו להיות נער ומשרת אצל בני השפחות, וזה גופא היה 'דיבתם רעה אל אביהם' - שהם מרחקים אותו כל כך. מששמעו השבטים על כך, הוכיחוהו ואמרו לו 'המלוך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו', אם אינך מקבל על עצמך את הבזיונות הללו לא תוכל למלוך עלינו, כי כלל מסור בידנו, מבית האסורים יצא למלוך, כלומר מתחתית הדיוטא תצמח מלוכה, על דרך (תהלים קיג ז) 'מאשפות

יקל מעליו כבר בזו העת לקבל באהבה ובשמחה את כל מה שעובר עליו, וכעין הרגשתו של הפועל העמל קשה לפרנסת ביתו בנשיאת משאות כבדים או בהליכה מייגעת - שהוא עושה כל זאת בשמחה כשהוא רואה בדמיונו את ה'מצלצלין' שיספור בעת קבלת שכרו מבעליו המעבידו, ויגל לבו בדמותו בנפשו את ה'רווחה' שתבוא לביתו בזכות עבודתו זו.

אברך אחד תינה את מר נפשו אצל הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע שצרות ומצוקות רודפים אחריו וחיייו מרים עליו. ענהו הרה"ק הכל לטובה מאת הבורא הטוב ומיטיב לכל, אמר האברך, וכי אפשר להתכחש למציאות הדברים כי רע ומר חלקי, אמר לו הרה"ק ה'מבינים' ישבחו את משקה היי"ש ושאר 'משקאות החריפים', וישתו ממנו לרוב. לעומתו, אדם מן השורה שיטעם מהמשקה יזדעק מיד ויחמיץ פניו לנוכח מרירותו כי רבה, ומהי תשובת ה'מבין', כי אכן, כך הוא טבעו של המשקה - 'מרירות' זו תביאנו בתוך זמן קצר לידי 'ששון ושמחה', וממילא מתחילת שתייתו כבר מרגיש בו מתיקות שאין כמוהו, אף אתה כיוצא בו, הנך מתאונן על המרירות שבחייך, אין זה כי אם אחר שאינך 'מבין' עד כמה מתוקים המה דרכי ה', ואם תבין זאת, הרי מיד בעת 'שתיית המרורים' תגיל ותשמח כל ימי חייך.

והמשילו לאיש הרוכב על הסוס שרואה ב'פרשת דרכים' כי שני דרכים לפניו, האחת תחילתה ברפש וטיט אבל לאחר מהלך קצר בטיט ורפש באה דרך המלך רחבה וחלקה עדי הגיעו למחוז חפצו, ואילו הדרך השניה תחילת רחבה ונוחה ולאחר מכן אלפי מילין מלאים בטיט ורפש, ובוודאי יטה הרוכב את הסוס לדרך שתחילתה טיט ורפש, והסוס יתמה על בעליו ש'חכם' גדול הוא מדוע הוא מוליכני דרך טיט ורפש קמשונים וחרולים, אבל האמת שהסוס חושב כן כי אינו אלא 'קצר רואי' שראשו מוטה כלפי מטה, ואין ראייתו רחבה וארוכה, על כן אינו רואה אלא את הטיט שבכאן, ואינו רואה כי בקרוב ישתנה מצבו וקרובה ישועתו לבוא, הבה נזהר שלא להיות כאותו הסוס הבוכה בראותו קושי מועט ואינו מכיר כי בקרוב יושע בתשועת עולמים.

יד. זאת למדנו גם בעניינא דיומא במצוות נר חנוכה, שהנה ה'שמש' עומד גבוה יותר מנרות החנוכה, ואף שבעצם מעלתו פחותה משאר הנרות שהרי אינו חלק מהמצווה, וטעמא דמילתא כתב המהרי"ל (הלכות חנוכה ג) וז"ל, וסימן 'לשום שפלים למעלה' (והוא מלשה"כ איוב ה יא), והיינו שדווקא 'השפלתו' היא סיבת 'הגבהתו'.

וכך רימזו באותיות החרוטות על ה'דריידעל' נשג"ה שהוא ר"ת נ'נס ג'בוה - ה'ר ש'פל, מי שהוא 'ננס' הקב"ה 'מגביהו', ומי שהוא 'הר' הקב"ה 'משפילו'.

עוד אמרו כי אין המשחק בדריידעל מנצח אלא אחר שנפל הדריידעל מסיבובו, כי רק אחר הנפילה תבוא ההצלחה והניצחון.

טו. הגה"ק מאוסטראווע זי"ע היה אומר, שהרבה יש להתבונן בלימוד זה, דאם יהודה לא היה מודה שהוא עשה את המעשה, היו מוציאים להריגה את תמר ושני עובריה - ואף על פי כן העדיפה להפיל עצמה לכבשן האש ולא להלבין ברבים את פני מי שמסכים שיהרגו שלשה נפשות בישראל - בכדי לשמור על כבוד עצמו, היש לך...

רציחה, שהרי אמרו (ב"מ שם) 'כל היורדין לגיהנם עולים' (לאחר י"ב חודש, כמשפט רשעים בגיהנם), חוץ משלשה שיורדין ואין עולין, ואלו הן... והמלבין פני חברו ברבים^{טו}, והמכנה שם רע לחבירו^{טז}, ומדייק ה'פני יהושע' דממאי דקתני 'כל היורדין' משמע שגם רוצח השופך דמים בכלל העולים מגיהנם, וא"כ איך אמרו שם 'כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים', והלא המלבין פני חבירו גרוע וחמור יותר, והא ראינו שאינו עולה מגיהנם, ומתרץ דבוראי כן הוא האמת, 'דהא דקאמר לעיל

והנה, טבע האדם הקרוב אצל עצמו לחשוב תמיד שהוא חשוב יותר מחברו, כי הוא רואה רק את המעלות שבו ואת החסרונות שיש בזולת^{יז}, וזה מה שגורם לו להתעלם מצרכי אחרים ולטעות שהוא קודם לחברו. אך האמת אינה כן, וכך מצינו בגמרא

גדול מזה... ודייקא ממעשה זה למדו חז"ל 'נח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים', כי כ"כ גדול חומרת הדבר...

מענין לענין, כתיב בפרשתן (מ ו) 'וירא אותם והנם זועפים', וברש"י (שם ה) 'ומדרשו, כל אחד חלם חלום שניהם, שחלם את חלומם ופתרון חברו'. הקשה הרה"ק ה'פני מנחם' (שמענו ממי ששמענו ממנו) בשלמא, פניו של שר המשקים היו זועפות שהרי ראה פתרונו של חברו שיתלו את שר האופים, וחשב שאף חלקו יהא כסופו של חברו, אבל שר האופים שראה שישבו שר המשקים כמשפטו הראשון, אם כן למה היו פניו זועפות, הרי היה לו לומר לעצמו שאף הוא יהא פתרונו לטובה, אלא שלא היה לו עין טובה ולא היה יכול לסבול לראות חברו משתחרר ויוצא לחירות למשפטו הראשון, ומשום רשעותו ועינו הרעה נענש.

לאידך, כבר אמרו, שכל מעשה הצלתו של יוסף הצדיק מבור בית הסוהר ועלייתו להתמנות למשנה למלך – הכל היה כששאל את שר המשקים והאופים – מדוע פניכם רעים היום, כששם לבו לחזק את זולתו. ללמדך שמ'מילה טובה' איש לרעהו אפשר לאדם להציל אחרים ואת עצמו, עדי בואו אל כס המלוכה...

וזאת נדרש גם ממה שנהגו להניח את ה'שמש' מעל הנרות, כי בו מדליקים את הנרות (מהרי"ל), ורמז יש בדבר כי כל המיטיב לאחרים כדוגמת ה'שמש' שהוא מדליק את כל הנרות אזי עולה ומתעלה הוא על כולנה...

עוד במעלת ה'שלום' ורעת המחלוקת יש להביא מה שכתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה לך) בביאור האמור בפרשתן שאמר יעקב ליוסף 'לך נא וראה את שלום אחיך ואת הצאן והשיבני דבר' (לז יד), כי היתה ברכה מרובה בצאנו של יעקב אבינו, מאחר שהיו השבטים כולם באחדות חוץ מיוסף, וכמו שאמרו בגמ' (ב"מ נט.) שהשלום מרבה שפע וברכה, ועל כן אמר יעקב ליוסף לך נא ראה את שלום אחיך אשר כולם בשלום, וראיה לדבר הוא מ'שלום הצאן', שאם לא כן אזי לא היה ברכה בצאן, ומכך תלמד גם אתה להיות עימם בשלום.

טז. פעם הלך אב"ז הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע לשפוך צקון לחשו בכותל המערבי, בהיותו שם רצה מאן דהוא לגשת אליו לתת לו 'ספר קודש' בכוונה תחילה שהרבי ישלם לו ב'נדבה' בעין יפה ובנתינה הגונה, משהבחינו בו המשמשים הרחיקוהו משם כדי שלא יפריע לצדיק באמצע עבודת הקודש, ויהי כאשר סיים הרה"ק להתפלל והתחיל לחזור ולצאת מן הכותל הזדעזע כשהבחין לפתע ביהודי זה העומד מרחוק ומחזיק את הספרים בידו, כי הבין שהלה רצה לגשת אליו אך לא נתנו לו, וכשהוא נסער בסערת רוחו נתן ידיו על מצחו וזעק מקירות לבו 'הם מבלבלים אותי לגמרי, איך אפשר לגרום עגמת נפש ליהודי...'. ומיד ציוה למשמשי למחר ולהביאו לפניו, וכדי לפצותו ולפייסו נתן לו נדבה גדולה, ואז הלך ליטול ידיו וחזר שוב לכותל המערבי להתפלל.

יז. צא ולמד חומר העוון ממה שאמרו (ב"מ נח: נט.) 'כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים... אין לו חלק לעולם הבא' וכדאי הוא העיון בתשובתו של הגרש"ז אויערבאך זצ"ל בספרו 'מנחת שלמה' (ח"א סוף סימן ז) שהאריך לעורר בענין הלבנת פנים, ודן שם באריכות מדוע לא מצינו שהתירו לחלל את השבת כדי להציל את חברו מהלבנת פנים (ועי' שו"ע או"ח שז יד), ואיך א"כ מזלזלים בדבר חמור כזה.

יח. פעם עשה הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע את דרכו בפרוס הפסח אל העיר ליז'ענסק אל רבו הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע. בהיותו בלב יער איבד את דרכו ולא ידע אנה יפנה, מכיוון שכך נעמד הר"ד ובכה אל הבורא בדמעות שליש שיחלצו מן המיצר, לא עברו כמה רגעים ולעיניו נגלה זקן אחד שהדריכו והוציאו מסבך היער.

ובשיתבונן האדם בזה ישיב לו ויבין גדלו ויקר תפארתו של כל יהודי, שהוא בן למלך מלכי המלכים הקב"ה, וממילא כל אשר לו יתן בעדו ולהיטיב עמו, ויתרחק כמטחוו קשת לבל יפגע ברגשותיו וכ"ש בגופו או בממונו.²

מי לה' אלי - יקפוץ ויתחיל במלחמה וה' יהא בעזרו
פרשה זו יפה נדרשת בסוגיית קדושת עם בני ישראל
- בעמידה איתנה בנסיונות³ כדכתיב בפרשתן

(פסחים כה:) שביארו הטעם מדוע על האדם למסור נפשו למיתה אם מכריחים אותו לעבור על עון רציחה, כי 'מאי חזית דדמא דידך סומק טפי' (מה ראית לומר, שהדם שלך אדום יותר מדמו של חבריך, כלומר שאתה חשוב ממנו), דילמא דמא דההוא גברא סומק טפי (שמה דמו אדום יותר משלך, הוא יותר חשוב ממך), מכאן תלמוד, שהכל חביבין לפני המקום, ללא כל הפרש והבדל, ואפילו הגדול שבישראל אסור לו להציל את עצמו ע"י רציחת יהודי הפחות שבפחותים, כי כולם אהובים וחביבים לפני המקום.⁴

כאשר נפרדו זה מזה נענה הזקן ואמר, אלמדך שני דברים שתזכרם תמיד, ואלו הם. א. בבוא הנגר לחבר שני קורות עצים יחדיו, ובאחד מהם יש 'בליטה' כלפי חוץ, אזי העצה היעוצה לחורר 'שקיעה' בקרש השני - במקום לחתוך ולגזום את בליטותיו של הראשון, וכך יתחברו שני העצים והיו לאחד. ובא לרמז לכל אחד באשר הוא שכשברצונו להתחבר עם ידידיו וחבריו באהבה, אחווה, שלום ורעות, עצתו שיעשה שקיעה בעצמו - כלומר שיוותר משלו לרעהו, וכך יבואו לאחדות השלימה והראויה. ב. תחת אשר תעמוד ותפשפש במעשי רעך, עסוק בדרישה וחקירה אחרי מעשי עצמך... מיד אחר הדברים האלה פרח לו האיש, ונתברר כי הנה זה אליהו זכור לטוב (עיי' שש"ק ח"ב אות שמא).

יט. וכבר היו דברים מעולם, שבשנות השמד שאלו אנשים כשרים ופשוטים את רבותיהם, אם מותר להם למסור נפשם כדי להציל את חבריהם הגדולים והחשובים יותר מהם, כי לדעתם מוטב שהללו ישארו בחיים ויעשו יותר נחת רוח לבורא יתב"ש, ותשובה ארוכה על זה תמצא בשו"ת 'מקדשי השם' (קונטרס שער מחמדים עמוד ו) להגה"צ רבי צבי הירש מייזליש זצ"ל אב"ד ווייצען, עי"ש מה שהעלה לדינא. ועלינו ללמוד מזה עד כמה יכול בשר ודם להשיג מדת אהבת ישראל במסירות נפש ממש ועד בכלל, ועכ"פ יהיה חלקנו בין אלו שיש להם עין טובה בחלקם של אחרים ומשתדלים לעזור ולסייע להם בכל עת מצוא.

כ. במסכת בבא קמא (דף ס ע"ב) מובא שדוד המלך שלח לשאול את החכמים 'מהו שיציל עצמו בממון חברו', וענו לו שאסור, ולפי פירוש רש"י שם נמצא שאסור לאדם להציל עצמו אף במקום פיקוח נפש בממון חברו. ובארוכה ביאר את שיטתו הגאון בעל ה'ערוך לנר' זצ"ל בספרו שו"ת 'בנין ציון' (סימן קסז-קסט), דמה שאמרו (סנהדרין עד.) שיהודי מחויב למסור נפשו להשי"ת רק על שלש עבירות החמורות שבתורה, הני מילי בעבירות שבין אדם למקום, אבל בנוגע ל'ממון חברו'. אין כל היתר לגעת בממון רעהו אפילו כשהדבר נוגע לפיקוח נפש (אם כי לא באנו כאן להביא דבריו להלכה ולמעשה כי רבים נחלקו בזה - עי' במסכת ב"ק שם בתוספות וראשונים, מ"מ יש לנו ללמוד לכה"פ עד סמוך לפיקוח נפש כמה יש להיזהר בממון חברו).

כא. מספר המחנך הגדול רבי משה בלוי שליט"א, מעשה שהיה עד לו בשנת ה'תשמ"ה, ר"מ קבע לעצמו 'חברותא' עם בחור חשוב מבני גילו, ללימוד בצוותא בכל ליל שישי, באחד השבועות כשבא ללמוד עם הבחור ראה שפני החברותא נפולות ואיננו כתמול שלשום, שאלו ר"מ - מדוע פניך רעים היום, מה קרה ומי ציער אותך עד כדי איבוד ישוב הדעת, אמר לו החברותא, הנח לי, כי ממילא לא תוכל עזור לי מאומה... אבל ר"מ לא אמר נואש, והמשיך להפציר בו לקיים בעצמו דאגה בלב איש שיחנה. נעתר החברותא להפצרותו, ופתח לאמר לו, הנה, בחודש אלול שעבר (שנת תשד"מ) קיבלתי על עצמו להיזהר בשמירת העיניים בזהירות מופלגת, ואכן, עד עתה היה ה' בעזרי ועמדתי בקבלתי, אבל, היום הוכרחתי לעבור טיפול שיניים, ולצורך כך נסעתי לרופא שיניים המקבל קהל בעיר תל אביב, ובעל אם הדרך נלכדתי ונכשלתי בראיות אסורות ל"ע וכן אצל הרופא באופן נורא, מעתה תבין את סערת רוחי על מה ולמה היא באה...

רבי משה שראה כי עוד מעט תנזק נפשו של החברותא, הביט בשעון התלוי על כותלי ביהמ"ד וראה כתוב בו 11:15 - הוה אומר שעדיין דלתו של הגה"ק ה'סטייפלער' פתוחה לקבל את הקהל (כידוע שהגה"ק היה גם רופא נפשות, מלבד כל גאונותו וצדקותו) עד השעה 11,30 בחצות ליל, מיהרו השניים למעונו - מעשה זה היה כחצי שנה לפני הסתלקותו

(ל"ט ח-יג) 'וימאן... כ"ב וינס ויצא החוצה' ג'. כתב הרה"ק האדם לתאוות עולם הזה אפילו בהיתר, מתחילה יקיים בנפשו - 'ויתמהמה' שלא ימהר למלא תאוותו, ולא יחשוש שעיקוב ואיחור התאוה יזיק לוי"ה, לאחר מכן - 'וימאן', שילחם עם יצרו בזעקת 'איני רוצה' עד שכבר לא ירצה לילך אחר תאוות לבו (היינו כשלב עדיין יתאוה

ל"ט ח-יג) 'וימאן... כ"ב וינס ויצא החוצה' ג'. כתב הרה"ק האדם לתאוות עולם הזה אפילו בהיתר, מתחילה יקיים בנפשו - 'ויתמהמה' שלא ימהר למלא תאוותו, ולא יחשוש שעיקוב ואיחור התאוה יזיק לוי"ה, לאחר מכן - 'וימאן', שילחם עם יצרו בזעקת 'איני רוצה' עד שכבר לא ירצה לילך אחר תאוות לבו (היינו כשלב עדיין יתאוה

למרומים, מכיוון שכבר כבדו אזניו משמוע, על כן העלה הבחור על גבי הכתב את כל אשר קרהו - הנני בחור בן 19 שנה, מראש חודש אלול ועד היום התגברתי מאד בענייני שמירת עיניים וכו', היום נסעתי לת"א ונכשלתי בצורה נוראה, מאז אין לי מנוחה, ואני אנה אני בא... חתם בשמו ובשם אמו והגישו אל הסטייפלער. לאחר שקרא את כל הנכתב, נעץ הגה"ק את עיניו החודרות כל חדרי בטן (אשר חיל ורעדה יאחזון בכל מי שמראה עיני הגה"ק נפל עליו), ובקול רעש גדול אדיר וחזק שאל את הבחור, אמור נא, האם פעם אחת התגברת על יצרך ושמרת עיניך בהיותך בדרך, ענה לו הבחור בכתב ידו, רבי המצב רע ומר... שוב חזר הסטייפלער על שאלתו, עד ש'הודו' הבחור שאכן שמר על עיניו בחלק מהזמן, נענה אליו הגה"ק בזה הלשון (וכפי שרשם זאת רבי משה בזמנו) אינני מגזים אינני משקר... אינני מגזים אינני משקר... אם היה לי כח הייתי קם בפניך מלוא קומתי, להערכתי הנסיעה מכאן ועד לתל אביב היא נסיעה של בערך שלושים וחמש מינו"ט (דקות), בכל פעם ופעם שהתגברתי קיימת מצוות ויראת מאלוקיך, ונקדשתי בתוך בני ישראל, ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך, בודאי תקבל עונש על מה שנכשלתי, אבל בכל פעם שהינך מתגבר אתה מתקן את העבר, א"כ מה יש לבכות, בכל פעם שהנך מתגבר בזה ובכל ענייני הקדושה הינך במדרגת יוסף הצדיק ממש ממש. העיקר המלחמה, תילחם תילחם. עכ"ל. ורבות יש להתבונן בדברים נוראים אלו, שאמר הסטייפלער שאם היה לו כח היה קם מלוא קומתו על פעם אחת שהתגבר על יצרו ושמר את עיניו. וכן כל פעם שמתגבר הוא במדרגת יוסף הצדיק ממש ממש. הדברים נכנסו ללבו של הבחור ויצא משם 'כתינוק שנולד', כי מעתה דרכי הקדושה פתוחים לפניו בכל עת ובכל שעה.

כב. הנה ה'טעם' על תיבת וימאן הוא 'שלשלת', וביאר בה ה'אלשיך' (תו"מ בפרשתו) כי הנה פעמים שהיצר מביא לאדם 'נסיון' ומבלבל דעתו בטענות שונות ומשונות, עד שלא ימצא האדם את ידיו ורגליו, ואם האדם מתחיל לענות כנגדו מסוכן הוא מאד להכשל כי פעמים שהעומד לנגדו 'חריף' יותר ממנו והלה יענהו תשובות (אף שבוודאי אינם נכונות) כנגד כל טענותיו ואז בע"כ יחטא (בפרט כאשר שליחו של היצר הוא 'אדם' כמותו המפתהו בחלקלקות לשון), אין לו אלא עצה אחת - לזעוק וימאן וימאן - בלא 'דין ודברים', כי ממילא לא אשמע לך ותו לא מידי, כדוגמת הקושר עצמו ב'שלשלת' של ברזל, ורק כך יעלה בידו לעמוד בנסיון.

כעין זה כתב ב'קדושת לוי', וז"ל, הטעם על 'וימאן' הוא שלשלת, ושלשלת הוא הרמת קול, כאדם אשר ממאס בדבר, ומרים קול במיאוס הדבר ההוא. עכ"ל.

כג. ודע, כי עיקר התעלותו של האדם הוא רק על ידי ה'מלחמות', כי הנה בריש פרשתו כתב רש"י לבאר סמיכות 'תולדות יעקב' לאלופי עשו, שתחילה כתבם בדרך קצרה לפי שאינם חשובים להאריך בהם, ואחר כך הזכיר ופירט כל סדר התיישבות יעקב ותולדותיו בדרך ארוכה לפי שהם חשובים לפני המקום להאריך בהם. והביא רש"י שכן מצינו 'בעשרה דורות שמאדם ועד נח, פלוני הוליד פלוני, וכשבא לנח האריך בו, וכן בעשרה דורות שמנח ועד אברהם קצר בהם, ומשהגיע אצל אברהם האריך בו'. ולכאורה יש להקשות, כי בשלמא לגבי אותם עשרה דורות מאדם ועד נח וכן מנח ועד אברהם יש צורך להזכירם למען נדע את סדר הייחוס שלנו עד אדם הראשון, וסו"ס הם הם אבותינו, אולם עשו ותולדותיו לאיזה צורך נזכרו כלל. ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ד ד"ה וישב) וז"ל, והענין הוא שעל ידי הרדיפות שהיה לו מעשו בא לכלל ישוב, ולכן הוצרך לחשוב אלופי עשו שמזה בא השלמות ליעקב, עכ"ל, והיינו שכל מעלתו של יעקב הוא רק בזכותם, כי אי אפשר ליעקב בלא עשו, ורק מנסיונות ומקשיים מתגדל האדם ומתעלה עד מאד.

כד. כידוע שב'טעמי המקרא' טמונים עניינים גבוהים ורמים שאין לנו בהם כל השגה, וחז"ל דרשו (מגילה ג.) על הכתוב 'ויבינו במקרא' שהכוונה היא על 'טעמי' התורה שניתנו למשה מסיני.

כה. וידוע, מה שהורה הרה"ק רבי שלומק'ע מזוועהיל זי"ע לבחור ששקע בעמקי תהום רבה, אף אם יודע הינך שלבסוף נפול תיפול ביד היצר הרע - מלך זקן וכסיל, מכל מקום אל תתנהג עמו כמלך, אשר בפצותו את פיו

מכל מקום לא יסכים לילך אחרים), ועי' יזכר - 'וישחט', ולנצח את יצרו, כמו שאמרו חז"ל (שבת לא:): דהמפתחות שישחט יצרו הרע וכבר לא יתאוזה כלל למטעמותיו. החיצוניות רומזות על יראת שמים ויראת חטא.

איתא בגמ' (שבת כא:): תנו רבנן נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, רמזו בה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (חנוכה שנת תרל"ה) כי בימים הללו יש סיוע ממעל לקנות במידה גרושה 'יראת שמים' - להתגבר וינס ויצא החוצה - מעלת המתגבר על היצר והנה מצינו אצל יוסף הצדיק בעת ה'נסיון', דכתיב (ל"ט יב) 'ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה', ובוודאי ידע יוסף שאם יתאמץ לחשוף את בגדו ממנה

מיד ממלאים משאלותיו, אלא, תדחהו בלך ושוב, כי על כל רגע ורגע שהאדם דוחה מעמו את היצר אף אם נפל לבסוף הריהו גורם נחת רוח מרובה להקב"ה לאין ערוך.

כו. עצה נפלאה למד הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (וישב תרל"ג) מדברי הכתוב (לט ח-ט) שם נאמר וימאן וגו' איננו גדול בבית הזה ממנו ולא חשך ממני מאומה וגו' ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים, כי בבואו לידי נסיון יישב דעתו ויתבונן היטב כי אבריו וכל חושיו משל הבורא ניתנו לו גם יחשוב מנין לי כח לפעול בהם אם לא מידי הקב"ה בכבודו ובעצמו... אשר הוא בעל הכוחות כולם והוא מניע את ידי ורגלי, ואין לך תנועה קטנה כגדולה שהאדם מניע מבלעדי עזרתו יתברך. מעתה יחשוב - הרי ברצות ה' יטול ממני את כוחותיי כשאגש לעבור עבירה ואז אהיה מוטל כאבן דומם מבלתי יכולת להניע את איברי, ואעפ"כ מפקיד הקב"ה ברשותי את כל הכוחות שאוכל לעשות כרצוני, ואם כן איככה אשא פנים ואבגוד בו ית' ובכוחות שנתן לי ולעבור עמם עבירה. [והרי הדבר דומה, לאדם השואל מעם חברו קרדום, והוא הולך עם קרדומו זה ועוקר והורס את כל שדהו של חברו. נמצא שהוא משתמש בשל חברו בכדי להרוס לו ולגמול לו רעה תחת טובה ואין לך כפיות טובה גדולה מזו].

וכה אמר יוסף הצדיק - איננו גדול בבית הזה ממנו ולא חשך ממני מאומה וגו' ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וגו' כלומר, אם אדוני - ריבון העולמים, נותן לי כוחות ולא חשך ממני מאומה, איככה אוכל לגמול לו רעה תחת טובה. ומסיים ה'שפת אמת', אבל יישוב הדעת הלזה, בא רק לאחר ה'וימאן' שהוא ממאן ליצר הרע מבלי ליישב דעתו ולתת טעם למעשיו, ורק לאחר מכן הוא יכול להילחם בו על ידי יישוב הדעת.

כז. מעשה באחד שהגיע אל הרה"ק ה'מגיד' הגדול ממעזריטש זי"ע והתאונן בפניו שאין בכוחו לעמוד ולהתגבר על כל הרהורים ודמיונות שיצרו מפתחו לחשוב בהם בכל עת מצוא ובפרט בעת 'התפילה והלימוד', מששמע ה'מגיד' את דבריו, שלחו שיפנה אל בית ה'אור המאיר' זי"ע, והוא יורה לו את הדרך הנכונה, חיש מהר עשה היהודי את דרכו אל בית ה'אור המאיר', משהגיע למחוז חפצו באישון ליל וראה שהאור מאיר בבית החל דופק על דלתות הבית ואין קול ואין עונה, אין הדלת נפתחת, מכיוון שהכפור שלט בחוצות, והיהודי הרגיש שעוד מעט קט וכולו נעשה כגליד קרח הוסיף לדפוק בדלת שוב ושוב, ועדיין לא נפתחה הדלת... אחר זמן שאל היהודי את ה'אור המאיר' מדוע לא פתחת לי את הדלת הרי נשלחתי בשליחות מיוחדת אליכם, ענהו הרה"ק, הן אמת, ובזה גופא עניתך, שבביתי אנכי הוא ה'בעל הבית' - למי שארצה אפתח את הדלת, ולמי שאין ברצוני להכניסו לא ייכנס הנה... כמו כן, דע היטב שאתה הוא 'בעל הבית' על עצמך, את מי שברצונך תכניס ומי שאינו מרוצה בפניך - אל תתן לו דריסת רגל במוחך ולבך, כי ביד בעל הבית לסגור את הדלת ולא לתת לאחרים להיכנס, ברצונו פותח וברצונו נועל, ו'בעלות' כזו צריך יהודי להראות לשטן זה היצר הבא להכשילו בעוונות, לסגור את הדלת בעדו.

ולכן נקטו חז"ל בהלכות ודיני חנוכה (שאילתות פרשת וישלח סימן כו; ועי' שבת כב.) 'כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה בימין, ובעל הבית בטלית מצויצת ביניהן', ובדווקא אמרו ובעל הבית באמצע, ולא והמדליק עומד באמצע וכיו"ב, כי בכדי שיוכל להעלות הנרות בכל פרטיהן ודקדוקיהן שתהא השלהבת עולה למעלה ותגרום נחת רוח לבורא יתב"ש, צריך המדליק להיות בעל הבית השולט על עצמו, ולא שיהיו רצונותיו ותאוותיו שולטות עליו, וימי חנוכה מסוגלים שיוכל כל אחד להשריש מדת הטהרה באבריו וגידיו לכל ימות השנה.

הנה כתב רש"י בריש פרשתן 'הפשתני הזה, נכנסו גמליו טעונים פשתן, הפחמי תמה, אנה יכנס כל הפשתן הזה, היה פיקח אחד משיב לו, ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו'. איתא בספרים, דרמזו לו דרכי ההתגברות על היצר, כי אכן, הרוצה לכלות את העצים עליו להצית אש גדולה וגם עם זה יקח לו הדבר זמן ניכר עד שישרפו העצים, אבל פשתן נשרף בניצוץ אחד תוך רגעים אחדים. כי אינו דבר של ממש ולכן כלה ע"י ניצוץ, כיו"ב, לענין

אומרו 'גבורי כח' כתיב 'ברכו ה' מלאכיו גבורי כח...' ו'מלאכים' אלו הכוונה לצדיקים הכובשים את יצרם מדכתיב לעיל מיניה 'לשומרי בריתו ולזוכרי פקודיו לעשותם', ואמר שבגבורתם זו הם כמלאכים לכבוש את יצרם ('גבורי כח' הכוונה כמו שאמרו (אבות ד א) 'איזהו גבור הכובש את יצרו'). ומבאר המהרש"א מדוע כתיב 'עושי דברו לשמוע בקול דברו', דלכאורה עפ"י הדקדוק היה לו לומר להיפך 'לשמוע בקול דברו עושי דברו' שהרי רק לאחר שמיעתם את דבר ה' הם ממלאים רצונו, (ח"ל) אבל פירוש הכתוב, שהצדיקים הם 'עושי דברו' של הקב"ה על ידי כוחם וכבישת יצרם, ואז השי"ת גזור 'לשמוע בקול דברו' של הצדיק, דהיינו לשמוע תפילתו ולעשות לו גם להצילו מהמזיקים (עכ"ל) כ"ס.

איננו גדול בבית הזה - יחשיב את עצמו אז יעמוד בקשרי המלחמה

בפרשתן (לפ"ח-ט) 'איננו גדול בבית הזה ממני... ואיך אעשה הרעה...', ביאר הרה"ק מקאברין זי"ע (אמרות משה, וישב) כי זוהי הדרך הישרה להתגבר על

לא תוכל להעליל עליו מאומה, וממילא ימנע מעצמו את היסורים שעבר במשך י"ב שנה בבית האסורים [ואכן בראשונים על אתר מצינו כמה פירושים מדוע לא עשה כן], וביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שברגעים אלו עמד יוסף בנסיון גדול וגורא, כי היצה"ר פיתחו שיתעכב לרגע קט יחטוף את בגדו ואז ינוס וינצל מעלילותיה, אך ידע יוסף שהניהגם ושאל תחתית בוערים תחת כפות רגליו, וכל רגע כמימרא שישהה עוד במקום הטומאה הוא מסוכן ליפול ולהיכשל ח"ו, לפיכך לא התחשב בכלום, אלא תיכף השאיר בגדו אצלה 'וינס ויצא החוצה' - אל מחוץ לגבולות הגוף והנפש, ובכוח גדול ואמיץ ברח משם כל עוד נפשו בו. וללמד לדורות עולם עד כמה צריך לברוח מן העבירה כ"ס.

ובבישת יצרו יובה שימלאו כל משאלות לבו, והקב"ה יעשה עמו ניסים גדולים ומופלאים, כדברי המהרש"א על הגמ' (קידושין מ.) 'כל הבא דבר ערוה לידו וניצול הימנו עושין לו נס'. גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו (תהלים קג ב) כגון רבי צדוק וחביריו. כתב ע"ז המהרש"א (ח"א) ... שבתחילת אותו פסוק (לפני

ההתגברות וכלוי היצר ותאוותיו שהוא מציע לנו, דע שכל הצעותיו אינם דבר שיש בו ממש, אלא הם כדוגמת 'בלון' מלא אויר ובלי תוכן בתוכו, ואכן בניצוץ אחד של רצון טוב והתלהבות להיות עובד ה' יכול לשרוף את כל ה'פשתן' ו'בלון' של היצה"ר.

דוגמא לדבר ממה שמצוי בני אינשי, כאשר אחד ניגש אל רעהו באמצע התפלה ורצה לומר לו 'דבר נחוץ ביותר', הראה לו בסימני ידיים שאינו מדבר באמצע התפלה, ואין ביכלתו לדבר עמו, מיד בגמר התפילה ניגש אליו ושאלו מה רצית לומר, השיב, עתה כבר אין הדברים נחוצים כלל וכלל, כי רק באמצע התפילה המתיק לו היצר את הדיבורים...

כח. הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע היה מספר את המשל הידוע בדרך צחות, על 'ההיא סבתא' ששנתה ב'צאינה וראינה' (ספר המספר את הפרשה בלשון 'אידיש', ונהגו נשות ישראל מדור דור להגות בו מידי שבת בשבתו), בהגיעה ל'מכירת יוסף', לא היתה יכולה לעצור את כתייה, וייללה בדמעות שליש על הנער שנמכר על לא עוול בכפיו, לעבר הבלתי ידוע, והנה לשנה הבאה, בשובה לקריאת פרשת וישב ב'צאינה וראינה' נענתה לאמר, יוסף, יוסף, בשנה הזאת לא אזיל דמעה בעדך, שהרי כבר ראית אשתקד מה אירע לך בלכתך אליהם, ומדוע שבת על אותה הדרך... והיה ה'בית ישראל' אומר, לא מליצה ולא צחות יש כאן כי אם קורטוב של אמת כואבת, כי כך נמי מנהגינו, פעמים ונכשלים אנו בהליכה אחר יצרינו כסומים בארובה, ואם ראית שבעבר נכשלת, מדוע שבת לילך ולהתקרב אל מקום הסכנה - יצרך הרע... ברח לך לבל תכשל שוב, אחרי ש'בעל נסיון' אתה כי המקום מסוכן עבורך.

כט. ואכן, גדול שכרו של הנלחם, כביאורו של הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (בפרשתן ד"ה וימאן) ב'טעם' שעל תיבת וימאן - 'שלשלת'. משל לפועל העובד אצל 'בעל הבית' אף אם יעבוד 'יומם ולילה' - יצא אדם לפעלו מבעוד יום עדי ערב ירוויח את שכרו בשכר נאה, גם תהיה לו פרנסה בהרחבה גדולה, אך עדיין רחוק הוא מן 'העשירות', ורק בהזדמן לפניו איזה 'עסק' טוב ומוצלח המניב רווחים עשרת מונים מההשקעה, בזה יעלה קרנו בפעם אחת למעלה למעלה כמו השלשלת, וייהפך להיות מעשירי העיר. כיוצא בו ממש הוא בעניני רוחניות, תמידים כסדרן עובד הוא את ה', ומתעלה מדריגה אחר מדריגה, אך עדיין ארוכה לו הדרך, אמנם, בבוא אליו פעם אחת 'נסיון

הנסיגות, שיקיים בעצמו 'ויגבה לבו בדרכי ה' (דה"ב יז), להחזיק בעצמו כי אין כמוהו ראוי לעבודת השי"ת ורק כך יינצל מרשת היצר, ולכן זעק יוסף הצדיק בעת הנסיון - אין גדול ממני בבית הזה ואין מן הראוי לאדם גדול כמוני לעשות איזולת בזאת^ל.

זה הבלל, חייב האדם להכיר בערכו של כל איש ישראל כי רם הוא עד מאד, ואף אם היצר מפתהו כי בריה שפלה ונחותה הוא ואין כל חשיבות בפעולותיו אם בקיום מצוות ה' אם בחתגברות על הנסיגות, לא ישמע לז"א. וכן כתב הרמ"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע

קשה ומר' אשר מרגיש הוא ממש טעם מיתה בהתגברו על זה, אם יעמוד האיש בזה הנסיון, ב'וימאן' חזק ואדיר, לשבר את כל כוחות התאוה בגופו ונפשו - זאת היא ההשקעה בעסק טוב המביאה לו רווחים עצומים לנצח נצחים, הרבה יותר מכפי יגיעתו בתחילה.

וזה נרמז בטעם ה'שלשלת' העולה למעלה, כי בהתאפקות אחת מתאוה רעה ובעצימת עיניים מהביט ברע זוכה לעלות מעלה מעלה, והיא ההשקעה הכי טובה בחשבון שלו ב'בנק' של מלך מלכי המלכים הקב"ה, המשלם שכר טוב ליראיו, והוא מאמרם (במדב"ר יד ו) 'אמר הקב"ה עלי לשלם שכר אותה העין', הכתוב גבי יוסף הצדיק ש'עצם עיניו מראות ברע, כי הקב"ה לא נשאר 'בעל חוב', ועל כל התאפקות והתגברות נגד היצר' ב'וימאן' זוכה לשכר גדול בבחינת עשירות.

ל. שמוע שמעתי על אחד שנכנס אל אחד מהאדמורי"ם בעיר בני ברק יצ"ו ושאל את פיו בהעזה, מי התיר לכם לבוא ולתפוס את כסא המלוכה לקרא את עצמכם בשם רבי, ענהו הרבי, אף לי הייתה קשה קושיה זו - 'מי אנכי בעת שפתחתי את בית מדרשי, והלכתי לשאול בעצת מרן ה'חזון איש' זי"ע, אמר לי ה'חזון איש', בימינו אנו כל מי שמחזק אחרים ראוי לו להקרא בשם 'רבי'. כך אמר לי בעת עמדי בסמוך לו, כאשר פניתי לצאת מחדרו נענה שוב ואמר לי, אפילו באם אינו מחזק כי אם את עצמו כבר ראוי הוא להיקרא בשם רבי...

וכך מצינו שעשה רבינו הקדוש (ב"מ פה.) כשמצא את רבי יוסי בנו של רבי אלעזר בן רבי שמעון - וראהו עומד בשפל המדרגה, לקחו בדברים והושיבו עם התנאים, הלבישו ב'איצטלא דרבנן' ואף קרא לו 'רבי'. ומאז כל אימת שהיה רבי יוסי רוצה לחזור לדרכיו מקדם היה אומר לו - הכריזו עליך כי חכם אתה, ו'רבי' קראו אותך, היאך תאמר 'למעללי אני חוזר...' הרי לפניך, שכשיחשיב האדם את עצמו או את רעהו יהא זה למגן ומחסה מכל נפילה ח"ו, וכן יעשה כל איש בעמדו בנסיון - יהיה מי שיהיה באיזה נסיון שיהיה, יעצור בעצמו ויחשוב הרי כה חשוב הנני לאבי שבשמים - וכל פעולה קטנה שלי גורמת לו ל'נחת רוח' בגבהי מרומים, ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים...

לא. הנה כתיב בפרשתן (לז ג) 'וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים', ובבעל הטורים הביא רמז בתיבת 'פסים' שהיא עולה ראשי תיבות ב'שמות' כל המקומות שגלה אליהם יוסף הצדיק - נוטריקון פ'וטיפר ס'וחרים י'שמעאלים מ'דינים. וידועה התמיהה, מה ראה יעקב לרמז לו את גלויותיו דייקא בבגד הנחשב לו כחשיבות יתירה ואהבת אביו אליו. ומבארים בעלי המוסר, שרצה יעקב אבינו לחנכו ולחכמו, ולהודיעו את סוד הגדלות האמיתית הטמונה בעומק נשמת ישראל, כי לכל מקום שיתגלגל ובכל מצב שיקלע אליו, גם אם יהי' תחת הישמעאלים, וכשיהי' בשפלות אצל אשת פוטיפר וכו', תמיד יזכור את מעמדו - 'מאין הוא בא ולאן הוא הולך' - כי יחוסו ממקום גבוה ורם ואינו פחות כאותם הגויים השפלים והנבזים השורצים בסביבתו, אלא הוא מזרע אחר, וחשיבותו ורוממותו גדולה עד מאד, א"כ גם הנהגתו צריכה להיות כראוי לאיש נכבד ונעלה כמוהו. ובכך לא יפול ברוחו ולא תיפגם מעלתו הקדושה.

ונסמך לזה מה שסיפר הגה"צ ר"י גלינסקי זצ"ל, שבשנות הזעם כאשר הוגלה ע"י שלטון הרשע ברוסי' למחנות עבודה בסיביר, שיכנו את כל האסירים בצריפים ישנים, והנה הוא רואה כי מידי ליל באמצע הלילה כשהכלי נמים את שנתם בעמקות נפלאה, קם אחד האסירים בדממה, ובזריזות רבה ניגש אל אחת מפניות הצריף, מוציא בגדים מאיזה 'חור' שם, חיש מהר הוא מתלבש בהם, ומתחיל לעשות תנועות נמרצות בידיו לכל עבר במשך מס' רגעים. אחרי ככלות 'עבודה' זו הנו ממנהר לפשוט את הבגדים, מחזירים למחבואם ושב למנוחתו. משחזר הדבר ונשנה גם בלילות שלאחמ"כ. החליט הגר"י לשאלו לפשר מעשיו המשוונים. האיש החוויר וסירב לענות, אך לאחר שקיבל הבטחה נאמנה כי לא יודע הדבר לאיש, ניאות לגלות את סודו, וכה אמר, דע לך כי אנכי קצין גרמני בעל דרגה גבוהה מאד בצבא, מתוקף תפקידי הייתי ממונה על מאות חיילים אשר סרו למרותי, וכל הגה היוצא מפי היה

(ליקוטי הרי"ם בפרשתו) על דברי חז"ל בפרשתו 'וישמע ראובן ויצילו מידם (לו כא) - אילו היה יודע ראובן שהקב"ה כותב אחריו וישמע ראובן ויצילו מידם בכתביו היה טוענו ומוליכו אצל אביו' (ילקוט וישב קמא), וז"ל. וודאי לא היה הכוונה ח"ו לגאות וכבוד - שהכתוב

יכתוב בן עליהם. אלא, כי אין האדם יודע עד כמה מגיעין מעשיו, ואילו היו יודע שמעשיו מגיעין עד להשי"ת - שיכתוב עליהן בן, היה עושה ברצון יותר. וכן בכל אדם אם היה יודע איך מעשיו גורמים טובה לכל העולמות ולכל הנבראים היו עובדים ברצון וחשק יותר,

מתקיים כהרף עין. אך, לדאבון לב נפלתי כאן בשבי האויב הרוסי, ומזה תקופה ארוכה שמלבד העינויים במחנה העבודה המפרכים את הגוף, עוד מתאמצים המפקדים כאן בתחבולותיהם לשבר אף את רוחי בקרבי ולהוריד לי את ה'מוראל' עד עפר בעבודות בזויות ומשפילות. אלא שנתמזל מזלי, וכאשר הוגליתי הנה הצלחתי להבריש עמי את מלבושי הצבא שלי - עם כל ה'אותות' אשר קצין כמוני לובש על מדי הצבא שלו, עתה תבין, כדי לשמור על מעמדי גבורת נפשי, הנני לובש את בגדי אלו בהחבא, גם עושה אני תנועות של 'מפקד' רם ונישא המורה לחייליו לפנות ימין ושמאל וכיו"ב, ללא כל שינוי ממה שהייתי עושה בטרם גלותי, ובכך אני מזכיר לעצמי כי אני גנרל. למרות עינויי הגוף והנפש, וחרף כל ההשפלות וההכלמות המכלות מנפש ועד בשר לא אפול ברוחי כי אני גנרל. והנמשל לענייננו מובן בפשטות, כי על כל יהודי להזכיר לעצמו בכל עת - אף לאחר שהיצר מפתהו לחשוב כי הוא נחות דרגא, אינו שווה מאומה, ירים ראשו ויאמר לעצמו, בן מלך אני, לא אתנהג אפילו הנימא אחת הנהגה שאיננה מתאמת לבן המלך, נצר לשושלת כרם בית ישראל המפוארה.

וכך הוא לשון הרמב"ם בפירוש המשניות (אבות ב יג) 'ואל תהי רשע בפני עצמך, כשיחשוב אדם עצמו חסר ופחות לא יגדל בעיניו חסרון שיעשהו', וכלומר, כשאדם מחזיק עצמו בשפלות ופחיתות הוא עלול לעשות את כל החטאים ח"ו באומרו 'ממילא אינני שווה מאומה'... (ועיי' באריכות ב'שערי העבודה' לרבינו יונה באות א' המאריך מאד בהאי ענינא).

מספרים שאחר המלחמה עת נפלו רבים ברוחם ואיבדו את דעתם ויחד עם זה את דתם ל"ע, באותה שעה עלה לארץ הקודש אוד מוצל מאש בחור מבוגר, נצר לאחת המשפחות המפוארות והחשובות, גם הוא עקב המאורעות הקשים נשתבשה עליו דעתו, ועמד להינשא עם בת נכר ל"ע. רבים וטובים ניסו את כל אשר לאל ידם בכדי להניאו מלכרות את נפשו משורש עץ החיים בהסבירים את חומר הענין ואת עונשי הגיהנם וכו' אך ללא הועיל. בצר להם פנו אל הגה"צ רבי גד'ל איזנער זצ"ל שינסה להשפיע עליו. והוא בחכמתו שאלו למבוקשו או אז ענהו במילים ספורות, אה... ס'איז פאסט נישט פאר א חסידישער בחור... ובכך ע"י שמצא את נקודת מעלתו מצא גם מסילות לליבו התועה וגרם לו תיכף ומיד לזנוח את מחשבתו הנואלת.

וכן ידוע מאמרו של הרה"ק היסוד העבודה זי"ע (באר אברהם ליקוטי אמרים) בפסוק (משלי ג יא) 'מוסר ה' בני אל תמאס', וכה ביאורו, מוסר ה' - הקב"ה מטיף לנו מוסר, בני אתה, על כן אל תמאס, זכור ואל תשכח שגב מעלתך כי בני אתה. וממילא אל תמאס ותתלכלך בבויץ...

בדרך הלצה מספרים, על יהודי שעבד אצל בוס בעל מידות מושחתות ל"ע, הלה היה משפילו ומדכאו בכל עת ושעה, בכל דרך ואפן שרק היה בידו לביישו, בחרפות וגידופים. ויקר מקרהו, שהוצרך לנסוע עם הבוס יחדיו במונית (טעקס"י), בתחילת הדרך שאל הבוס את הנהג - מה מחיר הנסיעה, נענה הנהג, עשרים שקלים. שוב שאל הבוס את הנהג, ואם הנוסע אשר עמי ירד כמה יהא אז המחיר, ויען הנהג, לא ישתנה המחיר, הוא נותר על עשרים שקלים תקילין וטבין. מיד פנה הבוס לאחוריו וכשארס נוטף על שפתותיו אמר לפועלו, הנה נוכחת לדעת כי אינך שווה דבר..... עמך ובלעדיך לא ישתנה המחיר...

ואכן, במחשבה ראשונה אין השפלה גדולה מזו להיווכח ש'אינו שווה כלום'... אך במחשבה שניה הלא זהו הבל ורעות רוח, כי אם היה הפועל נוסע לבדו במונית ודאי היה עליו לשלם את מלוא עשרים השקלים, ולא עוד אלא שאם באותה הנסיעה היה הוא בא בדין ודברים עם הנהג ושואלו כמה יעלה מחיר הנסיעה אחר ירידת הבוס גם אז היתה התשובה 'עשרים שקלים', ומהי האמת, שאין כאן אלא דיבורי סרק, הבל ודמיונות, כי שניהם - כל אחד לבדו וגם כשהם יחדיו שווים באותו שווי... אמור מעתה, בבוא היצר הצורר ושלוחיו מבית ומחוץ להכניס בנו דמיון שאיננו שווים מאומה, כי ערכינו אינו שווה כקליפת השום (מאחר שכבר נכשלנו וכיו"ב) אמור לו, סלק רגלך ממני, סתום פיות משטיננו ומקטרגינו - 'איננו גדול בבית הזה', שוויי עולה פי כמה וכמה ממה שהנך מדמה, והקב"ה יושב ומצפה עלי בכל עת שאקיים מצוותיו, ואתרחק מהרע...

העוף את בשרך מעליך'. והקושיא נודעת, מה ראה יוסף לפתור חלום שר המשקים לטובה ואילו את חלום שר האופים פתר לרעה, ואיזה רמז וסימן מצא בדבריהם שלפי זה הבין את צורת פתרון החלומות. ומבארים בשם הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זי"ע הי"ד, כי הנה שר המשקים אמר (פסוק יא) 'וכוס פרעה בידי, ואקח את הענבים ואשחט אותם אל כוס פרעה ואתן את הכוס על כף פרעה' - והיינו שראה בחלום כיצד הוא עושה פעולות שונות, ומי שנמצא ב'עולם העשייה' שמע מינה כי הוא חי... אמנם שר האופים אמר (פס' טז-יז) 'והנה שלשה סלי חורי על ראשי, ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אופה והעוף אוכל אתם מן הסל מעל ראשי' - שהוא עצמו יושב בחיבוק ידיים ואינו עושה מאומה, אלא מונחים סלים על ראשו, ובאים עופות לאכול, ומי שאינו עושה כלום אינו מבני העולם הזה... על כן היה פתרונו כיוצא בו שאכן אינו מן החיים.

וללמדנו על חובת ה'עשייה', ולא לישב באפס מעשה ולצפות לנס'... וכך היה אומר הרה"ק הבית

עב"ל. והיינו שעל האדם להכיר שכל פעולה קטנה שלו וכל התגברות אפילו מועטת - אינם נוגעים רק לעצמו אלא הוא מנענע בהם את כל העולם, בזה יבין את חשיבותו הגדולה למעלה למעלה, וממילא יהיו כל מעשיו וכל ה'הלוך ילך' שלו באופן הראוי ביותר ל'.

עוד אמרו רבותינו לחזק ברכיים כושלות, שיאמר האדם לעצמו מהא גופא ש'נסיון' קשה עומד לפניך, הרי שחשיבות גדולה יש בשמים למלחמתך, כי בלאו הכי לא היה היצר מתאמץ בכל כוחו להכשיל אותך, וכשידע האדם שהתגברותו חשובה יצליח בזה ל'.

וגם שם לא שקטתי - שלא יהיה כארעא סמיכתא אלא יזוז עצמו בעבודתו

בפרשתן (מ ט-יט), 'ויספר שר המשקים את חלומו ליוסף וגו', ויאמר לו יוסף זה פתרונו וגו', בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך וגו', וירא שר האופים כי טוב פתר ויאמר אל יוסף אף אני בחלומי וגו', ויען יוסף ויאמר וגו', בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך מעליך ותלה אותך על עץ ואכל

לב. כיוצא בזה מתאמרא בשם הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע, לבאר את דברי חז"ל (סוטה מט:): 'בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא', פירוש תיבת - 'יסגא' הוא ריבוי, ועוד פירושה מלשון 'סג' - 'די', והיינו שבאחרית הימים די לו להקב"ה ב'חוצפה' שילבשו זקנים עם נערים (דהחצוף יעשה דברים שהם למעלה ממדרגתו), כלומר, שלא יביטו כלל על מצבם הרוחני באמת, אלא יענו ויאמרו 'צדיק אני, קדוש אני, ובזה יהיו להם כוחות הגוף והנפש לעבוד את ה' כראוי. לג. וכן איתא מהרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע, דהנה אמרו חז"ל (בר"ר פה ב) שאשת פוטיפר ראתה באיצטרולוגין שלה שעתידיה להעמיד ממנו בן, ואמר ה'דברי שמואל' דוודאי גם יוסף ראה מה שהיא ראתה שהוא עתיד להעמיד ממנה בן, והיה 'אובד עצות', כי השתומם בעצמו - וכי ח"ו יהא כאן עבירה לישא נכרית זאת. וזה גופא היה תוקף הנסיון, לחשוב שממילא יכשל לבסוף אם כן אעשה זאת כבר עתה... אמנם יוסף הצדיק השיב לעצמו, וכי מה לי לחקור אחר העתידות, 'כעת', יכול אני להתגבר, אעשה כן, ולא אחשוב על העתיד. ואכן, בהתגברות זו זכה למדרגות עד אין קץ ואין שיעור (סוף דבר היה שהעמיד ממנה תולדות בהיתר גמור בנשאו את בתה אסנת).

ואכן, במדרש (רבה, פז ה, עיי"ש כמה גרסאות) איתא על תיבת 'וימאן' - בדבר מצוה ממאנן (כמו שנאמר ביבום, דברים כה ז) מאן יבמי, בדבר עבירה אין ממאנן - בתמיה, ובשפת אמת ליקוטים כתב דנראה לפרש דקאי אדלעיל שראתה במזל שיהיה לה ממנו זרע ובודאי הראתה זאת ליוסף ולכן השיב שאפילו שבאמת כן עומד שיהיה לה זרע מכל מקום צריך למאן, שהרי אפילו במצוות יבום שהוא להקים זרע ומכל מקום כשאנו חפץ לייבם המציאה לו התורה דרך תיקון אחר על ידי חליצה, כל שכן לדבר עבירה כשימאן יהיה נתקן הדבר באופן אחר כמו שהיה באמת שנשא בתה כנ"ל. באופן אחר ביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בפרשתן), את הפסוק (לט יב) 'ותתפשהו בבגדו', דבגדו הוא מלשון 'בגידותיו', כי היצר בא אל האדם לאמר הרי כבר בגדת בה' אלוקיך, אם כן 'שכבה עמי' - בוא ועשה עוד עבירות כי ממילא אפסה תקוותך... לזאת יענה ויאמר 'איננו גדול בבית הזה ממני' - קדוש אני, ומעולם לא חטאתי, (ואף אם נפלתי, מכל מקום בנו של מלך אני וקדושת שגבה למעלה למעלה), על כן 'איך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים'... לד. וכך אמר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע, שהנה מצינו ביצחק בשעה שרצה לתת את הברכות, דכתיב (כז כה) 'ויאמר הגישה לי ואוכלה מציד בני למען תברכך נפשי ויגש לו ויאכל ויבא לו יין וישת', והיינו שהיה הכל כבר מוכן לברכה, יצחק אבינו אכל מציד בנו, גם הזמן היה המובחר ביותר להשפיע בו את הברכות - שמעשה זה

ישראל לדקדק בלשון הגמ' 'וכשנברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקן ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול', הרי שכל הנס היה על ידי שבדקו, אבל אם היו יושבים ומצפים לירידת שמן מן השמיים לא היו מוצאים אותו פך שמן ולא היו זכאים לנס לה'...

אינו דומה הנכנס אל ה'יום טוב' אחר הכנה ראויה, למי שבא מבלי להכין את עצמו, דהרי ההכנה היא 'כלי קיבול' לקלוט בו הקדושה ה', דמי שבא בלא 'כלי', במה ישמור ויחזיק את האור הגדול, ומקרא מלא דיבר הכתוב ב'אלישע', כאשר התלוננה ה'אשה השונמית' בפניו על ענייה ודחקה, ציוה עליה אלישע

היה בליל פסח בו נפתחים כל אוצרות טללים (תרגום יהונתן כז א), אך עדיין היה חסר דבר אחד, וכמו שנאמר (פסוק כו) 'ויאמר אליו יצחק אביו גשה נא ושקה לי בני', ואכן מיד לאחר מכן כתיב 'ויגש וישק לו וגו' ויברכהו', ללמדנו כי הגם שכל שערי שמים נפתחים לרווחה, הכל מוכן ומזומן להריק טל השמים ומשמני הארץ, אך אם לא יקיים בעצמו 'ויגש' לא יזכה בברכות... וללמדנו על כל עיתות הרצון והזמנים הגבוהים והמרוממים, כאשר הקב"ה חפץ להשפיע קדושה וברכה בלא גבול ומידה, שנדרש מהאדם לגשת אל הקודש ולהכין עצמו כדי שיהיה כלי מוכן לקבל את כל ההשפעות הטובות.

לה. והנה קיי"ל ש'נר חנוכה בשמאל', וטעמו של דבר יש לומר על פי מה שביארו הטעם שצריך להניח תפילין על יד שמאל דייקא, שבא להזכירנו את יציאת מצרים שלא היה בידי אדם כלל, רק ע"י הקב"ה בעצמו באותות ובמופתים, ובני ישראל היו בבחי' יד כהה שאינה עושה כלום, ורק היה 'ימינך' נאדרי בכח, ימינך ה' תרעץ אויב', ולכן אמרה תורה 'והיה לאות על ידך ולזכרון בין עיניך' - כדי שנשריש בקרבנו אמונה זו לדורות עולם, שאין האדם עושה בעצמו מאומה אלא כל כולו 'יד כהה'... והכל בידי שמים. ומהאי טעמא תקנו להניח נר חנוכה משמאל, שנזכור שאין אנו אלא בבחי' שמאל. וממילא נוכל תמיד להתחזק בבורא עולם, שהרי ממנו לא יבצר מאומה, ו'אתה מושל בכל, ובידך כח וגבורה'.

שמא תאמר, אם ממילא הנני בבחי' שמאל וזקוק אני לחסדי שמים, אם כן מה צורך יש ב'עשיה'... אכן, מהדלקת נרות עצמם יש להוכיח שאי אפשר לצפות לאיתערותא דלעילא מבלי שאיתערותא דלתתא, כי הגם שתקנו הדלקת הנרות בשמאל, אך מאידך אמרו חז"ל שמצוה להניחם למטה מעשרה, ומחויב הוא להתכופף לנרות, לעשות פעולה ולא לישב באפס מעש...

וכך אמרו גם לגבי ברכת 'מודים', שכל אותה ברכה מלאה שבח והודאה 'שאתה הוא ה' אלוקינו, צורנו צור חיינו, על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך', ותקנו חז"ל לכרוע בתחילה וסוף, וכל זה בכדי להוציא מאותה מחשבה, שאם הקב"ה הוא המחייב אותנו בכל עת ובכל שעה מה צורך יש בעשייתנו, לזה תקנו שיכירע ויזיז את עצמו.. ולעולם לא ישב בחיבוק ידיים.

לו. בשלטי הגיבורים (שעל הגהות מרדכי שבת עט). הביא רמז לחנוכה מלשון הכתוב בפרשת מקץ (מג טז) 'טבוח טבח והכן', שאות ח' מ'טבח', בצירוף תיבת 'והכן' עולים יחדיו - 'חנוכה'. והיינו שבחנוכה נרמז במיוחד ענין ההכנה. ואמר הרה"ק ה'ישועות משה' מוויז'ניץ זי"ע ד'הכנה' עולה בגמטריא - 'מח ולב', לרמז שבראשונה יש להכין את המח ואת הלב לבורא כל עולמים, ולהדליקם בנר חנוכה.

עוד אמרו 'בעלי הרמז' כי 'הכנה' בגימטריא 'יסוד', כי העיקר וה'יסוד' שעליו יעמוד כל בניין מעשה המצוה הוא ה'הכנה' שלפניה ברעותא דליבא.

והעיקר שיגש בהשגות גדולות כידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע למוכר השמן שבא לעיר עם חביות ענק למכור לבני העיר שמן טוב ומשובח, והנה רצונו של המוכר למכור את כל אשר יש לו לבני העיר, אבל למעשה לא יוכל לתת לבני העיר רק כפי הכלים שכל אחד מהם יגיש אליו... הגדול כפי גדלו והקטן לפי קטנו. והנמשל מובן ביותר, כי הקב"ה רוצה להעמיסנו בשפע גדול ביותר אבל למעשה יריק עלינו רק כגודל הכלים שהכינו בני העולם לקבל בהם.

באחד מימי חנוכה בשעת מנחה שלח הרה"ק רבי יחיאל יהושע מביאלא זי"ע אחד מנכדיו אל הרה"ק ה'בית ישראל' מגור זי"ע טרם ידליק נרות חנוכה, ויהי כאשר הגיע לבית המדרש שהה ה'בית ישראל' בחדרו ביחידות - קודם הדלקת נרות חנוכה, ניגש הנכד אל המשב"ק הרה"ח רבי חנינא שיף ז"ל, וביקש ממנו שיכניסנו אל הרבי

כאחד בדרך נס, והמשיך עמוד השמן למלאות את הכלים עד שנגמרו כולם, ונענה הבן 'אין עוד כלים בבית' - שמע עמוד השמן כי בן ופסק (עד כאן בתרגום מארמית), מעתה, יש להמליץ בעדינו, שהרי 'אין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו' (ע"ז ג.), ויש מקום לאדם לומר - אין בכוחי להכין כלים מזופפין וסתומין כראוי - לבל ישפך ויאבד השפע, לזה אמרין הן כלים כפי כוחך, ואף אם יהא הכלי מחורר פְּנֵפָה, יעשה הבורא נס ויסתום את הכלי, כדי שיקלוט האור...

ביו"ב רמזו צדיקים (כע"ז בתפארת שמואל חנוכה אות לו) בהא דקיי"ל (סי' תרע"א ס"ו) שמצות נר חנוכה

למעלה משלושה טפחים (סי' תרע"א), דהן אמת שאף מי שבכר נמצא 'למטה מעשרה' - בדיוטא התחתונה, בידו להתעלות בימים הללו ולהגיע למקום גבוה מעשרה, מכל מקום אסרו חכמים להדליק בתוך שלשה סמוך לקרקע משום לבוד וכארעא סמיכתא דמיא. והיינו שעל האדם לעשות את המוטל עליו ולפתוח פתח כדי

הנביא (מלכים ב ד ג) 'לכי שאלו לך כלים מן החוץ מאת כל שכניך, כלים רקים אל תמעיטי', ואכן כפי כמות הכלים שהביאה כך היה כמות השמן שנשפך בדרך נס בלי גבול וסוף, ולכאורה יש להבין, אם כבר נעשו לה ניסים בריבוי 'השמן', מדוע לא נעשה לה עוד נס בריבוי 'כלים', אלא, זה הכלל, אין אדם זוכה לנס, אם לא יעשה איוז פעולה מצד עצמו, ולכן ברגע שנגמרו הכלים נפסק גם כן 'שפע' השמן מלהשפיע, והלימוד לדידן, בכדי לזכות לשפע הנס והאור, צריך להקדים ולהכין תחילה 'כלים' לקלוט בהם את השפע, ואז נזכה ליהנות מן השפע הנשפע בימי חנוכה.

ולא זו בלבד, אלא דכתב ה'רד"ק' על הפסוק שם (ו) ויהי כמלאות הכלים - (באגדה ובתרגום של תוספתא), שנגמרו הכלים, אמרה לבנה הבא עוד כלי חרס שבורים, כי הקב"ה שגור על כלים רקים שיתמלאו בדרך נס, יגזור גם על כלים שבורים שיתוקנו, ואכן אסף הבן כלים שבורים, נתנם זה על גב זה, ונתחברו

אחר שיש לו 'שליחות' מהרבי מביאלא, הציץ הגבאי אל תוך החדר וכראותו שה'בית ישראל' מסתובב אנה ואנה בדביקות עצומה תפוס בשרעפיו, סגר את הדלת והתנצל שאינו מעיז להפריע לרבי בעת כזאת, אך אם דעתו שעליו לקיים דווקא כעת את השליחות ייכנס לבדו, הנכד שהבין שאין לו לעכב את השליחות מזקנו ניגש לפתוח את הדלת, ויהי אך פתח הדלת במעט וראה את פניו הקדושים בוערים כלפידים, נסוב על עקבותיו מרוב יראה ופחד, חזר אל זקנו, וסיפר לו דברים כהווייתן - את המחזה הגדול שראו עיניו בקודש פנימה, בשמוע הרה"ק מביאלא את דבריו עלתה בפניו קורת רוח, וכה אמר לנכדו אכן זאת היתה עיקר כוונתי 'בשליחות' ששלחתך, כי היה ברצוני שתראה את התלהבותו 'בהכנה דרבה' טרם הדלקת הנרות...

מסופר על הרה"ק ה'ישמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע, שלא נתן לחסידיו לשהות אצלו בעת הדלקת הנרות, חסיד אחד שעז היה חשקו לראות את עבודת הקודש, נחבא פעם באחד הארונות שבחדרו, והציץ משם לחזות בנועם קדשו, והנה רואה הוא שטרם הדלקת הנרות היו פני הרבי בוערים כלפידים, בהכנה דרבה לקראת קיום המצוה, אך בבואו להדלקת הנרות 'פשט צורה' של התלהבות, ו'לבש צורה' של פשטות והתאפקות, אמר את הברכה מילה במילה והדליק את הנרות. החסיד שהביט בעבודת הקודש התפלא עד מאד, דהא איפכא מסתברא, שהיה צריך להתלהב בעת קיום המצוה גופיה יותר משעת עבודת ההכנה, אך לא העיז לצאת ממחבואו בידעו שכל הימצאו בחדר שלא ברשות הוא, לפיכך שמר את השאלה בלבו, למחר ניגש אליו ה'ישמח ישראל' ואמר לו 'ההתעוררות שהאדם זוכה בשעת קיום המצוה היא על ידי אתערותא דלעילא, אבער וואס דער מענטש קען, און וואס דער מענטש דארף (מה שהאדם יכול וצריך) הוא לעורר את לבו באהבה ויראה בשעת 'הכנתו' למצוה, ואז עליו להתלהב ולהבעיר את לבו בדביקות להבורא יתב"ש..."

הרה"ק אדמוה"ז מטשורטקוב זי"ע היה אומר על הקרא (י כג) 'ולכל בני ישראל היה אור במושבותם', כי כמו ששווי וחינה של 'אבן יקרה' תלוי היכן העמידוה, אם יעמידוה בתוככי חרס ועץ, או בתוככי כותל מטונף ומזוהם לא יהא נראה זיו האבן, ורק כאשר יעמידוה במקום הראוי לה - במקום נקי ומצוחצח אז תעמוד על ערכה וחינה כראוי לחשיבותה. כדברים האלה לדידן, בימים הללו שורה אור לכל ישראל - אלא שהכל תלוי אם ינקה עצמו מעט שיוכל האור לשכון בתוכו (אפי' במעט) יזרח האור כדוגמת אבן טובה כשנמצאת בתוככי כסף וזהב (גנזי ישראל

להתעלות, וכאשר הוא עצמו יתרומם מעט להיות 'למעלה משלושה' יזכה שהקב"ה יגביהו הרבה לו, אבל אם ישב בחיבוק ידים ובאפס מעש^{לח} ולא ידליק בתוכו את ניצוץ הקודש, אזי לא יועילו לו כל הנרות שידליק, שהרי הוא שקוע בארציות וכמי שעניו עצומות, היאך יועיל האור להזריח שמשולט.

הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע (גנו"י תרפ"ד) רמז לה בלשון הש"ס (שבת כב:) 'היה תפוש נר חנוכה ועומד, לא עשה ולא כלום', כי לא זו הדרך 'ישכון אור' - לתפוס את הנרות ולעמוד על עמדו... אלא יקיים (ישעיה ב ה) 'לבו ונלכה באור ה' - שהאור יאיר לו להתחיל 'ללכת' בעבודת ה'.

לז. וכן לא יחשוב על עברו - להתעצב אל לבו ולהתאבל על מצבו ח"ו כי בזה יפסיד הכל, וכן מצינו גבי נס חנוכה שקבעו חכמינו את שמונת ימי חנוכה בגלל הנס של הנרות, ולכאורה צריך ביאור, 'וכי לשמחה מה זו עושה' שהרי בפירוש איתא בגמרא (ע"ז נב:) שהיוונים שקצו את אבני המזבח ופרצו י"ג פרצות בבית המקדש (ועי' מדות פ"ב מ"ג), ואם כן כיצד שמחו ב'שמחה רבה' על שזכו להדליק את המנורה והרי מראהו של בית המקדש היה מלא ב'סימני החורבן' בכל עבר ופינה. אלא ביאורו, כי אדרבה, חובת האדם לשמוח עם האור שהוא מצליח להדליק עכשיו, אף אם הוא עדיין בשפל המצב, מ"מ ישמח במצוה בעידנא דעסיק ביה (ובד בבד יקבל על עצמו שבעתיד יוציא את כל הלכוך ממקום הקודש), ומכל מקום אל יפריעו לו מחשבות על העבר את שמחת הנפש בעת קיום המצוה.

והוא מעיקרי המצוות בחנוכה, ורימזו כן המגיד מטריסק זי"ע (מגן אברהם, חנוכה ד"ה איתא בגמרא מאי חנוכה) בדבריהם (שבת כא:) 'כ"ה בכסלו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון', שבבוא האדם לחנך עצמו ולהתחדש, עיקר עבודתו - דלא למספד בהון, שלא יצטער ויתאבל על שום דבר בעולם, רק ילמד מן החשמונאים שלא שמו על לב על 'העבר' והתחדשו עצמם על ידי הדלקת נרות המנורה, ובזה עוררו את הניסים והנפלאות.

לח. כיו"ב רימז הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע במנהג ה'דריידעל' (סביבון), דלכאורה יש לתמוה, למה נהגו לכתוב ולחרוט בר"ת על 'דריידעל' קטן נ"ס גדול ה"ה ש"ם - לשם 'פרסומי ניסא', והרי עדיף היה לתלות מודעות בראש חוצות ובו ייכתב באותיות 'קידוש לבנה' כל ענין הנס, ואז יהא 'פירסום ניסא' גדול יותר, אלא מכאן, שעדיף 'דריידעל' קטן ובמילים של ראשי תיבות כשהוא מסתובב ואינו נח, יותר ממודעות גדולות העומדות דומם על מקומן ואינן עושות כלום, כי זה כל האדם לעשות ולפעול כפי כוחו ולא לנוח, אלא יעבוד ויפעל כפי כוחו ושוב אין חילוק מה יהיו התוצאות, רק אל ישב באפס מעש.

לט. ולכן אמרו 'הרואה מברך', דלא סגי במה שהאור מאיר כי אם יהלך בעיניים עצומות לא יראה את האור כלל - אפילו אם ידליקו עבדו אלפים ורבבות נרות ואבוקות. כן הוא נמי ברוחניות, אם האדם מכין את עצמו לקלוט הקדושה ופוקח את עיניו יזכה שיאיר לו החשיכה לדחות כל המפריעים המעכבים בעדו מלהתקרב אליו יתב"ש, אך אם חלילה אין אבריו מוכשרים כראוי, איך יועילו לו כל האורות הגדולים.

מ. וזה מרומז נמי בפלוגתא בית שמאי ובית הלל (שבת כא:) במנין הנרות אם 'מוסיף והולך' או 'פוחת והולך', ואומרים בשם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, דלא נחלקו אלא אם פוחת או מוסיף, אבל בזה שעליו להיות הולך לא נחלקו כלל. כי הכל מודים שעל האדם להיות 'הולך', ולא יעמוד חלילה במקום אחד מבלי לעשות כלום,

מעשה הובא ב'שפתי צדיק' (חנוכה אות ג) בשם זקינו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שפעם באו חסידים אל הרה"ק ה'חוזה' מלובלין זי"ע, וב'פתקא' הזכירו צרתם מ'מוסר' הדר בעירם וכבר כשל כוח הסבל, הרה"ק קרא את ה'קויטל', ונענה 'הלא איש זה מאיר בשמים בכל העולמות העליונים', ויתמחו החסידים עד מאד, הייתכן כדבר הזה - ששפל אנשים כמותו תאיר נשמתו כל כך, אך לא העזו לשאול על כך לרבה, לאחר זמן מה הזכירו שוב לפניו את שמו של המסור הרשע ואז בירכם הרבי מלובלין שינצלו מציפורניו. בהזדמנות נשאל ה'חוזה' על כך, השיב ה'חוזה', שבשעה שהגישו לפניו את הפתקא בפעם הראשונה הדליק ה'מסור' נרות חנוכה, ועל ידי זה שרה עליו באותה שעה אור גדול שהאיר את נשמתו.

והנה בפי העולם מקובל ללמוד מסיפור זה את גודל הסגולה של הדלקת נרות חנוכה, המאירה אף בנשמת מסור רשע, אך עוד יש ללמוד ממה שאח"כ הצליח ה'חוזה' לפעול במרומים להושיע את בני העיר מידו, הרי שגם מי שמאיר באור עליון בשעת הדלקת נרות חנוכה לא יהא ניכר עליו שום שינוי לטובה אחר ההדלקה, אם לא יפעל בעצמו שתהא בר קיימא על ידי שיתחיל בעבודתו ית"ש מכאן ואילך.

ועל המלחמות - אין הקב"ה מונה נצחונות אלא מלחמות בפרשתן (לו כא) 'וישמע ראובן ויצילו מידם', והוא פלא, וכי לזאת יקרא 'הצלה', הלא השליכו אל בור מלא נחשים ועקרבים, שאין אדם ניצול מידם (עי' יבמות קכא.), אלא וודאי, שמהות היראה - שיתירא האדם מבוראו, ולכן יעשה ככל אשר לא ידיו לעשות - אפילו אם נראה לו שלא יצליח בפעולתו ולא יהיה לה שום תועלת, מכל מקום הוא את שלו יעשה, שאין הקב"ה דורש ומבקש ממנו מה שלמעלה מכוחותיו, אלא שיעבוד בפי בוחו, עד כמה שידו מגעת, ובוה ייחשב לו כמי שעשה את הכל, ולכן יעצם ראובן להשליכו לבור ש'נחשים ועקרבים יש בו', ומאחר שרק זה היה בידו לעשות להצילו מידי מיתה, קראו הכתוב ויצילו מידם - נחשב לו כאילו הצילו לגמרי, כי העיקר שיפעל האדם בכל 'בוחו' כדי להתעלות ולהתקרב אליו יתב"ש"א.

זכן יש ללמוד זאת ממה שאנו אומרים ב'ועל הניסים' - '...ועל המלחמות....'. וידוע דיוקנו של הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שלכאורה היה ראוי יותר לומר 'על הנצחון' ולא אלא 'על המלחמות' ללמדך שברוחניות עושים 'יום טוב' על עצם עריכת המלחמה"י, וכלל לא על הנצחון - שהוא מתנה מן השמים.

איתא בגמ' (הולין ז.) רבי פנחס בן יאיר הלך לקיים מצוות 'פריון שבויים', פגע בנהר גינאי, אמר לו 'גינאי חלוק לי מימך ואעבור בך', אמר ליה (הנהר) אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני, אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה, (ואילו) אני ודאי עושה, אמר ליה אם אין אתה חולק מימך גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם וכו'. ולכאורה צ"ב, מה השיב רפב"י על טענת הנהר הנראית כטענה הוגנת ש'אני ודאי עושה רצון קוני ואתה רק ספק'.

מא. כה רמז הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שנת תרל"ז) בפסוק (לו כא) 'וישמע ראובן ויצילו מידם', וז"ל, הנה ראובן עשה מצוה בכוונת אמת, ואחר כך ראה שאין יוסף בבור וסבר חס ושלום שנעשה מעצתו איבוד ליוסף, אבל ה' יתברך העיד כי באמת הצילו מן המות כי לולי עצת ראובן היה נהרג בידם. והרי זה בא ללמד על כל כוונת אמת שאדם חפץ לעשות מצוה, הגם כי נראה לו שלא נתיקיים בידו בטח נעשה ממנו דבר, עכ"ל.

כע"ז כתב הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (שנת תשל"א) דראובן חשב שזכה להציל את יוסף, ולמעשה, כשבא מצא את הבור ריק, ו'יוסף איננו', החל לחשוב, אויה לי, רק קלקלתי במעשי, אבל התורה מעידה - 'ויצילו מידם', וכלומר, שבוודאי הייתה כאן הצלה שלימה, אלא שכביכול התנהג בהנהגת 'הסתר', והורידו מצרימה. כן כל בעל תשובה (לא רק המכונה כהיום 'בעל תשובה', אלא כל חד וחד מאתנו - בתשובה דיליה, בעניינים שהוא לוקה בהם) יש לגביו 'הסתר', ונראה לו שלא הצליח לשוב אלא קלקל, אמנם אינו כן וכמו שהיה אצל ראובן, באמת הוא כן עושה תשובה אלא שיש הסתר, וברבות הימים ימצאו שנתקבל בשתי ידיים בשמים ממעל.

בענין זה מצינו נוראות להגה"ק ה'חפץ חיים' (שמיה"ל, ח"ב פ"א) בפסוק בפרשתן (לו כו) 'צדקה ממני' וברש"י, יצאה בת קול ואמרה ממני ומאתי יצאו הדברים וכו' גזרתי שיצאו ממנו מלכים וכו'. ולמדנו מכאן יסוד גדול, שלפעמים יש לאדם נסיון ובושה ואי נעימות וכדומה אשר כמעט קשה עליו מנשוא, וכמו כאן שיהודה שהיה מלך היה מונח בנסיון האם להודות אם לאו, וברגע שנכנע ועמד על האמת והודה ואמר מילה אחת 'צדקה' תיכף ומיד יצאה בת קול ואמרה 'ממני' - מאתי יצאו הדברים, וכל מה שקרה ממני כדי להכין הלידה של מלכי בית דוד ומלך המשיח וכו', ורואים שברגע שאדם עובד על עצמו ויכיר ויודה על האמת אע"פ שנראה כנסיון עצום ובושה נוראה, מיד 'יסדר' לו הקב"ה הכל שלא יהיה מזה שום בושה, ואדרבה יראו הכל שבאמת היה טמון כאן משהו שמימי ושליחות מיוחדת מהקב"ה.

מב. ביסוד זה ביאר עוד ה'אמרי אמת' טעם השינוי בין חנוכה לפורים, שבפורים היתה המלחמה ב"ג באדר ונחו ב"ד ונקבע החג ביום המנוחה (וכן בשושן נלחמו גם ב"ד וקבעו את פורים ליום ט"ו), ואילו בנס חנוכה קבעו לעשות לו זכר כבר מיום כ"ה כסליו שבו ביום נצחו את אויביהם (רמב"ם פ"ג ה"ב), אלא כי בחנוכה היתה המלחמה על עניינים רוחניים, להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, וברוחניות העיקר הוא המלחמה ולא הנצחון, וממילא תחילת החג נקבע ליום המלחמה, שעליה אנו מודים, וע"ז ראוי לעשות זכרון לדורות אחרונים על שעזרנו השי"ת לצאת למלחמה, אמנם פורים נלחמו בו על ה'גוף' להינצל מן האויבים, ואם כן יש לעשות זכר לנצחון ולמנוחה ולא למלחמה (שהרי מלכתחילה ניחא שלא תהא מלחמה כלל).

מחזירין אותו, ומכל מקום יוכל לאומרו בתוך שאר 'הרחמן', ויאמר הרחמן הוא יעשה לנו נסים כמו שעשה בימים ההם... והכי נהוג, ותמהו הפוסקים (בכור שור שבת כא. יצועות יעקב סי' תרפ"ד) הרי אסור לבקש ולהתפלל על מעשה נסים (ברכות נד.), וכדמצינו גבי מעשה דרבא (תענית כד:) שמשום מעשה שהיה ביקש רחמים שירדו גשמים בתקופת תמוז, ונתגלה אליו אביו בחלום שישנה מקום שנתו, ולמחר מצא סימני סכינים על מיטתו, שהיו מזיקים רוצים להזיקו ולהרגו, וכל זאת מפני שהטריח כלפי מעלה ופעל גם שלא לצורך, ואם כן איך הותר בחנוכה לבקש 'הרחמן הוא יעשה לנו נסים'.

ומבאר בעל השואל ומשיב' (בספרו דברי שאול דרוש לחנוכה), דהני מילי בשאר ימות השנה שעולם כמנהגו נוהג, אז אסור לבקש על הנהגה ניסית ולמעלה מדרך הטבע, כי בזה הוא משדד בריאת שמים וארץ, אבל בימי החנוכה שכל העולמות מתנהגים בהנהגה ניסית, ובימים אלו הנם הוא בטבע הבריאה, אם כן כשם שמבקש בכל השנה כולה על הטבע כך בידו לבקש על הנם בחנוכה^מ, ושפיר מבקשים ומתפללים 'הרחמן הוא יעשה לנו נסים'^מ. (ומכל מקום פשיטא, שגם בכל השנה כולה בידו לפעול נסים ונפלאות על ידי תפלה, אך גדלה מעלתם של ימי חנוכה שאז אפשר להתפלל על הנסים^מ).

אמרו חז"ל (שבת כא:): מצות חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן

וביארנו צדיקים ('אדמו"ר בעלזא' בשם הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע, ועוד) שרבי פנחס אמר לו אף אני וודאי עושה רצון קוני, כי אין הקב"ה דורש ומבקש מבשר ודם אלא את ההשתדלות בעבודתו, כי התוצאות אינם מעסקיו של האדם, אלא הם עומדים ותלויים ביד הקב"ה ברצותו יפרו השבויים וברצותו ישארו במאסר. וכן ייאמר בכל עניני עבודת האדם - אין דורשים מאתנו אלא את ה'עבודה' והשתדלותו של אדם לטוב - ובוה כבר נחשב לו 'וודאי' עושה רצון קונו.

נוראות תירץ הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע (קונטרס מאמרים תפארת ישראל, בחלק פתגמי הרה"ק מקאזמיר, ועיי' מהרש"א חולין ז.) שמעיקרא דדינא פירכא, שאתה - הנהר הולך וודאי לעשות רצון קונך, ואם כן מה חשיבותך כלפי בשר ודם היודע מעיקרא ש'ספק' הדבר שמא לא יעלה בידו תכלית טוב, ואעפ"כ הוא מתאמץ לעבור נהרות ללכת מרחקים אפילו על דעת הספק - 'שמא יעלה בידו' לקיים רצון קונו - זה חשוב פי כמה וכמה. ומבין שניהם נלמד להיות 'עז כנמר' - לקפוץ במסירות נפש, מבלי להביט על התוצאה והנצחון... ואם רק 'ספק עושה' הרי אדרבה חשיב טפי.

שעשה נסים - בימים ההם ובזמן הזה

פסק הרמ"א (או"ח קפו ד) 'ואומרים על הנסים בחנוכה ובפורים קודם 'ועל הכל', ואם לא אמרו אין

מג. הנה פלא מצינו כי כששרה אמנו ילדה את יצחק אבינו כשהיא בת תשעים שנה 'ותיהום כל העיר'... הכל סחו ודשו בענין זה ואף בתורה מצינו התייחסות לנס גדול ופלא זה, ואילו כשיוכבד ילדה את משה רבינו הייתה בת ק"ל ולא מצינו 'רעש' מזה, ומבאר המגד מדובנא (במשל מתוק) כי במצרים היה 'יריד' של ניסים 'ששה בכרס אחד' יולדות ביער ושני שיניים צומחות להם וכו' אזי אין כל משמעות וחשיבות לנס בין הניסים... אף לדידן ייאמר, ימי החנוכה הם ימי 'יריד' לניסים ואין כל כך חשיבות לנס הנעשה ליחיד אף אם הוא בעצם נס גדול, והמשכיל ינצל לפעול לעצמו נסים ונפלאות שיגיעו אליו בקל יותר...

מד. אולם עדיין יש להקשות, אם הותר לבקש בימים אלו על ניסים, מדוע לא קבעו חז"ל לומר כן לכתחילה בנוסח הברכה (ולא רק למי ששכח), ותירץ האדמו"ר מטשערנאביל זי"ע בתוכחת מוסר, כי מי ששכח 'על הנסים' בתפלתו סימן הוא שמסיח דעתו מימי הניסים, לכן עליו לבקש שיזכה לנס פרטי - להתעורר מתרדמתו, ולהשכיל ליהנות מן האור הגנוז הנשפע בחנוכה.

אולם חסידים ואנשי מעשה פירשו לאידך גיסא, שאף בימי חנוכה זקוק האדם שתהא בידו זכות כל שהיא כדי שיוכל לבקש על הנס, והשוכח לומר 'על הנסים' בתפלתו וודאי נשבר רוחו בקרבו, ולכן בשכר מדת ענוה ושפלות רוחו זוכה שהותר לו לבקש על הנסים. ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, אלא שיש להשתמש בכל אחד ממאמרים אלו בזמן הנכון, כי על ידי החלק הראשון יתעורר לעבודת ה', ומ"מ אם ינסה היצה"ר להפילו מחמת כך בפח היאוש, מיד יזכיר לעצמו שלב נשבר ונדכה לא תבזה, ובוה יבטל מעליו כח היצר הרע.

מה. הנה לפי דברי השואל ומשיב' היה מקום לטעות ולומר, דמשמע הכא שרק בחנוכה אפשר לבקש על דברים שמעל להנהגת הטבע, אבל בשאר ימות השנה אסור להתפלל על החולה שיתרפא במקום שאין רפואה למכתו

ובל אשר דברנו בשבחי הנס של חנוכה חוזר להיות מידי שנה בשנה, כי הנה בגמרא מצינו שחנוכה הוא הנס האחרון שהיה לבני ישראל (שנקבע עליו י"ט כוזר לנס, ע"י יומא כט.), ומבאר הר"ק ק' ה'שפת אמת' ז"ע (חנוכה תרל"ז ד"ה חנוכה) טעמא דמילתא, דכל תכלית ומטרת הנס היא לחזק את האמונה בלבנו שהקב"ה הוא לבדו מנהיג את העולם בהשגחה פרטית (שהרי הקב"ה כל יכול ובידו להציל מיד שנאייהם מעיקרא, ואז לא יצטרכו כלל לנס, אלא שאז לא יתחזק יסוד זה בלבבות בני"), ומזמן לזמן עשה הקב"ה לבני עווד ניסים אחר שנשכח הנס האחרון מבנ"י, כדי לחזור ולחזק את האמונה בהשגחתו ולגלות אלוקותו בעולם, אבל נס של חנוכה עדיין מאיר לנו, והוא חוזר ומתחדש שוב ושוב בכל שנה ושנה כבימים ההם ממש (אלא שבכל דור מתעוררים הניסים למה שנצרך לנו באותו מקום ואותו זמן), ולכן נס זה היה הנס האחרון, גם לכן נקרא 'חנוכה' - מלשון חינוך והתחדשות, כי נס זה יש בו התחדשות מידי שנה בשנה עד ביאת הגואל בב"א מ"ו.

המהדרין בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה, ולכאורה תמוה מדוע פתח בלשון רבים 'מהדרין' וסיים בלשון יחיד 'מדליק שמונה', ועוד, מדוע נקט לשון 'מהדרין' ולא לשון 'מחמירים' כבכל הש"ס.

ואומרים בשם ה'חידושי הרי"ם' ז"ע לבאר על פי דברי המהר"ל (נר מצוה ח"ב) שמספר 'שבע' מורה על הטבע, וכמו שנאמר (משלי ט א) 'חצבה עמודיה שבעה' ואמרו (סנהדרין לה.) אלו 'שבעת ימי בראשית', שהבורא ברא עולמו בשבעת ימי הבנין, והוא הנהגת הטבע, וכל מה שלמעלה משבע - דהיינו 'שמונה' מורה על למעלה מן הטבע. והווי כוונת אומרים 'יום ראשון מדליק שמונה' - בלשון יחיד, וקאי על הקב"ה, שהוא בעצמו מדליק מנין שמונה בעולם. כלומר הנהגה שלמעלה מן הטבע. ובוז מבואר נמי מה שאמרו 'והמהדרין' שהוא מלשון 'הדרי בי', ר"ל, שעבודת ימי החנוכה היא להחזיר בתוך תוכו הנהגה זו שמעל לטבע, ובוז יושפע עליו הנהגה זו לכל השנה מ"ו.

בדרך הטבע, אך הדבר ברור שזה אינו, וכדמבואר במהרש"א (קידושין ח"א דף כט:) שנס המתרחש על ידי תפלה לא חשוב נס לענין 'מנכין לו מזכיותיו' (ע"י שבת לב:), ומשום הכי מותר ואף חובה להתפלל בכל ימות השנה על כל צרה וצוקה שלא תבוא, ומכל מקום שונים ימי החנוכה שאפשר לבקש אפילו על הנס, כי כל ההנהגה היא מעל לדרך הטבע.

ומכל מקום אל תתמה מעובדא דרבא (הנוכרת בפנים) דמשמע שנגזר עליו עונש על שהטריח כלפי מעלה בבקשו על נס, דשאני רבא שפירט בבקשתו שיעשה לו השי"ת נס ופלא שלא כדרך הטבע, שירד גשם בימות החמה, וזה אין ראוי לעשות, אך המתפלל סתמא על פלוני שיתרפא מותר, אע"פ שלפי דעת הרופאים אי אפשר לרפאותו בדרך הטבע.

ולכן צריך לעולם להתפלל אל ה' בכל מצב, וכמו שאמרו (ברכות לב:) 'אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, שנאמר (תהלים כז יד) קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה', ואף אם כל הרופאים פכרו ידיהם ביאוש ואומרים שאין בידם להציל את החולה, אל יאמין להם ואל יקשיב לקולם כי הקב"ה הוא הרופא חולים, וכלפי מלך מלכי המלכים אין שום חילוק באיזה מצב של סכנה נמצא החולה, וכן ייאמר לענין הפרנסה והזיווג, לענין נחת מיוצאי חלציו וכדו' בשאר מיני ישועות שנראה לו כי אבדה כל תקוות טוב, לא יסכים לכל המייתאשים אותו, אלא יענה ויאמר הריני מקווה אל ה' ובוודאי יושיעני בקרוב בב"א, וזה פשוט.

מו. וכדרך שפירשו את לשון הגמ' (שבת כא:) 'לשנה האחרת קבעום בהלל והודאה', שלכאורה מדוע קבעום רק בשנה שלאחריה ולא באותה שנה, אלא שהתבוננו חכמים בעצמם וראו שהשנה שעברה עליהם היתה שנה אחרת - שכל השנה היתה במציאות אחרת לגמרי לאחר אור החנוכה, ועל כן קבעו לדורות ימים אלו בהלל ובהודאה. כן ידוע מה שפירש הקדושת לוי (קדושה ראשונה), שבשנה הראשונה כשירדו ההארות של חנוכה סברו שמא אלו רק הארות לשעתם, אך לשנה האחרת הרגישו בעצמם את גודל האורות החוזרים ויורדים לקראת ימי החנוכה, וכבר נוכחו לראות שהארות אלו עתידים לירד בכל שנה ושנה, על כן קבעום לדורות.

מז. וכן למדנו בגמרא (שבת כא:) 'מאי חנוכה, דת"ר בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה וכו'', שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמינים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה

גנזי המלך - אוצרות המלך פתוחים אין לנו אלא להושיט ידינו למלאותם

הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (קדושה שניה) המשיל את ימי החנוכה למלך רם ונשא, שפתח את שערי אוצרותיו יום אחד בשנה, ובאותו היום כל הרוצה ליקח את שנפשו חפצה יקח, אוי 'לכסיל' אשר בזה היום ששערי אוצרות המלך נפתחים לא פנה אליהם, רק ישן כל היום^מ. לכן ראוי כל האדם רק לשמוח בעבודתו ולא בהבלי עולם, רק בעבודת השי"ת ב"ה ישמח כל היום, עכ"ל. ואפשר לומר שבכוונה תחילה נקט 'אוי לכסיל', ולא 'אוי לרשע' או 'לפושע', כי המבזבז זמן יקר זה לבטלה אינו אלא כסיל ושוטה המאבד מה שנותנים לו^ט.

ונראה פשוט, שאין הכוונה רק למי שעובר על דברי חכמים ואינו מדליק נרות חנוכה, כי אין עסקנו מהם כלל, אלא הכא במאי עסקינן, באנשים המקיימים את המצוות ואף 'מדקדקים' בהם, אבל כל מעשיהם נעשים מתוך רגילות וכמצות אנשים מלומדה, וכלשון הרה"ק מבארדיטשוב דלעיל 'רק ישן כל היום', היינו שמדליק את הנרות מן השפה ולחוץ, כמעשה קוף בעלמא ללא חיות, והוא הנקרא כסיל ושוטה המאבד מה שנותנים לו. ואם בכל המצוות כולן יש לקיימן מתוך כוונת הלב ודביקות המחשבה כ"ש שכך הוא ב'חנוכה', שהרי כל שמו של היום - טוב מורה על ענין 'חינוך והתחדשות', שבכל יום יהיו בעינינו כחדשים, לקיימה בלהט אש קודש ובפנימיות הלב^י.

אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה, וביאר הגה"ק הבן איש חי (בן יהוידע ד"ה לשנה) את קושיית הש"ס 'מאי חנוכה', דהכי קאמר, הלא 'חנוכה' היא מלשון חינוך והתחדשות, ומדוע נקרא בשם 'חנוכה' בתוספת אות ה"א הנראית לכאורה כמיותרת, ומשני שהתרחש הנס בימי החשמונאים בכ"ה בכסלו, 'לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה', וכוונת התירוץ, כי האות ה"א מורה על דבר הפרה ורבה, וכמו שנאמר (בראשית מז כג) 'הא לכם זרע', וכיון שקבעו את הימים הללו לכל הדורות בהלל והודאה, לכן אף שהנס התרחש בפועל רק בימים ההם מ"מ פעלו החכמים בקדושתם להמשיך את אורות הנסים בימים אלו לעולם ועד, ומשום הכי שפיר נקרא 'חנוכה' בתוספת אות ה"א, לרמז ולהורות על שפע הניסים שמתעוררים בכל שנה ושנה ממה שהיה בימים ההם.

וב'דברי חיים' (לחנוכה) האריך, שחז"ל הוסיפו יו"ט אלו על יו"ט של תורה כדי שיהא קיום ועמידה לבני מעמד בגלות ולא יפלו ברוחם חלילה, כי בדורות הראשונים הספיק להם האור מן השלש רגלים בלבד, אך בדורות הללו תיקנו חז"ל להוסיף עוד ימים טובים כדי לדחות את החושך, ולכן קבעו את ימי חנוכה לדורות עולם.

מח. הרה"ק רבי שלמה אייגער מלובלין זי"ע הי"ד [בנו של הרה"ק רבי לייבל זי"ע] אמר, כי בשני אופנים אפשר להעיר את האדם משנתו ולהקיצו מתרדמתו. א. להקים קול שאון ורעש גדול עד שהלה יתעורר משנתו. ב. להדליק ולהאיר באור בהיר וחזק את החדר שבו ישן האיש ועי"ז יקיץ משנתו. ובב' דרכים אלו מעורר הקב"ה את בני ישראל, פעם בכה ופעם בכה, בראש השנה מעוררם בקול רעש גדול על ידי 'תקיעת שופר', ואילו כעבור שלושה חדשים מעוררם על ידי 'האור' בהדלקת נר חנוכה. וזה נרמז בדברי רש"י כשפירש את הכתוב בהדלקת נרות המנורה (במדבר ח ג) 'ויעש כן אהרן - להגיד שבחו של אהרן שלא שינה', היינו שלא נשאר לישון מחמת האור הגדול (הובא בתורת אמת מהדור"ח סוף ח"ג, בדברי תורה מנכד המחבר, חנוכה תרפ"ז לסעודה שלישית ד"ה בהפטרה).

מט. וגם זאת נלמד מהדריידעל, שהוא מסתובב וחג סביב עצמו אולם 'לא לעולם חוסן'... ובסופו של דבר יפול עדי ארץ, כך ה'מסתובב' סביב עצמו בלא שכל ובינה לא ישאר בו מאומה מאורות החנוכה אלא יפול כאותו הדריידעל... אמנם מי שיש לו מח בקדקודו ידע לנצל ימים אלו וליטול מלא חפניים לכל השנה הבאה עלינו לטובה. וזהו דקדוק לשון הפייטן 'בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים', שמי שיש בו בינה זוכה להמשיך מימי שמונה אלו לשיר ורננים באופן קבוע לכל השנה.

נ. החיד"א (פני דוד וישב) מבאר מנין ידע יוסף לפתור ל'שר האופים' את חלומו כי בעוד ג' ימים ישא פרעה את ראשו מעליו וימיתוהו, ומדוע גרע חלקו משר המשקים אשר פתר חלומו לטובה. ומבאר את העניין במשל לצייר אחד שצייר במעשה אומן ציור היאך שאדם עומד וסל פירות בידיו, משהעמידו את הציור בחוצות העיר באו עופות וניסו לאכול מהפירות, וכל הקהל הביעו בהתפעלות מכישרונו של הצייר שהצליח לצייר ציור 'אמיתי' כל כך, ויחד כולם הודו ואמרו 'ציור זה ממש יש בו רוח חיים' והראיה מהעופות שדימו שאכן אלו פירות האילן ממש. עבר שם פיקח אחד ואמר, אדרבה משם ראייה שהציור אינו 'חי' כלל אלא אדרבה 'מת' הוא, כי באם היה הציור כולו

הרב עיר וקדיש בעל ה'רוקח' ז"ל אשר דבריו מקובלים מאלהו [הנביא] זכור לטוב, וכן מדברי הרב הגאון מהר"ל מפראג, ידוע שדבריו נאמרו ברוח הקודש והיה משתמש ב'ספר יצירה', והרב הקדוש אשר היה סמוך לדורותינו מפורסם ברוח קדשו הרב מוה"ר רבי פנחס זצוק"ל מקארעץ.

על כן לא נכתב בפירוש בתורה [שנגנו בה האור] היו"ט של חנוכה כי אם ברמזיה וגניזה, וכן בזה"ק לא תמצא מעניני נר חנוכה [זולת פעם אחד (ח"א רלח): מוזכר שם נר חנוכה דרך העברה בעלמא, וכן בתיקון"ו (כט.)], והוא מטעם הנ"ל, שהוא מן בחינת אור הגנוז וכו' והנה בעבור אלו הדורות שהן סמוכין לגאולה, התחילו חכמי הדור לדבר מעניני המצוה הזאת מה שלא שיערו הראשונים, והוא סוד כמס'.

נמצא שכל יהודי באשר הוא - אף בדור האחרון, כגשתו להדליק את הנר, ידע שלא רק את האור העולה מנרותיו הוא מדליק, אלא הוא מדליק בזה אף את האור הגנוז מששת ימי בראשית.

כתב הרמב"ן (ריש פר' בהעלותך) 'ובלשון הזה מצאתיה במגילת סתרים לרבינו נסים, שאמר, ראיתי במדרש (בהעלותך ה) כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי, חלשה דעתו של אהרן שלא היה לו חלק עמהם, אמר לו הקב"ה למשה 'דבר אל אהרן ואמרת אליו', יש חנוכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות, ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים, תשועה וחנוכה שקרויה על שמם, והיא חנוכת בני

לעד קיימת - ההארה המתגלית בהדלקת נרות עד היום הזה ביותר תתרבה התלהבותו בברכות ההדלקה כי בנר חנוכה הברכות הם חלק מהמצווה גופא - כמו שכתב היעב"ץ ('מור וקציעה' סימן תרע"ב) שברכות אלו אינם כשאר ברכות המצוות שמברכין על המצווה, אלא הם חלק מעיקר קיום המצוה, כי הרי עיקרה נתקנה 'לפרסומי ניסא', וכי מדליק בלא ברכה לאו מידי עבירה, דהרואה סבור שלצורכו הוא דאדלקה (עי' כע"ז בשבת כב:), נמצא שעל ידי הברכה נעשים הנרות לחפצא דמצוה, לא כן שאר הברכות שאינן חלק מגוף המצוה, ואם כן ביותר צריך להשגיח לברך מתוך אש ההתלהבות באותה התלהבות של נר חנוכה גופיה.

תנינן במסכת סופרים (ב א) 'אסור להדליק בנר ישן', ופירש ב'בני יששכר' (כסלו טבת מאמר ד אות ט) שר"ל שלא ידליק את הנר רק על מאי דהוה - מעשה שהיה, 'אלא צריך להדליק מחדש כי האור מתגלה גם עתה במצות ההדלקה, ודי בזה'.

אמרו חז"ל (חגיגה יב.) על האור שברא הקב"ה בששת ימי בראשית 'כיון שנסתכל הקב"ה בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים, עמד וגנוז מהן, ולמי גנוז לצדיקים לעתיד לבא', וחגידו צדיקי הדורות, ש'אור גנוז' זה חוזר להתנוצץ בימי החנוכה (רוקח הל' חנוכה רכה).

וכך כתב ה'בני יששכר' (כסלו טבת, מאמר ב אות כא) 'הנה העדותי לך שלשה עדים נאמנים, אשר הארת אור חנוכה הוא מבחינת אור הגנוז, הלא המה

'חי' הרי היו העופות מתייראות מהאדם המצוייר ולא היו מתקרבות כלל אל הפירות, אלא שמע מינה שאכן הציור 'מת' הוא. כך היה אף אצל יוסף הצדיק מששמע על חלומו של שר האופים שעופות באו ואכלו מהסלים שמעל ראשו הבין שאינו אלא אדם 'מת'. ולעניינו אנו עלינו להיזהר שלא לעבוד עבודתנו כמת בלא חיות דקדושה בעבודת השי"ת, וכך ננצל מכל העופות והציפורים למיניהם המנקרים במוחנו.

נא. רבותינו ז"ל בגמרא (ברכות מ:): כינו את הברכות בלשונם 'מטבע שטבעו חכמים בברכה', ואמרו חסידים ואנשי מעשה לפרש דברי חכמים וחידותם, שעל כן נמשלה הברכה למטבע, כי כמו שמטבע שאין בה צורה אינה נקראת 'מטבע', ולכן אי אפשר לפדות מעשר שני על מטבע שאין עליה צורה (עי' מכות יז:), הכי נמי צריך ליזהר שהברכות תהיה עליהן 'צורה', ולא יאמרו אותם כמצות אנשים מלומדה ומן השפה ולחוץ בלי 'צורה'.

אגב אורחא, מרגלא בפומיה של בעל ה'שבט הלוי' זצ"ל על חבות הזהירות באמירת הברכה, כי אף שחויב כל הברכות אינו אלא מדרבנן, אך מכל מקום צריך להיזהר בהם כבקיום מצוה דאורייתא בכבוד ראש ובמורא וכו', שהרי כל עניינה של הברכה הוא אמונה בה', וכמו שאומרים ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם, ואמונה היא מצוה מדאורייתא, וכלומר, שאף שהחויב הוא מדרבנן, אך מקיימים מצוה דאורייתא בכל ברכה ('רחמי הרב' ערך ברכה).

מקומו של הכהן גדול בבית המקדש, וכל איש פשוט ביותר בגשתו אל הקודש, להדליק נר חנוכה, הרי הוא עצמו נעשה ככהן גדול, וביתו נהפך בבית המקדש, ויתבונן בגשתו להעלות את האש שאינו מדליק כאן נרות שמן או שעוה בעלמא, אלא הוא מעלה הוא את האור שמששת ימי בראשית, ויגש אל העבודה באימה וביראה מתוך שמחה של מצווה, על שאיש פשוט כמותו זוכה לחולל עתה 'מהפכות' גדולות בעולמות העליונים.

הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע היה מפרש מה שאנו אומרים (על הניסים) 'והדליקו נרות בחצרות קדשך', ומקשים העולם, הרי 'הדליקו את הנרות' בהיכל הקודש ולא בחוץ, אלא דקאי על 'הנרות' שאנו מדליקים 'כהיום' כל אחד בחצר ביתו בשמונת ימי חנוכה (שהוא במקום מנורת המקדש, כמבואר ברמב"ן), וקדושת הנרות הופכת את רשותו לחצרות קדשך. המשכיל בעת ההיא, יראה

חשמונאי, ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנוכה המזבח^{נב}.

עוד כתב שם הרמב"ן שאיתא במדרש (תנחומא בהעלותך) אמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לאהרן, אל תתירא, לגדולה מזו אתה מוכן, שהקרבנות יתבטלו אחר 'חורבן הבית', אבל שלך - הדלקת הנר, 'לעולם אל מול פני המנורה יאירו'. ולכאורה קשה, הרי בעת שהקרבנות בטלין אף הנרות יתבטלו, אלא יש לומר, 'שליך לעד קיימת' קאי על הדלקת נר חנוכה שהיא נוהגת אף לאחר החורבן, נמצא שפיוסו של אהרן היה על ידי 'הדלקת הנר' בבית המקדש, ובאותה מידה על ידי 'הדלקת נר חנוכה'^{נג}.

וממוצא דבר אתה לומד באיזו הדרת קודש צריך לעמוד אל מול פני המנורה, וכמו שמפרש ב'ישמח ישראל' (בהעלותך ד) שמדברי הרמב"ן הללו למדנו, שבעת הדלקת נר חנוכה עומד כל יהודי על

נב. כמה מהראשונים כתבו שמצות נרות חנוכה נתקנה דומיא דמנורת המקדש, ולפיכך דינם שווה, וכך פירש הר"ן (שבת כא.) דלכן אסור להשתמש לאור נרות חנוכה, 'דכיון דעל ידי נס שנעשה במנורה תקנוה, עשאוה כמנורה שאין משתמשין בה כלל'...

בדרך זה ביארו צדיקים לבאר מה שאנו אומרים ב'נרות הללו' - 'ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד', שלכאורה מה החידוש יש בהיתר ראייה, ומהיכני תיתי לאסור שהוצרכו לומר שבאמת מותר להסתכל בהם, ותירצו עפ"י האמור שקדושת נרות חנוכה היא כקדושת המנורה, ואם כן היה מקום לומר שכשם שאסור לראות את המנורה (עיי' הסוגיא פסחים כו) כך יהא אסור להביט בנר נוכח לגודל הקדושה שבה.

נוראות הפליג הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע (לחנוכה) בגודל הדלקת נר חנוכה, כי במנורה שבבית המקדש הדין הוא שאם נכבה הנר שצריך לחזור ולהדליקו, ואילו בחנוכה קיי"ל כבתה אין זקוק לה, והיינו טעמא, כי עצם הדלקת האור כבר מאיר הוא את הנשמה.

נג. דבר נורא כתב הגה"ק מקו"ז יגלוב זצ"ל (ארץ צבי חלק המועדים עמ' קסא), ולחיבת הקודש נעתיק לשונו, דמה שבחנוכה נשארה מצוות הדלקת המנורה שהיא מעין בית המקדש, נצמח מחמת שבכ"ה בכסלו נשלמה כל מלאכת המשכן (ילקוט שמעוני, מלכים א' מאמר קפד) ובודאי היתה תשוקה גדולה ועצומה לעבוד כבר אז עבודת הקודש במקדש, ומ"מ צוה ה' להמתין עד א' בניסן. ודין גרמא שהתעוררה בלבם תשוקה יותר עזה ויותר עמוקה לעבודת הקודש בהתלהבות עצומה ובחילא יתרה, ותשוקה זאת שהיתה בתכלית התקופה אי אפשר שתהא לה כליון, ולכן בכ"ה בכסלו דוקא נשאר מעין עבודת המקדש עד סוף כל הדורות, כי בזה לא שלטו הגלות והחורבן, כי החורבן היה רק מעבודות שהיו בפועל במקדש, אבל תשוקה זו שהיתה להם מצד שלא יכלו לעבוד את העבודה זה אי אפשר שיתבטל לעולם, וע"כ בכל כ"ה בכסלו מתעוררת האש הגדולה אשר בערה אז בכ"ה בכסלו בכל לב איש ישראל אשר מים רבים לא יוכלו לכבותה. ולכן ולצורך זה צוה השי"ת להמתין עם הקמת המשכן עד א' בניסן כדי להרבות את התשוקה והגעגועים בלבם ביתר שאת, כדי שתהא לנו שארית בגלות. עכ"ל. ומבאר עפ"י את מאמרו הידוע של הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע שישראל בגלות אין להם קיום אלא מחנוכה ופורים (הובא בשם משמואל מקץ תרע"ז בשם אביו האבני נזר), והיינו טעמא כי חנוכה נצמח מהגעגועים לעבודת המשכן וכנ"ל, ותשוקה ורצון פנימי ואמיתי עומד לעד, ונשאר לנצח גם לאורך כל הגלות הקשה.

שיהא רישומו ניכר, ותיספג הקדושה בכותלי הבית, שבכל השנה כולה יהיה בהם קדושת העזרה^{יד}.

שבת וחנוכה, וכבר תמה רבינו יצחק בן הראב"ד (בקונטרס סוד הדלקת נרות חנוכה, נדפס בספר הזכרון פחד יצחק להגר"י הוטנר זצ"ל) דהא חזונו שרובא דעלמא מקפידים להדליק נרות חנוכה מידי שנה בשנה ואין כולם זוכים לבנים תלמידי חכמים, וכתב לפי דרכו דמכל מקום 'רק מיעוטא דמיעוטא מקיימין אותה בבל פרטותיה ודקדוקיה'^{יז}.

והדליקו נרות - דרך חיוב והערה מפורסמת
אמרו חז"ל (שבת כג:) 'הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים'^{יח}, ופירש רש"י (ר"ה בנים) דקאי על נרות

נד. ו'מעשה רב' הו' אצל הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע, כאשר בשנה אחת עמדה המנורה סמוך מאד לכותל, והשחירו הנרות את הכותל, לאחר חנוכה ביקשו בני הבית לנקות את הכותל, אך הרה"ק מקארלין לא נתנם לנקות, באמרו שעדיפא להו להשאיר את הרושם של הנרות לכל השנה כולה.

כי כל דבר קדוש העומד במקום גשמי נספגת הקדושה באותו מקום, ושנים רבות לאחר מכן מסוגלים קדושים וטהורים להרגיש ריח של קדושה באותו מקום, ויעידו על כך סיפורים למאות ולאלפים מצדיקים בכל הדורות, וחדא מינייהו, שפעם נסע הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע לאיזה מקום, ובדרך עצר בבית אכסניא, והרגיש בקדושה עילאה האופפת את הבית, וישאל את בעל הפונדק מי היה כאן במקום, לאחר חקירה ודרישה נתברר ששנים רבות קודם לכן התאכסן באותו מקום הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, וקדושתו נספגה ונקלטה בתוך קירות הבית, עד ששנים רבות לאחר מכן הרגיש בה הרה"ק מצאנו זי"ע בקדושתו.

וראה ב'דגל מחנה אפרים' (ריש פרשתן) שמביא כעין יסוד זה בשם 'אנשי אמת יראי ה'', שבמקום שאדם קיים מצוה גורר המקום תחינה ובקשה ותפלה ויחוד, והדבר הזה הוא נוהג תמיד בכל אדם ובכל זמן, וב'מאור ושמשי' (פר' ויצא ד"ה עוד במדרש הנ"ל) מביא ראיה לכך מקדושת שבת, 'שבמוצאי שבת קודש בהסתלקות הנשמה היתירה אף על פי כן רשימתה נשארה כידוע למבינים'.

וכן כתב גם הצ"ח (ברכות ו: ד"ה הי חסיד) לבאר מעלת הקובע מקום לתפילתו, 'לפי שהמקום ההוא כיון שהתפלל שם קנה המקום קדושה, ושוב כשמתפלל פעם שנית קדושת המקום מסייע לו שתתקבל תפילתו'.

נה. בשם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע אומרים (ע"ה"ת, עניני חנוכה), שאם זוכים על ידי הנרות לבנים תלמידי חכמים כ"ש וק"ו שהוא עצמו יכול לזכות להיות תלמיד חכם, עכדה"ק, ואפשר להסמך לזה את מאמר העולם, המפרשים בדרך הלצה את הכתוב (בראשית יב ג) 'ונברכו בך כל משפחות האדמה' ופירש רש"י 'אדם אומר לבנו תהא כאברהם', (ונקטו אברהם ולא שאר האבות) כי אינם רוצים לחיות עם עול תורה ועבודה, ע"כ 'ברכו את בניהם' תהא כאברהם' שאביו התנהג כ'תרח' ורק הבן היה כאברהם אבינו... אכן, עפ"י דברי החי' הרי"ם בחנוכה יש גם כח בידי האב ליהפך מ'תרח' ל'אברהם'...

נו. אגב גררא מזהירין, בגשתו להדליק נר חנוכה, יזהר בד בבד במשנה זהירות, לבל יכוו אחרים מהאש, והיינו שלא יבוא חלילה לגאווה או כעס, וידע שכעס אחד ופגיעה אחת בחבירו דוחה מאה עבודות ויגיעות במצוות ה', ועיקר העיקרים להיות 'אהוב למעלה' ובד בבד גם להיות 'נחמד למטה'.

פעם התלווה הגאון ה'חפץ חיים' זצ"ל אל רבו הגאון רבי נחום קפלן מהורדנא זצ"ל לביתו בזמן הדלקת נרות חנוכה, כבוא הרב לביתו ראה שהרבנית איננה בבית, לכן נמנע מלהדליק והמתין עד שתשוב הרבנית הביתה... בהזדמנות שאלו ה'חפץ חיים' - הרי יש חיוב להדליק את הנרות מיד בבוא זמן ההדלקה, ענהו הרב, איתא בגמרא (שבת כג:) 'אמר רבא פשיטא לי נר ביתו ונר חנוכה (מי שיש לו מעות מועטים ואפשר לו לקנות בהם נרות שבת להאיר, או נר חנוכה למצוה), נר ביתו עדיף משום שלום ביתו', הרי שמשום חשש שלום בית עדיף לבטל הדלקת נר חנוכה, 'והנה, אם הייתי מדליק את הנרות טרם בואם הביתה הייתי גורם להם עגמת נפש, ונמצא שהיה עדיף אם לא הייתי מדליק כלל...'

אמרו חז"ל 'לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהי קשה כארז' (תענית כ.), אם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. רמז לענין זה מצא הגאון רבי יצחק אלחנן ספעקטאר זצ"ל דבפרשתו גבי יהודה ותמר כתיב (לח טז) 'ויאמר' הבה נא אבוא אליך' והיא השיבה לו ותאמר מה תתן לי, והטעמים על תיבת 'ויאמר' - 'ותאמר' שוים המה, שעל שניהם יש 'פשטא', וכן בהמשך כתיב (פסוק יז) 'ויאמר' אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן, 'ותאמר' אם תתן

אך מדברי המאירי (שבת שם) חזינן דקושיא מעיקרא לא סגי במה שמדליק 'נר חנוכה' כמצות אנשים ליתא, שכתב 'הרגיל בנר דרך חיוב מצוה והערה מלומדה, אלא ידליקם מתוך חיוב מצוה', בשמחה (מלשון התעוררות) מפורסמת הוין ליה בנים תלמידי ונחת נח, אז מובטח לו שיזכה לבנים תלמידי חכמים חכמים, והיינו דבכדי לזכות ל'בנים תלמידי חכמים' וצדיקים נט.

ערבון עד שלחך, שהטעם על שתי האמירות הוא 'זקף גדול', וגם בכתוב שלאחריו (פסוק יח) 'ויאמר' מה הערבון אשר אתן לך, 'ותאמר' חותמך ופתילך ומטך' שעל שניהם הטעם 'רביעי', ללמדנו שכך הוא דרך העולם, שתמיד ישיב לך איש שיחך באותו דרך וניגון שהנך מדבר אליו, ואם אתה תתחיל את הדיבור בנחת ולשון רכה גם השני ישיב לעומתך באותה מטבע, ובניגון של 'פשטא', אך אם תפתח פיה ב'זקף גדול', גם רעהו ישיב לך בזו הדרך, ודי למבין. נז. איש חסיד היה בבני ברק ושמעון דאסקאל, ולו חנות כלים במרכז העיר ברחוב רבי עקיבא פינת רחוב ירושלים, ובזמנו, בטרם קנה אותה חנות, היתה לו עוד הצעה לקנות חנות הגדולה פי שלוש מהחנות ברח' ר"ע ובאותם דמים, אך חסרון אחד היתה לה שהיא נמצאת ברחוב צדדי ומרוחק, ושאל את רבו הרה"ק מסאטמאר זי"ע כדת מה לעשות. השיב לו, כי הנה מצינו לתנאים ולאמוראים שחברו תפילות רבות לאומרים בסוף תפילת שמו"ע (כדאיתא בברכות יז.) ולא ראינו שהמון העם אומרים תפילות אלו, לעומת זאת יש תפילה אחת שנתחברה ע"י אחד מהאחרונים, וכולם מתעוררים ושופכים ליבם כמים בתפילה זו, היא היא 'תפילה זכה' שחיברה ה'חיי אדם', והטעם ש'זכתה' תפילה זו מפני שהיא נמצאת במקום טוב - קודם כל נדרי... אף אתה, עדיף לך לרכוש את החנות השוכנת במקום טוב במרכז היישוב. לעניינו יאמר, אנו נמצאים ב'מקום טוב' ליד הדלקת הנרות, כאן הוא המקום להשקיע... נח. הגאון רבי חיים עוזר גראדזינסקי זצ"ל בעל ה'אחיעזר', איקלע שנה אחת בימי חנוכה לעיר קראקא, בהיותו שם נקרע מעילו העליון, והלך אל בית החייט כדי שיתקן לו את הקרע, אך בכניסתו אל ביתו התנצל לפניו החייט שהוא עומד כעת לקראת הדלקת נרות חנוכה ולא יוכל לעסוק במלאכה ולתקן את הבגד, הסכים הגרח"ע לחכות בביתו עד אשר יסיים את הדלקת המנורה, בחשבו 'כמה זמן ישהה חייט זה בהדלקת נרותיו', והיה מפליא מה שראו עיניו באותה שעה, איך שחייט פשוט ביותר פשט את בגדי החול והמלאכה ולבש את מלבושי שבת, הדליק את הנרות בחביבות ובהתלהבות, ושהה אצלם במשך כחצי שעה כשהוא מזמר בהשתפכות הנפש ובתמימות זמירות שירות ותשבחות למלך א-ל חי וקים, ורק לאחר מכן החליף את בגדי השבת לבגדי החול ופנה אליו לתקן את בגדו, וכשסיים הגרח"ע לספר עובדא זו היה אומר 'באותה שעה הבנתי מדוע זכו בני קראקא (שהיתה עיר ואם בישראל בכל הדורות) שיצאו מהם גדולי תורה ויראה...'. והן הן הדברים הנזכרים, שעיקר הדלקת הנרות צריך שיהיה דרך חיוב מצוה והערה מפורסמת.

ואען ואומר לשבר את האוזן, דהנה בטעכנאלאגיע (טכנולוגיה) של היום מייצרים כל מיני דברים שונים, ולא מן הנמנע שבעגלא ובזמן קריב יתחכמו ויעשו יצירה נפלאה שתהא דומה בצורתה ובמתכונתה ובטעמה כדוגמת פרי אמיתי, ואף יהא ראוי לאכילה ולבישול, אולם עם כל זה - לא יוכל פרי זה להצמיח עוד פירות כיוצא בו, והנמשל, מי שאין מעורר בעצמו התעוררות בפנימיות לבו, הרי הוא דומה ממש ל'פרי' זה, שאף שמבחוץ נראה הוא לגמרי כפרי אמיתי, אך אינו מצמיח בנים תלמידי חכמים, מאחר שאין בו תוכן בפנימיותו, ודי בזה למבין.

נט. אמרו צדיקי קמאי, דמה שאמרו 'הרגיל בנר הוין ליה בנים תלמידי חכמים' קאי נמי על הבנים שסרו מן הדרך הישרה חלילה, שבכח הדלקת הנרות יתעורר בלבם הניצוץ דקדושה ויחזרו לילך על דרך המלך, ולזה גם נצרך

שידליק דרך חיוב מצוה והערה מפורסמת, ובזה יבעיר בם אש הקדושה (אף אם אינם עומדים בסמוך לו).

סיפר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, שפעם התהלך זקינו הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע עם משמשו בשוק, וניגשה אליהם אשה קשת רוח, ותשאל האשה אותם מי הוא הרבי כי לברכת הרבי אני צריכה (אחר שלא הכירה אותם), כמובן שהמשמש הצביע ברמיזה אל עבר הרבי, אך לפליאתו הצביע הרבי על המשמש שהוא הרבי, כך נשנה הדבר שוב ושוב, שהרבי מצביע על המשמש והמשמש מצביע ומרמז בדרך כבוד על הרבי, עד שפרצה האשה בבכי ובדמעות שליש אמרה, אנא מכם, בצרה גדולה אנכי ואל תהתלו בי, נענה ה'יסוד העבודה' הגידי נא מה בפך, ותען האשה ותאמר, בת יש לי אשר לפני זמן מה התדרדר מצבה הרוחני, והנה זה עתה ברחא מהבית, והלכה לרעות במקומות זרים רחמנא ליצלן, וכל ההשתדלויות להחזירה למוטב העלו חרס, וגדול צערי מנשוא. הקשיב ה'יסוד העבודה' לדבריה היוצאים מן הלב, ושאלה, האם יש לכם באיזה מקום בגדים שלבשה הבת בעבר, ותען האשה, הן, אמר

להדליק נר - שפע רב הנשפע בעת ההדלקה

כתב הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע (ייטב פנים' הוד והדר אות ב) שורש מצות הדלקת נר חנוכה הוא, כרי לעזר נסים ונפלאות גם עתה. וכתב עוד (אות כו) זהו עיקר תשמישן, להיוושע בהם גם היום.

וכן אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שפת אמת' חנוכה תרל"א), שלכן תיקנו לברך שעשה נסים לרואה נר חנוכה, כי הארת הנסים מתעוררת על ידי הנרות.^פ

ענוד מצינו, מהרה"ק רבי חיים פאלאג'י זי"ע (רפואה וחיים אות עא) שבשעת הדלקת נרות חנוכה נעשית 'עת רצון' במרומים^{פא}, ומדת הדין מתבטלת ומתעוררת מדת הרחמים^{פב}. ומביא בשם הוזה"ק, שהדלקת נרות חנוכה בבית המקדש הייתה מעוררת מדת הרחמים בעולם דומיא דתקיעת שופר של ראש השנה, והבי נמי מעוררת הדלקת נרות חנוכה (ששורשה ממנורת המקדש) רחמים וחסדים גדולים דומיא דהשופר בראש השנה, דכלפנים דמי, ומהפך את מדת הדין והרונג לרחמים ולרצון.

לה הרבי, קחו את הבגדים ועשו מהם 'פתילות' ובהם תדליקו נרות שבת, ותראו פלאות, מיד בבואה לביתה עשתה כדברי הרבי, ולשבת הבאה הדליקו בהם את הנר - וראה זה פלא, באמצע סעודת ליל שבת פרצה הבת אל תוך הבית, בבכיות עצומות מאין הפוגות, ואמרה שנכנסה בה רוח שטות לחטוא, אבל כעת הינה מתחרטת מאד על כל אשר עשתה, ונפלו זו על זו באהבה גדולה ומאז חזרה למוטב. הרי שבכח קדושת הנרות אפשר להחזיר נשמות טועות ותועות אל שורשן, ובזה סיים ה'בית אברהם' ואמר, שעל כן מברכים 'להדליק נר של שבת' וכן בחנוכה 'להדליק נר חנוכה', דהיינו שכל מי שתוהה בדרכו יכול לחזור אל מקור הקדושה להדליק את תוכו ופנימיותו על ידי נרות דמצוה.

אגב אורחא נציין דאיתא, שעל ידי 'וימאן אביו להתנחם ויבך אותו אביו' - בזכות זה עמד יוסף בנו בנסיון וקיים בנפשו 'וימאן', שנמנע מהעבירה בזכות הדמעות ששפך עליו אביו יעקב. וכך כתב בספר צרור המור (בפרשתו על הפסוק 'ויבך אותו אביו') שהועילו הבכיות של יעקב שנמכר יוסף למצרים דווקא ולא לאיי הים ונעשה אדון בבית פופיטר, ולכן נסמכו ב' הפסוקים (לו לה-לו) 'ויבך אותו אביו', וסמוך לו 'והמדנים מכרו אותו אל מצרים לפוטיפר סריס פרעה שר הטבחים'.

ס. ורמזו כן בפסוק (תהלים קכד ז) 'הפח נשבר ואנחנו נמלטנו' דקאי על נרות חנוכה, כאשר תשבור ותחצה את הגימטריא של 'פח' יעלה למנין מ"ד, כמנין הנרות שמדליקים בחנוכה (ל"ו נרות ועוד שמונה שמשים). ואחרים רמזו בתיבת 'פח', שכשם שבנ"י מדליקים למטה, כך כביכול הקב"ה מדליק למעלה, וביחד עולה מספר הנרות פ"ח [כעין זה איתא בקדושת לוי (דרושים לחנוכה ד"ה בחנוכה), והוסיף, כי ר"ת של להדליק נר חנוכה הוא כמנין פ"ח]. בין כך ובין כך, ע"י הנרות זוכים להצלה של 'ואנחנו נמלטנו' - להינצל מכל פגע רע ושאר פורענויות המתרגשות ובאות לעולם. **סא.** וב'בני יששכר' (מאמרי חודש כסלו-טבת מאמר ד אות סה) כתב, שהגם בדרך כלל סגורים שערי גן עדן בשעות הלילה, אך מדברי הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (מדרש פינחס א) משמע, שבשעת הדלקת נרות חנוכה תרעין פתיחין אף לעת ערב.

הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע הגיד, דהנה ידוע שהסימנים בטור וש"ע ושאר ספרי המצוות יש בהם רמז וקשר לעצם המצוה (עי' באגרא דכלה' פרשת נשא על מצות וידוי, ועוד), ודיני חנוכה כתובים ומבוארים בש"ע או"ח מסימן תר"ע ואילך, והנה תר"ע דומה לתיבת 'תרעא' שמשמעה דלת ושער בלשון ארמי. והרמז שעל ידי הדלקת נרות חנוכה נפתחין כל שערי ברכה והצלחה, ואם אמרו (ב"ק פ:) 'ודלת הננעלת לא במהרה תפתח', ק"ו במדה טובה שהיא מרובה, שאם זכינו לתרעין פתיחין בודאי לא תהא הדלת ננעלת במהרה ונזכה לכל מיני ישועות למעלה מן הטבע. **סב.** שמעתי מהרה"ג רבי ישי מאנדל שליט"א, שהנה ידוע שבימי ה'מלחמה' הראשונה הוצרך הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע לברוח מבעלזא, וזקנו החסיד המפורסם רבי ישראל משה מאנדל זצ"ל מהעיר טעגליש שבאונגון (הנקרא בשם ר' ישראל משה טעגלישער) התמסר בכל ליבו ונפשו לדאוג לכל צרכי הרה"ק ולסדר לו מקום לנוס שמה. בהגיע חנוכה נסע רי"מ לראצפערט לחזות בעבודת הקודש של הרה"ק בשעת הדלקת הנרות, לאחר מכן קרא לו המהרי"ד ואמר לו בפנים מאירות, רבי ישראל משה יש עמי בשורות טובות, ולא ידע רי"מ למה ירמזון מיליו ואלו בשורות טובות יכולים להיות עתה, והמשיך המהרי"ד לומר לו, הנה כל יהודי צריך לדעת את כל התורה כולה, אך מכל מקום לכל אחד יש את חלקו המסוים בתורה, יש לך אחד שחלקו דווקא בגמרא, ואילו רעהו מוצא סיפוקו בהלכה, אחר מקור חיותו הוא מאגדה וכו'. וכאשר נדדתי וגילית ממקומי שכחתי את חלקי בתורה מחמת טלטולי

תלמידי חכמים. כן רימזו בפסוק (תהלים קיט ט) 'במה יזכה נער את ארחו', ארחו נוטריקון אור ח', שעל ידי מצות שמונת נרות חנוכה אפשר לפעול לזכות לנער, אלו בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

חיי - כמו"ש (משלי טו טו) 'באור פני מלך חיים', שעל ידי אור הנרות זוכים לחיים טובים וארוכים. ובשם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שסגולת ימי חנוכה היא אריכות ימים ושנים, שהרי קבעם חז"ל (שבת כא:) להלל והודאה, והרי 'לא המתים יהללו י-ה' (תהלים קטו יז), נמצא שהמהלל את ה' יזכה לאורך ימים ושנות חיים (שש"ק ח"ב אות קנט).

ועוד רמז נתנו מלשון חז"ל (שבת כב.) 'שתהא נר חנוכה משמאל ומוזזה מימין', הרי שיש שייכות למוזזה עם נר חנוכה, וכמו שבמוזזה כתיב (דברים יא כא) 'למען ירבו ימיכם וימי בניכם, כך נמי יקויים בנר חנוכה.

ובשם הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע (תורת אבות פר' וישב) שהדלקת נרות חנוכה מביאה רפואה לעולם, והעמיסו כן בנוסח התפלה (יקום פורקן) 'בריות גופא ונהורא מעליא', הרי לך שזוכים לבריאות הגוף על ידי אור הנרות של מצוה ס"ה.

מוזוני ריחי - כמו שרמז הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בפסוק (משלי ג טז) 'אורך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד', דשמאל רומז על נר חנוכה שמדליק בצד שמאל שבדלת, ואז נשפע עושר וכבוד לרוב (שפתי צדיק

וכן איתא ב'בעל הטורים' (פר' תרומה) 'ואין בפרשת המנורה אות סמ"ך (המורה על השמן), לומר, במקום נר אין שמן ואין מוֹזֵק, ע"כ. אמור מעתה, אם נרות חנוכה הם מעין נרות המנורה במקדש, אם כן אף במקום נרות חנוכה 'אין שמן ואין מוֹזֵק' ס"ה.

וכן רמזו צדיקים בכתוב (תהלים קיח א) 'מן המיצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה', והנה 'מרחב' עולה בגימטריא כמספר 'נר', ללמדנו שבשעה שמעלה את אור הנר בידו לצאת מכל המיצרים והרוחקים ולזכות להרחבה גדולה.

הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (לחנוכה) פירש בפסוק (משלי כ כז) 'נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן', ואפשר לדרוש 'חופש' מלשון 'שחרור' כדכתיב (שמות כא כז) 'לחפשי ישלחנו, כי האור של נרות חנוכה משחרר לחרות את נשמות ישראל מכל הפסולת והרע הנטמן בחדרי בטן (וכן איתא באמרי אמת תרע"ז נר ג) ס"ה.

זאת ועוד, כי בעת הדלקת הנרות נפתחים כל שערי שמים לתפלינו, כמו שרימז הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע בנוסח התפלה 'בחכמה פותח שערים', דהנה שמן זית רומז לחכמה (וזה"ק ח"ג לד.), והיינו בחכמה - בעת שמדליק את הנרות בשמן זית, פותח שערים - נשפע שפע רב מן השמים (ישמח ישראל חנוכה תרצ"א ד"ה בחכמה).

ובזכות נרות חנוכה נזכה לכל הברכות ובפרט בבני חיי ומוזוני בני - כי הרגיל בנר הויין ליה בנים

הדרך, והייתי שבור ורצון לאלפי שברים, ולא ידעתי מה יעלה בגורלי, ועתה ב"ה בעת הדלקת הנרות נזכרתי בכל חלקי בתורה. ואם כי אין איתנו מי היודע לפרש דברי חכמים וחדושותם, מאי משמע 'ששכח' וכיצד נזכר לפתע, אך דבר אחד למדנו, כוחם של הדלקת נרות חנוכה ותוקף סגולת הימים.

סג. בספר 'שיח הפרשה' (פרשת תרומה) להחסיד הישיש רבי חיים יצחק שוורץ ז"ל מביא, שנהגו בבית זקינו הרה"צ רבי שלמה אלטר זצ"ל (נכדו של החידושי הרי"ם) להדליק נר כל פעם שהיו זקוקים לאיזו ישועה, כגון כשהיה חולה בתוך ביתו או יולדת ואפילו כאשר שרר מזג אויר קשה היו מדליקים נר לישועה, וכנראה ראה שכך נהגו בבית אבותיו, והוא לא פירש טעמא דמילתא, אך לפי דברי ה'בעל הטורים' (שהובא בפנים) אתי שפיר, שעל ידי הדלקת הנר דוחים ומבטלים כל הקליפות והמשטינים.

סד. מובא ב'בני יששכר' (מאמר הלל והודאה אות א) שבשכר נר חנוכה זוכה להינצל מדינה של גיהנם, שהרי ידוע מהמקובלים שגיהנם הוא בצפון העולם, והלא צד צפון הוא משמאל למזרח, ועל ידי ההדלקה בשמאל ניצל מאור ואש הגיהנם.

סה. כתב הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע בספרו 'שער יששכר' (ימי אורה יד) שימי חנוכה מסוגלים לרפואה אחר שהם ממדת הוד, ומבואר בסידור אר"י ש'בורא רפואות' הוא בחינת הוד עי"ש, ולכן אפשר לפעול רפואות וישועות בימים אלו. ואחרים רמזו במה שאמרו (ב"ק פה.) 'מכאן שניתן רשות לרפוא לרפאות', שעל ידי סעודות רשות הללו בשירות והודאות זוכים לרפואה ברוחניות ובגשמיות.

כתב ה'קב הישר' (פרק צו) **שמלאכי עליון שרפים ואופנים באים לבית כל יהודי ומביטים בעבודת קדשו בהדלקת הנרות, ועונים 'אמן' על ברכתו, ומאריך עוד בקדושת הנרות עצמם, שהמנהג לישב אצל הנרות ולהביט בהם, וכל הנר הדלוק לדבר מצוה יש בו קדושה נפלאה גדולה אין שיעור, ואילו היינו זוכים להשנות רוח הקדש היינו מברכים ומשיגים ע"י מצות הדלקת הנרות של מצוה - עתידות.**

ביו"ב, מקובל מהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, שבנרות 'שבת' אפשר לראות כל מה שעתיד להתרחש

חנוכה אות ג) ס"י. ועוד כי אם אמרו (ביצה לב:) 'כל המצפה על שלחן אחרים עולם חשך בעדו', נמצא, שבכדי שיאיר האור לאדם יש להמציא לו מזונות ברווח שלא יהא מצפה ח"ו לשולחן אחרים, אם כן בעל כרחך יזכה למזוני ריחי ולא יודקק לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם.

אלא לראותם - סגולת ההבטה בנרות

זה לשון ה'חוות יאיר' (בהנהגות מקור חיים סימן תרעב ס"ב) 'נראה לי, דעיקר מצוה הוא שיהיה המדליק אצל הנרות חצי שעה לראות אותם ולשמוח בהם'.

סיפר בעל המעשה מתושבי קוממיות ת"ו, שיום אחד התעורר משנתו והנה ראייתו אינה צלולה והוא רואה את הכל כפול ומטושטש, מיד הלך לדרוש ברופאים ומומחים שימצאו מזור למכאובו, אך לאחר בדיקות קצרות וארוכות נאלצו כולם להשיב פניו ריקם, כי לא היה בידם לרפא אותו בדרך הטבע.

הימים היו ימי חנוכה, ובעת הדלקת הנרות שפך דמעות כמים לפני הבורא שירפאהו בתוך שאר חולי ישראל ויזכה לראות כאחד האדם, ובכל אותו הזמן לא הסיר עיניו מהביט בנרות הקדושים, ואכן תפילתו התקבלה, וראייתו החלה להשתפר עד שנתרפא לגמרי למול עיניהם המשתאות של הרופאים והמומחים. והאמת שאין זה פלא כלל, כי הימים הם ימי ניסים והנהגת הבריאה היא למעלה מדרך הטבע, לכן בקל אפשר לפעול ישועות ונפלאות.

בספר 'שבט מיהודה' (לגר א' תרס"ז) כתב בזה הלשון: ביום ראשון דחנוכה בודאי רפואה קרובה לבוא לכל מיני מחלה ר"ל. עפ"י דברות קדשו של כ"ק מר אבא (הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע) מארן זצוקלה"ה שתיבת רפואה הוא אותיות 'אור פה' ונקראת ג"כ 'ארוכה', שהוא אותיות אור כ"ה. והיינו שכל רפואה הנעשית תמיד ע"י תפלה שהוא 'אור פה', נעשית בחנוכה בעצם יום הראשון בכ"ה בכסליו, והיינו אור כ"ה. עכ"ל.

סיפר לי יהודי חשוב שליט"א מתושבי ענגלאנד (אנגליה), שלפני כחמישים שנה נולדה לו בת בימי הקיץ, ולדאבון לב נולדה הבת בלי בני מעיים (קיבה) רח"ל, והודיעוהו הרופאים שמדרך הטבע לא תחיה אלא יום או יומיים. כשמעו את דבריהם העלה בדעתו למהר ב'קריאת השם' עוד בימות החול כל עוד שהיא בחיים חיותה, וישאל היהודי את הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווראסק זי"ע על רצונו לקרוא מיד שם, אך הרה"ק אמר לו שימתין עד שבת. אבי הבת ניסה להסביר כי מי יודע אם תאריך ימים עד שבת, אולם רבי איציק'ל עמד על שלו שיתן שם בשבת. ואכן כך עשה. והנה רופאים נתנו לה לאכול אך 'כבולעו כך פולטו' ומ"מ למרבית הפלא נשארה הבת בחיים, כשהרופאים אומרים שניסי ניסים מתרחשים עמה בכל רגע - מעל לדרך הטבע.

כך נמשך הדבר עד יום א' דחנוכה, באותו היום גילה הרופא להורי הבת שאין בידו כל הסבר בדרכי הטבע - אבל לנגד עיניו נראה בצילומים דבר פלא והפלא כי נברא 'יש מאין' ובמקום הקיבה החל לגדול עור קצת ואולי יש תקווה, וביום שמעלים האור עלה העור... עד שבתוך ב' שבועות נבראה בקרבה קיבה חדשה לאורך ימים ושנים, ויהי לפלא ולמופת. ויהי בר"ח ניסן הבעל"ט נכנס האב עם ב"ב לרבי, והזכירו ב'קוויטעל' את הבת, נענה הרבי ואמר, שמיד כשנולדה הבת הבין מדברי האב שאין כל מציאות שתחיה הבת, על כן המתין לשעת הכושר - נר א' דחנוכה, ואז בקע רקיעים בתפילתו עד שהרגיש שפעל לה ישועה (מששמעה אם הבת דברים מפורשים יוצאים מפי הרבי נפלה לארץ חלשות ונתעלפה רוחה, שהרי באותו היום החל העור לצמוח - והם לא סיפרו לרבי באיזה יום אירע הנס כי לא ידעו מתחילה שהישועה הייתה תלויה ביום זה דייקא).

סו. וכתב שם שלכן נקרא 'חנוכה געלט' (מעוה חנוכה), כי אז הוא זמן שפע העשירות.

וכן פירש הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בלישנא דגמ' (שבת קנא:) 'אמר רב יוסף, נקיטין האי צורבא מרבנן לא מיעני, והא קא חזינן דמיעני, אם איתא דמיעני אהדורי אפתחא לא מיהדר' [ובפשוטו הכוונה, שאף אם יהא ת"ח עני אך לא יחזר על הפתחים], שאם הוא עני סימן הוא שלא חזר והידר בנר חנוכה שמצוותה על פתח הבית משמאל הרומז לעשירות (הובא בלקוטי אהבת ישראל).

סז. כתב הרה"ק ב'מאיר עיני חכמים' זי"ע (שער י"ב פ"ב) וז"ל 'יאמין האדם באמונה שלימה, שבודאי בעת עומדו להדלקת נר חנוכה, שעומדים עליו כל הניצוצות הקדושות, שלו ומאבות אבותיו עד אדם הראשון, אשר כולן

בנרות וחי, כי אף העומד בדיוטא התחתונה אפשר לו להתהפך מן הקצה אל הקצה לעלות מעלה מעלה.

לבן מצינו בזה כמה וכמה מנהגים בעת השויה אצל הנרות, וכל אחד ינהג כמנהג אבותיו ורבותיו - זה באמירת 'וישב בסתר' ז' פעמים אחר הדלקת הנרות, [וז"ל אחד הקדמונים ב'ספר זכירה' (סא א), סגולה מעולה לשמירה על כל השנה שיאמר בחנוכה כל לילה אחר הדלקת הנרות שבע פעמים 'ויהי נועם', כך מצאתי בתוב], וזה באמירת פרק ק"ט בתהלים^ט, לשפוך לבו בשעה נעלה זו, לבקש על עניינים רוחניים לו ולזרעו אחריו, והעיקר לעשות חשבון הנפש ולהתעורר לתשובה כדי לגשת אל הקודש במהרה הלב^{טא}.

וביותר מסוגל הזמן לתפילה כלשון התוספתא (מע"ש פ"ה ה"ד) כל העוסקין במצוות פיהם פתוח בתפלה לפני המקום. ורבינו בחיי כתב (שמות יט ג) שתתפלל האשה בשעת הדלקת נרות שבת שיהיו בניה תלמידי חכמים מאירים בתורה, כי התפילה יותר נשמעת בשעת עשיית המצוה.

במשך ימות השבוע, ובנרות 'חנוכה' אפשר לראות מה יקרה בכל ימות השנה.

הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע היה אומר, שמי שיש לו עינים צופיות יכול לראות את שם הוי"ה מאיר בנרות חנוכה (אמונת משה חנוכה מט), וב'ייטב פנים' (הוד והדר אות י) כתב 'והנה מנהג ישראל תורה, לישוב אחר הדלקה ולשים עין באור הנרות, והטעם להמשיך בזה אותן הניסים ונפלאות על ידי הראייה^{סח}.

קדושת אור הנרות מאירה באור יקרות בלבות בני ישראל^{סט}, וכפי שרימוזו צדיקים בפסוק (במדבר כא ח) 'עשה לך שרף ושים אותו על נס, והיה כל הנשך וראה אותו וחי, שיש בו רמז על שלש הברכות שמברכים טרם הדלקת הנרות (בלילה הראשון של חנוכה), 'עשה לך שרף' זה ברכת 'להדליק נר חנוכה' כי האש דולקת ושורפת, 'ושים אותו על נס' היינו ברכת 'שעשה נסים', 'וראה אותו וחי' רומז על ברכת 'שהחיינו וקיימנו', והיינו שסגולת נרות חנוכה היא שאף כל הנשך יביט

מסבבים על כל אחד ואחד מישראל, שמא על ידי התעוררותו על ידי הדלקת נר חנוכה יזכה להרים אותם ולהעלותם לשורשם.

סח. כן אמר הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע דמהלשון שאנו אומרים 'אין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם', נראה ש'לראותם' הוא כמין השתמשות (ורק השתמשות זו מותרת), כמו רופאי הנפשות שמביטים בעינו של אדם ומשם יבינו מהותו ומצבו של החולה גם דרכי רפואתו יבינו מההבטה בעיניו, והכי נמי על ידי ההבטה 'באישון עינו' על הנרות חנוכה, אפשר לו לזכות לרפואת הנפש והנשמה על ידי שישאב אל תוכו מקדושת הנרות. הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (נר ד' ד"ה רק בעיניך תביט) אמר ש'אלא לראותם בלבד' קאי על הסתכלויות אסורות - שיש להם תיקון בנר חנוכה.

סט. מעשה נורא סיפר ת"ח אחד מירושלים שמתעסק עם 'פירות הנושרים' בחורים שסרו מן הדרך רח"ל, על אחד מהבחורים שירד לדיוטא התחתונה, עד שקיים 'עשה לך רב' באיזה 'מכשף' אחד ל"ע, באחד הימים בעת שדיבר עם המכשף בטעלעפאן (טל'), גער בו המכשף לפתע - היכן הינך עומד כעת, התנתקת ממני ואינני מצליח לעשות את הכישופים, ענהו הבחור הנני עומד על עמדי מעת תחילת 'שיחתי' עמך... עד שנתברר שמביט הוא על נרות החנוכה אשר בביתו, זעק המכשף, צא משם, כדי שאוכל להמשיך בעבודתי עמך. איננו צריכים להביא ראיות מנחותי דרגא כאלו, אך זאת עלינו לדעת אם על הבחור שהיה במצב שפל כזה השפיעו הנרות - עד כמה הם ישפיעו עלינו.

ע. ב'לקט יושר' (ח"א עמוד 43) מביא שרבו ה'תרומת הדשן', נהג מידי יום ביומו לומר פרק קי"ט בתהלים, בו שפך לבו כמים לבקש מבוראו ויוצרו על הצלחה בענייני הרוחניים, ובודאי זמן מוכשר לכך הוא בעת רצון כזאת.

עא. הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע לא היה נותן לחסידיו להיות נוכחים בעת שהדליק את הנרות, והסביר טעמו, שהרי אמרו חז"ל (ב"ב נז:): 'אסור להסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה', נשים אלו נשמות בני ישראל, ובשעת הדלקת הנרות מתכבסת הנשמה מכל לכלוך, לפיכך אינו ראוי לעמוד ולהסתכל באותה שעה. והנה אף שאין לנו נגיעה כל דהיא בעניינים נעלים ונשגבים אלו, מכל מקום עלינו לדעת גודל עת הרצון הנעשית בהדלקת הנרות, ויראה כל אחד לעורר לבו לאהבת ה' - לכבס את נשמתו.

שכינה למטה מעשרה - בזה היו"ט נתגלית חשיבותו של כל יהודי אף הפחות ביותר

מעוז צור ישועתי - שפע ברכה וישועה הנשפעים בימי החנוכה

הרמב"ם מפליג בהלכות חנוכה (פ"ד ה"ב) וכותב 'מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד, וצריך אדם להזהר בה', וכמדומה שבכל ספרי 'משנה תורה' לא מצינו לשון כזה על שום מצוה שבתורה, ועומק הדברים יתבארו בדרך משל, לעשיר מופלג שלקח בתו של איש עני ואביון לו לאשה, והנה הגם שעצם מעשה הנישואין מורה על רוב אהבתו אליה שהרי מכניסה לארמונו, אך ביותר יוכיח חביבותה אצלו אם יצא מארמונו המפואר ויכנס לגור עמה בביתה הרעוע והדל, כי בזה מגלה שהוא מוכן ומזומן לוותר על כל תענוגיו וחפציו מפני חביבותה, והנמשל מובן מאליה, שכביכול הקב"ה מלך מלכי המלכים חפץ היה להשכין שכינתו בתחתונים, והנה, בדרך כלל 'מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה' (סוכה ה.), אמנם נשתנו ימי החנוכה, שאז השכינה יורדת כביכול אף למטה מעשרה, ובשעה שהאדם עומד בחשבת הלילה בפתח ביתו מבחוץ, ובמקום פחות מעשרה, סמוך לקרקע עולם, המורה על מדרגה נמוכה ופחותה ביותר, גם באותו מקום יורדת אליו השכינה^{עב}, ומאשפות ירים אביון ועני בדעת, וזו חביבותו של הקב"ה אל כלל ישראל המתגלית בימי חנוכה יותר משאר ימות השנה^{עג}.

ובך אמר הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, דהנה קדושת שבת קודש קביעא וקיימא, והיינו, שאז הקב"ה מזמין את ישראל אליו כדי ליהנות מזו כבודו, ואילו ביום טוב שישראל מקדשים את הזמנים הרי כביכול

כתב ב'מחזור ויטרי' (לחנוכה, סדר התפלה וקריאה"ת) ש'חנוכה' הוא מלשון חנינה, דהיינו הנהגת לפנים משורת הדין שלא לפי מעשי האדם.

ומתאמרא משם הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע, שהשפע היורד בחנוכה דומה לשפע היורד בראש השנה, אולם חילוק יש ביניהם, שהשפע הנקצב ביום ראש השנה הוא כפי מעשי האדם, ותלוי באתערותא דלתתא, ואילו בחנוכה בא השפע במתנה ובחנינה, באתערותא דלעילא בלבד.

בדברים האלה רימו הרה"ק רבי משה מראזווארוב זי"ע (בן הרה"ק רבי אליעזר מדויקוב בנו של הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע) בלשון חז"ל (עירובין יח:) 'אמרה יונה לפני הקב"ה, רבש"ע יהיו מזונותי מרורין בזית ומסורין בידך, ואל יהיו מתוקין כדבש ותליון ביד בשר ודם', כי כנסת ישראל נמשלו ליונה (ברכות נג:), וזהו - אמרה יונה לפני הקב"ה, בני ישראל מתפללין קמיה דקודשא בריך הוא שיפסוק להן מזונותיהן בימי חנוכה בשעה שמדליקין את הנרות בשמן זית, כי אז מסורין המזונות בידך לקבלם במתנת חנם, וממילא יזכה כל אחד לשפע הפרנסה, ואל יהיו מתוקין כדבש זה ראש השנה שטובלים בו את התפוח בדבש, כיון שאז מסורין בידי בשר ודם - באותה שעה מודדים לפי מעשי האדם, ומי יצדק לפניך בדין.

עב. ה'ערוגת הבושם' (פרשת וישב ד"ה ויוגד לתמר) מוסיף לבאר במאמרם (סוכה ה.) 'מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה', שהנה ידוע ה'סולם' שהציב רבי פנחס בן יאיר כדי לזכות להשראת השכינה, וכדאיתא בגמ' (עו כ:): 'מכאן אמר רבי פנחס בן יאיר, תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא, יראת חטא מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי רוח הקודש', צא וחשוב מניין הדרגות ותמצא עשרה, וזהו מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה, שאינה יורדת למטה מעשרה דרגות אלו, ואי אפשר לזכות להשראת השכינה בלתי העולה בעשר מדרגות בהר ה', אולם חנוכה שאני, שאף מי שרחוק מכל אותם המדרגות יכול לזכות לשיא המדרגות.

עג. שנה אחת טרם ניגש הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע להדליק הנרות, פנה אל אחד החסידים ושאל אותו 'מי שאשתו נמוכת קומה, האם בשעה שירצה לדבר עמה תעלה האשה על כסא כדי שיהיו שווים בגובה, או שהוא יתכופף אליה', ותיכף ניגש להדליק נרות חנוכה, והסביר הרה"ק רבי מרדכי דוב מהורנסטייפל זי"ע (שהיה בן אחותו) ש'המגיד' רצה לפרש בזה את כל מהותם של נרות חנוכה, שכביכול הקב"ה מתכופף אל כלל ישראל ונכנס למחיצתם למטה מעשרה, והיינו דאמרי אינשי (ב"מ נט.) 'איתתך גוצא גחין ולחיש לה', שדרך העולם שהבעל מתכופף אליה, ובהנהגה זו נוהג עמנו קוב"ה בימי חנוכה.

ובן פירש הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע (בית אהרן חנוכה מז.) את הנוסח שאומרים בברכת קרי"ש דשחרית 'משפיל גאים עדי ארץ ומגביה שפלים עדי מרום' דקאי על ימי חנוכה, שהקב"ה משפיל ומוריד את השפע והאור העליון משמי מרום 'עדי ארץ', וכל זאת למה, כדי להגביה ולהרים 'שפלים עדי מרום' למעלה למעלה, וכל יהודי מתעלה בימים אלו אף הנמצא מרחוק.

קבעום בהלל ובהודאה - ע"י ההלל בימי חנוכה הניסים מתחדשים בכל שנה

איתא ב'שפת אמת' (חנוכה תרמ"ד ד"ה לשנה) שחביבים הם 'חנוכה ופורים' שתיקנו רבנן כמועדים וימים טובים, כי אף בגלות המר אפשר לקיימם בשלימות בכל פרטיה ודקדוקיה ללא חסרון, לא כן מועדי התורה, שאין בידינו להקריב קרבנות המוספין וראיה במועדים ובמקומם וכהלכתם.

מביאים בני ישראל את הקב"ה לבוא אצלם, אולם בימי חנוכה מבקר קוב"ה את בניו אהוביו בתוך בית האסורים שלהם, איש איש בתוך נגעו ומכאוביו בגשמיזת וברוחניות במקומם למטה מעשרה, ולכן באותה שעה חייב האדם לזעוק ולשאוג בכל כוחו 'אנא ה' מלטה נפשי' וביד כל אחד ואחד לפעול בימים אלו כל מיני ישועות, שהרי הקב"ה בא כביכול לשהות במחיצתנו, ומאזין לקול שוועתנו ע"ד.

וז"ל ה'דברי חיים' זי"ע (חנוכה ד"ה והלכתא), על דרך המשל, כשיושב המלך בעיר משכנו, לא יוכלו פחותי הערך ובפרט המעונשים על פי דתו המלך לבוא לפני המלך להתחנן לו, כי המה מתועבים ליכנס בהיכל מלך, אולם בשעה שהמלך נוסע על פני המדינה, דרכו לבקר בתי האנשים היושבים במסגר כלואים, וכולם דבקים במלך ומתחננים הושיעה המלך. כך בא אלינו הבורא בימי החנוכה אל תוך 'בית האסורים' שלנו - להוציא ממסגר אסיר ע"ה.

רמז לזה רימז הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע שלכן נקרא המועד 'חנוכה', מלשון 'חנו כה', פירוש, באיזה מצב שהיהודי עומד בו, משם תאיר נשמתו באור הנר.

כן פסק נמי הרמ"א בהלכות חנוכה (סימן תרעג סעיף א) בשם ה'תרומת הדשן', שנה חנוכה (האסור בהנאה) שנתערב בשאר נרות אינו בטל אפילו באלף, כי זהו מהותו של 'חנוכה', כל יהודי חשוב הוא - בכל מצב שהוא אינו 'בטל', ולעולם לא יתייאש.

פוק חזי מה שכתב הסמ"ג ב'ספר המצוות' (מ"ע ג, הלכות עבודת הבורא) 'עוד זאת דרשתי להם, כי יותר חפץ הקב"ה באדם רשע שיניח תפילין מאדם צדיק, ועיקר תפילין נצטוו להיות זכרון לרשעים ולישרם דרך טובה, ויותר הם צריכין ל'זכר' וחזיון מאותם שגדלו ביראת שמים כל ימיהם, והבאתי ראיה גדולה וחזקה, כי בתפילין יש ארבע פרשיות ובכל אחת כתוב 'לטוטפות', חוץ מאחת ששינה בה הכתוב וכתוב בה (שמות יג ט) 'ולזכרון', ללמד שעיקר חיוב תפילין לאותם שצריכין יותר ל'זכר'.

עד. וכמו שכבר אמר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שנה אחת בליל הסדר, בשם אביו הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע, שבאמירת 'אנא ה' שבהלל אפשר לכל אחד לפעול שימלא ה' כל משאלות לבו לטובה ולברכה, וחשבו החסידים שהכוונה על אנא ה' הושיעה נא, אולם אמר ה'אמרי אמת' - לדעתי הכוונה על אנא ה' כי אני עבדך (הובא ב'לב שמחה' סוכות תשמ"א), ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, שבימי חנוכה אפשר להתפלל בין על גשמיזת ובין על רוחניות, והקב"ה שומע תפלת כל פה וממלא כל בקשותיהם לטובה ולברכה, דהרי כך היא המדה, שדרך האב המבקר את בניו בבית האסורים, להשתדל לעשות כל אשר לאל ידו כדי להקל את צערם, לא ינוח ולא ישקוט עד אשר יפעל עבורם לכל הפחות נחמה פורתא, ואם כך הוא אצל בשר ודם שכוחו מוגבל, קל וחומר למלך מלכי המלכים הקב"ה אשר אין חקר לגבורתו והוא כל יכול, שבוודאי יגאל ויושיע את אהוביו מכל צרותיהם.

עה. ולכן לא חזינו בשום מועד שנקבע בימים האחרונים של החודש (המורים על חשכות, כי ישראל נמשלו ללבנה, ובסוף החודש מתמעט אורה) זולת חנוכה, וגם לא מצינו שום יו"ט שמתחיל בחודש אחד ומסתיים בתחילת חודש אחר, וכן נקבע זמנה בחודש טבת שהוא החודש של עשו הרשע כמבואר במקובלים (עי' זוה"ק ח"ג רנט.), וכל זה בא לרמז, שאף בזמנים חשוכים וקשים ביותר - כסוף החודש, אפשר להתחדש באור חדש [הנרמז בתחילת החודש] על ידי האור המאיר בחנוכה, כי שאר המועדות מאירים בנפש האדם, לא כן חנוכה הוא האור עצמו, ומעט אור דוחה הרבה מן החושך.

והנה, אמירת 'הלל' בימים אלו היא חיוב מדברי קבלה, וכמו שאמרו (פסחים ק"ו) 'הלל זה מי אמרו - נביאים שביניהן תקנו להן לישראל, שיהו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבא עליהן', ולכשנאלין אומרים אותו על גאולתן, יש מהראשונים שסוברים דיש חיוב מן התורה לומר הלל בחנוכה, ראה בביאורו של הגאון ירוחם פישל פערלא זצ"ל ל'ספר

המצוות - לרס"ג' (מצות עשה נ-ס, עמוד רנח ד"ה וראיתי) שהאריך מאד בדבריהם, ובתוך דבריו כותב קריאת ההלל כבר אמרו בפירוש שהיא מדאורייתא, על כן צריך כל איש לאזור כגבר חלציו, לקיים מצוה זו בשלימות מתוך שמחה וחדוה, ואף שאומרה שמונת ימים בזה אחר זה יתחדש לאומרה בכל יום בהתחדשות והתלהבות כראוי וכנכון לעומד ומהלל לבוראו על ניסיו ונפלאותיו".

עו. בביאור הלשון 'על כל צרה וצרה שלא תבוא עליהן' פירש רש"י (ד"ה ועל כל צרה) לישנא מעליא הוא דנקט, כלומר שאם חס ושלוש תבוא צרה עליהן ויושעו ממנה אומרים אותו על גאולתן. אכן ה'בן יהודע' כתב, ועוד נ"ל נקיט כן, לומר שתיקנו לאומרו על כל פרק ופרק, וכוונתו בזה שתהיה בו תועלת באמירתו גם כן בעבור על כל צרה שתהיה נגזרת בעולם שלא תבוא עליהם שיגאלו ממנה בשביל ההלל, כי זכות זה של אמירת ההלל דוחה הצרה מעליהם וגם אם מוכרח שתבוא עליהם יהיו נגאלים ממנה תיכף. עכ"ל.

וכך פירשו צדיקים במה שנאמר (משלי כב ב) 'עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה', שהנה האדם נושם בכל שעה תתר"פ (1080) נשימות, ובאמת צריך להודות על כל נשימה בפני עצמה, וכמו שדרשו חז"ל (בר"ר יד ט) את הפסוק (תהילים קנ ו) 'כל הנשמה תהלל י-ה', - כל הנשימה תהלל קה', ש'על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא', אמנם מדרכם של הבריות אשר הם מתלוננים על אשר נחסר להם ואינם מודים על עצם החיים, ועל כך אמר הכתוב 'עשיר ורש נפגשו', שהנה בעת אשר ה'רש' רואה את העשיר מתמלא הוא בכאב ובצער ומתאונן לעצמו מה נשתנה חלקי מחלקו, מדוע שפר גורלו והתרומם מזלו ואילו אני שקוע בעניותי ובהררי החובות המעיקים עלי, אמנם זאת ישים אל ליבו כי תיבות 'עשיר - רש' עולים למניין תתר"פ (גמטריא זו מובאת בדרשות חת"ס ח"ב עמ' רפ) וכמניין נשימותיו בכל שעה, וממילא יגיל וישמח בחלקו שהינו חי, ומה יתאונן אדם חי - דיו שהוא חי.

דבר נאה ומתקבל שמעתי מראש ישיבת 'מאור התלמוד' ברחובות, שהנה אנו אומרים באמצע הלל 'אנא ה' הושיעה נא, אנא ה' הצליחה נא', ולכאורה מה מקום לבקשה באמצע ההודאה, והא למה הדבר דומה, לאחד שלוח מחברו מאה אלף דולר, לאחר זמן ניגש אליו ואמר לו 'ישר כוחך על ההלוואה הנכבדה, שמא תואיל להלוות לי עוד חמישים אלף דולר'... והדבר פשוט שאין בזה לא טעם ולא ריח, ואין זו הודאה כלל, ואם כן כיצד אנו מודים להקב"ה על רוב חסדיו ובתוך כדי דיבור מבקשים אנא ה' הושיעה נא. אלא, שאכן המודה לחברו על עזרתו ומבקש ממנו עזרה נוספת אין להודאה זו 'פנים' כלל, אמנם המרגיש שחייו תלויים בעזרת חברו ומבקש ממנו שימשיך להצילו אין לך הודאה גדולה מזאת, וכגון, העומד בין שמים לארץ ונאחז בכל כוחו בחבל אשר חברו מחזיק ממעל ומודה לו על שהחזיק עד עתה ומבקש אנא המשך לאחוזי לבל אפול ארצה הרי עצם הבקשה היא היא ההודאה, שמכיר הוא בטובתו של חברו שכל הצלתו עד עתה היא רק בזכותו, ולכן הוא מבקש ממנו שימשיך להחזיקו אל תרף, ובהרגשה זו צריכה להיות ההודאה אל הקב"ה, שאינו עוזר לנו אלא הוא המחיה אותנו בכל רגע ורגע - ועל חיינו המסורים בידך, וממילא אנא ה' הושיעה אנא ה' הצליחה נא.

עז. מספרים על החסיד המפורסם רבי שמואל מונקעס זצ"ל, שנכנס פעם לבית המדרש ושמע איך שמלמד דרדקי קורא לפני תלמידיו את המשנה הראשונה במסכת בבא מציעא 'שנים אוחזין בטלית, זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה, זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי, ניגש ר' שמואל ושאל - הנה בסוף 'ההלל' כופלים את הפסוקים (כמו ששינוי בסוכה לח.), ובסידורים הדפיסו את הפסוקים האלו בפעם שניה באותיות קטנות יותר, ומדוע במשנה זו שכפל התנא לומר זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה, זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי, - לא נדפס פעם הב' באותיות קטנות יותר, המלמד הביט עליו בפליאה ולא ידע להיכן נוטה כוונת ר' שמואל, אך מיד 'הוא מוטיב לה והוא מפרק לה', דבנידון המשנה הרי הראשון זועק בכל כוחו - כולה שלי... ואף השני יזעק לעומתו בכל כוחו - לא כן, אלא כולה שלי... וכיוצא בזה, באופן הב' שבמשנה שניהם זועקים אני מצאתיה בכל כוחם, לכן שפיר אפשר לכתוב את טענות שניהם באותיות גדולות ומאירות עינים, שהרי שניהם 'באותו כח' נאמרו, אבל בפסוקים שבהלל מדרך העולם שביום א' דחנוכה יאמרו בקול גדול בצהלה ורינה - 'זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו', ואילו ביום השני תפוג ההתלהבות, ויאמרו 'זה היום עשה ה' יותר בנחת ובהשקט... על כן

לדבריהם דברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (חנוכה ליקוטים ד"ה קבעים) בלשון הגמרא (שבת כא:) 'לשנה אחרת קבעים ועשאים ימים טובים בהלל והודאה' ע"י שלא אמרו קבעים להלל ולהודאה, אלא בהלל והודאה, כי היו"ט עצמו נעשה ונקבע ע"י ההלל וההודאה, ורק על ידם מעוררים את הניסים שהיו בימים ההם לבוא עלינו שוב בזמן הזה - בכל שנה ושנה מחדש ע"י.

את חשיבות אמירת הלל בימי חנוכה אפשר ללמוד ממה שהעלה הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל להלכה בהגהות 'חכמת שלמה' (או"ח סימן תרפ"ג), בענין יהודי שהיה אסור בבית האסורים של גויים בימי חנוכה, ונתנו

הרחמן יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בימים ההם בזמן הזה, ובזכות מתתיהו כה"ג ובניו אראנו נפלאות ובאורך נראה אור, 'אור חדש על ציון תאיר ונוכה כולנו יחד מהרה לאורו' אבי"ר.

נדפסו באותיות קטנות יותר... והדברים נוקבים... דהרי אם כך הם פני הדברים בעניני ממונות, כ"ש שברוחניות צריך להיות כזאת, וחס מלקיים את המצוות בפעם השניה בלא התלהבות בבחינת 'האותיות הקטנות', אלא יגש אל הקודש 'בקול רעש גדול', לעשות נחת רוח להבורא יתב"ש.

עח. מתאמרא בשם הגה"ק החיד"א על הפסוק (משלי כז כא) 'מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו', דהיינו דכמו שכלי המצרף מברר את ב'כסף' מתוך הפסולת המעורב בו, כן ה'כור' מטהר ומנקה את הזהב מפסולתו, כך ממש, האיש המודה, מהלל ומשבח לבוראו נטהר עי"ז מכל הפסולת, ונעשה נקי זך ומצוחצח.

עט. איתא מהרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (כסלו-טבת מאמר ד אות קלט) שקיבל מרביותו לפרש הפסוק (תהלים יח, ד) 'מהולל אקרא ה' ומן אויבי אוושע', כי המשכיל אינו מבקש בקשותיו מאת השי"ת דרך בקשה אלא דרך שבח, כגון אם יש לו חולה בתוך ביתו רח"ל לא יבקש על הרפואה, אלא יודה לה' וישבח שהוא רופא חולים, ועי"ז תיעשה בקשתו ממילא, והיינו דכתיב מהולל אקרא ה' - בדרך הילול ושבח אקרא להקב"ה, ולא דרך בקשה, אז מיד ומן אויבי אוושע. ובזה מפרש מדיליה מאי דכתיב (תהלים קיח כא) 'אודך כי עניתני ותהי לי לישועה', דהכי קאמר 'אודך

כי (פירוש, כאשר) עניתני', כלומר בעודי בעניי אודה לך הקב"ה, ותיכף 'ותהי לי לישועה' גם בלי הבקשה. וטעמא דמילתא, כי המתפלל ומבקש שיעשה הקב"ה עמו אזי בודקים את מעשיו אם הוא זכאי וראוי לכך, ולכן אפשר שח"ו לא תיענה בקשתו, אך בשעת הודאה שהוא משבח לה' אי אפשר לעכבו שאין כל מקטרג ומשטין כי בשמים רוצים לשמוע שבחו של מקום, על כן המשכיל מתפלל אל הקב"ה מתוך הודאה ותפלה כזו ודאי עולה עד לשמי השמים ועוברת כל המחיצות המבדילות בלי שום מפריעים ומשטינים, וממילא מובטח לו שתפילתו תתקבל. אגב אורחא, הנה לא תקנו חז"ל הזכרת חנוכה בברכת 'מעין שלוש', ללמדנו כי אי אפשר להודות 'בקיצור' או רק 'מעין' (דוגמת מעין שלוש שהיא קיצור ומעין ברכת המזון), אלא צריך להרבות בהודאה. וכמו שידוע על הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שכשרצה להודות לאי מי על טוב שגמל עמו, היה מחזר אחריו להודות לו בעצמו, ולשאלת מקורביו הרי לדברים רבים ממנה הרבי שלוחים, אף בזה ימנה הרבי שליח ולא יצטרך לטרוח כ"כ, נענה הרה"ק ואמר הנה מצינו כי אף ב'חזרת הש"ץ' יש 'מודים דרבנן', כי מודים - על האדם להודות בעצמו ולא ע"י שלוחים (עיי' א"ר קכז א).

פ. פעם נכנס הגאון רבי דוב בעריש וויידנפלד גאב"ד טשעביץ זצ"ל אל בית המדרש בימי החנוכה, ובטרם תפילת שחרית אמר למתפללים, שיש לכוון באמירת הלל בחנוכה יותר מבראש חודש, לאומרו בנעימה מתוך שמחת הלב, כי בחנוכה יש חיוב מדברי קבלה לאומרו ואילו בר"ח אינו כי אם מדרבנן משום מנהג אבותינו בידינו (עי' תענית כח:). ואכן במקור הדין לאמירת 'הלל' בחנוכה במסכת סופרים (פ"כ ה"ט) איתא וצריך לקרותה בנעימה, משמע שעיקר התקנה נקבעה לאומרה בנעימה ובזמרה.

בימי הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע נכנס 'דיבוק' בתוך גופו של אדם והלה סבל ממנו רבות, הביאו את החולה אל הרה"ק מצאנו שיושיעו, ויוציא ממנו את נשמת הדיבוק, אותם ימים ימי חנוכה היו, הורה להם הרה"ק מצאנו שכאשר יאמר למחר את ההלל בבית המדרש יכניסו את החולה לשם, ואכן, תיכף בכניסתו לביהמ"ד יצא הדיבוק דרך החלון. והגם שאין לנו עסק בנסתרות, אולם עלינו ללמוד מכאן, שעל ידי אמירת ההלל כדבעי אפשר לצחצח את הנפש מכל מרעין בישין שנדבקו בנשמותינו הטהורות, שגם הם בתורת 'דיבוקים' נינהו, אמון כן יהי רצון.

בימי הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע נכנס 'דיבוק' בתוך גופו של אדם והלה סבל ממנו רבות, הביאו את החולה אל הרה"ק מצאנו שיושיעו, ויוציא ממנו את נשמת הדיבוק, אותם ימים ימי חנוכה היו, הורה להם הרה"ק מצאנו שכאשר יאמר למחר את ההלל בבית המדרש יכניסו את החולה לשם, ואכן, תיכף בכניסתו לביהמ"ד יצא הדיבוק דרך החלון. והגם שאין לנו עסק בנסתרות, אולם עלינו ללמוד מכאן, שעל ידי אמירת ההלל כדבעי אפשר לצחצח את הנפש מכל מרעין בישין שנדבקו בנשמותינו הטהורות, שגם הם בתורת 'דיבוקים' נינהו, אמון כן יהי רצון.

עם התקרב חג החנוכה - מאמר מיוחד:

סיפור נפלא - גודל עת הרצון לתפילות על חינוך הצאצאים בזמן הדלקת נרות החנוכה

הגיע ליל שבת קודש - עשרים וארבע שעות לפני שחג החנוכה יפרוס את כנפיו, כל בית ישראל ידליקו נר ראשון. החבר עולה על יצועו, מבלי להתכונן למה שעומד להתרחש בלילה הזה. אוריה זצ"ל מופיע בפעם השלישית. והפעם, עם כל העוצמה! בלי להשאיר ספקות או סימני שאלה. "תגיד לי אתה חבר שלי או לא?" פתח מיד בתביעה נחרצת! והמשיך מיד - "אתה לא מבין שיש לי צער מזה שבני אינו לומד?" "אני לא יכול לפרט לך מידי הרבה, אבל יש לי ממש צער מזה!" "מה בסך הכל ביקשתי ממך, תפנה אל אמא שלי ותגיד לה שתנצל את העת רצון בזמן הדלקת הנרות להתפלל על בני! שערי שמים פתוחים בזמן הדלקת הנרות ושהיא תתפלל על בני שיחזור לו הטעם בלימוד!" "והוסיף בחרדה ממש: "מחר בלילה כבר חנוכה! מה יהיה?!!!" - - - "אוריה ז"ל ממשיך ומתרחץ לו מעצמו את אחת השאלות שנקרו במוחו מאז החלום הראשון - "אני לא רוצה לבא ישירות להורים שלי, אני לא רוצה להבהיל אותם" "תגיד לאמא שלי שאמנם היא מתפללת על הנכדים, וזה עוזר! אבל הבן הזה זקוק ליותר תפילות. ואי אפשר, וחס וחלילה, שלא נפספס את העת רצון המיוחדת בעת הדלקת נרות החנוכה להצלה בחנוך הילדים!" החבר היה המום! תוך כדי החלום, אזר אומץ ושאל את אוריה: "למה אתה מגיע אלי, למה שלא תפנה ישירות לאשתך - האלמנה - אם הילדים, שהיא תתפלל עבורם!!!" עונה לו אוריה: "מכיון שהיא נישאה, שוב אין לי יכולת להגיע אליה" - - - תוך כדי הדו שיח, שם לב החבר כי פניו של אוריה מאירים ובפניו מופיעות שתי עיניים יפות וברורות, ומיד הוא שואל את אוריה: "היכן נעלמה הרטיה הקבועה שהיתה לך בשנים האחרונות?" אוריה ענה לו בתוכחה: "שכחת היכן אני נמצא? אני רואה פי אלף יותר טוב ממך! מה זה בכלל הגוף?! מעטפת חיצונית בלבד! בסיום משפט תוכחה זו - נעלם מעיניו! החבר התעורר באחת! זה אמיתי! אמיתי לגמרי! עכשיו ליל שבת, לישון - אני כבר לא אצליח יותר הלילה הזה. הוא קם, פתח ספר תהילים והתחיל לקרוא ברגש רב עבור נשמת חברו הטוב - אוריה ז"ל. המחשבות רצות, והוא כולו לחוץ, "אני חייב להשיג את אמא שלו לפני שהם מדליקים נרות, ויהי מה!" "אוי ווי! יש בעיה!" דאגה כבדה ממלאת את ליבו של החבר - "מה אעשה אם הרב שטיין מדליק נרות מיד בצאת השבת, ואני הרי כן נוהג להחמיר להוציא את השבת רק בזמן רבינו תם". מראהו המתחנן של אוריה לא משאיר אצלו מקום לספיקות, ומחליט הוא לעצמו - אדעתא דהכי לא קיבלתי על עצמי להחמיר. מיד, אבל מיד בצאת השבת, ניגש החבר אל הטלפון ומתקשר לבית הרב מנחם שטיין שליט"א, ובלבד תפילה שיצליח במשימתו לתפוס את הרבנית שטיין - לפני הדלקת הנרות! מתקשר ומתקשר, שוב ושוב, - אין מענה! "רבונו של עולם, תעזור לי! שיענו כבר, שיענו לפני הדלקת הנרות!" עבר זמן רבינו תם. והוא מתקשר ומתקשר - - -

החבר התעורר בבהלה, "זה אמיתי!!!" "אבל עכשיו שבת, מה באפשרותי לעשות???" מחשבות חרטו מלאו את ליבו. "מדוע המתנתי עם השליחות עד היום, הרי זו כבר הפעם השלישית שהוא מגיע, ומבקש, ומתחנן..." מיהו החבר? ואיזה שליחות הוטלה עליו? ומדוע לא יכול לעשות זאת בשבת? לקבל תשובות על השאלות הללו, ולהתפעם ממסר ברור ואמיתי מעולם האמת עלינו לחזור לאחור, עם פרוס החנוכה בשנת תשע"ז. בעצם, עלינו לחזור עוד יותר אחורה לשנת תשע"ג. ואולי לתחילת הסיפור, שנת תשס"ח. הרב אוריה שטיין זצ"ל בנו של המגיד מישרים המפורסם הגאון רבי מנחם שטיין שליט"א, חלה במחלה האיומה. אברך צעיר עם 2 ילדים! במשך שש שנים התמודד ונלחם על חייו הרב אוריה כאריה, במהלכם אף הוציאו את אחת מעיניו - בכדי להציל את חייו. במהלכם קידש שם שמים בצורה מדהימה ובלתי נתפסת בדרגות גבוהות של אמונה, של בטחון בהקב"ה, של "שמחים ביסורים". בניגוד גמור לתחזיות הרופאים שלא נתנו לו יותר מחודשים ספורים, המשיך לחיות עוד שש שנים כאמור, ויתירה מכך - נולדו לו עוד שני ילדים ב"ה. בשנת תשע"ג נלקח נפש נקי לבית עולמו, והותיר אחריו משפחה שבורה, אלמנה, ארבעה יתומים - שלשה בנים ובת אחת, וכמובן ההורים והסבים האחים והגיסים וכו'. הילדים - היתומים - גדלו, ונכנסו כולם ללמוד באותו תלמוד תורה חשוב בשכונת "בית וגן" בירושלים. וכאן מתחיל סיפורנו... תשע"ז. תחילת החורף. מנהל ה'תלמוד תורה' יוצר קשר עם אם הילדים ומדווח על חוסר חשק ללמוד של הבן - היתום - כבן העשר וחצי שנים שנמצא לאחרונה "מחוץ לעניינים" כלשון המוחן. האם מאוד הצטערה, אך אי אפשר לומר שהופתעה, גם היא ראתה את חוסר חשקו ללכת לחיידר. כל המעורבים בדבר טכסו עצה כיצד לרומם את הילד ולהצית בליבו שוב את חשקת התורה - המחנכים והנהלת החיידר, הסבים - הרב שטיין שליט"א והסבא השני, אבי האלמנה. ניסו כך וניסו כך, ללא הצלחות מיוחדות. באותם ימים, חברו הטוב (לשעבר) של הרב אוריה ז"ל - חבר שהיה בקשר מאד טוב עימו בחיים חיותו - להבדיל. מתעורר בבוקר בבהלה. הוא ראה את אוריה בחלום... ככל שהוא מהרהר בחלום, נזכר הוא בכל הפרטים המצמררים: אוריה הגיע אליו ואמר לו כך: "אחד מבני לא לומד כל כך בתקופה האחרונה. אני מבקש ממך שתיצור קשר עם אימי ותגיד לה שכיון שימי החנוכה מתקרבים, והילד הזה זקוק ליותר תפילות כדי שיחזור לו הטעם בלימוד, שתראה לנצל את העת רצון המיוחדת בשעת הדלקת הנרות ותבקש במיוחד עבור הבן הזה" - - - חלום מוזר - חושב החבר לעצמו. "וכי לא היה לו אל מי להגיע? מה הוא צריך לבא אלי שאני יפנה אל אימו? אין הוא מכיר את כתובתם?" "ובכלל, מה יותר מתאים שהאמא - אם הילד בעצמה שתבקש עבור בנה - בנם. ככל הנראה שזה סתם חלום, 'חלומות שוא ידברו'". כעבור יומיים - "ויחלום שנית", אותו החלום פוקד אותו שוב. החבר מבטל זאת שוב בליבו וחושב לעצמו: "כנראה שחשבתי ביום על החלום הקודם, ולכן חלמתי זאת שוב". עברו עוד כמה ימים. חג החנוכה מתקרב, הגר הראשון יחול בליל מוצאי שבת קודש הקרוב.

הרב שטיין, מגיע הביתה, והרבנית פונה אליו בדאגה: "החל מזמן צאת השבת של הגאונים - הטלפון לא חדל מלצלצל! איני מכירה את המספר, מי יודע מה קרה..."

הרב שטיין ממחר לענות לטלפון:

"שבוע טוב הרב שטיין! מדבר החבר של בנך אוריה ז"ל, האם כבר הדלקתם נרות חנוכה????? - - - ייחודים יקרים, סיפור זה שמע כותב השורות מפי בעל המעשה - הרה"ג רבי מנחם שטיין שליט"א, בכלי ראשון. להשלמת היריעה, אציין בפניכם שתי שאלות ששאלתי בסיימו לספר סיפור זה:

שאלה ראשונה, אומרים אתם שבנכם ז"ל טען בפני חבריו שיש לו צער מכך שבנו נמצא בירידה רוחנית, האם אכן הילד התדרדר מבחינה רוחנית בצורה משמעותית ח"ו או ש'רק' לא למד? ענה הרב שטיין: ממש לא משהו מיוחד. פשוט חוסר חשק ללכת לחיידר וחוסר חשק ללמוד.

שאלה שניה שאלתי: האם הבן אמר להצמיד חברות או לשלוח את הבן ליועץ מסוים וכדומ', משהו של "השתדלות" או רק תפילה? עונה הרב שטיין: הבן ביקש, אך ורק להתפלל!!!---

כפי שמובא וידוע ומפורסם בספרים הקדושים שחג החנוכה מסוגל מאוד לבקש על חינוך הילדים, הנה לנו חיזוק רב, ומעשה מפעים בגדולת הזמן הקדוש.

מי יכול להשיג ולהעריך כח של אמירת "תפילת השל"ה" על ידי אם בישראל המבקשת ומתחננת בזמן הדלקת הנרות עבור צאצאיה שיאירו במעשיהם הטובים, שיטעמו את אור התורה ויהנו מכל נר מצוה ותורה אור! הבה ננצל את הזמן הקדוש הזה למשאת חינוך לראות את הצאצאים גדלים ומאירים בתורה וביראת שמים וכלשון התפילה קודם הדלקת הנרות:

...וְלֹא יִמְשָׁךְ הַתּוֹרָה מִפִּינֵינוּ וּמִפִּי זֶרַע זֶרְעֵינוּ מִעֵתָהּ וְעַד עוֹלָם,

וְנִזְכֶּה לְבָנִים תְּלִמִּידֵי חֻמֵּים אֲמֹן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בכרכה ארובה

הארץ

כַּת, לַפְרֶשֶׁת הַשְּׁמוֹ...

וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם: (לו, ד)

כהקדמה לפרשת וישב, ועל הזהירות הנצרכת בדברנו על יוסף והשבטים מן הראוי להביא מעשה רב כדלהלן.

היה זה באחת התקופות הסוערות בקרב היהדות החרדית כאשר גבה טורא בין גדולי ישראל בהשקפה הנצרכת לעניין מסוים שעלה על הפרק. אחד העסקנים פתח את פיו ודבר סרה בצד השני כמבין גדול ופסל את הצד השני מכל וכל. מרן הרב מטשעבין צוק"ל אשר שמע מדבר זה ביקש לקרוא לאותו עסקן.

כאשר הגיע אל הרב מטשעבין בקש אותו הרב מטשעבין אם יכול לומר "אתה חוננתנו" בעל פה. העסקן התפלא על הבקשה, אך כמובן ציית ואמר "אתה חוננתנו" מרישא ועד גמירא. כעת - ביקש הרב - תאמר "ותודיענו" בעל פה... העסקן התחיל: ותודיענו ה' אלוקינו את משפטי צדקך... ונתת. "אני לא זוכר" "זה הרי ברכה נדירה רק כשחל יו"ט במוצ"ש. ועיניו מביטות אל הרב בבקשת הסבר לבקשות המוזרות האלו

אמר לו הרב מטשעבין, בא והסביר נקודה חשובה. היודע אתה מדוע ידעת לומר "אתה חוננתנו" ולא ידעת לומר "ותודיענו"? כי להבחין בין קודש לחול זה דבר קל אבל להבחין בין "קודש לקודש" זה לא כל אחד יודע...! בזמנים אלו, המשיך הרב מטשעבין, החכמה היא לשבת בשקט ולא לחוות דעה כלל בין קודש לקודש.

כך, כשבאים לדבר על יוסף והשבטים צריכים זהירות שבעתיים שאין לנו שום מושג ואחידה בגודל קדושתם ואין אנו רשאים לנסות להבין צד כזה או אחר וכסומא לא יבחין צבע אנו לא נבין את הנהגתם הקדושה. (טעם הצבי) כי בן זקונים הוא לו (לו, ג)

וברש"י: "ואונקלוס תרגם בר חכים הוא ליה, כל מה שלמד בבית שם ועבר מסר לו".

ראש ישיבת תורה ודעת באמריקה רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, שאל:

יעקב אבינו למד תורה גם מאברהם ויצחק, וגם משם ועבר. את יוסף הוא לימד, לפי המבואר ברש"י, את מה שלמד משם ועבר. ויש להבין מה ההבדל בין שתי התורות הללו? מדוע את יוסף לימד יעקב את "תורת שם ועבר", ואת יתר השבטים, כך משמע, לא לימד תורה זו אלא "תורת אברהם"?

הוא מבאר: תורתו של אברהם אבינו היתה להשפיע אמונה בעולם, להשפיע אידישקייט. "תורת אברהם" היתה מסכת עבודה זרה של ארבע מאות פרקים...

לא כן תורתם של שם ועבר. להם היה סוג אחר של "עבודה". שם חי בתקופת דור המבול, דור מושחת, "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ". עבר חי בתקופה של דור הפלגה, דור שהולך להילחם עם ה', כביכול. תורתם

של שם ועבר היתה שלא להיות מושפעים מן הסביבה, שהסביבה הקולקלת לא תחלחל, חלילה, אל תוך בית המדרש שלהם.

"תורת אברהם" היא להשפיע על אחרים. "תורת שם ועבר" היא לא להיות מושפע מאחרים.

יעקב אבינו, בטרם לכתו לבית לבן הארמי, ישב בבית מדרשם של שם ועבר, שם למד כיצד מפתחים את הכוחות לחיות בתוך סביבה קלוקלת ולא להיות מושפע ממנה לרעה. לימוד זה שנמשך ארבע עשרה שנה, נתן לו את הכוחות לשהות במחיצתו של לבן הרמאי ולא ללמוד, חלילה, ממעשיו הרעים.

את התורה הזאת, "תורת שם ועבר", לימד יעקב רק את יוסף. יוסף שעתידי לחיות עשרים ושנים שנה בתוך סומא מצרים, תועבותיה וערוותה, צריך ללמוד כיצד לא להיות מושפע מן הסביבה.

יתר האחים לא היו זקוקים ללמוד את התורה הזאת משום שכשהם ירדו למצרים - הם ירדו כולם יחד, ולמדו בישיבה שהקים יהודה לפני בואם מצרימה.

(יחי ראובן)

והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה (לו, ב)

כתב רש"י "את בני בלהה - כלומר רגיל אצל בני בלהה לפי שהיו אחיו מבזין אותן והוא מקרבן". יש להבין היכן נרמז בפסוק שהיה מקרב את בני השפחות?

אפשר לבאר עפ"י המעשה שהיה עם הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע, שדרכו היה, שאם נצרך אחד לאיזה שליחות כגון לקנות משהו או לסדר היה אומר שיתנו לו לסדר זאת כיון שיש לו נער אחד שמוכן לעשות כל השליחויות, במשך הזמן עקבו אחריו, וראו שהוא בעצמו מבצע הכל. שאלוהו למה אמר שיש לו נער?

ענה ואמר, שבדרך כלל כל אחד, בהיותו בחור ונער צעיר, מוכן לבצע שליחויות לאנשים מבוגרים, אבל כשגדלים, מפסיקים מכך. אמר רבי מאיר, אני, נשארתי "נער" לגבי המידה הזאת, ואני מוכן לעשות הכל בשביל השני... לפי"ז, כאן יוסף העדיף לקרב את בני השפחות אף שזה לכאורה כפחיתות כבוד להתרועע עימם ולא עם אחיו בני האמהות, אבל יוסף העדיף לעשות "מעשה נערות", וזה מה שאמר הכתוב "והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה".

ויאמר האיש נסעו מזה כי שמעתי אמרים נלכה דתניה (לו, יז)

במדרש רבה על הפסוק "נסעו מזה" כי שמעתי אמרים נלכה דותניה וגו' נסעו מזה ממדותיו של הקב"ה.

וצריך להבין מה זה ועל מה זה. ויש לפרש על פי מה דאיתא בגמרא ובמדרש על הפסוק ויתנכלו אותו להמיתו שראו שיצא ממנו ירבעם שעתידי להחטיא את ישראל וכו' עיין שם. אם כן חזינו שהאחים דנו את יוסף על שם סופו. והנה ידוע דמדת הקב"ה אינו כן דאינו דן אלא באשר הוא שם כמו שמצינו גבי ישמעאל כידוע. וזה הוא שאמר המדרש נסעו מזה ממדותיו של הקב"ה שאינו דן אלא באשר הוא עכשיו והם רוצים לדון אותך על שם סופך: (חנוכת התורה)

וישמע ראובן ויצלחו מידם (לו, כא)

במדרש רבה (רות, ה, ו) "אלמלא היה ראובן יודע שעתידי תורה לכתוב עליו וישמע ראובן ויצלחו מידם, על כתיפו היה מוליכו לאביו". וכבר נלאו כל המפרשים למצוא פשט בדברי המדרש.

והנה בגמ' שבת (כב, א) "והבור ריק אין בו מים - אבל נחשים ועקרבים יש בו". יש להבין אם יש בו נחשים ועקרבים, אם כן מה הצלה שייך בזה? הרי ימות מחמת הנחשים והעקרבים.

ויש לישב על פי דברי הזוהר הק' שתמיד יותר קל להציל מיד מזיק שאינו בעל בחירה מאשר להציל מיד אדם שהוא כן בעל בחירה. לכן אמר ראובן להשליכו אל הבור שאז צריך להינצל מידי נחשים ועקרבים שאינם בעלי בחירה, כיוון שראובן סמך על זכותו של יוסף שאם אין לו חטא של לשון הרע, יזכה להינצל.

והנה ראובן עצמו היה מסופק האם באמת יוסף אין בו נדנדו של לשה"ר או שמתא הדין עם אחיו השבטים הקדושים. לכן אמר להשליכו אל הבור כאמור. אמנם, אם היה יודע ראובן בוודאות שיוסף אין בו שום נדנדו של לשה"ר, היה מצילו בידיים. וזה מה שאמר המדרש, שאם היה יודע ראובן שעצתו להשליך את יוסף אל הבור היא הצלה גמורה שהרי התורה אומרת "ויצילו מידם", אם כך וודאי שיוסף אין בו שום חטא, ואם כך היה מצילו בידי. (זהב שבא)

והבור ריק אין בו מים (לו, כד)

אומרת הגמרא {מסכת שבת כא, ב, כב, א} - אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניווי משמיה דרבי תנחום רב נתן בר מיומי, בדרשו לפני הציבור, לימד בשם רבי תנחום: נר של חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי: ואמר רב כהנא: דרש רב נתן בר מניווי משמיה דרב תנחום: מאי דכתיב מהי כוונת הכתוב {בראשית לו-כד} בענין הבור שלתוכו השליכו אחי יוסף את יוסף: והבור ריק אין בו מים? והלא ממשמע שנא' "והבור ריק", איני יודע שאין בו מים?! אלא מה ת"ל מה בא הכתוב ללמד במילים "אין בו מים"? שרק מים אין בו בבור. אבל נחשים ועקרבים יש בו.

אלו שתי המימרות, שסמוכות אחת לשניה.

שאלת השאלה – אם בבור הזה היו נחשים, איך התורה מעידה שראובן רצה להחזיר אותו לאביו? ועוד, אם הוא יצא מתוך בור של נחשים ועקרבים, איך האחים מכרו אותו למצרים, לאחר נס כזה שאירע לו?

אומר בעל התורה תמימה – וצ"ל שראובן ואחיו לא ידעו שבבור יש נחשים ועקרבים, שהרי חשב ע"פ עצה זו להשיבו אל אביו, וגם אחיו אלו היו יודעים וראו אח"כ שצנל ממקום סכנה ודאית, א"כ זכותו גדול מאד, ואז הלא בודאי לא היו הולכים עמו אח"כ בקרי, במכירה למדינים, כי הלא אפילו נבוכדנצר שהי' רשע מוחלט, בכ"ז אחרי שראה לחנניה מישאל ועזריה שנצלו מכבשן האש, הרהר תשובה בלבו, וכש"כ בני יעקב. ולא יפלא אם לא ראו מה שבתוך הבור, כי לפי מה שכתב המפרש למס' תמיד ספ"ק דאין השלכה פחות מעשרים אמה, וכאן דכתיב "וישליכו", א"כ היה הבור עמוק עשרים אמה ויותר, וקו"ל דלמעלה מעשרים אין עינו של אדם שולטת כמו דקו"ל לענין נר חנוכה וסוכה [ויש לכון לפי"ז סמיכות ושייכות דרשא זו בגמרא עם הדין נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה משום דלא שלטא בה עינא, ולבד הסמיכות שנאמרו שני הענינים מחד אמורא, י"ל עוד משום דטעם שניהם שוה, להורות דלמעלה מעשרים אמה אין העין שולטת, ודו"ק]. ודע – דע"כ צ"ל דהא דניצל יוסף מן הבור הי' בנס, שהרי קו"ל בסוף יבמות {קכ"א, א} נפל לבור מלא נחשים ועקרבים מעידין עליו שמת ומתירים את אשתו, משום דאמרינן ודאי מת שם, יעו"ש, וא"כ בדרך הטבע לא הי' יכול להינצל משם.

יוצא, שאם העין לא שולטת בגובה של כ' אמה למעלה, ודאי שהיא לא שולטת גם למטה, כיון שהקירות שנמצאות בדפנות הבור, מסתירות מה נעשה בתוכו. לכן זרקו האחים את יוסף לבור, אעפ"י שנחשים היו בו, אבל הם לא ראו שהם ישנם שם, כי העין לא שולטת בגובה כזה. לכן באה הגמרא, ומביאה את שתי המימרות האלה בסמיכות זו לזו. (ברוך שאמר)

וילך יוסף אחר אחיו וימצאם בדתן: ויראו אתו מרחק ובטרם יקרב אליהם ויתנכלו אתו להמיתו...

האחים רוצים להרוג אותו... למה?

ישנם כמה וכמה שיטות... לא ניכנס עכשיו להרחיב בזה... נאמר רק את השיטות... מי שרוצה, יעיין במקורות בפנים:

דעת הספורנו – הם רצו להרוג אותו, מדין רודף.

השל"ה הקדוש {תורה שבכתב, מאמר צאן יוסף, פרשת וישב} כותב – הסיבה שאחיו רצו להרוגו היתה, משום מרידה במלכות. היות והם יהודה שיהודה צריך להיות המלך, ויוסף חולם חלום, שהוא יהיה מלך וכולם ישתחו לו... הם הבינו שהוא מורד במלכות... ודין של מורד במלכות – חייב מיתה.

האור-החיים הקדוש סובר – הם רצו להרוג אותו, מדין עד זומם.

האדמו"ר מאו"רוב מביא דבר נפלא, שהאמת היא, שזה מופיע במדרש, והוא מרחיב בזה...

במדרש כתוב, שהשבטים ראו ברוח הקודש, שמיוסף הצדיק, עתיד לצאת ירבעם בן-נבט, והיות עתיד לצאת ממנו ירבעם בן-נבט, שעתידי לחלק את מלכות ישראל... הוא יקח עשרה שבטים, וישאיר ליהודה רק את בנימין... וזה מלכות דוד...

אם ככה, הם ראו שמיוסף, עתיד לצאת אחד שיחלק את המלוכה!

אז אם כמו שכותב השל"ה הקדוש, שהם רצו להרוג אותו מדין רודף במלכות... זאת היתה הסיבה...

כותב החיד"א {חומת אנוך} - ויראו אתו מרחק. הם ראו "מרחק", מה עתיד יוסף לעשות, עם ירבעם בן נבט, ולכן רצו להרוג אותו!

ויתנכלו אתו להמיתו ... למה? בגלל שעתידי לצאת ממנו ירבעם בן-נבט, ובגללו רצו להמיתו.

היות והם חשדו שהוא חולק על מלכות בית-דוד, כיון שאמרו **המלך תמלך עלינו אם-משול תמשל בנו** – חשבו שהוא רוצה לחלוק על יהודה, אבל כשהוא ראה ברוח הקודש – "מרחק", שעתידי לצאת ממנו ירבעם בן-נבט, אז הם ראו שמה שהם רואים, זה נכון... אם ככה, הסכים גם יהודה, להריגתו של יוסף...

למרות שהוא אמר אחר-כך **מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו...** אבל אחר-כך גם הוא הסכים, שיש לו דין שהוא מורד במלכות...

אומרת התורה - {לו, כ} ועתה לכו ונהרגוהו ונשלכוהו באחד הברות ואמרנו חיה רעה אכלתוהו ונראה מה-יהיו חלמתיו: {כא} וישמע ראובן ויצלחו מידם ויאמרו לא נכנו נפש...

מביא כאן רש"י, שאלה שמתבקשת – אם האחים אומרים, בואו ונשליך אותו לבור, ונגיד "חיה רעה אכלתוהו"... אז מה הם אומרים " ונראה מה יהיו חלומותיו"? אם הוא מת, על איזה חלומות אתה מדבר?!

אלא אומר רש"י, שזה רוח הקודש אומרת זאת... אתם אומרים – בואו ונהרגו אותו, ורוח הקודש אומרת – נראה מה יהיו חלומותיו... אתם תראו, שכל החלומות יתקיימו!

לשון רש"י - ונראה מה יהיו חלומותיו. אמר ר' יצחק מקרא זה אומר דרשני, רוח הקדש אומרת כן. הם אומרים נהרגוהו, והכתוב מסים ונראה מה יהיו חלומותיו, נראה דבר מי יקום או שלכם או שלי. ואי אפשר שיאמרו הם ונראה מה יהיו חלומותיו מכיון שיהרגוהו בטלו חלומותיו.

בא הפנים יפות, ואומר ביאור נפלא:

ישנה גמרא {מסכת תענית כא, א} שמספרת - אילפא ר' יוחנן הוה גרסי באורייתא דחיקא להו מילתא טובא הגיעו למצב של פת לחם... לא היה להם מה לאכל אמרי ניקום וניזיל וניעבד עיסקא ונקיים בנפשין {דברים טו-ד} אפס כי לא יהיה בך אביון אזלו אותבי תותי גודא רעיעא הוה קא כרכי ריפתא הלכו בדרך, ישבו מתחת לקיר רעוע לאכל אתו תרי מלאכי השרת שמעיה רבי יוחנן דאמר חד לחבריה נישדי עלייהו האי גודא ונקטלינהו בא ונזרוק עליהם את הקיר הזה, ונהרגו אותם שמניחין חיי עולם הבא ועוסקין בחיי שעה אמר ליה איך שבקינהו דאיכא בהו חד דקיימא ליה שעתא עזוב אותם, אחד מהם עתיד להיות ראש ישיבה, ועדין לא הגיע זמנו למות רבי יוחנן שמע אילפא לא שמע אמר ליה ר' יוחנן לאילפא שמע מר מידי אמר ליה לא אמר מדשמעי אנא ואילפא לא אם אני שמעתי, ואילפא לא שמע, שמע ש"מ לדידי קיימא לי שעתא אם אני שמעתי והוא לא שמע, סימן שאני הולך להיות ראש ישיבה אמר ליה רבי יוחנן איהדר ואוקי בנפשאי {דברים טו-יא} כי לא יחדל אביון מקרב הארץ

אומר בעל ההפלאה תירוץ נפלא – היתה כאן בת קול. האחים אמרו "נהרג אות, ונזרוק אותו לבור", והבת קול אמרה – "ונראה, מה יהיו חלומותיו"... אומרת התורה - **וישמע ראובן** – היחיד ששמע את הבת-קול, היה ראובן. שאל ראובן את האחים – תגידו, שמעתם איזה בת-קול?

אמרו לו – לא.

אם ככה, אמר ראובן – זה דיבר אליי - **{כא} וישמע ראובן ויצלחו מידם...** זאת אומרת, שראובן היחיד ששמע את הבת-קול, כמו ר' יוחנן, אז הוא הלך להציל אותו...

כך כותב בעל ההפלאה, תירוץ נפלא. (ברוך שאמר)

ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו: {לו, כו} ואני שמעתי מעטרת ראשי הרב אבא מארי זלה"ה, ששמע מרבו הרב המופלא מהר"א יצחקי ז"ל, ורבו מרבו, הרב הגדול המג"ן, שהשבטים היו רוצים להמיתו בהוראת שעה, כהוא דרכ על סוס בשבת, ודונוהו בסקילה למגדר מילתא ולהוראת שעה, וכן השבטים רצו להורגו להוראת שעה, שלא יהיו רגילים בלשון הרע, והשיגם יהודה מה בצע כי נהרגו את אחינו וכסינו את דמו, דמאחר דמשום כבוד אבא נכסה דמו, אין כאן הוראת שעה, דמי שמע כזאת לקחת מוסר השכל, עד כאן שמעתי.

(הרב החיד"א בספרו ראש דוד) שמעתי כי נזר על המת שישתכח מן הלב וזה המצאת יהודה שאם יהרגוהו באיזה זמן ישתכח מהלב ותשרה שכיהה על יעקב אע"ה וידע מי הרגו ועינישם אך אם לא יהרגוהו יתעצב ולא ישרה עליו רוח הקדש ולא יודע הדבר וז"ש מה בצע כי נהרגו את אחינו בהריגה "וכסינו את דמו"? בתמיה זה לא אפשר דישתכח וברוח הקדש יודע לאבינו ולכן לכו ונמכרוהו וגו'

(הרב החיד"א בספרו נחל קדומים)

וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף {לו, כה}

בפרקי דרבי אליעזר כתב שמכרו את יוסף בעשרים כסף וחלקו את המעות ביניהם והגיע לכל אחד שתי כסף ולקחו מהמעות נעליים. ותמוה למה לקחו דוקא נעליים, ומה רומז החשבון של שתי כסף.

ונ"ל דאיתא במדרש הנה בעל החלומות הלזה בא שעתידין בניו לעשות בעלים לע"ז. ואיתא בהרבה מהמפרשים שהטעם שלכך רצו השבטים להרג את יוסף היה בשביל ירבעם שעתידי לצאת ממנו, ויגרם חרבן ביהמ"ק מכח שלא היה מניחם לעלות לרגל ונתרבה ע"ז. וזה הרמז בנעליים עפ"י הכתוב "מה יפו פעמיך בנעלים" שבני ישראל משתבחים בעלייתם לרגל בנעליים, לכן קנו נעליים מיד לאחר המכירה לרמז שכעת יוכלו בני"י להתהדר בנעליים בעלייתם לרגל. וקנו דוקא בשתי כסף כדאי' בגמ' שקרבן חגיגה עולה לפחות שתי כסף.

{בן פורת יוסף - תקנ"ו}

במה שכתב שקבלו עשרים כסף, וכל אחד קנה נעליים בזה, יש להבין, מה עשו עם שתי הכסף המיותרים, שהרי הרי בשעת המכירה היו רק תשעה שבטים וצירפו את הקב"ה עימם כמובא ברש"י.

איתא חידוש נפלא ב"מדרש תימן": באותה שעה לקחו השבטים את שתי הכסף וזרקו כלפי מעלה, כביכול ליתן להקב"ה את חלקו, שהרי צירפו את הקב"ה לחרם כנ"ל. המעות שזרקו נפלו באיזה מקום בסביבתם. לאחר הרבה הרבה שנים, בא יוסף אבי התנא הק' רבי עקיבא, ויוסף זה היה גר, עני ואביון, יוסף זה רצה לישא אשה ולא היה לו במה לקדשה, אותה האשה ג"כ היתה עניה מרודה ולא היה לה נעליים לרגליה. יוסף זה מצא מטבע – את אותה מטבע שזרקו השבטים – וקנה עם זה נעליים וקידש את אשתו בנעליים אלו. ונולד להם רבי עקיבא.

והנה ידועים דברי הגה"ק רבי שמשון מאוסטרופולי ב'מעשר בהמה', הרמז שמביא שם שרבי עקיבא היה מעשרה הרוגי מלכות, והרי לא היה מצאצאי השבטים ולמה נתפס בעוון זה? אלא שהוא כנגד הקב"ה. ולפי דברי המדרש הרי זה מובן ביותר שהרי באמת נולד ר"ע בזכות הכסף שהיה כביכול עבור הקב"ה.

{הגרמ"י רייזמן}

וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו ואני אנה אני בא {לו, ל}

במדרש: "ואני אנה אני בא במעשה בלהה", וצריך ביאור.

בספר "ארץ חמדה" להמלבי"ם, וכן הוא בחומת אנך להחיד"א, ביארו עפ"י דברי האריז"ל שכשהניח יעקב מיטתו באוהל בלהה אחר פטירת רחל, חשב להעמיד ממנה עוד ב' שבטים. וכשבלבל ראובן את יצועי אביו, שוב לא העמיד עוד שבטים. אמנם, הספיקה מחשבתו של יעקב, בכדי שיתעקרו שתי נשמות ממקורם, וכיוון שלבסוף לא העמיד עוד שבטים, נשארו תלויים ועומדים, עד שבא יוסף והוליד את מנשה ואפרים. וזה מה שאמר יעקב מנשה ואפרים כראובן ושמעון יהיו לי, שנשמתם שייכת אלי וכבני הם. והנה ראובן, גם הוא ידע כל זאת, וקיווה שאכן יוסף שהוא היה הדומה ליעקב בזיו איקונין שלו, דוקא יוסף יכול לתקן את הנשמות הנ"ל, וכעת שראה שיוסף איננו בבור נתבהל שלא יהיה תיקון למעשה בלהה, וזה מה שאמר המדרש "ואני אנה אני בא במעשה בלהה".

(ארץ חמדה)

היא מוצאת (לח, כה)

"אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי: נח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים. מנלן – מתמר, שנאמר 'היא מוצאת' (ברכות מג, ב)

ידוע המעשה שהיה מספר רבי ישראל שיינקר זצ"ל, כי רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל, מטעמי בריאות, היה עליו לשנות את התה של עם הרבה סוכר. ויהי היום, ובעת השיעור הכניס לו השמש כוס תה שבטעות הניח שם מלח במקום סוכר, וכיון שהשמש ידע שהוא זקוק להרבה, הכניס הרבה מלח...

רבי יהושע לייב שתה את התה, ולא ראו עליו שום תגובה חריגה, שתה עד הסוף.

באמצע נכנסה הרעבצין בבהלה ולחשה לתלמידים: "אוי וי, היכן התה? אני מגלה שהשמש טעה והשתמש עם צנצנת המלח!" התלמידים הרגיעו אותה, ואמרו כי כנראה היה שם סוכר כרגיל. "מהיכן אתם יודעים?" שאלה.

"כי הוא שתה את הכוס כמידי יום, כרגיל, ללא תגובות" ענו התלמידים. היא טעמה את השיריים וצעקה: "כן כפי שאני אומרת, הרי זה פקוק נפש בשבילי!"

למחרת שאלוהו התלמידים: "ילמדנו רבינו, אם זה פקוק נפש, מדוע הרב שתה?"

והרב השיב בפשיטות: "למדנו, נח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ולא ילבין פני חברו ברבים"

(יחי ראובן)

ויהי אחר הדברים האלה (מ, א)

וברש"י: לפי שהרגילה אותה ארורה את הצדיק בפי כולם לדבר בו הביא להם הקב"ה סרחונם של אלו שיפנו אליהם ולא אליו. ועוד שתבוא הרווחה לצדיק על ידיהם.

הנה מכאן יקבל האדם הבטה והשקפה אחרת לגמרי על החדשות המפליאות המופיעים על העתונים מידי יום ביום, כי כולם מתרחשים ונשמעים במחשבה ובכוונה מאת השי"ת נורא העלילות, והוא היודע נסתרות סיבת פרסום כל דבר בעולם כקטון כגדול, כי יתכן ששני שרים גדולים ונכבדים כאלה הקרה לפנייהם מכשול ונתפרסם בפי כל אך ורק לתכלית מיוחדת להסיר חרפת נבל מאותו צדיק, והמכשול וכן הפרסום הכל במכוון.

(דעת תורה)

ויאמר לו יוסף זה פתרנו שלשת השורים ימים הם: ויען יוסף ויאמר זה פתרנו שלשת הסלים שלשת ימים (מ, יב יח)

כשפתר לשר המשקים כתוב "ויאמר יוסף" ואילו כשפתר לשר האופים כתוב "ויען יוסף".

והנה הגמרא (סוטה לב, ב) אומרת שכשכתוב לשון של ענייה היינו שיש לומר בקול רם כמו "וענית ואמרת". אם כן יש להבין למה אצל שר המשקים אמר שלא בקול רם, ואצל שר האופים אמר בקול רם?

מבאר הגר"ח קנייבסקי שליט"א, עפ"י הגמרא ברכות (נה, א) "ויאמר רב חסדא חלמא בישא עציבותיה מסתייה, - חלום רע, העצבות ממתיקה אותו, דהיינו מה שהאדם מתעצב עליו מבטל את החלום] חלמא טבא חדויה מסתייה [חלום טוב, השמחה מבטלת אותו].

יוסף הרי ודאי רצה שיהיה להם טוב. והנה כשמפרסמים על אדם שהוא הולך לעלות לגדולה, זה כבר גורם לו שמחה גדולה. כמו"כ כשמתפרסם על אדם שהוא להיגר, כבר יש לו מזה עצב גדול.

לכן, אצל שר המשקים רצה יוסף שיתקיים, ושלא תהיה שמחה גדולה מדאי שלא יתבטל אז ר"ק "ויאמר יוסף", שלא אמר בקול רם. משא"כ אצל שר האופים, שרצה שיתבטל החלום, "ויען יוסף" אמר זאת בקול רם, כדי שיתעצב ואולי עי"ז יתבטל החלום.

(טעמא דקרא)

בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשו והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו: כי אם זכרתי אתך כאשר וגו' (מ, יג, יד)

יש להבין בפסוק זה, מהו הלשון של "כמשפט הראשון", הרי כבר אמר והשיבך וכו', כמו"כ מה שאמר "כי אם" וכי רק אם יזכרו ישוב לתפקידו הראשון? עוד יש להבין וכי יוסף אכן אמר זאת רק בשביל להינצל, ולא סמך ח"ו על הקב"ה?

אלא, מתוך הגאון רבי עקיבא איירי זי"ע, ידוע ש"הנכוה ברותחין נזהר בפורשין", שר המשקים חשש שאף אם יחזור לתפקידו הראשון, הרי שיוקשה עליו העבודה מחמת הזכרונות וה"משקעים" שיש לו מהזכוב שנמצא, ובגלל זה הושלך הרי לבית האסורים, ומעתה בכל פעם יעביר את היין בסינון אחרי סינון לאין גבול ומספר.

על זה הבטיחו יוסף "והשיבך על כנך ונתת כוס פרעה כמשפט הראשון אשר היית משקהו" אתה יכול לעשות את מלאכתך כבראשונה, בלא שום חשש. כי כל מה שנגרם לך כעת שנפל הזכוב אל תוך היין והושלכת לבית האסורים זהו רק "כי אם וזכרתני" רק בשביל שתספר לפרעה בוא העת על פתרון החלום שאמרת לי. וזה היה עם מטרה מיוחדת משמים.

(ע"פ זר סופרים).

מאוצרות המגידים

וישאל את סריסי פרעה אשר אתו במשמר בית אדניו, וגו' מדוע פניכם רעים היום" (מ, ז)

כשלומדים אנו פסוק זה, צריך להבחין ולהתעורר בנקודה חשובה מאוד, והוא, שחובת האדם להיות מטיב פנים לחבירו בכל מצב, וכדאמרו "לעולם יקדים אדם שלום לכל אדם ואפי' לגוי שבשוק".

"לעולם" מהו? כי אצל האדם יש לפעמים מצבים קשים, שרוחו שבורה בקרבו מפני הצרות שיש לו, וכשחבירו נפגש בו ומברכו ב"בוקר טוב" לבבי, משיב לו בפנים קודרניות... וכ"ש אם כמה ערביים שבשוק יפנו אליו לברכו, שלא יביט לעברם כלל, וק"ו בן בנו של ק"ו לראות גוי במצוקה ולגשת אליו ולשאלו "מה אירע"? "מה אפשר לעזור"? דברים כאלו לא עולים על דעתנו בזמני צער ויגון.

והנה, יוסף במצרים מכור לעבד, נתפס על מעשה שלא היה ולא נברא, והוכנס לבית הסוהר, וכבר עשר שנים יושב שם ללא עוול בכפו, ואינו רואה פתח הצלה משום מקום, ובוודאי שמצב כזה היה לכאן' צריך להעכיר את רוחו, לפי מושגינו, ובוקר אחד, רואה יוסף שני הערביים שאתו בבית הסוהר ומבחין כי פניהם רעים היום הרי בהכרח שהבין וראה כל אותם הימים יום יום וראה את שלומם, שלכן הבחין שהיום אירע משהו, וכבר הוא מקדים לשאלם "מדוע פניכם רעים היום", ולא שהם באים להתייעץ עמו, ואינו ממתיק יום או יומיים לראות מה מצבם אלא תיכף הוא שואל אותם למצבם.

ושנינו בברייתא (מסכת כלה רבת) ר' יהודה אומר דרכן של ת"ח, עניו, ושפל רוח, זריז, וממולח. ומפרשין התם, דכתיב "ממולח טהור קודש", שצריך תלמיד חכם להיות ערב לכל אדם, ולא יהיה כקדירה שאין בה מלח! כלומר: כי כמו כשחסר מלח בתבשיל הרי כל התבשיל אין בה טעם טוב...

כך גם ת"ח שהוא מלא בעניויות שפילות רוח, וכל שלל המעלות שמנו שם חכמים, אבל אם אינו "ממולח" אין בו טעם... שאם שוקע הוא בתלמודו או רץ לעשיית מצוות ואפי' גמ"ח, ובדרכו פוגשו אדם ואומר לו שלום בפנים מסבירות, והלה לרוב טרדתו עונה לו בוקר טוב חמוץ... הרי אין בו טעם טוב, וא"ל לקרא לו "טהור קודש" ואימתי נהיה מושלם עם טעם וריח, כשיודע להסביר פנים כראוי בכל מצב, ולכל אדם, בעריבות ובשמחה, ושלא יהיו פניו החמוצות בכור ברשות הרבים... ובכך הרי הוא ממולח טהור וקודש!

סיפר לי אדם אחד, שבבחרותו תר אחרי ישיבה ללמוד בה ונסע לסלבודקה להכיר את המקום, וכשהגיע, אמר בדיוק הסבא ז"ל שיחה לתלמידיו, ושמע אז רעיון עמוק ונחרתו הדברים בליבו, וכך אמר הסבא, נתאר לעצמינו שרואים אנו אדם שעומד בפתח בית הכנסת עם כד חלב בידו האחת וכוס בידו האחרת, ומוזג ומשקה לכל נכנס, כוס מליאה חלב... הלא היינו מתפעלים מאותו איש עד למאוד.

ואם כך, סיים הסבא, הרי תוכחה מוסרית לכל אדם, שיכול בקלות להעפיל לדרגה גבוהה יותר, בפחות מאמץ! שאילו בכניסתו וביציאתו מביהמ"ד יאמר וישיב לכל אדם בלבביות, בחיוך עד שהלה ישיב כמו"כ חזרה כשחיוך על שפתיו, הלא הוא גדול מאותו זה שמשקה חלב, ומפורש אמרו חז"ל (כתובות קיא) גדול המלביץ שיניים לחבירו יותר ממשקה חלב!!! כנראה אפוא, שמלאכה זו להשקות חלב כל בוקר עם כל המאמץ וההוצאות הכרוכות בה קלה יותר מלחייך לחבר!!! נביא אם כן מעשה נוסף המלמדינו דעת, ומידות דרך ארץ ומוסר, אולי ישמעו באזנו ויפתח ליבנו.

ר' ראובן מלצקי שוחח פעם על גדולי הדור הקודם, ונתגלגלה השיחה למעשה נפלא ומוסרי על ר' לייב חסיד מקעלם, וכך סיפר:

בהיותי אברך צעיר לימים, חשקה נפשי להכיר את גדולי וצדיקי הדור, וללמוד מדרכיהם, ושמעתי על ר' לייב חסיד, שהיה מפורסם לצדיק וחסיד בעיירת קעלם, שמתו פעמי אל העיירה, חיזרתי על מקום מגוריו ודפקתי בדלתו, בעודי דופק, שומע אני מיד שמעבר לדלת "רץ" מאן דהו, וכשנפתחה הדלת ראיתי שהיה זה ר' לייב חסיד בעצמו, שכיון ששמע דפיקות רץ תיכף לפתוח.

שבדף כ"ג מסופר שהוציאו את רבי ירמיה מבית המדרש, ובדף קס"ג מסופר שהחזירו אותו. ולא רצה להפסיק כשרבי ירמיה בחוץ... כן הדבר גם כאן, בפרשת וישב התחיל מכירת יוסף ובפרשת ויגש כבר התודע אל אחיו, ולא רצה השל"ה הק' להפסיק באמצע.

ויהי כדבריה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה (לט, י)

... רשע אומרים לו" מפני מה לא עסקת בתורה? אם אמר נאה הייתי וטרוד ביצרי, אומרים לו: כלום נאה היית מיוסף, אמרו עליו על יוסף הצדיק, בכל יום ויום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים... ולא רצה לשמוע אליה, נמצא וכו' יוסף מחייב את הרשעים" (יומא לה, ב)

לכאורה, שואל רבי איצ'לה בלזר, תשובת הרשע אינה מובנת כלל. שואלים אותו מדוע לא עסק בתורה, ומה הוא עונה? איך אלמד תורה, הלא "טרוד הייתי ביצרי" – הייתי עסוק בשטויות... נתאר לעצמנו שמשגיח ניגש לבחור בישיבה ושואל אותו: "היכן היית אתמול, מדוע לא באת ללמוד?" והוא יענה: "כבוד הרב, כ"כ רציתי ללמוד, אבל הייתי עסוק".

- "במה היית עסוק?"

- "ישיבתי עם חבורת פרחים על הברזלים ולא יכלתי לעזוב באמצע..."

וכי תירץ הגיוני הוא זה? הלא ההתנשאות שבדבריו כבר גדועה יותר מעצם הטענה!

כדי לשבר את האוזן כמה לכאורה מגוחכת טענה זו, נזכיר מעשה שמספר ה'בן איש חי', על אדם שהגיע אל רב העיירה בערב יום הכיפור ואמר: "באתי לבקש דרך תשובה על מעשה עבירה שעשיתי".

- "מה עשית, איזו עבירה?"

- "כבוד הרב, לא נטלתי מים אחרונים".

- נו, טוב, זה באמת לא בסדר, אך עדיין ביטול נטילת מים אחרונים אינו כה חמור..."

- כבוד הרב, לא נטלתי מים אחרונים מפני שגם לא נטלתי מים ראשונים לפני הסעודה".

- "אכלת בלי נטילת ידיים?"

- "כן".

- "מדוע?"

- "כבוד הרב, אם אני אוכל מאכלי טריפה, היעלה על הדעת שאטול ידיים לפני הסעודה?"

- "אכלת נבילות וטריפות? מדוע? הרי ישנן כל כך הרבה מסעדות כשירות, ומדוע הוצרכת לאכול מאכלי טריפה?"

- כי כל החנויות היו סגורות, זה היה בשבת..."

ואדם זה בא לבקש תשובה על מים אחרונים...

וכך, שואל רבי איצ'לה, כיצד זה שעל התביעה מדוע לא עסק בתורה, אומר הרשע: "טרוד הייתי ביצרי" – עברתי עבירות ולא היה לי זמן ללמוד גמרא. איזה מן תרוץ הוא זה?

התשובה היא, שאכן כך הוא: עד כמה שמעשי העבירות גרועים הם, עוון ביטול תורה עולה עליהם בחומרתו! "טרוד הייתי ביצרי" פחות חמור מביטול תורה. לכן, אדם מעדיף שיענישוהו על העבירות שעבר מחמת יצרו, רק שלא יענישוהו של עוון ביטול תורה שהוא החמור מכל!

מנהג האשכנזים שבכל עניין שיש צורך להזכיר שמו של אדם, מזכירים אותו עם שם אביו, כגון כשקוראים יהודי לתורה אומרים: "יעמוד יוסף בן יעקב" וכן על הקבר כותבים: פה נטמן ראובן בן יעקב" וכו'. המקום היחיד שמזכירים את שם האבא הוא בתפילה על החולה.

מדוע?

באר ה'בן איש חי': משום שלאביו יש גם עוון ביטול תורה, משא"כ הנשים שאינן חייבות בלימוד תורה ואין להן עוון זה. לכן כשבאים להתפלל על חולה, מזכירים את שם אימו, כי הזכרת שם האב עלולה לפעמים אף להזיק יותר כי יש בידו ביטול תורה

"עצת ה' היא תקום"

יוסף סיפר לאחיו על חלומותיו. התקוממו: "המלך תמלך עלינו [בהסכמתנו], אם משול תמשל בנו" [בעל כרחנו] (בראשית לז, ח). ומכרוהו לעבד, באמרם "ונראה מה יהיו חלמתיו" (שם, כ). ומה, בסופו של דבר? לא זו בלבד שלא מנעו קיומם, אלא שעל ידי המכירה נסתבכה המלוכה! "ואתם חשבתם עלי רעה, אלקים חשבה לטובה!" (בראשית נ, כ).

פרעה שמע מאצטגניניו שעתיד להוליד מושיען של ישראל וילקה במים [במי מריבה]. ואמר: "הבה נתחכמה לו", למושיען של ישראל. גור "כל הבן הילוד היאורה תשליכהו". ולבסוף, על ידי גזרה זו עצמה, גדל בארמונו את משה רבינו, ויש למד טכסיסי מלכות (ראב"ע שמות ב, ג)!

והספור הידוע בגמרא (שבת קט"ז א) ביוסף מוקיר שבת, שהחזוים ככוכבים הודיע ולשכנו הנכרי עתיר הנכסים שיוסף ינחל כל רכושו. מה עשה, מכר כל אשר לו, את האחוזה והנחלות, הבתים והטירות, התבואה והסחורות, והמיר הכל במרגלית יקרה. כדי שלא לאבדה, טמנה בכובעו. כשעבר על הגשר באה רוח והעיפה כובעו לנהר, בא דג ואכלו. עלה הדג ברשת בערב שבת לנפות ערב. אמרו: "מי יקנה כבזו שעה", והשיבו: "יוסף מוקיר שבת" קנאו, ומצא את המרגלית.

ובעודי משתהה על הדבר, כבר הושטה לי ידו בשלום עליכם נלבב עד למאוד ובמתיקות שלא תתואר בעט סופר, ותיכף אחז בי בשתי ידיו והכניסני לביתו פנימה, והניח ידו האחת על שכמי, משל היינו ידידי נעורים, והחל מתהלך עימי כך אנה ואנה בחדרו והשאלות זרמו מאליהם, מה נשמע, מה עושים אתם, איך אתם מרגישים ומה שלום הילדים ואיך הפרנסה וכו', כך שוחח ושוחח כשחיוך נסוך על פניו וידו על שכמי במשך עשרים רגעים! וכאן פנה ושאל, נו... כעת תאמר לי בבקשה מי אתם? כלומר שלא ידע ולא הכיר מי אני כלל, מסביר ר' ראובן, אלא מאי למדתי, שהיו מקבל את כל אדם בסבר פנים יפות, "כל אדם" באשר הוא, ובסבר פנים היפות ביותר! דרכן של תלמידי חכמים... פלאי פלאות!

ולכשתבונן בכל מה שאירע ליוסף למן היותו בבית אביו עד בואו אל מלכות מצרים, נראה שהכל שרשרת ניסים אחת גדולה, מעשה גורר מעשה כל פרט אחוז במשנהו, יעקב עשה כתונת פסים האחים שנאוהו, מכרוהו למצרים, ומעשה דפוטיפר ענין החלומות וכו'.

ואולם מעשה זה של שאילת שלומם של אותם שני המצריים, יוסף עשה בעצמו זאת בעצמו ומזוהר ליבו, כמבואר לעיל באריכות והרי אם לא היה ניגש לשאול בשלומם, או שלא היה מבחין כל הימים במצבי הרוח של השנים הרי שלא היה נעשה למלך מצרים, ונמצא ששאילת שלום אחת הביאה וגלגלה את יוסף מן הבור עד "יוסף הוא השליט" ומכאן מה כוחה של שאילת שלום ולהיפך חומר מניעת מעלה זו עד היכן מרחיקה לכת.

(לב שלום)

העיתון ההפוך - רבי יעקב גלינסקי

אימי ע"ה הייתה מנוייה על עיתון של אגודת ישראל בפולין, שקראו לו "טאג בלאט", העיתון גמא מרחקים עד שהגיע אל בתינו בעיירה בשעות אחר הצהריים. הוא היה מוקד משיכה לנשים רבות בסביבת מגורינו, כדלהלן. חרוט בזכרוני מימי ילדותי פרט מעניין שהתרחש סביב העיתון.

באזורינו התגוררו נשים שלא ידעו לקרוא בשפת המדינה הכתובה, הן ידעו לקרוא לשון הקודש, ולדבר פולנית, אבל לא ידעו לקרוא ולכתוב בפולנית. וכיוון שהם – כמו כולם – רעבים היו לחדשות מהעולם, הרי שלפנות ערב, היו אותם נשים מפנות לעמן קצת זמן ונכנסות לבתינו לשעה קלה, אימי הייתה קוראת להם את ה'חדשות' הכל טוב ויפה.

ויהי ערב.

אחת השכנות, אשה מבוגרת, הקדימה לבוא. היא נכנסה לבית בשעה שאמא עדיין הייתה עסוקה בקילוף תפוחי אדמה במטבח. כאשר ראתה שהעיתון כבר מונח בפתח הבית, הגביהה אותו והסתכלה על כתבה בעמוד הראשון, בנושא בניית אניה חדשה (האנגלים בנו אז אניה חדשה)

לפתע, נזעקה הישישה בקול גדול, האשה שלא ידעה לקרוא רצה פנימה עם העיתון וצעקה:

- "דבורקי (לאמי קראו דבורה) מה קורה לך, ספינה טובעת בים ואת עומדת ומקלפת תפוחי אדמה במטבח!..."

אמא שעדיין לא עלעלה בעיתון, מיהרה לקראתה, יצאה מהמטבח עם הסינר. נטלה את העיתון והביטה בו. מיד הבחינה בטעותה של הישישה: כיון שלא ידעה לקרוא, היא אחזה את העיתון הפוך – וראתה ספינה הפוכה...

אמי סנטה בה בידידות: מה איתך? כך קוראים עיתון?! הלא כתוב כאן שבונים אניה! את לא יודעת לאחוז עיתון. תביני באנגליה בנו אניית פאר חדשה".

כילד, המילים האלו נחרטו במוחי, עם מוסר השכל שבהן:

האדם קורא את המציאות בצורה הפוכה, הוא לא יודע לקרוא, חושב שהספינה טובעת, בו בזמן שההיפך הוא הנכון – בונים אניה חדשה...

אין לנו השגה באבות הקדושים, אך מה שאנו כן יכולים ללמוד מפרשתנו, שהם, ידעו לקרוא ואנו לא.

יוסף הצדיק ע"ה הסתובב במקומות קשים ורעים, מי בכלל יכול להעלות על הדעת את הסבל שלו עשרות שנים. הוא החזיק מעמד למה כי "ה' עממי". יוסף ידע שה' מנהל אותו ו"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" – לא אני מנהל את העולם. ולבסוף? התגלה כי הצרות רק הועילו לו להרויח כפל כפליים.

גם עם יעקב אבינו ע"ה היה כך. "ביקש יעקב לישב בשלווה" ולא עלה בידו. חייו המשיכו להתפתל בשבילי הצער והייסורים, והוא בטח באלוקי השמים והארץ, וכידוע, צרות אלו בנו את העתיד, עתיד האומה – את כל שבטי קה.

מנגן רבי יעקב בקול בוכים מלא בטחון ואמונה – רבותי, גם בימינו צריך לדעת. האניה לא טובעת. ההיפך הוא הנכון – בונים אניה! רק שבדרך כלל אנחנו לא יודעים לקרוא את החדשות...

(להגיד)

מן הראוי להסמין לכאן מה שמביא בספר ציוני תורה בשם אחד מהצדיקים, שביאר, שספר השל"ה הק' עה"ת מחוברים ג' הפרשיות וישב, מקץ, ויגש, לפרשה אחת שלימה, ומה הטעם? וביאר, עפ"י המסופר על הרה"ק בעל ה"ישמח משה" זי"ע, שנוהג היה שלא ללמוד מסכת בבא בתרא אלא אם כן יהיה לו זמן ללמוד מדף כ"ג עד קס"ה ברציפות! ומדוע? מפני

מכרה בשלש עשרה עליות מלאות דינרי זהב. אמר לו אותו סבא [אלהיה הנביא (תוספות חולין ו ע"ב)]: מי שמלוה לשבת, השבת פורעת לו!

והנה, אילו לא היה אותו נכרי מוכר כל נכסיו ומשקיע תמורתם במרגלית, איך היה יוסף זוכה בכל הנכסים הפזורים? נמצא, שכאשר בקש להפר את הגזרה פעל למעשה בשליחות עליון!

ובענין זה -

רבותינו נתנו טעמים רבים, מדוע קוראים בספר יונה ביום הכפורים בין הערביים, בשעה הדוחקת והקובעת ביותר בשנה. גם רבנו ה"חפץ חיים" זצ"ל נדרש לכך ("שער הציון" תרכ"ו, ו) וכתב, שספר יונה בא לומר שאין אדם היכול לברוח מה' ועצת ה' היא תקום בכל מקרה. וכן אמרו בירושלמי (סוף מסכת ברכות) "איתה מרום לעולם ה'" (תהלים צ"ב, ט), לעולם ידך על העליונה! ויותר מכך -

אשאל שאלה: אילו היה יהודי גדול, צדיק ובעל רוח הקודש, ה"חפץ חיים" למשל, מגיע לעיר זרה במדינה זרה, עיר של פריצות והוללות. פריז, למשל. למרות ששמעתי שפריז מלאה בירת שמים. כי יהודים רבים הגיעו אליה, והשאיף שם את היראת שמים שלהם. אבל זה רק משל. והיה הולך בשדות שאנס אליזה ומכריז: "בעוד ארבעים יום פריז נהפכת". האם היה סיכוי שמישהו ישם אליו לב? שיקבל איזו פינה בעתון?

יונה הנביא נשלח להחזיר את יונוה בתשובה, כי הקדוש ברוך הוא חס על מעשה ידי. פחד יונה שאכן יחזור, ותשובתם תעורר קטרוג על ישראל. לכן החליט לערוך ולברוח. נניח שהיה הולך, וקורא את קריאתו, איזה הד היה לה? היו מושכים בכתפיהם וממשיכים במעשיהם. ככלות ארבעים הימים היו נבלעים באדמה, אות לבני מרי. והי המתברר למפרע שחשש שוא חשש, ולא התעורר כל קטרוג על העם. אדרבה, יכול היה להשתמש בענשם כאזהרה לישראל, ככתוב: "הכרתי גוים נשמו פנותם והחרבתי חוצותם מבלי עובר, אמרתי: אך תיראי אותי, תקחי מוסר" (צפניה ג, ו).

ובענין זה -

מסופר, שסוחר יהודי המתגורר בסין החליט ליבא בעצמו סחורות מאירופה. הפליג ויצר קשרים עם יצרנים וספקים, ולפני שובו נסע לראדין לקבל ברכת ה"חפץ חיים". הציג עצמו: מסין הגיע.

סין, בקצה העולם.

"מה נשמע בסין", התעניין ה"חפץ חיים".

נאנח: "העניינים יגעים. היהודים מפוזרים. אין חינוך יהודי, אין שחיטה כשרה, יש נסיונות קשים בשמירת השבת, השם ירחם".

ה"חפץ חיים" לא התפעל. ענה: "צרתכם צרת רבים בדורנו, בקהילות רבות, מאוסטרליה ודרום אפריקה ועד לדרום אמריקה וצפונה. חברתי עבורם את ספרי "נדחי ישראל". קח עמך כמה ספרים, תפיץ אותם בסין. הם מורים איך להחזיק מעמד בתנאים הקשים -

ומה עוד נשמע בסין?"

תמה: על מצב היהודים כבר ספר, על מה עוד ידווח? אמר: "זה כמה שבועות שיצאתי משם" -

"אבל לפני שהפלגת, על מה דברו שם. על מה דווחו העתונים?"

ענה: "הסינים בנו סכר ענק, שפינה עמק שלם להתישבות חקלאית. אבל הסכר נבנה ברשלנות ומסת המים הכבירה ערערה אותו. הוא קרס, ומאה אלף סינים טבעו למוות!"

ה"חפץ חיים" הזדעזע: "אוי ואבוי. מידת הדין מתוחה, עד לסין הגיעה!"

"הרב, מותר לשאול שאלה?"

"ודאי".

"כשספרתי על מצבת העגום של היהודים, הגיב הרב בהשלמה. וכשספרתי על טביעתם של קולים, אכרים סיניים, מזדעזע הוא כל כך?!"

"ברכות יחולו על ראשך! אמור לי, בורשא היית?"

"ודאי!" לראדין, מגיעים דרך ורשא.

"כמה יהודים גרים שם, ומה חלקם באוכלוסייה?"

תמה, אבל ענה: "מספרים שכשלוש מאות אלף יהודים, מתוך כמיליון תושבים"

"כן", אישר ה"חפץ חיים", "כך אומרים. אמור נא, אילו היית רואה אדם עומד בכרך העיר ונואם באידיש, אל מי היה פונה?"

"מה השאלה, ליהודים העוברים ושבים!"

"אבל בעצמך אמרת שאינם אלא מיעוט!"

חייך: "אכן, הגויים הם הרוב, אבל אינם מבינים אידיש. אם דיבר באידיש, ליהודים דיבר".

"כדברייך", הנהן ה"חפץ חיים". "אם כך, הלא תבין. שטפון הגורף מאה אלף יצורי אנוש, "מי במים", השם ירחם, שפת שמים הוא. איתות ממרום. אך מי מבין אותו, מי יתבונן בו ומי יזדעזע ממנו. הסינים? הרי אינם מבינים שפה זו! אם כן, אל מי פנו, למי אותתו? לנו! אבל אנו, בראדין אנו. ומהיכן נדע על האיתות, איך נשמע אל הנאום השמימי? הביאוך הנה, שתספר אודותיך..."

זה המבט הנכון, המפוכח. המבט של ה"חפץ חיים" זצ"ל!

זה מה שהיה קורה, אילו מילא יונה את שליחותו.

אבל הקדוש ברוך הוא אכן ביקש שבני יונוה ישובו בתשובה. ולכן, לכאורה, אין סיכוי.

ברח יונוה.

ירד בספינה, והתרגשה סערה. המלחים קראו איש לאלוהיו, ולשוא. יונה התגלה בירכתי הספינה וסיפר סיפורו, וחרדו חרדה גדולה. הורידוהו לים, ושקט מיד. העלוהו, והסערה התחדשה. הורידוהו שוב, ובלעו הדג. "וייראו האנשים

יראה גדולה את ה', ויזבחו זבח לה', וידרו נדרים" (יונה א, טז). התפלל יונה ממעי הדגה, והקיא את ליבשה. שב ונצטווה, והלך. קרא קריאתו, "ויאמינו אנשי יונוה באלקים". כתב הרד"ק: "כי אנשי האניה היו בעיר והעידו עליו כי הטילוהו אל הים וכל ענינו כאשר היה, לפיכך האמינו בנבואתו ושובו בתשובה שלמה" -

הרי לנו שכאשר האדם מנסה להתחכם על רצון הקדוש ברוך הוא, "וישב בשמים ישחק, ה' ילעג למו" ואדרבה, על ידו יסובב את עצמו ביתר שאת ועוז!

(והגדת)

"נכאת וצרי ולט"

יום אחד פגש בי ר' יצחק וידר, יהודי בני ברק, חסיד בורשא. סיפר לי סיפור אודות דין תורה מעניין שבא לפני הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל מברודי. (היה זה לפני הגאון המורש"ם מברעזאן, ומופיע בשו"ת מהרש"ם) ומעשה שהיה, כך היה. פרנס הקהילה זומן ללשכת המושל. זימון כזה לא בישר טובות. עלה, וחששו התאמת. המושל הודיעו שגדוד צבא עומד לערוך אימונים במחוז, ויהודי העיירה נדרשים לארח את החיילים, חייל ושנים במשפחה. חשכו עיניו: לארח בריון גוי בבית, על הליכותיו ושפתו ההמונית וגדופיו הנוראים. להאביסו, ולהשביע רצונו, שאם לא כן מי יודע כיצד יביע מורת רוחו. ובבית נערות צנועות. בקצרה, בשורת איוב. אבל גזרת המלכות היא. כינס את יהודי העיירה והודיעם.

הידיעה הממה, אבל היו ביניהם חסידים שהתעשתו מיד: "נפנה אל הרבי, ויעתיר להעביר רוע הגזרה!" היו שם 'מתנגדים' שהתייחסו בספקנות, אך מובן שלא התנגדו.

הגיעה המשלחת אל הרבי, שנענה: "כמה שווה עבורכם להעביר רוע הגזרה?" אמרו: "כל מחיר, רבי!" מלבד הפגעים הרוחניים, הרי 'הארוח' יעלה הון עתק! אמר הרב: "אני אוסף עתה כספים למצוה רבה של פדיון שבויים. אם תתנו לי אלף קרונות - אלף כתרים, המטבע האוסטרית - תוושעו!"

אורו עיניהם. אם יחלקו סכום זה בין המשפחות, יצאו מורוחים. שבו לעיירתם ובשרו על הישועה. החסידים שמחו, וה'מתנגדים' פקפקו.

בטחו החסידים בכוחו של רבם, והציעו עסקה: יתנו הכל את חלקם, ואם הרבי לא יפעל לבטול הגזרה יחזירו להם החסידים את כספם!

היתה זו הצעה שאין לסרב לה. שבה המשלחת אל הרבי וצורו הכסף בידה. שמח והבטיח שבזכות המצוה "שאיין לך מצוה גדולה כמוה" ומצוות אין ספור כלולות בה (רמב"ם הלכות מתנות עניים פ"ח ה"י) לא יהיו הם שבויים בכף אורחיהם.

כעבור ימים מספר נקרא פרנס הקהילה אל המושל. הודיעו שהגיע מכתב המבטל את התכנית הקודמת. האימונים לא יתקיימו במחוז זה, וגזרת הארוח בטלה. לחסידים היתה אורה ושמחה וששון ויקר. אחת היא, אם פעל זאת רב או זכות המצוה פעלה.

ה'מתנגדים' לא ויתרו. עלו אל המושל, ובקשו לראות את המכתב שהגיע מעיר המלוכה. עיינו בו ומצאו, שנכתב לפני שבועיים ימים והתממהה בשיאורו וכדרכי הדואר. הווה אומר, שהגזרה בטלה עוד לפני שהיו אצל הרבי. הווה אומר, שלא הרבי פעל את הישועה.

תבעו שהחסידים יעמדו בדיבורם וישיבו להם את כספם.

החסידים טענו שהרבי צפה הכל ברוח קדשו, וביטל את הגזרה בשרשה עוד לפני בואם. ה'מתנגדים, בטלו ולעגו, והעיירה היתה כמקרה. החליטו להגיש תעצומותיהם לפני הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל. אבל לפני כן, הצהירו נציגי ה'מתנגדים': "רבי, אין רצונו בפשרה אלא בדין תורה, ונבקש לדעת 'מהיכן דנתנו', מה מקור הפסק!"

שמע את טענות הצדדים, ואמר: "דינו לבקר משפט (ירמיה כא, יב), שובו מחר".

הזכיר ה'מתנגדים': "אך ורק דין תורה!"

מוסכם.

למחרת התיצבו, והרב פתח: "התנ"ך, הוא מקור מספק?"

בלי ספק.

"ובכן, הבה נלמד פרשה בנביא (שמואל ב, ו). דוד המלך ביקש להעלות את ארון הברית מקרית יערים לירושלים. נהג בו עוזא שלא בכבוד הראוי, וה' המיתו. כיון שכך, פחד דוד מקדושת הארון, מי יוכל להזהר בו, והביאו לבית עובד אדום הגיתי שהיה לו, וראוי לשרת לפני הארון. ראה דוד שבית עובד אדום הגיתי התברך בעבור ארון האלקים, והעלהו לירושלים. עד כאן, דברי כתוב.

ואמרו בגמרא (ברכות סג ע"ב): מה היא ברכה שברז? זו חמות [הינו אשת עובד אדום] ושמונה כלותיה [הנשואות לשמונה בניה] שילדו ששה בנים בכרס אחד. שנאמר (דברי הימים א, כו) "ולעבד אדם בנים שמונה כי ברכו אלקים, ששים ושנים לעבד אדם". כלומר, היא וכלותיה ילדו ששה בנים בכרס אחד הרי חמשים וארבע, ועם שמונה הבנים מנו ששים ושנים.

הבה נתבונן. כמה הם ריחי לדה, תשעה. יוש מיעוט, היולדות לשבעה (יבמות ז' ע"א). וכמה זמן היה הארון בבית עובד אדום הגתי, פסוק מפורש הוא: "וישב ארון ה' בית עבד אדם הגתי שלושה חדשים ויברך ה' את עבד אדם ואת כל ביתו" (שמואל ב, ו, יא), פרש רש"י: אשתו ושמונה כלותיה ילדו ששה בנים בכרס אחד - "ויגד לדוד לאמר בך ה' את בית עבד אדם ואת כל אשר לו בעבור ארון האלקים, וילך דוד ויעלהו עיר דוד בשמחה" (שם, יב).

והנה, אם ילדו כעבור שלושה חדשים, הוברר למפרע שהתעברו חצי שנה לפני כן. אם כן, מה הראיה שבית עובד אדום התברך בעבור ארון הברית? על כרחך, שהקדוש ברוך הוא מכין הברכה והישועה מראש כשכר עבור מה שיעשה בעתיד, ובפועל בא השכר לאחר המעשה הטוב -

כך בבית עובד אדום, וכך בעניינם. שנתתם עבור פדיון שבויים, והרבי התפלל, ובאה הישועה. וגם אם הוכנה מראש, עבור המצוה והתפלה הוכנה!"

נעניתי ואמרתי: "נאה פסק, אך מזלם של החסידים שהיו מוחזקים בכסף, והמתנגדים בקשו להוציא מידם..."

ר' יצחק וידר נדד: "מה מבקשים אתם לרמוז, שאם המתנגדים הבטיחו ועדיין לא נתנו חלקם, לא היו החסידים יכולים לתבוע מהם?!"

אמרתי: "יכולים היו לטעון שאין משם ראיה. כי בתלמוד הירושלמי (יבמות פ"ד ה"ב) ובמדרש (במדבר רבה ד, כ. שיר השירים רבה ב, יח) אמרו, שילדו שנים בחודש, ששה בשלושה חדשים. ואם כך, אין משם ראיה."

ומהרתי להרגיעו: "אלב היסוד, עמוד של ברזל! ואביא לך ראיה. שספרו בגמרא (כתובות סד ע"ב): מעשה בעני אחד, שבא לפני רבא. שאלו: במה אתה סועד? אמר לו: בתרגול פטומה, ויין ישן. אמר לו: ואיך חושש להטיל עצמך על הצבור. הרי מקושש אתה נדבות למחיתך, מי התיר לך להרגיל עצמך בכאלו מותרות על חשבונם? אמר העני: וכי משלהם אני אוכל, משל הבורא אני אוכל! שלמדנו: 'עני כל אליך ישרו ואתה נותן להם את אכלם בעתו' (תהלים קד, כז), 'בעתם' לא נאמר, אלא 'בעתו', מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו!"

אדחכי, בינתיים, הגיעה אחותו של רבא שלא ראה אותה שלש עשרה שנה, והביאה איתה תרגול פטומה ויין ישן.

אמר רבא: "מאי דקמא". פרש רש"י: מה דבר זה שארע לפני עתה, שלא הייתי רגיל בכך. שבאה זו לכאן ותרגול ויין ישן בידה. "נעניתי לך", דברתי יותר מדאי, "קום אכול!"

עד כאן דברי הגמרא. ואני שואל: יש כאן אשה שזכתה שאחיה הוא רבם של ישראל, עומד בראש הסנהדרין (כמבואר בקונטרס הסמיכה לרלב"ח, אלא שלא היה להם דין בין דין הגדול, ראש לכל החכמים (יומא נג ע"ב), חכם ועשיר (מועד קטן קח ע"א), גדול בנגלה (ערוכין כט ע"א) ובנסתר (סנהדרין סה ע"ב) - ואינה מתראה אתו - לא חודש וחודשיים, לא שנה ושנתיים - שלוש עשרה שנה?!

כנראה שהתגררה ברחוק מקום.

ומה ארע כעת? כנראה שתקפו עליה געגועיה.

והחליטה שלא תבוא בידיים ריקות. נשאה עמה תרגול פטומה, ויין ישן. מתי יצאה לדרך? לפני ימים. ומתי הגיע העני? לפני דקות. ואיך הגיעה האחות בדיוק עתה, הזדמנה ברגע הנכון, ובידה התשורה המותאמת? "מאי דקמא?!" איזה תזמון!

ומוכח בעליל, שממרום מכינים מראש כל הנצרך, שיגיע ברגע הנכון! - והוספתי: "בין אם המקור ליסוד זה מהגמרא, בין אם מהנביא, ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, אין לך דבר שאינו רמז בתורה!"

והיכן, כאן בפרשנותו. בענין מכירת יוסף.

האחים מתנכלים ליוסף להורגו, בחסדי שמים מתערב ראובן ומצילו מידם, משכנעם להשליכו אל הבור. יהודה מציע למכרו לארחת ישמעאלים מזדמנת - השתלשלות מקרים אקראית. והנה מתברר שהשירה לא נושאת נפש ועטרן, אלא נכאת וצרי ולוט, שלא יסבול אותו צדיק מריח רע אלא אדרבה, ישיב רוחו בבשמים משובבי נפש!

מתי יצאה השירה מגלעד, מתי רכשה והטעינה מטענה - אבל במרום מכינים הכל, לזמנו ברגע הנכון!

ז"ה פתורנו

ידועה השאלה, שר המשקים ושר האופים חלמו חלומות כענין עבודתם. האחד חלם שהוא סוחט ענבים עבור כוס פרעה, והשני שהוא נושא סלי מאפה על ראשו. שמע יוסף, ופתר לשר המשקים לטובה, שבעוד שלושה ימים, שריגי הגפן שראה, ישיבו פרעה לשרת לפניו. ולשר האופים פתר שבעוד שלושה ימים כמנין הסלים שראה יתלהו פרעה. כיצד ידע לפתור לזה לרעה ולזה לטובה? כאמור, ידועה השאלה ותשובות רבות לה, וכולן נכונות. אבל אנו, להרגלנו, חותרים לתשובה מחיבת, שתזעזע ולו במעט את שוין הנפש. שתבקיע ולו כסדק את שריון האדישות.

וכהרגלנו, נפתח בספור.

איכר צרר יבולו בשק, כתפו על שכמו והלך למכרו בעיירה הקרובה, להרויח כמה פרוטות. רוח נעימה נשבה, וכובע הקש רחב היתורא הצל מפני קרני השמש הוקדת. הדרך השתרעה לפניו למלא העין, והיה לו פנאי למכביר לחשוב.

וכפי שנראה, בחור הוגה היה.

אמר לעצמו: אשרי שיש לי רגלים, להלך בהן לעירה. ואשרי שיש לי כתף, לכתף עליה את השק הכבד.

ואשרי שיש לי גב, לתמוך את השק הכבד.

אבל ראש, למה?!

חשב וחשב, ואשריו, שהדרך ארוכה. יכול היה להקדיש זמן רב למחשבה. הפך בה והפך בה, יגע ומצא: ודאי, מה השאלה -

הראש, לחבוש עליו את הכובע הרחב, להגן מפני קרני השמש הקופחת! ואם זו המסקנה אליה הגיע, באמת לא היה לראשו כל שמוש אחר!

אנו, הרי יודעים עבור מה נועד הראש -

"שיר המעלות, אשרי כל ירא ה' ההלך בדרכיו. יגיע כפיו כי תאכל, אשריך טוב לך" (תהלים קכח, א-ב). ודרשו רבותינו: "יגיע כפיו", ולא יגיע מוחר. וכבר

דרש רבנו ישראל מסלאנט זצ"ל ("אור ישראל" אגרת טו) שירגיל האדם עצמו לעסוק במלאכתו ובמסחרו וראשו יהיה שקוע בתלמודו.

וכבר היה מעשה -

בחור בן עליה, מתמיד ושקדן, בנה ביתו. חותנו הבטיח נדוניא נאה, וחמש שנות מזונות. נצל האבך את שנות השבע לשקוד על דלתות תורה, הרחיב ובסס ידיעותיו. בנתיים גדלה המשפחה, ושנות המזונות כלו. בקש את כספי הנדוניה, וחפש מלאכה נקיה וקלה, שתאפשר לו להמשיך ולשקוד על התורה במדת האפשר. יגע ומצא: ירכוש סוס ועגלה ויהיה לעגלון. יסיע אנשים ויוביל משאות. לא עשה את הצעד בטרם נסע לרבו, לקבל רשותו וברכתו.

שמע הרב, הסכים וברך.

קנה את הסוס והעגלה, רכש את המקצוע והצליח בו. הסיע והוביל, ונצל את הדרכים הארוכות לשנון מזמורי תהילים, פרקי משניות ודפי גמרא. לתקופת הימים נסע לרבו. אך ראהו, פסק פסקו: "תמכור את הסוס והעגלה, ותחפש מלאכה אחרת" -

תמה: "הלא הייתי אצל הרב ונועצתי בו, קבלתי הסכמתו!"

ענהו רבו: "אכן כן, אבל לא שערתי בשעתו, שאם תרכוש סוס ועגלה תעשה את מוחר לאורוה!"...

איי, כמה אברכים יש, שראשם הוא מסלקת גמ"חים, או קיטון של יעוץ השקעות. קטלוג של ריהוט או מפת מסלולים...

שאלנו שאלה, והנה התשובה -

שר המשקים פעל בידי, סחט ענבים והניח את הכוס על כף פרעה, ניחא. אבל שר האופים השתמש בראשו כבמדף, שלושה סלי חרי על ראשי -

וכי עבור זה נועד הראש?...

כי אם זכרתי אתך כאשר ייטב לך ועשית נא עמדי חסד והזכרתי אל פרעה והצאתני מן הבית הזה (מ, יד)

במדרש רבה מקץ [פ"ט ג'] איתא "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף. ולא פנה אל הרבים ע"י שאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתי ניתוסף לו שתי שנים" וכו'.

והנה בתהלים (כז, יד) כתיב "קוה אל ה' חזק ויאמץ לכך קוה אל ה'".

ובחידושי מרן ר"י הלוי על התורה ביאר כוונת הפסוק, דמי שבוטח בה' אין שבר בעולם אשר יוכל הקב"ה לשלם בו שכרו, אלא רק שיעשנו בעל בטחון גדול יותר. וזהו דכתיב "קוה אל ה' וגו', שכרו יהיה "קוה אל ה'" היינו שהקב"ה יחזק ויאמץ לבבו, ויהיה בטחונו עוד יותר גדול ויותר חזק. יעו"ש בדבריו.

והנה כאשר אמר מרן הגרי"ז זצ"ל, ישב שם סוחר אחד והתפעל מאד, והיה חוזר ואומר "זייער א גוטער ווארט..." והתפעלותו היתה עצומה. שאלו מרן זצ"ל נז"ר, פלוגי אולי באמת תניח את עסקיך, ועם בטחונך הגדול בהקב"ה תשב ותלמד תורה ובעז"ה תמצא פרנסתך"... וכמוכן שלא השיבו הסוחר דבר.

התבטא מרן זצ"ל "דאס נישט"...

וסיפר דכשהיה מרן הגר"ח האב"ד דבריסק, היה בבריסק משולח אחד שהיה נוסע לאסוף כספים והתפרנס מן האחוזים כדרך משולחים. ויהי בסוף החורף, כשהלך לדואר לשלוח לביתו כמה מאות רובל, שכרו מחודשים ארוכים של אסיפת כספים, ראה לפתע כי הכסף איננו.

ומיד נסע לבית מרן הגר"ח זצ"ל, התפרץ לחדרו וגעה בבכיה עד שבקושי היה ניתן להרגיעו לספר המעשה. תוך כדי שסיפר את כל השתלשלות הענינים הוסיף כי יודע הוא מי שגנב ממנו הכסף, כי שם בדואר ראה אדם אחד אשר ג"כ הולך לשלוח דבר מה, ונכנס הלה עמו בדברים ואמר לו "ר' יהודי הלוא תראה כי מעילך קרוע" ונכנס עמו למשא ומתן למכור לו מלבוש חדש. וכדי לראות את מדתו היה ממשמש בכל הצדדים בהמלבוש שלבש. ובתוך כדי כך ודאי גנב את הכסף.

והנה מרן הגר"ח זצ"ל הרגיעו באמרו לו, שישתדל עבורו אצל עשירי העיר לאסוף עבורו את הכסף שאבד. ובקשו שיכנס אליו בעוד שבוע ועד אז הינו תקוה כי יצליח לאסוף עבורו סכום נכבד.

לאחר שבוע כשנכנס הנ"ל שוב לבית הגר"ח זצ"ל קבלו מרן הגר"ח בשמחה, ובישר לו כי הצליח למעלה מן המשוער, וכי יש לו עבורו את מלוא הסכום אותו איבד ועוד עם תוספות וכו'.

באותה שעה ישבו בבית מרן זצ"ל דיני הבית דין דבריסק. המשולח בראותו שכבר נאסף הכסף התבייש על שככה התמרמר ובכה אודות "כסף" לפני שבוע. ונענה כי מה שהצטער כך ובכה אודות מה שקרה לו, לא היה זה רק כיון שאיבד את הכסף אלא היה זה כיון שהצטער על עצמו... על שככה היה שוטה להיכנס בדברים עם אותו אדם שרצה למכור לו המלבוש, ולא הבין מיד שהוא גנב. ענהו הגר"ח זצ"ל "אם כך הם פני הדברים שעל הכסף אינך מתמרמר, ואלא רק על שהתפתית לשוחח עם אותו גנב, ומחשיב אתה את עצמך כשוטה, הנה הכסף נדע מה לעשות בו לדבר אחר שבצדקה, ומה שכבודו דואג שנחשב "לשוטה" הנה אני והבית דין ניתן לך "כתב בית דין" שאתה חכם ולא שוטה..."

המשולח בשמעו זאת, התחיל לצווח "אבער די געלט... אבער די געלט..."

כך המשיך מרן הגרי"ז זצ"ל לאותו סוחר שהתפעל מן הוורט על "קוה אל ה'" "אבער די געלט, אבער די מסחר..."

יש בנותן טעם להוסיף כאן מעשה בעניני השגחה ובטחון בה'.

לאחר שהיתה שריפה הגדולה והידועה בעיר "בריסק" אשר כלתה הרבה מבתי העיירה עמד אחד בהשטיבל של הבית דין וסיפר לאנשים שעמדו שם, שהוא אחד מאותם אנשים אשר בסביבת מקום מסחרם אירעה הדליקה. שיש לו

מחסן עם הרבה סחורה יקרה, וכל אותה העת כשהשתוללה השריפה פחד ודאג על רכושו לבל תכלה אותו האש.

ובשעת מעשה כשאחזה השריפה באותו רחוב שבו נמצא רכושו, אמרו לו כמה אנשים שיתנו לו בעבור סחורתו חמשים אחוז משוויה, אם ימכור להם עתה את סחורתו, ולא הסכים. וכשנתקרבה האש יותר למחסן שבו נמצאת סחורתו, באו והציאו לו עשרים אחוז משווי הסחורה, וגם לא הסכים. ואף כשהגיע האש לאותו בית עצמו והציגו לו עשר אחוז משווי הסחורה לא הסכים.

ואכן להפתעת הכבאים וכל האנשים שעסקו בכיבוי השריפה, נעצרה האש ממש בפתח המחסן של אותו האיש, ויהי לפלא!

וסיפר זאת הסוחר לאנשים שעמדו בפתח בית הדין, כדי להראותם גודל חכמתו ופקחותו, שלא התפתה למכור את סחורתו היקרה בפחות משוויה.

מִן הַגֶּרֶחַ חֲצִ"ל שמע מהחדר הסמוך את כל סיפור המעשה שסיפר אותו הסוחר, מיד יצא ואמר לסוחר "הנה כי כן אתה התכוונת לספר את גודל חכמתך ופקחותך, אך האמת דהוא להיפך, ספרת זה עתה את גודל טפשותך. דהא עפ"י השכל לא היה שום צד הצלה לסחורתך כהאש אחזה בתחילת הרחוב, וכל שכן כשכבר אחזה האש באותו הבית ממש, וכל מה שהיו נותנים לך באותן דקות גורליות, היה לך לרווח נקי, והיית צריך למכור.

אכן זה עתה ספרת דבר אחר והוא "שאפילו אם האדם הוא טיפש גמור, מ"מ אם גזר עליו שלא יפסיד את כספו לא יפסיד מאומה, אפילו יעשה כל טפשות שבעולם..."

זכה העולם שרבינו הקדוש הגרי"ז זצוק"ל העלה על הכתב את הביאור הנ"ל, ונדפס ב"חדושי מרן ר"י הלוי" על התורה [דף נג ע"א]

וזה לשון קדשו שם: "קוה אל ה' חזק ויאמץ לך וקוה אל ה'. נראה להסביר כוונת הפסוק, כי הכתוב אומר שהתשלום הגדול שיוכה לזה הבעל בטחון הוא שהקב"ה יחזק ויאמץ לבבו ויהי בטחונו עוד יותר גדול ויותר חזק.

ואבאר דברי בדרך משל לשני אחים, אחד עשיר ואחד רש, והאחד העשיר הי' טוב לבב, והעניק מעשיותו לאחיו העני בכל מלוא מדת ההרחבה, הן באכילה ושת' והן בלבישה ודירה נאה, ושאר דברים, הכל ביד רחבה, עד שלא נשאר בהנהגתם שום חילוק ביניהם.

פ"א אמר העשיר לאחיו העני: אמת כי לא יחסר לך שום דבר, אבל זה בעצמו הוא לא טוב, כי יהי' כל מצבר תלוי בי, וכל מחסורך יהי' נשען על טוב לבי מה שאני אתן לך, ולכן הציע לו כי יקציב למענו סכום גדול, ויעשה לו ממנו עיסקה שימצא בה כל פרנסתו ברווח, ולא יהי' עוד תלוי בו ובטוב לבו.

והנמשל מזה לענין בטחון, שהכתוב מעיד שע"י מדת הבטחון יכולים להשיג כל דבר, כענין שנאמר והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך, ביאור הדבר, שאם תהי' בטחונך בה' כל כך חזק עד שתתענג ע"י זה, אז יתן לך משאלות לבך, וכן הכתובים מעידים להלן גול על ה' דרכך ובטח עליי והוא יעשה והוציא כאור צדקך ומשפטך כצהרים, וכן דום לה' והתחולל לו, שכפי פי חז"ל ענין הכתוב שאם יש לאדם שונאים המבקשים רעתו ידום וה' יפילם לפניו חללים חללים, הכל לפי ערך שלימות הבטחון ככה ישלם מאתו ית"ש לפי אותה מדה, וישיג כל משאלות לבו בהרחבה.

אבל האם נוכל לומר גם שהקב"ה ישיפע לו עשירות גדולה עד שלא יצטרך עוד לבטחון, וזהו דבר שא"א לאומרו.

כי הנה בחובת הלבבות בשער הבטחון מסביר והולך שמדת הבטחון יתירה בערכה על כך מה שיש בעוה"ז כגון שדות ובתים וכרמים וכל עשירות שבעולם וגם מבעל האלקימיה שבידו להפוך כל מיני מתכות לזהב שכל אלו יש להם פחד ממבאי ומאגבים וליסטים וש"ד ואילו הבעל בטחון יש לו תמיד מנוחה שלימה ואין לו דאגה כשהיום דבר עיי"ש בדבריו, באופן שהבטחון בעצמו יתירה ושכרו על כל עשירות שבעולם, ואיך נאמר שה' ישלם לו בעד מדת בטחונו דבר שיהיה פחות במעלה מהבטחון, אלא מה הם התשלומים יותר גדולים שיכולים להשיג ע"י מדת הבטחון הוא שהקב"ה יחזק ויאמץ לבבו ויוכה לבטחון עוד יותר גדול ויהי' עוד יותר מאושר, והן הן דברי הכתוב קוה אל ה' יחזק ויאמץ לך וקוה אל ה', שבזכות הבטחון יוכה לבטחון עוד יותר גדול וזהו שכרו, ודו"ק, עכ"ל רבנו מרן הגרי"ז הלוי זצוק"ל זי"ע ועכ"א.

וזכינו ללמוד בדבריו הקדושים הללו של רבינו הגרי"ז זצוק"ל, שאמנם כן "שהכתוב מעיד שע"י מדת הבטחון יכולים להשיג כל דבר", והנה רבים מקשים ושואלים: שהנה יש להם [לפי דמיונם] מדת הבטחון, ולא השיגו על ידה כל דבר, והנה בא רבנו הגרי"ז זצוק"ל וביאר היטב: מה היא זו "מדת הבטחון" אשר על ידה "יכולים להשיג כל דבר" - "כענין שנאמר והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך, ביאור הדבר, שאם תהי' בטחונך בה' כל כך חזק עד שתתענג ע"י זה, אז יתן לך

משאלות לבך... הכל לפי ערך שלימות הבטחון ככה ישלם מאתו ית"ש לפי אותה מדה, וישיג כל משאלות לבו בהרחבה", עכ"ל רבינו הגרי"ז זצוק"ל.

(לב שלום)

וישב יעקב בארץ מגורי אביו

כתוב בספר צבי לצדיק להרה"ק מבלאז'וב זי"ע בפרשת וישב ע"פ הקדמה ידועה של המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, ליישב קושיית המפרשים עה"פ וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, שכל זה הפסוק לכאורה מיוחד שכבר כתוב בפי' וישלח שיעקב אבינו נתישב בארץ ישראל, ויבא יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית הארבע היא חברון אשר שם אברהם ויצחק, הרי כבר כתוב מדויק היכן ישב וגם הוזכר ענין מגורי אביו. והרי לימדנו הבעש"ט שאין פסוק בתורה שאין בה לימוד, א"כ יש ללמוד מה בא זה הפסוק ללמדנו. מלבד מה שביאר הרמב"ן על דרך הפשט, הרי צריך גם למצוא בזה הוראה לעבודת השם.

מעשה היה בימי המגיד שעשיר אחד שנתקרב אליו ירד מנכסיו, ובא לשאול את המגיד איך יזכה לשני שלחנות. כרבינו הקדוש ורב אשי, הרי אמרו חז"ל הרוצה להחכים ידרים, הרוצה להעשיר יצפן, ולכא' הדרום והצפון רחוקים מאד זה בזה, ממש כרחוק מזרח ממערב, וא"כ לאיזה צד היה רב אשי מתפלל לדרום או לצפון? והשיב המגיד ברוח קדשו שהעצה לזה שיהיה האדם בענוה ושפלות הרוח בבחינת אין, ומי שהוא 'אין' אין לו קצוות ויכול להיות בשני הצדדים כאחד. כך יזכה לתורה וגדולה במקום אחד, כי דרום וצפון יתאחדו כאחד. וכמו שמצאנו במשה רבינו הענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, וזכה לשתי שלחנות. וזש"כ 'משמת רבי בטלה ענוה' והוא זכה לתורה וגדולה במקום אחד.

כמו כן אמר המגיד זי"ע שבענייני עוה"ז אי אפשר לאהוב ולירא כאחד, כי כשאדם נמצא בתוקף האהבה אינו מושפע משום יראה, ואם יתיירא ויתפחד מאד מאיזה ענין מפחיד, לא יפעל בו מדת האהבה באותה שעה. משא"כ בעבודת ה' הולכים כאחד אהבת הבורא ויראת הבורא, וכמו שהמשנה ברורה מונה שני המצוות הללו כמצוות תמידיות, הרי שגם בשעה שהוא אוהב יכול לירא וגם בשעה שהוא ירא הוא גם יכול לאהוב. וגם בזה ביאר המגיד שכיון שהשכינה שורה על האדם כשהוא נכנע בשפלות הרוח, וכיון שהוא בבחינת אין, ממילא אין בו גבול וקץ כלל, ויכול להתדבק באהבה ויראה כאחד, בצפון ודרום כאחד. כי כשאני 'אני', יש גבול קץ ומדה, כשאני 'אני', אין שום צמצום של גבול. וכנודע שתלמידי המגיד היה אסור להם לומר 'אני', אם אמרו 'אני', היו צריכים אח"כ לומר 'אני לא' כמנין פעמים שאמרו 'אני'... וכך יכולים אהבה ויראה להתיישב בלב של אדם.

ובזה מבאר ה'צבי לצדיק' הפסוק וישב יעקב. כי אברהם אבינו עבד את השית"ת במדת אהבה, ויצחק הלך לצד השני, במדת היראה, הראשון שמחבר שני המדות הוא יעקב אבינו, כמ"ש אלה תולדות יצחק בן אברהם, שהוא כלול מאברהם ויצחק כאחד. ובפרשת וישלח כתוב שיעקב בא אל ממרא קרית הארבע אל המקום אשר דר שם אברהם ויצחק, היינו שיעקב אינו הולך אל המקום אשר דר שם יצחק מצד מדת הגבורה לבד, כדרכו של עשוי שהלך לגמרי לצד הרע שבגבורות דיצחק ולא היה לו שום שייכות לאברהם, וכן ישמעאל לקח צד הרע שבמדת החסד דאברהם ונפל אל הקליפות, אך יעקב אבינו לקח הטוב שבאהבת אברהם והטוב שביראת יצחק ומחבר שניהם בחדא מחתא, וזש"כ 'אל המקום אשר דר שם אברהם ויצחק'.

וזהו וישב יעקב, כנודע שמדת התפארת אע"פ שהיא מדה המכרעת אך היא נוטה יותר לצד החסד, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מגורי לשון רבים, היינו הן אביו יצחק והן אבי אביו יעקב, כמבואר בראשונים דברי המדרש שתיבת 'מגורי' בגימ' מספר שנות אברהם ושנות יצחק ושנות יעקב עד לאותו יום, כי אברהם היה חי מאה שנה לפני לידת יצחק, יצחק היה חי ק"פ שנה הרי ר"פ, ויעקב עדיין חי ונבלע בשנות יצחק. מגורי בגימ' רנ"ט, וחסרים כ"א שנה שהם מחיי יצחק עד לאחר מכירת יוסף כנודע. ויש שהקשו בחשבון זה ואכמה"ל.

ולזאת מגלה הפסוק איך יכולים לחבר שני העבודות כאחד; 'בארץ כנען' לשון הכנעה, כשאדם נכנע ושפל בדעתו, אזי יוכל לזכות למדת אהבה ויראה כאחד. ולכן כתוב וישב יעקב ולא וישב ישראל, כי עתה מדבר מענין הענוה והשפלות הרוח בחי' יעקב, עקב ענוה. וממשיך הפסוק 'אלה תולדות יעקב יוסף', פי' הרה"ק מבלאז'וב שמספר החשבון של 'יראה - אהבה - ענוה' הוא בגימ' 'יוסף הצדיק'. כי כל מה שזכה יעקב לחבר שני העבודות כאחד, היה ע"י ענוה, ולכן אלה תולדות יעקב יוסף, שיוסף הצדיק בגימ' אהבה יראה ע"י הענוה. וזה רבינו המגיד הגדול זי"ע שכל צדיקי הדורות אמרו תורה ע"פ היסודות שלו בעבודת השם. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(הגרמ"י רייזמן)

בדרך הדרוש

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (לו, א) רד"ו שנים, הוא משום דקשי השעבוד השלים הדי' מאות מעלה אין עונשין פחות מבן עשרים, דכיון שהי' בר חכים וברי' י' ועוד נדרש בו וישב ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף. יש לומר עפ"י הפלח הרימוון דלכן ביקש יאע"ה לישב בשלוה דסבר דהגלות אינו מתחיל מאביו, והטעם שלכן לא יהיו בני' במצרים אלא רד"ו שנים, וזה יתכן אי אזלינן בתר חשבון האיכות, ובאיכות א"כ לפי חשבון האיכות הוא כבן עשרים. וזוהו מובן, אכן נשלם הזמן. אבל אי אזלינן בתר חשבון ה'כמות', שביקש יעקב לישב בשלוה דאזלינן בתר חשבון האיכות קישוי השיעבוד אינו משלים הזמן. והנה הקדמונים ז"ל לכן קפץ עליו רוגזו של יוסף שנענש כיוון דאזלינן בתר כתבו דהא דנענש יוסף על שהוציא דבה, אע"ג דביי' של חשבון האיכות.

גליון זה לעילוי נשמת הרה"ח ר' אברהם בן ר' שמואל יצחק ז"ל ויטריאול נלב"ע נ"ח כסליו

ורכר חאמינים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

309

פרשת וישב

תש"פ

מאוצרות אמונים

צרת יוסף קפצה בפתאומיות

ו'ישב יעקב" (ל' א)

"בְּקֶשֶׁת יַעֲקֹב לִישֵׁב בְּשִׁלְוָה, קִפְּץ עָלָיו רִגְזוֹ שֶׁל יוֹסֵף" (רש"י).

מהי משמעות לשון 'קפץ'?

באר האדמו"ר רבי פינחס מנחם אליעזר יוסטמן מפליץ:

לַיַּעֲקֹב אָבִינוּ הִתְגַּלּוּ מֵרָאשׁ כָּל הַצָּרוֹת שֶׁעָתִידוֹת לָבוֹא עָלָיו (ראה וְהָיָה כִּנּוּחַ ב'), מִלְבַּד צָרַת הַעֲלָמוֹתָיו שֶׁל יוֹסֵף שֶׁקִּפְּצָה עָלָיו בְּפִתְאוּמִיּוֹת. הַסֶּבֶךְ שֶׁצָּרָה זֶה לֹא הִתְגַּלְתָּה לוֹ הִיא מִשּׁוֹם שֶׁבִּשְׁנוֹנָה מִיֵּתֶר הַצָּרוֹת שָׁאף שִׂדְעַ עָלֶיהָ מֵרָאשׁ, קִבְּלָן בִּצְהָרָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל שְׁלֹא תִבָּאֶנָּה עָלָיו, עַל צָרַת יוֹסֵף בָּנוּ אֲהוּבֵי לֹא הָיָה עוֹצֵר בְּרוּחוֹ מִלְבַּקֵּשׁ רַחֲמִים כְּדִי לְבַטְּלָהּ.

שפת צדיק

וּמַחְלֹן לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל

"וְיִשְׂרָאֵל אֲהָבָה אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו כִּי בֶן זָקֵנִים הוּא לוֹ וְיִשָּׁה לוֹ תַּנְתָּן פָּסִים" (ל' א)

לַעֲוֹלָם אֵל יִשְׁנָה אָדָם בְּנוֹ בֵּין הַבָּנִים, שֶׁבִּשְׁבִּיל מִשְׁקַל שְׁנֵי סִלְעִים מִלֵּת [צִמְרָם מִשְׁבַּח] שְׁתָּנוּ יַעֲקֹב לְיוֹסֵף וְיֵתֶר מִשְׁאֵר בָּנָיו, וְנִתְקַנְּנוּ בּוֹ אֲחֵיו וְנִתְגַּלְּגַל הַדָּבָר וְיָרְדוּ אֲבוֹתֵינוּ לְמִצְרַיִם" (שַׁבָּת ב').

כתב המשרד חקמה:

אִם נִדְקַדֵּק נִמְצָא כִּי אֵף מִשְׁקַל לִשְׁוֹן הַזְּהוּרִית שְׁתָּנָה בְּרָאשׁ הַשְּׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים הִיא 'שְׁנֵי סִלְעִים' (יוֹמָא מִב' א). הַסֶּבֶךְ שֶׁתִּקְנֶה כָּף לְדוֹרוֹת הִיא כְּדִי לְכַפֵּר עַל חֲטָא מִכִּירַת יוֹסֵף, שֶׁשָּׁמוּ נֹתֵר קָטָן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר (שׁוֹמֵר טוֹב מְשַׁלֵּי א'). עַל פִּי זֹאת הוֹסִיף וּבָאֵר אֶת הַנֶּסֶךְ הַמִּיחָד שֶׁבּוֹ מִכְּנִים יִשְׂרָאֵל בְּתַפְלַת יוֹם הַכַּפּוּרִים: "כִּי אִתָּה סִלְחֹן לְיִשְׂרָאֵל וּמַחְלֹן לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל" וּמַחְלֹן - עַל חֲטָאָם שֶׁל 'שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל' בְּמִכִּירַת יוֹסֵף.

הוסיף ואמר רבי יוסף כהן אב"ד ירושלים:

לְדַבְּרֵי הַמִּשְׁחָר חֲכָמָה שֶׁבִּכֵּל שְׁנָה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים מִבְּקָשִׁים אֲנִי שִׁכְפֵּר לָנוּ חֲטָא מִכִּירַת יוֹסֵף, יִתֵּן לְהַסְבִּיר שָׁאף אֲסוּר נִגְעִיל מִנְעִלִים בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים נִוּעַד כְּדִי שְׁלֹא יִזְכֵּר עַל יָדָם חֲטָא מִכִּירַת יוֹסֵף אֲשֶׁר נִקְפַּר בְּעִבּוּר נְעִלִים, כְּפִתּוּב (עֲמוּס ב' ו'): "עַל מִכְרָם בְּכֶסֶף צִדִּיק וְאֲבִיוֹן בְּעִבּוּר נְעִלִים". כִּפִּי שֶׁהִכְהֵן הַגְּדוֹל אִינוּ לוֹבֵשׁ בְּגָדִי יָהֵב בְּעִבּוּדֵת יוֹם הַכַּפּוּרִים כְּדִי לֹא לְהַזְכִּיר אֶת חֲטָא הַעֲגָל (ר"ה כו א'). כָּךְ אֵינָנו לּוֹבְשִׁים מִנְעִלִים בְּבִקְשָׁתָנוּ עַל כְּפָרַת חֲטָא מִכִּירַת יוֹסֵף, כְּדִי שְׁלֹא לְהַזְכִּיר אֶת הַחֲטָא.

מִשְׁחָר חֲכָמָה אַחֲרֵי מוֹת; דְּבָרֵי יוֹסֵף

ו'ימאן' - ו'י' אמן

"ו'ימאן... ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלקים" (ל' ט-כ)

דרש רבי שלמה זלמן ארנר רבה של שאמלוי:

כִּפִּי שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמִים (בִּיצָה טו א) אֶת הַמִּלָּה "ו'ינַפֵּשׁ" שֶׁנֶּאֱמָרָה בְּעִנְיַן הַשְּׁבִת (שְׁמוֹת ל' א'), כִּקְצוֹר הַתְּבוּתָה: "ו'י אֲבִדָה נַפְשִׁי" [בְּצִאֵת הַשְּׁבִת מִתְּאֵבֶל הָאָדָם עַל כָּךְ שֶׁנִּלְקָחָה מִמֶּנּוּ הַנֶּשְׁמָה הִיתְרָה שְׁוֹתָנָה בּוֹ בְּכִנְיַת הַשְּׁבִת], כָּךְ נִוּכַל לְדָרֵשׁ אֵף כָּאֵן: "ו'ימאן" - ו'י' אָמֵן. שֶׁכָּךְ אָמַר יוֹסֵף: הֵיאֵךְ אֲכַשֵּׁל בְּחֲטָא וּבְכָךְ אֶפְגֵּם בְּיַחַד הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים שֶׁנִּרְמְזוּ בְּתַבְתּוֹת 'אָמֵן'.

עוֹד יֵשׁ לְדָרֵשׁ כִּי בְּהַזְכֵּרַת 'אָמֵן' רָמַז יוֹסֵף הַצַּדִּיק לְתַפְלַת 'אֵין כָּאלֵקִינוּ' שֶׁסִּדְרָה כְּסִדְרָה אוֹתִיּוֹת 'אָמֵן': "אֵין כָּאלֵקִינוּ... מִי כָּאלֵקִינוּ... נוֹדָה לְאֵלֵקִינוּ...", שֶׁבְּאֻמְצָנוּתָהּ נִזְכָּר בְּרוּמָמוֹת הַבוֹרָא וּבְחוּבָתוֹ לְעוֹבְדוֹ וְלַהֲדוּת לוֹ, וּבְכָךְ נִמְנָע מִמֶּנּוּ חֲטָא.

אָבֵן שְׁלֵמָה אוֹת כֹּד

סִדְרָה שֶׁל שְׁבָחִי 'אֵין כָּאלֵקִינוּ' לִפִּי אוֹתִיּוֹת 'אָמֵן' אֵינוֹ מִקְרֵי; רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי יֶקֶר רַבּוֹ שֶׁל הַרְמָבָ"ם מְבָאֵר, שָׁאף שְׁמוֹן הַדִּין הִיא לְפִתּוֹחַ בְּשִׁאלָה: "מִי כָּאלֵקִינוּ?", וְכִן לְאַחֵר מִכּוֹן לְהַשִּׁיב: "אֵין כָּאלֵקִינוּ", מִכָּל מִקּוֹם: "אוֹמְרִים הַסִּדֵּר הַזֶּה, לִפִּי שֶׁנִּרְמְזוּ בּוֹ 'אָמֵן'.

מִהֲרִי צֹאֵל מִגְדוּלֵי חֲכָמֵי תִּימָן מוֹסִיף וּמְבִיא בְּפִירוּשׁוֹ 'עֵץ חַיִּים' לְסִדּוֹר הַתְּפִלָּה, כִּי מִסֵּרַת קְדוּמָה מְקַבֵּלַת בְּקִרְבַּי חֲכָמֵי תִּימָן, שֶׁלִּפְיָכָךְ נִתְקַנְּנָה תְּפִלָּה זוֹ בְּסִדְרָה אוֹתִיּוֹת 'אָמֵן': "שֶׁפִּעַם אַחַת גְּזָרָה מַלְכוּת הַרְשָׁעָה עַל יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא לַעֲנוֹת אָמֵן. מַה עֲשׂוֹ? תִּקְנֶנוּ לְאוֹמְרוֹ בְּרָמָז, בְּרָאשֵׁי תְּבוּתָה: "אֵין... מִי... נוֹדָה", כְּדִי שְׁלֹא יִבְיָנוּ. וְאֵף עַל פִּי כּוֹן כְּשִׁנְתָּבְטִילָה הַגְּזָרָה, תִּקְנֶנָּה לֹא זֶה מִמְקוּמָהּ.

פִּירוּשׁ הַתְּפִלּוֹת וְהַבְּרָכוֹת עִמִּי כִּכָּן: 'עֵץ חַיִּים' תְּפִלַּת 'אֵין כָּאלֵקִינוּ'

יֵשׁ לְהוֹסִיף, כִּי לְכָךְ הַקְדִּימוֹ לְרָמֵז 'אָמֵן' בְּתַפְלַת 'אֵין... מִי... נוֹדָה לְאֵלֵקִינוּ', לְשִׁבְחֵים הַרוּמָזִים לְבִרְכָּהּ: 'בְּרוּךְ... אִתָּה הוּא אֵלֵקִינוּ...'. בְּהַקְדָּמָה זוֹ בְּקִשּׁוֹ לְרָמֵז אֵף עַל גְּדֵל מַעֲלָתָהּ שֶׁל 'אָמֵן' עַל הַבְּרָכָה, כְּמֵאֲמַר חֲכָמִים (בְּרָכוֹת נ"ב ב'): "גְּדוֹל הַעֲוֹנָה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְּבָרָךְ".

עוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ כִּי מַעֲצָם הַעֲבָדָה שֶׁבְּתַפְלָה זוֹ אֲנִי מֵאֲרִיכִים לְהַזְכִּיר שֵׁם שְׁמִים בְּאִפְסָרֵי רַבִּים [אֵלֵקִינוּ, אֲדוֹנוּ, מְלִכְנוּ, מוֹשִׁיעֵנו], נִתֵּן לְלַמֵּד עַל גְּדֵל סוּדָה וְרוֹם מַעֲלָתָהּ שֶׁל עֲנִיַת 'אָמֵן', וְכִפִּי שֶׁתִּקְבַּל הַמְּקַבֵּל הַקְּדוּמֹן רַבִּי אֲהָרֹן הָאֵלֶן מִשְׁרָדִּינָא בַּעַל סֵפֶר 'קְרִינִים' [ח] לִפְנֵי כָאֵלֶף שָׁנִים] בְּסִפּוֹר 'אֲגִרַת הַשְּׁעִמִּים' (דף ע'): "כִּי תִבֵּת אָמֵן מִלָּא עַל כָּל גְּדוּתָיו, פָּנִים וְאֲחֹר מַעֲלָה וּמַסָּה, דְּכוּלָּא בִּיה, לֹא יִחֲסֹר כָּל בּוֹ, מִגְּנִילָה וּמִסְתָּר, פְּנִימִי וְחִיצוֹן, פֶּלֶא פֶּלֶאוֹת, מְפִלָּאִים וְעֲלָמִים, סוּדוֹת גְּדוּלוֹת הָעֶרֶךְ בְּאֶרֶץ וּבְרַחֲבָה, שְׁהוּ כְּשׁוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מִסְתָּרֵי תוֹרָה עֲמָק עֲמָק מִי; מִצְאָנוּ, מִי; מִלָּל גְּבוּרַת ה' וְהַמְשָׁכִיל לְבִין".

ו'י' ב'ני אמונים' רבי יעקב דב פרומקשטין הי"ד

על אחי אנכי מבקש

"וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תְּבַקֵּשׁ; וַיֹּאמֶר אֶת אַחִי אֲנִכִּי מִבְּקֶשׁ הַגִּידָה נָא לִּי אִיפֹה הֵם רַעִים" (ל' טו-טז)

פֶּרֶשׁ רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיץ עֲנִינִסְק: "וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תְּבַקֵּשׁ" - אִם יִשְׁאַלֵךְ אָדָם מַהִּי הַתְּפִלָּה הַרְאוּנָה בְּיוֹתֵר לִפְנֵי ה', וַיֹּאמֶר אֶת אַחִי אֲנִכִּי מִבְּקֶשׁ" - הֵשֵׁב לוֹ כִּי הַטוֹב בְּיוֹתֵר הוּא לְהִתְפַּלֵּל עַל אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּתְוֹנִים בְּצָרָה וּבִשְׁבָּהּ.

הוסיף האדמו"ר רבי ליבוש מברזאן:

תְּפִלָּה שֶׁכְּזוֹ מִתְקַבֵּלַת בְּיוֹתֵר בְּשָׁמִי מְרוּמִים, עַד שָׁאף הַמְּקַטְרִגִּים עוֹנִים אַחֲרֵיהֶם 'אָמֵן' בַּעַל כְּרִחַם כְּנִרְמָז בְּלִשׁוֹן הַתְּבוּתָה: "הַגִּידָה נָא לִי" - "נָא לִי" בְּגִימְטְרִיָּה 'אָמֵן'.

בית יעקב [נובמבר] עמ' צח; אֲמֵרִי יְהוּדָה [הַגְּרָזָא]

יוסף נצל בזכות המוציא

"מַה בְּצַעַע כִּי נִהְרָג אֶת אַחֵינוּ וְכִסְיָנוּ אֶת דָּמוֹ" (ל' כו)

בְּסִפְרֵי הַמְּפָרָשִׁים הוֹבֵא לִשְׁוֹן 'מִדְרֵשׁ פְּלִיאָה' (רָאָה מִדְרֵשׁ תְּנַחֲמָא עֲקִיב ו'): "אִם נִהְרָג אֶת אַחֵינוּ, אֵיךְ נִבְרָךְ הַמוּצִיא?" לְהֵלֵן שְׁנֵי פְרוּשִׁים שְׁתָּנָה לְמִדְרֵשׁ זֶה:

רבי שמואל אבא הורודצקי באר:

אֶת הַסֶּבֶךְ שֶׁאֲנִי מְבָרְכִים: "הַמוּצִיא לְחֵם מִן הָאָרֶץ", אֵף שֶׁהָאָרֶץ מוּצִיאָה דָּגָן וְלֹא לְחֵם, בָּאֵר רַבִּי יַחֲזָק קִיאָר שֶׁתִּקְנֶנוּ כּוֹן עַל שֵׁם הַעֲתִיד, שֶׁכּוֹן אֲמָרוֹ חֲכָמִים (שַׁבָּת ל' ב'): "עֲתִידָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁתּוּצִיא גְּלוּסְקָאוֹת [מֵאֲפִים מוּכָנִים] וְכָלִי מִלֵּת [בְּגָדִים הַעֲשׂוּיִים מִצִּמְרָם מִשְׁבַּח]". בְּכָךְ יִתְפָּרְשׁוּ דְּבָרֵי הַמִּדְרֵשׁ שֶׁאֲמָרוּ הָאֲחִים: הֲלֹא הַסֶּבֶךְ שֶׁאֲנִי מְבָרְכִים בְּלִשׁוֹן 'הַמוּצִיא לְחֵם' הִיא מִשּׁוֹם שֶׁלְעֲתִיד לָבֹא יִהְיוּ מְצוּיִים בְּאֶרֶץ גְּלוּסְקָאוֹת וְכָלִי מִלֵּת' לָרֵב, וְהֵיאֵךְ מִבְּקָשִׁים אֲנִי לְהַרְגֵּא אֶת אַחֵינוּ מִתּוֹךְ שְׁנֵאָה שֶׁמְקוּרָה בְּקִנְיָה עַל כְּתָנֶת 'מִלֵּת' (שַׁבָּת י' א) שֶׁקִּבֵּל מֵאֲבִינוּ?

באופן אחר באר רבי נפתלי צבי שטרן:

בְּתוֹסִפּוֹת (בְּרָכוֹת ל"ח ב' ד"ה וְהִלְכְתָּם) הוֹבֵא בְּשֵׁם הַיְרִישְׁלִי שֶׁהַסֶּבֶךְ שֶׁתִּקְנֶנוּ לְבִרְכָּהּ 'הַמוּצִיא' וְלֹא 'מוּצִיא', הוּא כְּדִי שְׁלֹא יִבְלִיעַ הַמְּבָרָךְ אֶת הָאוֹת מִ"ם שֶׁבְּסוּף מִלֵּת 'הַעוֹלָם' בְּאוֹת מִ"ם הַפֶּתַח־לֵה אֶת הַתְּבָה שֶׁאֲחִירָהּ - 'מוּצִיא', וְכָךְ הוּא יִהְיֶה נִשְׁמָעוֹת כְּמִלָּה אַחַת: 'הַעוֹלָמוּצִיא'. זֶהוּ שֶׁאֲמָר: יְהוּדָה לְאֲחָיו: "אִם עַל תְּבָה אַחַת חוֹשָׁשִׁים אֲנִי שְׁלֹא תִבְלַע, וּבְגִינָה אֲנִי מְבָרְכִים 'הַמוּצִיא' וְלֹא 'מוּצִיא', הֵיאֵךְ לֹא נִחְמַל עַל כֶּפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל?!"

תולדות יצחק בשר: פְּעִלִּים לְתוֹרָה [נִדְפַס בְּסוּף סֵפֶר 'בֵּית הָאוֹצָר'] דף א' גְּרָסָא דִּינְקוּמָא

בְּיָמֵים הָהֵם
בְּזָמַן הַזֶּה
אֵין כָּאלֵקִינוּ,
מִי כָּאלֵקִינוּ,
נוֹדָה לְאֵלֵקִינוּ

מִהֲרִי צֹאֵל מִגְדוּלֵי חֲכָמֵי תִּימָן הִבִּיא בְּפִירוּשׁוֹ 'עֵץ חַיִּים' לְסִדּוֹר הַתְּפִלָּה, כִּי מִסֵּרַת קְדוּמָה הִיתְרָה בִּידֵי חֲכָמֵי תִּימָן, שֶׁלִּכְךָ נִתְקַנְּנָה תְּפִלַּת: "אֵין כָּאלֵקִינוּ... מִי כָּאלֵקִינוּ... נוֹדָה לְאֵלֵקִינוּ..." בְּסִדְרָה אוֹתִיּוֹת אָמֵן, לִפִּי: "שֶׁפִּעַם אַחַת גְּזָרָה מַלְכוּת הַרְשָׁעָה עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לַעֲנוֹת אָמֵן. מַה עֲשׂוֹ? תִּקְנֶנוּ לְאוֹמְרוֹ בְּרָמָז, בְּרָאשֵׁי תְּבוּתָה: "אֵין, מִי, נוֹדָה, כְּדִי שְׁלֹא יִבְיָנוּ".

ברכת המזון - 'הטוב והמטיב' (ח')

חמש עשרה בקשות

את ברכת 'הטוב והמטיב' אנו מסיימים בחמש עשרה בקשות אשר כל אחת מהן היא עולם מלא, וכפי שטוח רבי שמשון פינקוס באחת מדרשותיו:

"פעם עמד יהודי ליד החפץ חיים וברך את ברכת 'הטוב והמטיב' במרוצה. כפסים שאלו החפץ חיים: 'האם אתה יודע שבקשת עתה לא פחות מחמשה עשר דברים?' האיש התפלא למשמע הדברים, והחפץ חיים מנה לו כדומה:

"תחלה בקשת: 'לחן' - שתמצא חן בעיני בני אדם. לאחר מכן בקשת: 'ולחם וירחמים וירחם' - שיהיה לך מקום ברוח ולא תהיה בצפיפות. 'הצלה' - שער בנפשו, כמה פעמים ביום יילדים שלך עוברים את הרחוב...!! הלא ה'הצלה' נחוצה לכל אחד, בכל עת ובכל שעה. 'והצלה' - כאשר אתה הולך ללמד, תצליח בלמודך. כך גם בהמשך הברכה: 'ברכה ישועה נחמה פרנסה וכלכלה ורחמים וחיים ושלום וכל טוב' - בכל מלה טמונה בקשה מלאה עומק".

"אם כך", סים החפץ חיים: "תאר לעצמך אפוא שבגוף 'בשש ממו': 'אני צריך את זה ואת זה ואת זה...', במהירות ובחסר שימת לב - וכי כך מבקשים בקשות?!" (נפש שמשון אמונה עמי 102).

רוח קודם להצלה

סדר הבקשות: "וירחם, הצלה", מוסד על לשון הפסוק במגלת אסתר (ד ט): "רוח והצלה יעמוד ליהודים". ואכן, תמה רבי שלמה ליוגר, כי בדרך כלל תחלה מתרחשת ההצלה ולאחר מכן הרוח, ומדוע סדרו את הרוח קודם להצלה? ותרץ זאת על פי מה שאמרו חכמים (מגלה יג ב) שהקדוש ברוך הוא מקדים רפואה למכה. מעתה, כיון שעד שבאה המכה אין האדם יודע מה הרפואה שקדמה לה, ורק לאחר שמתרפא מבין שקדמה לה רפואה, לפיכך ראוי להקדים את הרוח לפני ההצלה. שכן רק לאחר שהרוח לו מבין האדם מהו חבל ההצלה שגשלה אליו עוד טרם נצל בפעל (הובא בספר 'ענינו של יום ח' עמ' עב).

עוד יש שבארו זאת על פי דברי הישפת אמת (פורים תוליד) שמדריך הצדיקים שאף שהם בטוחים בישועה שתבוא, מתפללים הם כאלו אינם יודעים עליה. ובכך יש לבאר את גסח הברכה שאף שאנו מביעים את בטחונו ב'רוח' שינתן לנו, אנו מבקשים על ההצלה ('אורה זו תורה' עמ' קכב).

באופן נוסף בארו זאת על פי דברי המדרש (ב"ר עה יג) שבקש יעקב אבינו מהקדוש ברוך הוא שאם נגזרו צרות על ישראל, לא יביא עליהם בבת

אחת, אלא יתן רוח ביניהן כדי להקל מעליהם. לכך מקדימים אנו 'רוח' להצלה, שעוד בטרם ה'הצלה' מבקשים אנו שהצרות שנגזרו עלינו לא יוטלו עלינו בבת אחת (תפוחי חיים) אסתר שם: מקדשי ה' ח"ב בפתחה).

אף אחר ההצלה נחוצה הצלחה

כפי שכאן אנו מבקשים על 'הצלה', לאחר 'הצלה', כך גם בגסח ההלל אנו מבקשים תחלה: 'אנא ה' הושיעה נא, ולאחר מכן: 'הצליחה נא. ויש להבין לשם מה יש להוסיף ולבקש על הצלחה לאחר שכבר בקשנו על ההצלה?

במסכת הודיה שקימה תנועת 'אגדת ישראל' ברבע היהודי לאחר שחרורו בשנת תשכ"ז, נשא דברים רבי יחזקאל סרגאצ'ל, ראש 'ישיבת חברון', ואת דבריו פתח בספור משנות בחירותיו:

"בתקופה שלמדת בישיבת סבולדקא שבליטא, בין תלמידי הישיבה היה בחור ושמו גדליה, בחור כשרוני במיוחד, שהיה חביב במיוחד על כל בני הישיבה ורבניה. והנה, באחד הימים חלה הבחור במחלה קשה, ולצורך רפואתו הדרך לנסע לוינה, בית הרפואה, שם היה מאשפז בקשה ששה חודשים עד שהבריא".

השמועה על כך שגדליה הבריא הגיעה לאזנינו, וכבר צפינו לשוב ולראותו בין כתלי בית המדרש. אולם מה רבה היתה אכזבתנו כאשר גדליה לא שב לישיבה. לאחר זמן מה נודע לנו שבתקופת שהותו בבית הרפואה, של הפעעה דעתו של הבחור בידי כמה מהרופאים שהיו יהודים מתבוללים. הללו שכנעוהו לעזוב את דרך ה', וכך הפסיד עולם התורה בן עליה שכול היה להאיר את העולם בתורתו. גדליה זכה אפוא להצלה, אולם להצלה לא הגיע".

הוסיף וזעק רבי יחזקאל: "במשך שנים רבות התפללנו על הישועה שתבוא אלינו בסלוק האויב הערבי מירושלים עיר קדשנו. בחסדי שמים זכינו לבסוף לישועה, אולם עתה אנו זקוקים להצלה. אם מחמת 'הצלה' גרם מכשול, ולו היהודי אחד, שיעלה להר הבית בטמא, הרי שהצלה לא היתה כאן, והישועה התבררה כלא כדאית".

פעמים רבות אנו מיחלים לישועה, אולם אף כאשר אנו זוכים לה, עלינו לדעת כי מחובתנו לנצל אותה כמנוף לעליה רוחנית. שאם חלילה לאחר הישועה נותרנו במצבנו, הרי שהיתה לנו 'הצלה' אף לא 'הצליחה' (להאיר, זמירות שבת עמ' תקמט).

אנה מלטה נפשי

להיכן מתכננים רשעים אלו להובילנו. חפשונו דרך עקיפה שבאמצעותה נוכל לחקק לדורות הבאים את אמונתנו, שאף בעת ששולטים הרשעים בגופנו, נותרת נשמתנו נאמנה ושיכת לקדוש ברוך הוא. לכן בחרנו בפסוק זה המזכיר לנו שאף כאשר: 'צרה וגון אמצא' תמיד נוכל לקרא בשם ה': 'אנה ה' מלטה נפשי'.

חדשים ספורים לאחר בקורנו ברוסיה, נחרדנו לשמע כי בית הכנסת של מרינה רוסצ'ה הצת בידי אנטישמים שהזהו כחברי 'אגדת הסופרים הסובייטית', והוא עלה באש על כל תכולתו, מלבד ספרי התורה שנצלו מבעוד מועד.

בשנת תשנ"ו, הזמנתי טוב למוסקבה כדי לחנך מקוה טהרה ולהניח אבן פנה לבית הכנסת החדש של מרינה רוסצ'ה. הפעם תכנן לקום בגן של ממש במקום שבו עמד הצריף הישן ששרף.

היה זה כבר תקופה ארוכה לאחר התמוטטות השלטון הקומוניסטי, ולמעמד הנחת אבן הפנה נאספו יהודים רבים מכל קצוות תבל. במעמד המפאד נכחו בין היתר גם ראש העיר של מוסקבה וכן שגריר ארצות הברית ברוסיה.

התבקשתי לשאת דברים. אולם בטרם נגשתי אל המיקרופון נגשו אלי שלושה מראשי הקהלה והציגו בפני פסל עץ. לדבריהם, מלבד ספרי התורה שנצלו, היתה פסל עץ זו בבחינת 'אוד מצל מאש' - השריד היחיד שלא עלה באותו לילה שבו הצת בית הכנסת. הפסל בפסל העץ ולא האמנתי למראה עיני; היה זה לא אחר מאותו שלט מהוה שעליו היו רשומות המלים: 'אנה ה' מלטה נפשי', השלט שכמוהו הפרתי היטב מאותו בקור מרגש שערכתי במוסקבה שבע שנים קודם לכן.

למראהו לא יכולתי לעצור בעד דמעותי, וכבר היה לי קשה לשאת את הנאום שתכננתי לשאת. ומאז ועד עצם היום הזה, בכל פעם שאני מגיע באמירת 'ההלל' בראש חדש, במועדים ובכלל הסדר, למלים: 'אנה ה' מלטה נפשי', אני יכול שלא להזכר באותו מעמד מרגש. לנגד עיני עומד אותו בית כנסת עתיק, דל בחיצוניותו אך עשיר מאוד בפנימיותו, כבטוי מפלא למסירות הנפש שהחזיקה את עמנו לאורך אלפים שנות גלות, כאשר גם בעמק הצרה והצוקה, תמיד היו עינינו נשואות למרום בתפלה: 'אנה ה' מלטה נפשי'.

תבונתם של זקני אותו דור, במוסקבה של שנות המהפכה, עמדה להם להבין שזהו הפסד החשוב ביותר שיכולו להעביר לדור ההמשך: למרות כל מה שיעבר על גופנו, נותרת נשמתנו בקדיו של רבון העולמים, ולעולם לא נחדל מלשאת אליו את עינינו עד אשר יגאל אותנו ברחמי".

הנדה של פסח 'תל ישראל' עמי קנג

הספור שלפנינו החל בשנת תשמ"ט, בתקופת התמוטטות של 'מסך הברזל' שבמשך שבעים שנות הקומוניזם סגר את שערי ברית המועצות בפני מאות אלפי יהודים שנותרו מאחוריו מנתקים לחלוטין מאחיהם, נתונים להתעמרות קשה וגזרות אימות בידי ראשי המשטר האכזרי, אשר עשה הכל כדי לנתקם מיהדותם.

באותה שנה הזמנה קבוצה של ששה רבנים מישראל, אירופה וארצות הברית לפגישה עם ראשי השלטון בארמון הקרמלין. לאחר הפגישה הורשו הרבנים לבקר את הקהלות היהודיות בשתי ערים, במוסקבה ובלינגרד - הלא היא סן פטרבורג. וכך מספר הרב ישראל מאיר לאו שליט"א, שהשתתף במשלחת רבנים זו:

"בקורנו במוסקבה התקיים באחד במאי, יום אידם של הקומוניסטים. העיר היתה עטויה בלה אדם - צבע המהפכה הקומוניסטית. דגלים אדמים התנוססו מעל הבתים, ובאורה זו היה עלי ועל חברי הרבנים לקים את הפסוק: 'את אחי אנכי מבקש', ולתור אחר שרידי הקהלה היהודית, אלו שעוד נותרו נאמנים ליהדותם.

בראש חדש איר הגענו לאחת משכונות העני של מוסקבה, 'מרינה רוסצ'ה' שמה. שם נותר על עמדו בית הכנסת ישן מעץ, אשר בשנת תרע"ח, שנת המהפכה הקומוניסטית, הספימו ראשי המהפכה להותירו על כנו בעבור היהודים העניים והזקנים שהתפללו בו.

בית כנסת זה נותר פעיל במתכנת מצמצמת לאורך כל שנות המהפכה, וכאשר הגענו לשם מצאנו בתוכו שתי קבוצות קטנות של יהודים; האחת של ישישים מפלגים בשנים, שנותרו נאמנים ליהדותם למרות הקשי הגדול שהיה ברוך בכך, והשניה של בעלי תשובה צעירים, עטורי זקנים וציציות, אשר לאחר למעלה משבעים שנים של חנוך אתאיסטי וכפונג, היו בבחינת נס של ממש.

מתפללי בית הכנסת כבדני לעבר לפני התבה לתפלת הלל של ראש חדש. נגשתי לעמוד התפלה והתבוננתי סביבי; בדרך כלל על עמוד התפלה בבתי הכנסת חקוק הפסוק: 'שית' ה' לנגד' תמיד, או לשון המשנה: 'דע לפני מי אתה עומד', ואלו כאן נכונה לי הפתעה; על עמוד התפלה של בית הכנסת של מרינה רוסצ'ה נחקקו מלים אחרות - היו אלו ארבע מלים מתוך פסוקי ההלל: 'אנה ה' מלטה נפשי'.

לאורך כל התפלה המרגשת, התבוננתי בפולים התמימות והפשוטות וחשתי כיצד הן מפיצות חם בלבי בקר העו. עם סיום התפלה נגשתי לאחד מזקני המתפללים ושאלתיו לפשר הסבה שבשונה מהמקובל, דוקא פסוק זה נחקק על עמוד התפלה. והלה ספר לי מעדותו האישית:

כאשר בית כנסת זה נתן לנו לפלטה בשנת תרע"ח ברשותם של ראשי המהפכה הקומוניסטית, הבנו עד מהרה

פרשת וישב

בס"ד בר"ה

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 | ת.ד. 50226 |
טל: 02-5812210 | פקס: 02-5812252
לפניות בנושא העלון: al5308000@gmail.com

המכנה המשותף

הורים יקרים, בשבועות האחרונים דיברתי על התפקיד המרכזי והקריטי של ההורים בבניית יסודות הנפש של הילד ועל ההשפעה של הבנייה הזו בגיל הרך (ולא רק בגיל הרך) על כל החיים. אני רוצה להמשיך ולחדד את הנקודה הכל כך חשובה הזאת.

בתוך עמי אנוכי יושב. במסגרת השיעורים שלי אני מסתובב בכל הארץ ונפגש עם עשרות אנשים מידי יום. אני עד לתופעות קשות ונרחבות של חולשה נפשית שמתבטאת בחוסר יציבות במקומות העבודה, בעיות זוגיות, עד כדי חרדות ומחלות נפש. המכנה המשותף לכל הבעיות הוא חולשה גדולה מאוד בנפש שנובעת מחסכים עמוקים מאוד של ימי הילדות. ואני לא מדבר רק על אלה שגדלו ברקע קשה, אלא אני מדבר גם על אנשים שגדלו במציאות לכאורה בריאה עם הורים נורמטיביים שעשו בשבילם הכול.

אצל כולם ניתן לזהות את המאפיינים של הרדיפה העצמית, חוסר האמון שלהם בעצמם, חוסר הכרה בכך שהם באמת טובים ואהובים ושהרצון שלהם הוא טוב, הם תמיד מרגישים גרועים וירודים. גם אם כלפי חוץ הם משדרים הצלחה, והם אכן מצליחים בתחומים כאלה ואחרים - אבל החסכים הנפשיים מתבטאים בתחומים נסתרים בחיים החל מחוסר בסיפוק ובשמחת חיים, ועד לבעיות זוגיות וחברתיות, וכלה בחרדות מחלות נפש ומחשבות כפיתיות.

המציאות הכואבת צריכה להעמיד בפני כלנו תמורה אזהרה גדולה: תעשו את הכול כבר עכשיו לפני שיהיה מאוחר.

הילד זקוק לך

גם אתה וגם את כמבוגרים עצמאיים ושקולים - אתם צמאים לאהבה, צמאים להערכה, צמאים למילה טובה. גם אתם לוקחים קשה ביקורת וזלזול. המשך בעמוד 3

מאמר ראש הישיבה

איך בונים לילדים את הנתיב להצלחה?

עליך לא יעבדו

אתה לא פראייר. כשאתה קונה רכב חדש, מחשב חדש, מכשיר טלפון חדש או כל דבר אחר - אתה מברר טוב טוב ומתייעץ ומחפש את הטוב ביותר. וגם את לא תיתני שיעבדו עלייך - כשאת קונה מוצר חדש לבית, רהיטים, בגדים, עגלה לתינוק, כשאת קונה אוכל - את לא תסתכני ותשווי מחירים ולא תתפשרי על איכות.

ואם אתם רוצים את ה"הכי טוב" בכל תחום בחיים, כשזה מגיע לילדים - על אחת כמה וכמה. אתם תבררו מיליון בירורים על המעון ועל המטפלות, על הבייבי סיטר ועל הגננת, על בית הספר על המורים, ועל החוגים השונים במתנ"ס. אתם משקיעים בכל יום הולדת ואתם קונים מתנות ומפנקים בלי סוף.

עכשיו המצפון שלכם נקי. עשיתם את המקסימום. נתתם את כל כולכם בהשתדלות ובבירורים וסידרתם לילדים שלכם את המקום המושלם. אתם יכולים לטפוח לעצמכם על השכם ובהחלט להיות מרוצים, וכמובן להמשיך בחיים בעבודה ובבילויים ובהתפתחות האישית שלכם. הילדים שלכם "מסודרים" כבר בניתם להם את הנתיב להצלחה בחיים...

האמנם זה כך? האם לא יכול להיות שאת הדבר החשוב ביותר לא נתתם לילדים שלכם...?

האם "יתכן שולחמתם וניצחתם בכל החזיתות - אבל את החזית החשובה ביותר הפקרתם...?"

הצעקה האילמת

הורים יקרים, וגם כל שאר הקוראים שכולכם בעזרת ה' תהיו הורים בעתיד, אני רוצה להתחנן אליכם בשם הילדים שלכם שצועקים בלי קול:

"אבא, אימא, אני מעריך את כל ההשקעה שלכם,

"אם אין לכם זמן אלי - אני מבין טוב מאוד בעומק הנפש שאני לא חשוב ושאיני לא רצוי. אם אתם לא אומרים לי כמה אני אהוב - אני מרגיש מיותר. אם אתם לא מוכיחים לי כמה מעלות יש בי וכוונה אני טוב - אני מרגיש שאני רע וגרוע וכישלון קהלך. כל שכן אם אתם יורדים עלי ומבזים אותי ומבקרים את התנהגותי בכל הזדמנות. והרגשות האלה ילנו אותי לאורך כל החיים וירחיקו ממני את ההצלחה ובתוך תוכי אהיה תמיד שבר כל, חלילה.

"אבל אם אתם תיתנו לי זמן ויחס חום ואהבה ותריעו עלי מילים טובות ואהבות ותחזקו את הנפש קטנה שלי באמונה בה, באמונה בעצמי, באמונה שאני אהוב, בידיעה שאני טוב ושאיני מוצלח - זה ילווה אותי כל החיים וזה באמת מה שיתן לי את הכוחות להצליח."

קו האמונה

לשימוע אמונה כל יום כל היום

02-6444250

גיליון 652
כ"ג כסלו תש"פ

כניסה	יציאה	ר"ת
16:03	17:18	ירושלים
16:19	17:20	תל אביב
16:10	17:17	חיפה
16:22	17:21	באר שבע

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירא

לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
054-8434435 נ"ד

חיים במסגרת-פרק ט'

שמואל שלנו בן השנתיים וחצי. אוהב מאוד לנסוע על ה"בימבה האדומה". את הבימבה האדומה, הוא קיבל במתנה ביום ההולדת מסבא חיים. ביום נסיעת המבחן שלו על הבימבה ברחבי הבית, שמתי לב לדבר מעניין מאוד: שמואל שלנו, נסע בסלון בהנאה מופגנת, תוך כדי קריאות לכל הילדים לזוז מדרכו. לאחר כחמישה מטרים הוא התנגש בבהלה בקיר המטבח. שמואל גזר ורטן, אפילו כמעט בכה. הוא נסע קצת לאחר וניסה להתנגש שוב בקיר, אך את הקיר לא יכול היה להזיז ממקומו. בלית ברירה סובב שמואל את הבימבה ודבר לכיוון השני. אך גם שם לאחר כ-שישה מטרים הוא הגיע לפתח חדר השירות והתנגש בעוצמה במכונת הכביסה. שמואל שוב גזר ורטן וניסה לדחוף את מכונת הכביסה עם הבימבה, אך כמובן לא הצליח, לבסוף סובב את הבימבה והמשיך בנסיעתו.

סיבוב לפני הקיר

ההתנהגות הילדותית של שמואל, שנתקע בחפצים ובקירות ומונסה להתנגש בהם שוב ושוב תוך כדי ניסיונות להזיזם, הצחיק אותי. לאחר שבוע של ניסיונות נסיעה והתנגשויות בחפצים וקירות, למד שמואל הקטן שלאחר חמשה מטרים מוהניסה נמצא קיר המטבח, ולאחר שישה מטרים לכיוון החדרים עומדת מכונת הכביסה. עוד שבועיים נוספים של אימון בנסיעה בסלון ובפינת האוכל, תוך כדי הכרת החפצים המפריעים לו בנסיעתו, כנראה ששמואל החליט: "מאחר וקיר המטבח ומכונת הכביסה אינם זזים ממקומם, אין לי ברירה אלא להפסיק ולהתנגש בהם". והנה פלא, שמואל מידעניו נסע עם הבימבה האדומה שלו במהירות שוב כמקודם, כאשר הוא קורא לכולם לסור מדרך, אך כאשר הוא מגיע קרוב לקיר המטבח או למכונת הכביסה, הוא מסובב את ההגה מבלי להתנגש בקיר או במכונת הכביסה וממשיך בשמחה בנסיעתו.

תופעת "ההתנגשויות"

מה הסיפור הזה קשור לנושא של "חוקים וגבולות", אתם בטח שואלים את עצמכם? ובכן הקשיבו! הסיפור קשור ועוד איך, מדוע? כי תופעת "ההתנגשויות" המפורסמת של שמואל כאשר היה בגיל שנתיים וחצי, לא הייתה תופעה חד פעמית, אלא הוא חזר עליה גם בהיותו בגיל שש. כששמואל נכנס בגיל שש לכיתה א', אמא החליטה על "חוק השינה". החוק קבע, ששמואל צריך לעלות למיטה כל יום בשעה שבע בערב. אמא של שמואל ידעה, כי אם שמואל ימשיך את ההרגל של החופש הגדול של הגן, לישון כל ערב בשעה עשר בלילה, הוא יתקשה מאוד לתפקד בכיתה א'. ולכן לאמא היה פתרון "חוק-השינה".

אמא שוחחה עם שמואל והסבירה לו יפה: אתה אמנם רגיל בכל תקופת החופש להירדם בשעות מאוחרות, אבל אז רק בגלל החופשה. מחר כבר יש לימודים, אתה עולה לכיתה א'. לכן החל מהיום, נדרש ממך לעלות לישון כבר משעה שבע בערב. החוק החדש החזיק מעמד רק שלשה ימים, ושמואל חזר להתנהגותו כפי שהייתה בגיל שנתיים וחצי. שמואל ניסה להתנגש בחוק השינה ולסרב לקבל אותו, הוא ניסה להתמקח ולהפעיל מניפולציות בכדי להישאר עד "רק עוד חצי שעה". מיד שאמא כבר העלתה אותו לישון, אחרי הויכוחים, הוא נזכר שהוא צריך לשתות, והוא צריך גם לשירותים ושוב לשתות. הערב השני, אחרי ההצגות של השתיה והשירותים כמו אמול, הוא לפתע קם מהמיטה, כי נזכר לחפש את המכונת שאבדה לו כששיחק בצהריים בגינה. כשהוא לא עבד, הוא גם נזכר להראות את הימון של הכיתה בדיוק כשאמא כבר כיבתה לו את האור בחדר. שמואל לא הסכים לקבל את "חוק השינה". הוא מפעיל מניפולציות מדי ערב. הוא היה יצירתי, כל יום סיפור חדש. אפילו שעורי הבית בחשבון, שצצו לפתע מתחת לכרית, כשהיא כבר הייתה בטוחה שהוא נרדם ועוד המון דברים חשובים ודחופים שהמכנה המשותף של כולם היה: להתנגש בחוק ולא לעלות למיטה לישון בזמן

בדיחות הדעת

קשיש חולה שוכב בבית החולים מחובר לצינורות, ומשפחתו מזמינה את רופא הקהילה לבוא ולייצג מה ניתן לעשות. זמן קצר לאחר בוא הרופא, מסמן הקשיש תנועות בידיו, ומשפחתו ממחרת להביא לו עט ונייר שירשום מה הוא רוצה לומר. בשארית כוחותיו מצליח הקשיש לכתוב משהו - ואז מנח את נשמתו. הרופא ממחר לקחת את הנייר, מקפל אותו ושם בכיסו בעוד המשפחה בוכה. למחרת, בהלוויה, שולף הרופא את הפתק ואומר לאבלים: "אמסו, שניות לפני מותו, כתב יקירכם את צוואתו האחרונה, וברשותכם אפתח אותה כעת ואקריא בפניכם". הרופא פותח את הנייר המקומט ומקריא בקול: "סליחה, אתה דורך לי על צינור החמצן!!!!"

שנקבע. ו...מעניין מאוד מה היה בסופו של הסיפור?!

חוק כמו קיר

ובכן בדיוק כפי שבגיל שנתיים וחצי, ניסה שמואל להתנגש "במסגרת", שהייתה קיר ומכונת כביסה שהפריעו לו בנסיעתו עם הבימבה, אולם עם הזמן הוא הבין שעם קיר ומכונת כביסה לא מתעסקים. בדיוק כפי שאמר לעצמו, "קיר המטבח ומכונת הכביסה לא יזוזו לעולם ממקומם, ואין לי ברירה אלא להפסיק את ניסיונות ההתנגשויות ולנסוע בכיוון אחר". אותו הדבר בדיוק קרה בניסיונותיו להתנגש בגבולות החוק, בגבולות "חוק השינה". שמואל מידעניו הבין שחוק השינה הוא קיר. ההחלטות של אמא הם כמו מכונת הכביסה. אמא של שמואל שזכרה כיצד התנהג בהיותו בגיל שנתיים וחצי כאשר הוא ניסה מספר פעמים "להזיז את הגבולות" שהפריעו לו לנסוע כרצונו, וכשראה שהם גבולות ברורים ויציבים שלא יזוזו ממקומם, אזי הפסיק את ניסיונותיו, הבין שהגבול עובר כאן, ועליו להיכנע, אמו זכרה זאת והחליטה לקבוע לו "גבול ברור כקיר". גם לחוק השינה. איך אמא של שמואל עשתה זאת, נקרא בע"ה בשבוע הבא.

"בשבח ובהודיה לשם יתברך" ברכת אשר יצר מפוארת

סגולה ביותר להפיצה לרפואה שלמה, להציל חיים.

מי שיזכה לומר תפילה זו ב"ה יהיה בריא תמיד

מלוא בתפילה מקדימה של הרב ארז. (מתוך סידור, ז"ל שלום)

מי שצריך ישועה כלשהי או שיש חולה בביתו יפיק תפילה זו וב"ה יראה ניסים גדולים.

כולנו אומרים את התפילה מספר פע-מים ביום אך לא רבים יודעים את כוחה של תפילה זו.

להזמנות 052-2240696

אפשר לחיות על
כדורי אקמול
ואפשר גם-
לחיות בבריאות

זאת חנוכה, היום המסוגל לניסים מעל הטבע
הרב שלום ארוש שליט"א בפדיון נפש באומן
הפדיון שיוביל אותך לישועה 02-5308000

ילדון חידודון

בין הכותרים יוגרלו מתנות

היכן בפרשתינו המספר 3 46 עניינים?

תשובה פרשת ויצא: התורה אינה מספרת כל סיבה לשם שקבלה דינה (בראשית ל כא), אך בתלמוד (ברכות ס) מבואר שלא דנה דין בעצמה, ונראה שמשום כך קראה לה לאה.

הזכרה: יוסף מרטין, רכסים

פתרונות לשלוח למייל | פקס:

al5308000@gmail.com | 02-5812252

חיזוקית-

כסלו | אור האמונה

האמונה ממתיקה דינים

יותר מכל דבר אחר

בעולם הזה

(נפלאות התורה)

לקבלת מסרים מחזקים: 052-6672221

יש לך סיפור תודה?

המערכת תשמח לפרסם אותו

al5308000@gmail.com

סיפורי תודה

אמרת תודה ונושעת

לך אמונה שלמה!

כשאדם מתפלל על חסרונן הפרנסה, יש עליו קטרג, כי הוא לא מאמין שזה רצון ה' שתחסר לו פרנסה וזה לטובתו. כל התכלית שלך כאן בעולם הזה היא להאמין בה', לכן כל הקטרג על האדם נגדם מזה שהוא לא מאמין בה'! אם היה מאמין בה', היה אומר תודה, שר ורודק לפני ה' על זה שאין לו זאג. "עד עכשיו לא היה לי זאג? זה היה הדבר הכי טוב שהיה יכול להיות לי בעולם. לא יכול להיות יותר טוב מזה!" היה מודה לה' שאין לו פרנסה! הוא היה קופש שסמך וקאשר שאין לו פרנסה, "זה הכי טוב בשבילי!", וככה על כל דבר!

בכל ענין - קדם כל, הוא מאמין בה' שקה ששעה אותו עד הרגע הזה, זה הטוב ביותר שיכול להיות ולא יכול להיות יותר טוב מזה. יוצא שיש לו אמונה שלמה, אם כן, אין שום סבה שיהיו לו יותר צרות. כי כל הצרות הן בשביל לקרב אותו לאמונה, כל מה שחסר לו זה בשביל שיתעורר להבין שחסרה לו אמונה, כי כל מה שצריך בא לעולם הזה הוא בשביל האמונה.

אמרת תודה ונושעת

052-2240696

זאג בקלי קלות

פגשתי יהודי שספר לי שהיה בשכונה שלהם בחור קובנר, כבן שלשים וחמש, שהיה חביב על כלם, ממש אהוב, כל כך נעים הליכות, עוזר לכלם, מתנדב לכלם, אבל משום מה לא הצליח להתחתן! כלם בשכונה התפללו עליו, חפשו בשבילו שדוך, ולא עוזר כלום! בסוף הביאו לו את הדיסק 'תפסיק להתבכי'...

הוא שמע את הדיסק, והתחיל להודות לה' כל יום בקשר שעה שלמה: 'תודה רבה לך ה' שאין לי זאג עד היום, בודאי זה הכי טוב, אני מודה לך שעפכת לי את הזאג עד היום, כי אתה עושה אותי רק את מה שהכי טוב בשבילי, ואני מודה לך על הכל, לא יכול להיות יותר טוב מזה, אני מודה לך מכל הלב, ושמח בפה שששית אותי עד היום וכו' - תוך שבועים, הוא קצא את הזאג שלו וכבר התחתן. זה הכח של תודה.

זה מה שצריך אותי בורא עולם להסביר לעם ישראל בספרים, בדיסקים ובפרגליות, שבכל מה שעובר עליך, בכל קשי או חסרון, תתפלל רק על אמונה. לא חסרה לך פרנסה, חסרה לך אמונה! לא חסר לך זאג, חסרה לך אמונה! לא חסר לך כלום, רק אמונה חסרה לך! תתחנן לפני בורא עולם שיתן לך אמונה שלמה! תבקש מהקדוש ברוך הוא שיתן

רוצה גם לזכות בהגרלה?

גם אתה יכול!

שלח לנו סיפור תודה ותיכנס להגרלה

al5308000@gmail.com

מתנה ושמה תודה

052-2240696

ילדים אומרים תודה

סיפור בהמשכים לילדים

שייכים לי. מורה אחת אמרה פעם לאמא שלי: "זה לא שהיא לא יכולה - הבטיחה היא שהיא לא רוצה".

אז אני רוצה לחדש לכם, שדוקא כן אכפת לי. ואני דוקא כן משקיעה הרבה. אני מאד רוצה להצליח כמו אחיותי הגדולות. אני מאד רוצה, אבל אני לא יכולה.

דרך חדשה (חלק א')

משפחת לוי. הבנות שהכי משתתפות בשעור, התעודות הכי חלקות, הבנות בתפקידים הנבחרים במסבות, כמוכן, הן תמיד אחיותי, בנות משפחת לוי.

בנות משפחת לוי, חוץ מאחת. חוץ ממני...

מהיום שנכנסתי לבית הספר יש לי תחושה שאני לא משתנה לאחיותי, והמורות קצת מאכזבות ממני. הילקוטי שלי אף פעם לא מסדר, בקלמר שלי חסרים בדרך כלל עפרונות, המערכת שלי לא מסדרת כמו אצל שאר הבנות.

המחברות הכי מזנחות הן המחברות שלי. והציונים? אוהו, הציונים זה החלק הכי נואב בתמונה. הציונים הכי גרועים בכתי, אולי אפילו בכל בית הספר איכשהו -

אני 'ילדת סנדביץ'". לא כל אחד יודע במה מדבר. אבל אלה שחוו את זה, יודעים, ועוד איך יודעים. אנחנו משפחה של שבע בנות. ואני ממקמת בדייק באמצע. אמא קוראת לי "הממרח הטעים שבתוך הסנדביץ'", אבל אני מרגישה דוקא "הכבשה השחורה בסנדביץ' המשפחתי".

מעלי יש שלוש אחיות מצלחות ביותר. החרוצות של כתותיהן. המצלחות. המכשורות. הן נחשבות הטובות ביותר בבית הספר וגם מבחינה חברתית הן אהובות על כלן, והן אלה שתמיד נמצאות במרכז העניינים. כל בית הספר מכיר את האחיות לבית לוי שנחשבות לספור הצלחה.

המחברות הכי יפות בכתות הן של הבנות למשפחת לוי. הציונים הכי גבוהים הן תמיד של האחיות שלי. הילקוטים הכי מסודרים, של מי אם לא? כמוכן, של

הסדרה לשלום הבית
מאת הרב שלום ארוש

052-2240696 ☎

שלום הבית שלי הרב שלום ארוש שליט"א

הדרך הבינונית

וגם על האשה לנהוג כך בביתה. וכשתראה דבר שצריך תיקון או חיזוק, תמתין יומיים או שלשה, ורק אז תפנה לטפל בבעיה.

וגם לפני שתדבר עם בעלה בעניין, תבקש מה' יתברך שבעלה לא יפגע מדבריה, אלא יקבל אותם בהבנה, ויבין שכל כוונתה היא רק לצורך תיקון העניין ולא לצורך פגיעה או השמצה.

וצריכה האשה לומר לו את הדברים בצורה חיובית שהיא ביקורת בונה, כגון שתאמר לו: "כמה טוב לתקן דבר זה, וכמה טוב להתנהג בצורה כזו".

והזמן לדבר אותו צריך להיות בשעה שהם בפיוס ובאהבה, ותלביש את הדבר שרוצה להעיר לו עליו בדרך של אהבה ודאגה לשלומו, כגון שרוצה להעיר לו על כך שהוא הולך לישון מאוחר וזה גורם לבעיות בסדר היום, תגיד לו: אני דואגת לך.

אתה מתעייף יותר מדי. אתה מתאמץ יותר מדי. ודאי שקשה לך לקום בבוקר, וכי אתה מולאך? אתה צריך מנוחה, ובאמת השינה מאוחר היא מאד קשה. כל גבר היה מתעייף מזה! מה דעתך שנועשה מאמצים ללכת לישון מוקדם?

וכך בכל ענין שרוצה לדבר עליו, תלביש את זה באהבה ובבלי הערות מתוך דאגה לשלומו, וכשהוא ירגיש שזה בא מתוך אהבה, הוא יקבל את דבריה.

את השני למוטב, היא על ידי שמוצאים בו נקודות טובות.

וכאשר האשה הולכת עם היסוד הזה, היא יוצאת מורוחת משני כיוונים. האחד - היא לא רואה שום דבר רע בבעלה, והוא אינו מתגנה בעיניה.

והשני - היא מחפשת ורואה את הטוב שבו, וכך ההערכה שלה אליו גדלה, והיא מתמלאת באהבה אליו, ובזה היא נוסכת בו כחות וחשק להיות טוב.

אם אחרי כל מה שלמדנו, האשה נשארת עם רצון לעשות בכל זאת איזו ה ש ת ד ל ו ת , לדבר עם בעלה, להמליץ לו על הדרך הנכונה יותר וכד', גם כאן צריכה היא לדעת: באותו הרגע שרואה בו את החיסרון, שלא תעיר לו! הגאון מוילנא מעורר אותנו ללמוד מהקדוש-ברוך-הוא, שלא הסתכל על אדם הראשון בשעת עשיית החטא, אלא המתין לו עד שלבש עלה תאנה, ורק אחר כך פנה אליו.

למדנו שלבעל או לאשה יש כח גדול לקרב את הצד השני לדרך הטוב, כשלא מעירים, אלא כשאומרים מילים טובות, מעודדים, ומראים לו שהוא טוב או שהיא טובה, מחזקים אחד את השני וכו', ממילא יש לצד השני דחיפה לעשות עוד טוב.

בנוסף לכך, כאשר הבעל או האשה רואים שכן הזוג רק מיטיב עמה, מחמיאה לה וכו', אזי ממש לא נעים לה להיות כפוי טובה לבעל טוב כזה, והיא מקבלת חשק לרצות אותו ולעשות רצונו, והיא גם מחפשת כיצד להשתפר בכל התחומים, ובפרט באותם דברים שהיא יודעת שהם חשובים לו. וכך להפך. כאשר האשה לא מעירה לבעל ולא מוכיחה אותו.

נמצא, שבמקום שהאשה תעיר לבעלה על טעויותיו בגשמיות וברוחניות, שזה יפיל אותו, צריך שתאמץ לראות רק את הטוב שבו, לחזק את הטוב שבו ולהבליט את הטוב שבו. וכאשר הוא יהיה שמח ויהיה לו טוב על הלב, יהיו לו כל הכוחות לשפר את מעשיו ולשנות את הרגליו הרעים.

לכן צריכה האשה לדעת: אותו הרבי שציווה לא להעיר, הוא גם שאמר שהדרך היחידה להחזיר

לאורם נלך הילולא דצדיקא

רבי חיים חזקיה מדיני - שדי חמד
הי"ד זיע"א
כ"ד כסלו

סלו מהשוק, הייתה "מבהיקה בקדושתה". היה מפזר רוב ממונו לצדקה, ומספרים שפעם אחת באה אליו אישה, וכששאלה כמה היא צריכה לצרכי שבת, ענתה שדרושים לה שני בישליקים (מטבע טורקי). כאשר נתן לה ארבעה, חששו תלמידיו שמה הוא לא מכיר צורת מטבע, ובטעות נתן לה יתר על המידה - ענה להם שמשנה סדורה היא: "יציאות השבת, שתיים שהן ארבע..."

בהיותו בטורקיה חיבר קובץ של פירושים במשניות, על מספר גמרות ועל תחילת או"ח בשם 'מכתב לחזקיהו' (ע"פ ישעיהו לה, ט). באותם ימים גם מת עליו בנו יחידו, ולזכרו כתב ה'שדי חמד' את 'אור לי', שו"ת בענייני או"ח (יצא גם 'מכתב לחזקיהו' ח"ב), כאשר הספר יצא בעילום שם. אולם רוב פרסומו כגדול בתורה בא מיצירתו האדירה 'שדי חמד', שהיא בעצם מעין אנציקלופדיה של שאלות ותשובות בעניינים שונים. הספר מחולק בעיקר לפי כללים על סדר האל"ף ב"ת, בנוסף לאסיפות דינים מיוחדים (על סדר הא"ב גם-כן) כגון "מערכת חמץ ומצה" וכגון "מערכת חוה"מ וחונכה". לאחר מכן יצא קובץ השלמות בשם 'פקעת השדה'.

חיבתו לארץ ישראל בלטה בכתביו, כאשר סידר ה'שדי חמד' את אסיפות הדינים לפי הסדר היה לו לפתוח בערך 'אבלות'. תחת זאת בחר להתחיל עם 'ארץ ישראל', וכאשר שאל אותו הרב מימון לפרש העניין, ענה לו, "ארץ ישראל קודמת לכל". זכותו תגן עלינו אמן.

רבי חיים חזקיה מדיני (להלן: ה'שדי חמד') נולד בירושלים בשנת ה'תקצ"ה, ונסתלק בשנת ה'תרס"ה (לפני 115 שנה).

אביו נפטר עליו בצעירותו, ועול כלכלת המשפחה נפל עליו. ה'שדי חמד' נסע לטורקיה על-מנת להיעזר בקרוביו האמידים, ומשם נסע לרוסיה שם התמנה לרבנות בקהילת קראסובאר שבחצי-האי קרים. לפני בואו של ה'שדי חמד', הייתה קראסובאר קהילה נדחית וחסרת תלמידי חכמים לחלוטין. במשך שלושים ושלש שנות כהונתו חולל השדי חמד מהפכה במקום; תיקן וגזר, הקים ישיבה אותה תקצב מהמתנות שהופנו אליו.

בשנת ה'תרנ"ט החליט השדי חמד לחזור לא"י, ולנוכח תחנוניהם של בני קהילתו אמר, כי "אין דבר העומד בפני ארץ ישראל". בתחילה שהה בירושלים, אולם לאחר שזממו למנוחו כ"חכם באשי", מיהר להימלט על נפשו ופנה לחברון. גם בחברון הוצעה לו רבנות העיר אולם שם, בליט ברירה, הסכים למינוי, וברוב משכורתו החזיק את הישיבה שהקים, בה לימד עד סוף ימיו.

תמימותו וצדקותו של ה'שדי חמד' היו לשם דבר. היה מקפיד להגיע לבית הכנסת ב'ברוך שאמר' או 'ה' מלך' על-מנת שלא יקומו לכבודו.

הקפיד לקנות בעצמו דבר לשבת בבוקרו של יום השישי, ולדברי המעידים, התמונה, שהיה חוזר עם

חנות נשיו

חנות גברים

4 גופיות ציצית

+

מגן ציצית

=

מחיר מבצע מיוחד

כולל שליח עד הבית!!

מוצרים נוספים:

גופיה ציצית רשת | ציצית כותנה לילדים ט"ק צמר

עם/בלי פתיל תכלת | ט"ג צמר עם/בלי פתיל תכלת

ועוד אלפי ספרים ומוצרי יודאיקה במקום אחד

טלפון להזמנות: 02-5323339

לרכישה בחנות מקוונת: Breslev.co.il

מאמר ראש הישיבה -המשך-

אם כך תחשבו על הילדים שלכם. הם קטנים וכגיעים, תלתיים, ובלי השקפת ותפיסת עולם מסודרת. הם זקוקים נואשות לאהבה ולהערכה שלנו כהורים וזה מה שיעצב להם את כל ההסתכלות על עצמם ועל העולם לאורך כל ימי חייהם.

אני חוזר ופונה אליכם הורים אוהבים, אני מקווה שהבנתם שצריכים לעשות שינוי בתודעה שלנו. כמו שאתם לא מוותרים על תפילה או להבדיל על פגישות עסקיות, כמו שאתם לא מוותרים על ארוחה או על מנוחה - כך והרבה יותר מכך אסור לכם לוותר על זמן איכות עם הילדים שלכם מידי יום. זמן של בניית הקשר, בניית הנפש של הילד, חיזוק והערכה, חום ואהבה, חברות וידידות אמת, שיחות נפש.

מתי מתחילים?

תחילתו שאתם מתחילים החל מהיום! לא מחר ולא בשבוע הבא. ועליכם לדעת שבתחום הזה העיקר הוא ההתמדה והעקביות. וגם אם עד היום לא עשיתם את זה אף לא מאוחר מידי להתחיל. כל עוד הנר דולק אפשר לתקן וחייבים לתקן.

ותמיד תזכירו לעצמכם שהזמנים האלה שבהם אתם מדברים עם הילדים על הקטנות של החיים שלהם, ואתם מרעיפים עליהם מילים - הם לא בזבזו זמן. אלה הזמנים המקודשים ביותר. כמו חושב שמבצע החפץ ומציל חיים, גם אתם נותנים לילדים שלכם חמצן וחיים ואתם יוצרים את התשתית שעליה יהיה אפשר לבנות את כל הקומות של האישיות בגשמיות וברוחניות. אם הילד שלכם יהיה צדיק גדול, תלמיד חכם מופלג, או בעל חסד עצום - הכול זה בזכות השיחות והחיזוקים האלה.

כולם אוהבים

ובהקשר הזה ברצוני לעורר נקודה חשובה. בפרשת השבוע קרה אחד הדברים החמורים והנוראים בתולדות עם ישראל שהוא העונן של מכירת יוסף. וחז"ל מזהמים אותו ואומרים שהגורם למכירה היה היחס המועדף שנתן יעקב ליוסף. כלומר, אפילו אנשים צדיקים וקדושים קיבלו חלישות הדעת גדולה שהביאה אותם לדברים נוראים רק בגלל שהרגישו שמתעלמים מהם.

ולצערנו, המציאות בבתיים היא שההורים נותנים יחס מועדף לאחד הילדים על פני האחרים. לפעמים הילד החלש והבעייתי הוא זה שדורש יחס מיוחד ותפילות והשקפה ואז הילדים המוצלחים נשארים ב"צל" ומרגישים מקופחים. ולפעמים זה להיפך, שהילדים המוצלחים "גונבים" את ההצגה ואת כל היחס, והילדים החלשים מרגישים מיותרים ולא שווים.

והתפקיד שלנו כהורים, הוא להיות חכמים ולתת את המקום ואת היחס לכל ילד וילד, כי לכל ילד ולכל אדם יש את המקום שלו ואת הייחודיות שלו. כל אחד זקוק ליחס שלנו ולחום ולאהבה שלנו ולהערכה שלנו כהורים.

יהי רצון שבזכות חג החנוכה הבא עלינו לטובה, שהוא חג החינוך, תזכו לנחת מכל יוצאי חלצכם ותראו אותם בריאים ושלמים בגופם ובנפשם ומצליחים באמת בחיים.

אני מאחל

סיפור לשולחן שבת

שערי החכמה נפתחו

הכואבת: "ככה? להעמיד פני ירא שמים ומתמיד מופלג ולרמות את כולם? מעשה עבירה שכל כזה? לאן יכול יהודי להתדרדר?!"

שני אנשים סולקו מבין שורות הכולל לאלתה. ר' חיים מדיני, והעוזרת הגויה. אין חוטא נשכר.

שלושה חודשים חלפו. ר' חיים המשיך לשקוד על תלמודו, בלע את עלבונו הצורב ולא הגיב במילה וחצי-מילה ללעגים שהופנו כלפיו. הבין שמשמים מנסים אותו ועליו לקבל זאת באהבה. אך אצל העוזרת משגנמר ה"ערך העליון" שקיבלה ממשנה, חוותה חרפת-רעב.

לילה אחד הגיעה הגויה לר' חיים מדיני ובקשה בפיה: "מוכנה אני ללכת אל הגביר ולספר לו את האמת אודות משה ששכר אותי. רק תבקש ממנו שישיב אותי לעבודתי".

ברור! ענוותנותו לא חיפש ר' חיים לא נקמה ולא נטירה. לבש את מעילו העליון וכסע יחד עימה אל הגביר. בבואם היה הגביר אחוז הלם. שוב שניהם?

"רצוני שתשמע את שבפיה", ביקש רבי חיים. והגביר שמע. לאחר ששמע בערה בו חמתו שוב: "אמרי לי מיד מיהו זה ואיזהו?"

כאן נתגלתה פעם נוספת אצילות רוחו של הרב מדיני: "סיכמתי עימה בתנאי כפול, שאמליץ בעדה בתנאי שלעולם לא תגלה לאיש מי האברך שפוצץ את הדבר בי סרה..."

הגביר הנפעם השיב מיד את שניהם למקומם.

לימים סיפר רבי חיים, שלימים נודע בשמו המלא "רבי חיים חזקיהו מדיני" (יום פטירתו כד בכסלו), וחיבורו ההלכתי הגדול ה"שד-חסד" הרעיש את העולם כולו: "באותו רגע שוויתרתי על הוכחת חסותי, הרגשתי שנפתחו בראשי מעיינות החכמה. מני אז נסקתי אל-על בהשגות התורה".

הוא ידע שזה לא מוסרי ואסור על פי כל רגש אנושי. אבל הוא לא עמד בזה. בכליון עיניים ראה משה את חבירו לספסל הלימודים, האברך חיים מדיני, שאמנם לא נתברך בכישרונות, אבל התמדתו ויראת השמים שבערה בו הוציאו לו שם טוב משמן.

מוחו של משה קדח ורקם רעיונות שטניים. הצד השווה שבכולם: יוציא את דיבתו של ר' חיים מדיני בפני הנהלת הכולל ויגרום לסילוקו מבין שורותיו.

זה המקום לציין על מסגרתו הייחודית של הכולל המדובר: גביר גדול שנדיב לב היה ואוהב תורה בכל מאוואו, הקים כולל שיכשיר אברכים מתמידים בלימודם להיות מורי-הוראות בישראל. דרישות נחרצות הציב הגביר לאברכים שהתקבלו ללמוד במקום: התמדה, יראת שמים, מידות-טובות ועוד ועוד. לא אחת אירע שאברך אשר לא עמד בתנאיו של בעל המאה - מצא עצמו מצידו החיצוני של בית המדרש. כסף, כך מתברר לא ניתן בחינם.

בייאושו של משה כי רב, נקט בצעד מזעזע ביותר: שכנע את הגויה, שניקתה את בית המדרש בשעות הקטנות של הלילה, שתמורת סכום כסף הגון, תסכים להעיד שבבואה לנקות את בית המדרש, ראתה את האברך חיים מדיני חוטא כאשר כולם נמו את שנתם והוא נותר בבית המדרש בגפו.

לא היה זה חיזיון נפרץ לראות את ר' חיים שוקד על תלמודו בשעות המאוחרות של הלילה, כאשר הוא מנוד שינה מעיניו להבין עוד סוגיה ולהכריע בעומקה של הלכה נוספת. העלילה הייתה תפורה היטב.

הגויה שהכסף היה הערך העליון בחייה הסכימה בלא היסוס, ומשה חיך ידיו בהנאה. על חילול ד' הרב שייגרם לא חשב ולו לשנייה מיותרת.

טענת העוזרת הנכרייה התפרסמה בבית המדרש, והגביר, מקים הכולל, רתח עד עמקי נשמתו

חד פעמי

מבצע עד חנוכה!!

הצטרף למפיצי עלון חוט של חסד

וקבל-פדיון נפש ע"י הרב שלום ארוש בחנוכה באומן

02-5308000

כנינים חסידות ברסלב

מוהרנ"ת דבר פעם אחת מהפלטת השטף מים רבים, הנמצאים בזה העולם: תאוות רעות ומדות רעות, שאלות ומבוכות, אמונות פוזבות וכדומה, ואמר שכלל זה יקום, כפואבא ברש"י פרשת וישב במושל הפחית: ניצוץ אחד יוצא מוסף שפסקה ושוחרר את הכל. (שיש"ק ח"א תרס)

אמר מוהרנ"ת: "אף יכול להיות נחת בעולם הזה אם יש את התאוה הידועה בעולם", (שם א-תקד)

פעם אחת היתה איזו סעדת שמחה בבית קרית אדל, בת רבנו זכרנו לברכה באומאן, ובא לסקודה נשים מהעיר וישבו כהנה, המברים בחר אחד והנשים בחרו אחת ואנ"ש דברו בעיקר איזה זמן וסברו הנשים ששכר ברכו אנ"ש ברפת-הפזון אמרה להם אדל שלדעתה עדן לא ברכו אנ"ש ברפת-הפזון, כי עדן לא שמענו את קולו, ואחר כך באותן נשמו מאנ"ש רעש מקול ברפת-הפזון. (שם א-תקמא)

חבר, ולא ילמדו עוד מלחמה.

ולכן אהב ישראל את יוסף מכל בניו ועשה לו כתונת פסים, להורות, שמבחינתו, הדבר הנעלה ביותר הוא הכה לאחד הפכים, כח שמקרב את כולם, סגולה נפשית שהייתה רק ליוסף הצדיק. ולכל אדם כח זה בקרבו, רק שעליו להשקותו על מנת להצמיחו.

ומי שאין לו זה הכה, "לרדת" על בני הגבירה ולהעלות את בני השפחה, לא ראוי לכתונת הפסים, רק זה שהוא בבחינת "כי כל בשמים ובארץ" היינו שיש לו הכה להנמיך בתחום את יושבי השמים ולרומם בחמלה את השבורים בקרקעית, נקרא צדיק. "זה השלמות מוכרח שיהיה להצדיק, ובלא זה אינו צדיק כלל". וזה הטעם שכלל ישראל נקראים על שם יוסף, כמאמר הכתוב "עדות ביהוסף שמו". כי תפקידם הנעלה ביותר של ישראל הוא להנגיש את האור האלוהי לו זכו מימים ימימה לכלל העולם. זאת התכלית של כל התכליות, כמו שמבאר רש"י על הכתוב הכולל ביותר "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" שעכשיו, ה' הוא רק אלוהינו, היינו שאנחנו קוראים לבוא כל העולם אלוהי ישראל, אבל לעתיד לבוא, ה' הוא עכשיו רק אלוהינו, עתיד להיות ה' אחד, היינו אלוהי כל העולם.

וזו היא דעת רבי שמעון בן אלעזר (ברכות נז): האומר, שעתידין כל אומות העולם לחזור לדת האמת, כמבאר בדברי הנביא (ישעיה ב) "יהיה בצחרית הימים, ונהר אליו כל הגוים. והלכו עמים ונשא מקבעות, ונהרו אליו אל הר ה' אל בית אלקי יעקב, וירנו מדרכיו ונלכה בארצותיו". היינו שבזמן המשיח תהיה השתוות הדעה בין ישראל לאומות, ולא יהיה חילוק בין דתנו לדתם, ובכך תופסק האיבה והמלחמה כמ"ש (שם) "וכתתו חרבותם לאתים, וחרניתותיהם למזכרות, לא ישא גוי אל גוי

גן הדעת חידושים לפרשת שבוע

כתונת הפסים

ישראל אוהב את יוסף מכל בניו, והוא מביע אהבתו אליו בבגד מיוחד שהוא מכין עבורו, הוא עושה לו כתונת פסים. בגד חריג זה מביע את הרעיון שיוסף שונה מכולם, והשוני בו הוא בעניין זה שליוסף אין פס מיוחד, הוא כלול מכל הגוונים, אף אחד לא יכול להגיד יוסף הוא רק שלנו, הוא כלול מכל הפסים, מכל הגוונים. דווקא בשל כך יש לו היכולת לגעת בכולם, כלומר, אין מי שנשאר אדיש לנוכחותו, גם אלה שאוהבים אותו וגם אלה שפוזחים מדעותיו הנוקבות באמיתותם. וזה שאומר רבנו (ל"מ ס"ח ב) שהצדיק בכוחו להאיר לדרי מעלה ולדרי מטה. לדרי מעלה הוא מאיר בזה שהוא מראה להם שהם בהיפך, ובלשון המאמר "למי שהוא למעלה מאד, צריך הצדיק להראות לו שהוא רחוק לגמרי מהשם יתברך, בבחינת 'מה חמית מה ידעת' וכו'".

מצד שני, לאלו שנמצאים למטה, אלו שמשברי החיים הביאו אותם לייאוש מוחלט, אלו שחווים בדידות גם כשהם בחברה, אלו שאין מי שמבין צערם ועניותם, אותם הצדיק מנחם, נוגע בנימי נפשם, מעניק להם תקווה ואהבה, דיבוריו עבורם הם כמים צוננים לנפש עייפה, כתביו והגיגיו הם כמו באר מים חיים באמצע מדבר שממה.

זה כוחו של הצדיק, וזה סוד כתונת הפסים שלו, היכולת שלו להאיר לכולם, לגעת בכל סוגי ההפכים.

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט בישיבת "חוט של ח סד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"

קו ההלכה הספרדי: 3030 *

לביתו בשעה מאוחרת, וכל בני הבית כבר נרדמו, ועוד לא הדליק נרות חנוכה, מה יעשה?

אם יכול להעיר אחד או שניים מבני הבית שישמעו ממנו ברכת הדליק נר חנוכה, הנה מה טוב, ואם לאו, יברך וידליק נר חנוכה אפי' שאין עוד מבני הבית ששומעים הברכה. (חזון עובדיה עמוד ס"ד).

מצוה מן המובחר להדליק בשמן זית, האם בנרות העשויות משמן זית קרוש שמשווקים בחנויות, יש גם כן את המצוה מן המובחר, או שדינם כמו נרות שעווה רגילים?

יש בו את מעלת המהדרין ועדיף מנר שעווה. שו"ת שבט הלוי (חלק ט' סימן קמג).

חיילים הנמצאים בבסיס ומדליקים עליהם בביתם, אבל אין מי שמדליק בבסיס וכעת אינם רואים נרות חנוכה, האם יכולים להדליק נרות חנוכה?

יכולים להדליק נרות בברכה, ואפי' אם מדליקים עליהם בביתם יש להם מצוה להדליק נרות בברכה. (חזון עובדיה עמוד קנ). ואם נמצאים בשדה, אינם מדליקים נרות חנוכה כי עיקר חיוב הדלקת נרות חנוכה אינו אלא בבית אבל מי שאין לו בית פטור מהדלקת נרות חנוכה. (טורי אבן סימן תרעז סעיף קטן ב').

פרטים בהלכות חנוכה

את נרות ההידור, עדיף שידליק בנרות שעווה ויקיים את ההידור להוסיף כל יום נר חדש. (משנה ברורה סימן תרע"א סעיף קטן ז').

מי שמסופק אם הדליק נרות חנוכה מה דינו?

אינו צריך לשוב ולהדליק, משום ספק דרבנן לקולא. (חזון עובדיה עמוד כ' בהערות).

כמה שמן צריך לשים בכוסית להדלקת הנר, ומה הדין אם אחר ההדלקה רואה שאין מספיק שמן והוסיף כעת, האם יצא ידי חובתו?

צריך לתת שמן בנרות שיעור שהנרות ידלקו לפחות עד חצי שעה אחר צאת הכוכבים. (כך מבאר בגמרא שבת כ"א ושלחן ערוך סימן תרע"ב סעיף ב'). ואם לא היה מספיק שמן, אפי' אם אחר שבירך והדליק, הוסיף שמן, לא יצא ידי חובה. (שלחן ערוך סימן תרעה סעיף ב').

מי שלא הדליק בתחילת הלילה והגיע

בהדלקת נרות חנוכה האם אני יכול לתת ילד קטן להדליק?

את הנר הראשון חייב בעל הבית להדליק, אבל אחר שהדליק את הנר הראשון, מותר לתת לאחד מבניו הקטנים שהגיעו לגיל 6 ומעלה להדליק נרות ההידור, כדי לחנוך במצוות. ונר השמש יכול לתת לבנו הקטן מגיל 6. (חזון עובדיה עמוד כא בהערות).

מצוה להדליק את נרות החנוכה בשמן זית, מה אעשה אם מצבי הכלכלי אינו מאפשר לי, האם יש דרך להקל שלא אצטרך להדליק את כל הנרות בשמן זית?

מי שמצבו הכלכלי קשה, יכול להדליק את הנר הראשון בשמן זית, ואת שאר נרות ההידור בשמן זל יותר (כך החיים סימן תרע"ג סעיף קטן י"ד). אבל לא ידליק חלק הנרות בשמן וחלק בשעווה שו"ת שער אפרים (סי' טל) ומשנה ברורה (סימן תרע"ג). ואם יש בידו הברירה או שידליק נר אחד משמן כל יום, או שידליק בנרות שעווה וכך יוכל להדליק גם

ליקוטים נפלאים

פרשת וישב

"וישנאו אותו..." (לז, ד)

שאלו רב אחד כיצד יכול הוא לקרב את החופשיים ולאהוב אותם כשהם עוברים על כמה עבירות שבתורה? השיב: מוטב שאכשל באהבת חינוס מאשר בשנאת חינוס. משכיל אחד היה מבאי ביתו של בעל "ערוך השולחן", ר' יחיאל מיכל אפשטיין, ואף הוא היה מקרבו. שאלוהו: הייתכן שהוא מקרב יהודי שעובר על עבירות חמורות שבתורה הרי נאמר משנאיך ה' אשנא? השיב: ייתכן שעל פי דין מחויב אני לשנאותו, אבל מה אעשה שאיני יכול לשנוא יהודי.

"וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום" (לז, ד)

"לא יכלו דברו לשלום" – מעיר רבי יהונתן אייבשיץ, שעיקר הצרה הייתה שלא יכלו לדבר אחד עם השני, ואילו נדברו ביניהם – לא מן הנמנע שהיו מוצאים דרך לשיכוך השנאה שאפיינה את היחסים שבין אחי יוסף. הוסיף, כי זו אבן-הנגף של כל מחלוקת, שאין איש נדבר עם רעהו ואין צד אחד מוכן לשמוע את הצד השני ולהבינו. ואם התמונה הייתה שונה – ניתן היה לפתור מחלוקות רבות הנובעות מקנאה ומשנאה – בטוב.

"ויוסיפו עוד שנא אותו על חלומותיו ועל דבריו" (לז, ח)

צריך ביאור מהו 'ועל דבריו'? אילו דברים דיבר מלבד סיפור החלומות?

ביאור הענין כי אמרו חז"ל על עניין החלומות (ברכות נה) 'אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו, שנאמר (דניאל ב כט) אנת מלכא רעיונך על משכבך סליקו'. וכן אמר קהלת (ה, ב) "כי בא החלום ברוב עניין". וא"כ, אחי יוסף אכן האמינו לו שחלם חלומות אלו אלא שסברו שהם באו לו מהרהורי ושאפיות לבו הקלוקלות למלוך עליהם ועל אביהם, וכיון שראו בו דין מורד דנו אותו להריגה. ועפ"ז מובן גם ששנאו אותו 'על דבריו' היינו על הרהורי ליבו שגרמו לו לחלום.

"ויחלום עוד חלום אחר" (לז, ט)

יש לשים לב לשינויים הדרמטיים שבין שני החלומות של יוסף. בחלום הראשון-רק האחים משתחוים לו, ואילו בחלום השני גם ההורים משתחוים [השמש והירח]. בחלום הראשון, יוסף אף מיוצג על ידי נמשל 'אלומה'-כלומר ה'אלומות' שהם האחים משתחוים ל'אלומה' שהוא יוסף. ואילו בחלום השני, רק ההורים והאחים מיוצגים על ידי נמשל 'השמש והירח והכוכבים', ואילו יוסף מופיע כעצמו ללא נמשל 'משתחוים לי'.

והביאור פשוט שני החלומות מייצגים שני השתחוות ליוסף, הפעם הראשונה כשהאחים באו לקנות אוכל-וכבר אנו מבינים מדוע

ההורים לא מופיעים בחלום, מהטעם הפשוט שבשעת השתחויה זו הם לא היו ולא השתחוו שכן רק האחים ירדו לשבור אוכל. אבל החלום השני מתייחס להשתחויה השנייה שהשתחוו כאשר ירדו יעקב ובניו למצרים, שם גם השתחוה יעקב [ובלהה שגדלתו כאמו, ראה ברש"י על הפסוק 'והנה השמש והירח'].

מעתה נבין גם את ההבדל השני, בפעם הראשונה השתחו האחים ליוסף, לא כי כבדוהו כמלך גדול אלא פשוט מאחר שהם רצו 'אוכל' ועליהם היה להשתחוות כדי לקבל את האוכל, יוסף היה מבחינתם 'אלומת תבואה'-אופציה לקבלת אוכל לכן החלום היה אלומות תבואה שמשתחוות לאלומות אחרות, לא כן בפעם השנייה, כשבאו יעקב ובניו למצרים, ההשתחויה הייתה ליוסף כמלך של כבוד, שם החלום היה 'משתחוים לי' לא לאוכל שאני מייצג, אלא לאני עצמי, המלך.

"ואביו שמר את הדבר" (לז, יא)

כתב הרה"ח ר' דוד אשר זליג ארליך זצ"ל, נראה לעניות דעתי דה"א"ת" בא לרבות, שאף שיעקב אבינו עליו השלום אמר הבוא נבוא אני ואמך וגו' והלא אמך כבר מתה, מכל מקום היה שומר ומצפה שכל החלום ממש יתקיים, ואף רחל תבא להשתחוות לו, וזה על פי מה דאיתא במדרש (בראשית רבה פד, י) היה יעקב אבינו סבור שתחיית המתים מגעת בימיו, אם כן שפיר תוכל לבא גם רחל ולהשתחוות לו. (דברי שאול להגרי"ש נתנזון זצ"ל)

"לכה ואשלחך" (לז, יג) "והשיבני דבר" (לז, יד)

ידע יעקב שאחיו שונאים את יוסף, לפיכך אמר תחילה "לכה ואשלחך", כדי לעשותו שליח להולכה ושליחי מצוה אינם נזוקים, ומכיוון שיש דעה ששלוחי מצוה אינם נזוקין רק בהליכתם, לכן אמר לו "והשיבני דבר" שיעשהו שליח גם לחזרה ויניצל מהם. (אור החיים הק')

"ויאמר לו לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשבני דבר" (לז, יד)

נצייר לעצמינו שאחד מגדולי הדור נסע במכונית וארעה תאונת דרכים. אנשים מתחילים לברר מה קרה בדיוק, האם גדול הדור נפגע, חלילה, מה מצבו וכו'. אם ישאל מישהו: "מה קרה לרכב?...?" ודאי נחשוב שדעתו השתבשה עליו. וכי זה מה שחשוב כעת? מענין אותנו דבר אחד בלבד: מה שלום הרב! והנה כאן כתוב: "לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן". "אחיך" אלו השבטים. זה מובן – שרצה יעקב לדעת מה שלומם. אך מה פשר צויו לראות גם את "שלום הצאן"? הרי זה כמו שישאלו "מה עם הרכב?...?"

והנה לעיל מסופר, שכאשר הגיע יעקב אבינו לארץ ישראל, הוא נסע "סכתה, ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת". ואיך הוא קרה למקום? "על כן קרא שם המקום סכת" (לג, ז). ולכאורה

לע"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת וישב

**"בעוד שלושת ימים ישא פרעה את ראשך...
ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר
היית משקהו. כי אם זכרתי איתך כאשר ייטב
לך וכו' והזכרתי אל פרעה" (מ, יג-יד)**

הגאון רבי עקיבא איגר עמד כאן על דקדוק לשון הפסוק, וכי מה היה המקרא חסר אילו כתבה התורה: "ונתת כוס פרעה בידו" בלא להוסיף "כמשפט הראשון אשר היית משקהו". והוא מיישב זאת ע"י דקדוק נוסף בפסוק, מדוע כתבה התורה "כי אם זכרתי איתך" והלא ניתן היה לכתוב "כי זכרתי אתך כאשר ייטב לך" וכו'. מהלשון "כי אם זכרתי" משמע שבא למעט משהו. מהו דבר זה?

ידוע בעולם שמי שנשך על ידי נחש מפחד אפילו מחבל ורצועה, וכן מי שנכווה ברותחין נזהר אפילו בפושרין. כך מבאר הגרעק"א את דברי יוסף לשר המשקים: מסתבר שכשתחזור למשרתך, תהיה שרוי בפחד שלא יקרה לך שוב מאורע שיזלזל בכבודו של פרעה, ולכן תקפיד לנקות את הכוס עשרות פעמים לפני שתמלא אותה, ותשים איזה בד או מסננת מעל הכוס עד שתגישנה לידיו של פרעה כדי שלא ייכנס לתוכה שוב זבוב. אבל אליבא דאמת אין לך מה לפחד שמא יישנה המקרה שוב, ולכן: "ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו". שהרי כל הסיבה שבגינה נכנסת לבית האסורים היא רק "כי אם זכרתי אתך", רק כדי להוציאני מכאן ושלחת לבית האסורים, ואשר על כן אין סיבה שתקרה לך תקלה כזו שוב, ובמידה ותקרה תקלה - פרעה לא יחפוץ להשליך לכלא. (במחשבה תחילה)

"זכרתי" ... "והזכרתי" (מ, יד)

יהודי חסידי בוורשא פנה לרבו בשאלה: היות והוא סובל מחמצן בקיבתו, פקדו עליו הרופאים לאכול רק מאכלים קלים ותכופים לבישולם, הרשאי הוא אפוא לאכול פשטידה בשבת? ענה לו הרב - רשאי הנך לאכול ולא יזיק לך מאומה, שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא. שוב חזר האיש ושאל האמנם, רבי, לא יזיק לי? וציפה להבטחה נוספת. אמר לו הרב, לא, שוב אסור לך לאכול! הישנות שאלתך מוכיחה שאמונתך בכוחה של השבת רופפת היא, משום כך אסור לך לסמוך על זאת, אלא עליך למלא בדיוק אחרי הוראות הרופא.

בזה מובן גם אצל יוסף, אלמלי הסתפק יוסף בבקשה אחת משר המשקים "כי אם זכרתי" לא היה בכך משום עוול, השתדלות שכזו לא הייתה מהווה סתירה לבטחוננו, ואילו הוא שנה פעם נוספת "והזכרתי אל פרעה" פעמיים שטח את בקשתו לפני שר המשקים, בכך הייתה משום הגדשת הסאה לבעל בטחון כיוסף הצדיק, בכך הרי מתח על עצמו חשד שאף הבקשה הראשונה נובעת הייתה מחוסר בטחון דק מן הדק לפי ערכו בבחינת "הקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה" ונענש בשתי שנים נוספות.

זה דבר פלא: המבנה שעשה למקנהו חשוב יותר מהבית שעשה לעצמו, ולכן דווקא על שמו קרא שם המקום! היתכן?! ובאר ה"אור החיים" הקדוש (שם): "אולי כי עשה דבר חדש בחמלתו על המקנה, מה שלא עשה כן אדם קודם, שיכין סוכה לבהמות, ולשנוי חדש קרא שם המקום עליו". עד יעקב אבינו לא עשו סככות לצאן, ידעו שהצאן הם בהמות שניתן להפיק מהם צמר וחלב, אך מה פתאום לעשות להם סככות שיגנו עליהם מן השמש היוקדת בקיץ וממטרים עזים בחורף. יעקב אבינו הכניס חידוש לעולם: יש לרחם גם על הצאן וליצור עבורם תנאי מחיה סבירים. הם אמנם לא בני אדם, אך ברואיו של הקב"ה הם, ועלינו לרחם עליהם ולבנות להם סככות. וכיון שהוא הראשון שעשה סוכות לצאן, קרא למקום על שם אותו חידוש - "סכות". לפי זה יתכן לומר, שמאחר וענין הרחמים על הצאן היה חידושו המיוחד של יעקב אבינו, היה לו ענין גדול להחדיר זאת לתודעת בניו, ולכן גם כאן בקש מיוסף: "לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן", ראה האם מקפידים הם לקיים את הוראתי לרחם על ברואיו של הקב"ה. (ומתוק האור)

"ויעזוב בגדו אצלה וינס ויצא החוצה" (לט, יב)

מסביר הרה"ק רבי הרשע"ל לסיקער זי"ע, "בגדו" מלשון "בוגד", היצר הרע הגיע ליוסף הצדיק ולחש לו באוזן: "מה אתה בורח? ממתי אתה כזה צדיק? אני יודע בדיוק מי אתה עמוק בפנים, כמה בוגדנות יש בך, מה תפס אותך עכשיו להיות צדיק?...?" אבל יוסף הצדיק עזב בגדו אצלה, הוא אמר ליצה"ר: עם כל הבוגדנות שיש בי, עם כל הנפילות, עם כל הפעמים שלא הלך לי... עדיין דמות דיוקנו של אבי שבשמים עומד לנגדי... עדיין את הפעם הזאת אני יכול להרוויח...

'ויעזוב בגדו', קח לך את הבוגדנות שלי, קח את הנפילות שלי, הם לא מפריעים לי, אני יכול לצמוח איתם ביחד, אני יכול לצמוח דווקא איתם יחד, הם יהיו בשבילי המנוף לצמיחה, לא הבור לנפילה ולייאוש...

מסופר על "חכם" מחכמי חלם ויענק'ל שמו, שנסע ברכבת יחד עם קצין רוסי עטור דרגות, שניהם פשטו את בגדיהם העליונים ונשכבו לישון על הספסל, באמצע הנסיעה התעורר החלמאי ומתוך החושך הכבד הלביש בטעות את בגדיו של הקצין... עדיין החושך שולט והרכבת עוצרת בתחנת חלם... יענק'ל החלמאי טרם התעורר סופית וכבר נחפז לרדת מהרכבת כשהוא לבוש במדיו המגוהצים וענוו בדרגותיו הבכירות של הקצין.

יענק'ל מגיע הביתה, וצווחה נפלטת מפיה של זוגתו החלמאית... מה קרה? יענק'ל זה אתה? מתי נהיית קצין? יענק'ל רץ למראה, ולא מאמין למראה עיניו, "תראו מה קרה" הוא מתחיל לצעוק אוי ויי, בטעות הגיע לפה הקצין הרוסי, ואני נשארתי תקוע ברכבת"... ככה זה כשאדם שופט את עצמו לפי בגדיו...בוגדיו... 'ויעזוב בגדו אצלה' זה הכוח של יוסף. הבוגדנות שנפלה עלי אתמול לא תשפיע עלי היום לרעה, אדרבה זה יתן לי את הכוח להמשך. הנפילה תחשל אותי ולא תכשיל אותי.

(כ"ק מרן אדמו"ר מספינקא שליט"א)

א אלו שבת

סיפורים נפלאים פרשת וישב

"אלה תולדות יעקב יוסף" (לז, א)

"ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף" (רש"י). זקני הרה"ק רבי אלעזר רובין מסאסוב-גלאגוב זיע"א חלה פעם בצעירותו במחלת הטיפוס, וכשבא חותנו הרב מבלקאמין זצוק"ל לבקרו סיפר לו בתוך דבריו מעשה, בגנב אחד שהצטרף לחבורה של גנבים ובימיו הראשונים התחילו ללמדו איך לגנוב, ואחד מן הכללים שלימדו בכדי להצטרף לחבורתם הוא, שאם יתפסו אותו יום אחד וייסרו אותו, אפילו במכות קשות, לא יגלה בשום אופן מי שלח אותו לגנוב. ויהי היום, תפסו אותו שוטר העיר והתחילו לייסרו בכל מיני עינויים וחקירות, עד שיגלה ויאמר מי שלחו ומי בני חבורתו. אך הוא עומד בשלו וכפי שלימדו אותו לא פתח פיו, ועל אף שהיכו בו מכות נוראות עמד בכולן ולא סיפר מאומה. החליטו השוטרים לקחת את בנו של אותו גנב ולהכותו מול אביו, מיד כשראה איך מייסרים את בנו לא עמד בזה, והסכים לגלות את כל שמות חבריו הגנבים, כשתפסו אותם ונפגשו עימו, שאלוהו מדוע הסגירם לשוטרים, הלא הוא הפר את הכללים. השיב להם: אמנם קיבלתי על עצמי לעמוד אפילו בעינויים קשים, אך זה היה על גופי ולא כשאני רואה איך שמכים ומענים את בני, שהרי לא ייתכן שאב

יוכל לראות את בנו מתייסר. וזהו: "ביקש יעקב לישב בשלוה", יעקב אבינו בצרותיו עצמו קיבל בשלוה ונלחם במוחו לראות שהכל מאתו יתברך, אך "קפץ עליו רוגזו של יוסף", כשהגיע לצרת בנו שם היה הניסיון קשה עד מאוד. (שיח יעקב יוסף)

"וישב יעקב" (לז, א)

"ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף" (רש"י). בשעת עריכת השולחן הטהור בשבת, אצל האדמו"ר מגור ה"בית ישראל", ישב ליד השולחן אחד מן החסידים המכובדים.

לפתע, עלה עליו רוגזו של זבוב אחד. הזבוב זמזם בלי הרף

סביבו ואף העז מפעם לפעם לנוח מעט על אפו. ניסה האיש שוב ושוב להעיפו משם, אולם הזבוב ערך סיבוב קצר וחזר להטרידו. לבסוף כאשר החל העניין להימאס עליו, הניף האיש את ידו והיכה בזבוב שנפל מת על השולחן. כשראה זאת האיש החוויר כולו, ברגע זה עבר על מלאכה דאורייתא, נטילת נשמה!

ולא פחות ולא יותר עשה זאת על שולחנו של הרבי הקדוש! הרבי ראה ושתק. והנה לאחר דקות אחדות התאושש הזבוב פרש כנפיים ועף.

כשראה זאת החסיד שמח שמחה גדולה שנמנע מחילול שבת.

אז אמר לו הרבי: היצר הרע

דומה לזבוב גם אם אתה

משוכנע שמכת המחץ

שנתת לו גרמה למותו,

הוא עוד רחוק ממוות

ועדיין חי ובעוד רגעים

אחדים יתעופף כרגיל.

מסקנא: גם אם חשבת

לרגע שתוכל 'לישב

בשלוה' תדע לך שהיצר

בבחינת 'קפץ עליו' בכל

רגע.

"הבור ריק אין בו

מים" (לז, כב)

אבל נחשים ועקרבים יש

בו.

הנה נס ופלא, יוסף הצדיק

יצא מזה, ובוודאי שאין

אנו מבינים חשבונות

השבטים, אבל לפי

שכתוב שלא יכלו לדבר

לשלו, בוודאי אם היו

מדברים ביחד היו משיגים

הרבה.

משל לאדם שהלך לבדו בלילה ונפל לבור.

צעק האדם בכל כוחו לעזרה. לפתע הגיע רופא, צעק האדם לרופא בבקשת עזרה אך הרופא שנבהל מעומק הבור זרק לאדם תרופות ואמר לו אם תהיה חולה בבור תיעזר בתרופות. וכך בא הסנדלר שזרק לו נעליים חדשות והקצב שזרק לו בשר טרי.

האדם שהתייאש, כמעט ושם סוף לחייו.

לפתע הגיע חברו הטוב ביותר שהיה מחוסר מקצוע, הסתכל

לתוך הבור ולהפתעתו הרבה

של האדם קפץ פנימה. התחיל

האדם לצעוק על חברו בשביל

מה קפצת לבור, עכשיו שנינו

נמות פה, אך החבר הסתכל על

האדם ואמר לו: "אתה חברי

"וימאן ויעזוב בגדו אצלה וינס..." (לט, יב)

מאיפה לוקחים כזאת עוצמה? מאין הכוחות? בסך הכל בחור בן שבע עשרה, צעיר וחסון, מסלסל בשערו וממשמש בעיניו, נמצא במצב שאין לו כביכול מה להפסיד, יתום מאמא, מרוחק ודחוי ע"י משפחתו שמכרו אותו תמורת כמה שקי תבלינים זולים המדיפים ריח ערבי-מצרי בלי להניד עפעף, וכעת שוהה הוא במצרים ערוות הארץ, מבן זקונים ענוג, הפך הוא בבת אחת למנקה ועוזרת בית אצל איזה שייח ערבי מגושם... והנה סוף סוף יש מישהו שמחכה לו, מישהו שרוצה אותו...

מהיכן שאב יוסף הצדיק את הכוח העצום לזעוק "וימאן" גם במצב כזה ירוד, ועוד במצרים ערוות הארץ? **רעיון נשגב לחינוך הבנים הבליחו מאורי הדורות מתוך סיפור זה:**

בפרשה זו אנו מוצאים עוד פעם את המילה "וימאן", "ויקומו כל בניו ובנותיו לנחמו, וימאן להתנחם..."

מה היה שם?...

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים פרשת וישב

מדגיש, ששר בית הסוהר לא ראה כל דבר רע אצל יוסף, באשר ה' אתו. והרי לאמיתו של דבר, כל עצם ישיבתו של יוסף בבית האסורים הייתה מחמת עלילה, ולא היה בידיו של יוסף כל עוון, ומדוע אפוא נזקק לסייעתא דשמיא מיוחדת, כדי שלא יראו בו עוון ופשע?

אלא - אמר הרב מברסק - רואים מזה, כי לולי הסייעתא דשמיא המיוחדת שהייתה לו, שהיה ה' אתו, כבר היה שר בית הסוהר מוצא עוולות חדשות לטפול על יוסף בכל צעד ושעל. רק "באשר ה' אתו", לא טפל עליו שר בית הסוהר עלילות שווא להתאנות לו.

"וירא שר

האופים כי טוב

פתר"ם... (מ, טז)

שאלו לרבי מאיר שלום מפוריסוב: מה ראה יוסף לפתור חלומו של שר המשקים לטובה ושל שר האופים לרעה? השיב: סיפורו של שר המשקים הכיל רק מפעלות ה': גפן שעלתה כפורחת, אשכולות בשלים ונץ עולה.

בעוד שחלומו של שר האופים התבסס

רק על כוחי ועוצם ידי: סלים ומיני מאפה מעשה ידי אדם. חלום כזה איננו מבשר טובות...

"וישכחהו..." (מ, כג)

כן היה לו לר' מנדל מרימנוב, אביון גדול היה, ואביו הקציב לו שלושה זהובים לשבוע לפרנסת ביתו. טען בנו הנ"ל: בין כה אתה נותן לי למחייתי, תן לי עוד שלושה זהובים ותהיה לי כל הפרנסה. לא! - אמר לו ר' מנדל - אם אתן לך כדי פרנסתך כולה, אטול ממך חלילה, את הביטחון בהש"ת.

הטוב נפלת לבור הנורא הזה אבל אני כבר הייתי בבור הזה ואני יודע את הדרך החוצה בוא אחרי. וכך הוציא החבר את האדם מחוץ לבור.

העזרה בזמנים הקשים ביותר, לא תבוא משום מומחה, אלא מהחברים הטובים באמת.

"ויהי ה' את

יוסף..." (לט, ב)

חסידים מספרים, כשהרב בעל ה"תניא" היה אסיר בגלל הלשנה, וישב בבית הסוהר שבפטרבורג. פעם אחת בא אליו הצאר (אחר מהקצינים הגדולים) בעצמו לחקרו, אולם הצאר לא רצה שידעו מי הוא והתחפש. אבל הרב הכירו מיד, ובירך עליו, שחלק מכבודו, בשם ובמלכות. ההוא התרגז מאוד.

אינני הצאר - אמר - איך אתה מעז להעלות על הדעת שהצאר יבקר בבית האסורים. בגלל ההעזה הזאת לבדה מגיע לך עונש חמור. גם הקב"ה, מלך מלכי המלכים, בא לבית הסוהר - ענהו הרב. זה פלפול חסידי מעוקם - התפרץ

הצאר. שקרא כמה כתבי הלשנה נגד החסידים.

יסלח לי הוד מלכותו - החזיר הרבי בנימוס - זה פסוק מפורש: ויתנהו אל בית הסוהר... ויהי ה' את יוסף... מצאה התשובה חן בעיני הצאר וריכך את יחסו אליו.

"אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו

באשר ה' אתו" (לט, כג)

רבי רפאל הלוי זצ"ל, בנו של הרב מברסק, סיפר כי כאשר ברחו לוויילנה בשנת ת"ש, שאל אביו על פסוק זה: הפסוק

{ אז נדברו }

פרשת וישב תש"פ | גליון מספר: 445 | לסדר: "וכל אשר הוא עושה ד' מצליח"

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והערות:

a8447168@gmail.com

עלון זה נתרם כולו

בנדיבות לב

ע"י ולזכות החפצה

בעילום שמה.

ישלח ד' ברכה והצלחה

בכל מעשי ידיה וימלא

משאלותיה במידה טובה

ישועה ורחמים, במהרה.

אמן!

להשתתפות

בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

מה הדימיון בין שנות מלכות יוון לשנות מדינת ישראל??

השנה משום מה החלטתי להעשיר את האינטלגנציה ולהתעניין בסיפור המלא של חנוכה... מה קרה שם בזמן החשמונאים והיוונים... פתחתי כמה אגדות חז"ל... קראתי את מגילת אנטיוכוס... פתחתי גם קצת יוסיפון... ויצאתי משם מבולבל לגמרי... עם סלט שלם בראש...

מצד אחד יש לך את הסיפור עם מתתיהו כהן גדול שנלחם מול אנטיוכוס... מצד שני יש לך את הסיפור עם אלכסנדר מוקדון שבא להילחם מול שמעון הצדיק... (זהו שתי תקופות שונות לגמרי...) מצד אחד יש לך את הנצחון שהלך יחד עם כך השמן שזה היה בחדש כסליו... מצד שני יש לך את הנצחון שקרה ביום כיפור (שהכה"ג שמע בת קול בקודה"ק שהם ניצחו ובדקו ומצאו שזה היה באותה שעה) מצד אחד יש לך את אנטיוכוס שהכריח את כולם לעבוד ע"ז (המעשה עם חנה ושבעת בניה ועוד כמה מעשים כיוצ"ב) ומצד שני ידוע לנו שהיו רק שלוש גזירות חודש מילה ושבט... (משמע שע"ז לא הייתה אחת הגזירות) מצד אחד יש לך תלמי מלך יוון שציווה לתרגם את התורה ליוונית... מצד שני היה שלב שגזרו שישאל כלל לא יעסקו בתורה... מצד אחד יש את ה"ג" פרוצות שהיוונים פרצו בחומה... (חוץ מזה משמע שעבודת הקרבנות הייתה כרגיל) מצד שני משמע שהם ביטלו לגמרי את עבודת הקרבנות? מצד אחד יש את הסיפור עם אליפונרו ויהודית שזה היה ממש בתחילת בית שני... (יהודית הייתה מבנות הנביאים שזה מזמן חגי זכריה ומלאכי) ומצד שני יש את הסיפור עם בתו של יוחנן כהן גדול שלא הסכימה להתחתן עם ההגמון שזה עשרות שנים לאחמ"כ... בקיצור: בלגן שלם... יש הרבה סיפורים סביב הניסים של חנוכה... ובכל סיפור יש נתונים אחרים לגמרי... ותכל'ס... מה קרה שם באמת?? מי היה נגד מי?? מתי הייתה המלחמה ומי ניצח??

ואז לראשונה קלטתי משהו מאוד פשוט: שיש הבדל מהותי בין הנס של חנוכה לנס של פורים!!! הנס של פורים היה סיפור אחד!!! סיפור אחד שהתחיל ונגמר!!! יכול להיות שהוא היה סיפור ארוך... יכול להיות שזה גם היה פזל עם הרבה חלקים... אבל בסופו של דבר הפזל התחבר וזה נהיה סיפור אחד ארוך שהתחיל ונגמר... לעומת זאת חנוכה? מי אמר שחנוכה זה סיפור אחד ? ! ? לא!!! חנוכה זה מה שנקרא **סיפור מהחיים**... היה לנו אויב אחד כללי שקראו לו מלכות יוון... ואנחנו התמודדנו מולם במשך שמונים שנה!!! וכל פעם היה משהו אחר... הם לחצו אותנו לחץ גדול וכל הזמן היה לנו מאבקים מולם... כל פעם בנושא אחר... פעם זה היה תורה ופעם זה היה חודש מילה ושבט ופעם זה היה ע"ז... וכל פעם היינו צריכים להיאבק כדי לשרוד!! כדי להמשיך לחיות כמו יהודים!!! תסלח לי על ההשוואה!! (כמובן שאין להשוות...) אבל זה קצת מזכיר את מדינת ישראל!! מדינת ישראל גם קיימת שבעים שנה... וממתי שהיא קמה יש לנו מאבקים... כל פעם משהו אחר... וכל פעם זה בעוצמה אחרת... פעם זה טומי לפיד ופעם זה יאיר לפיד... פעם זה שולמית אלוני ופעם זה יוסי שריד... (כמובן שאי אפשר להשוות ואסור להמעיט בחסדיו של מקום שאנחנו חיים כאן בגן עדן של אפשרויות ורוחניות לעומת הרדיפות שהיו פעם) בקיצור: מלכות יוון זה היה תהליך ארוך וממושך... תהליך שידע עליות ומורדות... גם כשיניצחנו במאבק אחד מולם זה לא אומר שזהו... הגענו למנוחה ולנחלה... כי שנתיים לאחמ"כ היוונים שוב נאבקו נגדנו... ושוב עמדנו על נפשנו ושוב התגברנו... וחוזר חלילה... וכמובן שבסוף בסוף היה שלב שנגאלנו מהם אחת ולתמיד וזה מה שקרה למעשה בתאריך של חנוכה עם נס פך השמן... אבל זה לא קרה ביום אחד ולא ביומיים... ואנחנו קצת בחנוכה חוגגים **לא רק** את הסוף הטוב!!! **אלא את כל התהליכים שקדמו לזה!!!** אנחנו חוגגים כל שלב וכל מאבק בתוך גלות יוון שעם ישראל נאבקו על הידישקייט והצליחו... אתה מוזמן לפתוח מגילת תענית ולראות רשימה של ימים טובים על כל שלב במאבק שהצלחנו פה... ממילא אין פה סתירה... הסיפור של יהודית ואליפונרו זה בקום המדינה... והסיפור עם בתו של יוחנן כהן גדול זה קרה נניח בתשע"ט... לאורך שבעים שמונים שנה יש מספיק מקום להרבה הרבה סיפורים והרבה תנודות... ועליות ומורדות... בקיצור: הנס של חנוכה מאוד מזכיר את המצב שלנו היום!!! קח בחשבון שיום אחד גם מדינת ישראל תהפוך היסטוריה ואז אנחנו נצטרך להוציא מהבוידיס ולשחזר את כל הניסים והנפלאות שה' עשה איתנו לאורך השבעים שנה... שיאיר לפיד ניסה לסגור את הכוללים **ולא הצליח**... אנחנו נקרא מתוך ספר יוסיפון שהיה איזה גוילם אחד רוסי שניסה להילחם נגד החרדים ולא הצליח וכן הלאה וכן הלאה... ובספר יוסיפון הזה יהיה פרק מיוחד מוקדש לשנת התשע"ט שהיה שלב שכמעט קמה ממשלת שמאל פרועה נגד החרדים ופעמיים הקב"ה שיבש להם את הגושים והם לא הצליחו להרכיב ממשלה... ואנחנו נודה לה' על זה... האם חשבת רגע שצריך להודות לקב"ה על התקופה הנוכחית שהקב"ה נתן עוד כמה חודשים מרווח נשימה ושקט עד הבחירות הבאות? נכון שלא חשבת על זה?? ולמה לא?? בטח... כי מוקדם לשמוח... אנחנו מחכים מה יהיה כשתקום ממשלה... בא נראה איזה ממשלה תקום... **אז זהו שלא!!!** שבדיקו זו הנקודה שמתחדשת לנו בחנוכה... בחנוכה הנס הסופי היה הנצחון הסופי שהסמל שלו הוא נס פך השמן... שהפך שמן הזה האיר לנו!!! אבל לא סתם האיר לנו... אלא האיר לנו את כל השלבים שלפני כן... ולימד אותנו להודות על כל התהליכים והמאבקים שהיו לנו בשמונים שנה שלפני כן... על כל שלב שברוך ה' נאבקנו ושרדנו... ואת זה אנחנו צריכים ללמוד גם לדורנו!! לדעת להודות גם על שלב!! ולא רק על תוצאה!! אנחנו נמצאים קצת בשלב!! שלב של ריווח והנחה בין בחירות לבחירות... השלב הזה הוא גם ישועה ה'.

עד כאן במישור היותר ציבורי והפוליטי... אבל ההמשך היותר נוגע לנו בעמוד 3-4 בגיליון זה

ניתן לקנות את הקונטרס
מי בז ל-

יום קטנות

ובו מאמרים בענייני ימי החנוכה והמסתעף.

בפלא': 0548446691

**כמו כן ניתן להשיג חוברת זו אצל הנציגים הממונים
שבישיבות**

ניתן להשיג במוקדי המכירה כדלהלן:

ירושלים:

מרכז העיר: רחוב נחמיה 10.

בית וגן רח' הרב פרנק 29 קומה ב'

נווה יעקב/אחיסמך - 0527171721

רמות - רובין 47 קומה ב'

רוממה: חמ"ג 31. 0527682281

גבעת שאול: בן עזיאל - 0548491554

ביתר עילית גבעה ב' אזור רמי לוי 0548450998

בני ברק:

קבוץ גלויות 9

משפחת בויס רחוב השלושה 11.

חזון איש 34 מינת דסלר (דרייפוס) - 0527117271 (ניתן לקבל גיליונות יחידים מידי שבוע בכתובת זו)

בית שמש: נהר הירדן 9 רמה ב', משה צוויבל.

אשדוד - 0504120311

אלעד - 0548418684

קרית ספר: מרומי שדה 3 052-7174781

ברכפלד - 0533109169 (כולל עטרת שלמה)

גרין פארק - 0527644795

אופקים: שמירא 053412035

נתיבות - 0548473542

צפון: חיפה, הדר, שכמולית רחוב ביתר.

נווה שאנן: חגיית 81 משפחת זלושינסקי

רכסים: הורדים 4 א' משה קריצלר לתאם 0548415410

כרמיאל - 0527136165 משפחת שטיימן.

צפת - 0548449816 משפחת יעקובוביץ.

**באותם מוקדים ניתן לקנות גם את הספר
"אהבתי", העוסק בענייני תקווה ותפילה, יצירת קשר, פתיחות
רגשית ותלותיות מול אבינו שבשמים.**

כמו כן את הספר "וימאן",

**העצמה אישית וכח למתמודד בניסיונות דורנו, והדרך חזון
ברגעים של נפילה והיום שאחרי.**

ניתן להשיג במוקדי ההפצה שלעיל

מה בחוברת???

**א. מה פשר השם המוזר של החוברת "יום קטנות" ומה זה קשור
לחנוכה??**

**ב. בכל חג אומרים שכל ההשפעות תלויים בחג הזה. תכל"ס. לפני
חודשיים אמרו לנו שכל השנה תלויה בראש השנה... אז איך קרה
פתאום שכל השנה תלויה בחנוכה?**

**ג. בדורות הקודמים כמעט ולא עשו עסק מחנוכה... אז מה קרה
בדורות האחרונים שיותר ויותר עושים מזה עסק??**

**ד. אני אוהב כדורגל... מהי תורת המשחק?? האם היהדות מכירה
בצורך הזה ששמו משחק??**

**ה. מה הקשר בין הפכים קטנים שיעקב אבינו העביר במעבר יבוק...
לבין יציאת נשמה??**

על כך בחוברת.

היכנו למערכת הבחירות הקרובה... והפעם גורלי מתמיד!!!

אני מתנצל מראש... אבל בשבועיים הקרובים יתכן שעלון אז נדברו יהיה מגמתי ויעסוק בצורה רשמית בתעמולת הבחירות הממשמשות ובאות... מה אפשר לעשות... הפעם זה גורלי מתמיד וכל קול קובע... והוחלט שהפעם אני אניס את השופר של אז נדברו לטובת המערכה... אני מוכן לעשות הכל... מוכן בלי נדר להתרוצץ מעיר לעיר ולדבר ולשכנע ולכרוז על ברכיים... העיקר לגייס עוד קול ועוד קול... ובכן: הבחירות הגורליות המדוברות זה לא פחות ולא יותר **סיום הש"ס של דף היומי!!!** מתחילים שוב את המחזור של לימוד הדף היומי! והמערכה הזו גורלית... **מה פירוש גורלית???** בעצם... אני לא יודע כמה היא גורלית... מה שבטוח זה הרבה הרבה הרבה הרבה יותר גורלי מהבחירות הכי גורליות...

הבחירה של יהודי להצטרף למפלגה ולקבוצה של יהודים שעוסקים בתורה הרבה יותר מעניינת וחשובה לקב"ה מאשר הגורליות של הבחירות שכבר התחילו לזועק ע"ג העיתונים... כן... היה לי חשוב לבדוק... ובאמת בדקתי שהעיתונים כבר כבר הספיקו לכתוב את המשפט הנדוש והמגוחך שהפעם!!!! הפעם הבחירות יהיו גורליות מתמיד... אז זהו!! כעת הגיע התור שלי... גם לי מותר לומר שהפעם... הבחירה שלך להצטרף ללימוד דף היומי גורלית מתמיד... **כן... זה באמת גורלי מאוד!!!** כי הרי כל מילה תורה זה "אור שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער", ואם קבלת החלטה ותהיה רציני ועקבי... עשית את עסקת חיך!!!

אני מוכרח לחזור ולהבהיר: ש-כן... אני יודע שדף היומי זה לא מפלגת שלטון... כי מפלגת השלטון של התורה זה אברכי הכוללים ובחורי הישיבות שעמלים בתורה כל היום ויודעים ללמוד גמ' בעיון ולא דווקא דף היומי... אבל בתקופה האחרונה אנחנו גילינו שיש חשיבות מאוד גדולה גם למפלגות הקטנות! הרבה פעמים המפלגות הקטנות האלו הם לשון המאזניים ולפעמים כל ההכרעה תלויה בהם... ולכן אני כעת מתגייס לטובת המפלגה של דף היומי... יש לי אינטרס אישי לגייס כמה שיותר קולות נוספים למפלגה הזו!!!

ושוב... אני לא מחפש לשנות קולות ממפלגת השלטון... אין לי שום עניין לקחת קולות עמוקים של עמל בתורה בסדר א' בעיון... ושהם יעברו לדף היומי... אבל אני כן!!! אני כן רוצה לשנות הרבה קולות במבוזזים של נאייעס מהחדר תה שהולכים לאיבוד... ולקחת אותם לדף היומי... זה יכול להוסיף קולות יקרים לגוש הימין ולהכריע את הגוש... קולות מתוקים שיכולים לשמח את הקב"ה בעולמו... אנחנו רוצים שהקב"ה ישמח במעשיו!!! כשהקב"ה שמח במעשיו הוא חומל על מעשיו... (עיי' מאמר דף 2...) הקול קול יעקב... וזה תלוי בך!!! אתה יכול להיות הפתעת הבחירות!!! כל קול קובע!! אם אתה תצטרף לדף היומי ותקבל על עצמך עול תורה... לקב"ה יהיה יותר קורת רוח בעולמו ויתרצה לבניו... זה יכול להשפיע עלינו שטפון של אהבה מקוב"ה ישראל ואורייתא שיתאחדו יחדיו...

בחור/נשוי יקר: אתה לא לגמרי עושה חיל בלימוד?? אתה לא לגמרי מוצא את עצמך?? בא... תצטרף לדף היומי... מה יכול להיות?? מקסימום תרד מזה אחרי חודש חודשיים... ואז לקראת מסכת שבת שוב יהיו בחירות חוזרות... שוב תבחר להצטרף לדף היומי... עד שתגיע ל'כירה' ושם יתכן ששוב יהיה פיזור הכנסת... ושוב תמתין לבחירות חוזרות... אין לך מה להפסיד... אנחנו כבר בלאו הכי נמצאים עמוק בתוך היו יו הזה... אז במקום לדשדש סביב חילופי האשמות של הכנסת... תדשדש בהווית דאביי ורבא...

האמת היא שבינינו... אברך רציני שלומד בעיון... אולי לא טוב לו ללמוד דף היומי... אבל בחור ישיבה קלאסי?? אתה?? שאני פוגש אותך בשבתות בצפת... אתה זה שלקחת את הספסל הקבוע שלי... איפה שפעם אני הייתי ישן בצפת ועכשיו אתה ישן שם... לך כן טוב ללמוד דף היומי!!! אתה יודע למה?? כי יהודי שהחסיר שלושה ימים ולא הגיע ללמוד דף היומי הוא יודע שהוא בפיגור של שלוש דפים!!! הוא יודע שיש איזה שעון שמתקתק וכל יום שהוא מחסיר נוצר איזשהו פיגור!! **הפיגור הזה מאוד היה חסר לי בתור בחור!!!** הייתי יכול להיכנס למיטה ככה פתאום... להכריז על נבצרות... לא בא לי... אחרי שבוע פתאום אני מגיח מהמערה... שלום לכם... חזרתי אחרי הפסקת פרסומות... ומיד השתלכתי בכביש בחזרה כאילו לא נעלמתי שבוע... לא הרגשתי לרגע שהפסדתי משהו בשבוע שלא תפקדתי... לא הרגשתי שמישהו פה התקדם ואני בפיגור וכעת אני מדשדש אחרי ואני צריך להתאמץ להשיג אותו בחזרה... וכשזה ככה נראה זה מאוד בעייתי!!! כי כשבן אדם לא מרגיש שהוא מפסיד **בהעדרותו!!!** אין פלא שהוא לא מרגיש שום טעם **בנוכחותו!!!** (תחזור על המשפט הזה... הוא עמוק ופשוט...) אבל אין מה לעשות... ככה בנוי המנגנון הישיבתי... ולא סתם זה ככה! יש סיבה מאוד עמוקה למה הישיבה לא בנויה כמו בית ספר עם הספק לימודי ומבחנים ובגרויות... ואכמ"ל... אבל שורה תחתונה צריך!!! צריך לכה"פ איזה שעון אחד שיתקתק!!! מאוד בריא שלבחר יהיה שעון אחד לכה"פ שיזכיר לו שכל יום מדפדפים דף ולא מחכים לך שתחזור מצפת או תצא מהמשרב!!! אה... אבל מה תטען... היכנו אותנו שדף היומי זה בעלי בתים וזה לא מתאים לבחור ישיבה שיושב ולומד?? אתה צודק... לכן צריך לעשות שינוי והיכר שלא יחשבו שאתה בעלבת... ולכן אה הבעלבת לומד כל יום דף אחד בלבד... אתה תלמד כל יום שתי דפים!!! הייתי מציץ לך להתחיל דף אחד מהתחלה ודף אחד מהסוף... דף אחד ממסכת ברכות... ודף אחד ממסכת זבחים... וככה תצמצם פערים עד שבבחירות חצי הקנציה של לימוד דף היומי אתה תוכל לסיים את הש"ס בבקאות בשילוב האירוסין שלך... ובעזה"ש באותו מעמד תבטיח לאשתך שעד כה למדתי את הש"ס בבקאות... אבל כעת!! לקראת חיי הנישואין אני מקבל על עצמי להתחיל ללמוד את הש"ס בעיון...

בקיצור: לפני לא הרבה זמן הייתי בחור... ועד כמה שאני זוכר... לבחור ישיבה יש המון המון זמן!! כן... בישיבה בכוונה מעמידים את הבחור ישיבה מול חומר גלם שקוראים לו זמן... כדי שיתמודד מולו וימלא אותו לפי שיקול דעת... ואם חלק מהזמן הזה כבר מבוזז אצלך על חיפוש עצמי בכבישים ובמכוניות מתחלפות... אז לא יזיק לך לחפש את עצמך גם מול דפי הגמ' המתחלפים מול עיניך מידי יום... אם אתה כבר אוהב להעביר ולשזוף את העיניים על התמונות שמתחלפות במצלמה או בעיתון הציבור החרדי... אז כבר תעביר את העיניים על הדפים המתחלפים בדף היומי... משהו לבנתיים יכנס...

עד כאן הפניה לבחורי ישיבות... אבל סו"ס אני לא נסחף... ועדיין עיקר הפניה בנושא הזה היא לא לבחורים וגם לא לאברכים... אלא לכלל ישראל... העם שבשדות... ולכן א"ה נאריך בנושא זה בשבוע הבא... כשהגיליון בלאו הכי יוצא רק במתכונת מייל... חנוכה שמח...

המשך מעמוד 1: לדעת להודות גם על ישועה חלקית...

בפתח הגיליון נכתב שחנכה מלמד אותנו להודות על כל שלב בנס... אז בפתח הגיליון הנושא הוסט לנישה הפוליטית שאנחנו נמצאים בה... אבל אתה מבין לבד שזה הדבר האחרון שבאמת מעסיק אותנו כיום...

תכל'ס כלפי מה הדברים באמת אמורים???

יש לנו נטיה להודות לה' רק על דברים מושלמים... רק כשהכל הכל הסתדר ובא על מקומו בשלום ובנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות... זהו!! עכשיו הגיע הזמן להודות לה'... וזה לא תמיד נכון!! חנוכה מלמד אותנו להודות גם על **ישועה חלקית!!** להודות על כל שלב נוסף בישועה... מגילת תענית מלמדת אותנו שמלכות יוון עושה לנו רשימה ארוכה של צרות!! ואנחנו לומדים לשמוח עם כל ישועה נקודתית שנושענו מהם... אנחנו לא מחכים לסיים איתם לגמרי ורק אז להרים כוסית... לא... אנחנו יודעים לשמוח על כל שלב ושלב בתהליך שנושענו מהם...

והאמת היא שבפורים הגישה היא באמת הפוכה!! כל זמן שלא הצליחו לגמרי ולהעביר את רעת המן האגגי מרדכי לא מסכים לפרוש משקו ותעניתו... כל זמן שלא נחו בהם היהודים מאויביהם אז אין מקום לשמחה ומשתה... (ולכן יש יום מיוחד פורים ויום מיוחד מוקפים... כי הפורים נחו ב"ד ואילו המוקפים לא יכולים לחגוג כי הם עדיין לא לגמרי לגמרי נחו) זו הודאה נוסח פורים... אבל בחנוכה?? **בחנוכה המנגינה היא אחרת!!**

בכל מה שנוגע למלכות יוון... אתה מוזמן לפתוח את מגילת תענית ולראות ימים טובים במגילת תענית **על ישועות נקודתיות!!** כל פעם יש יום טוב על נצחון חלקי מסוים... אני לא מבין: למה חוגגים גם על היום שאנטיכוס יצא וגם על היום שניצחו את ריש טורא?? ממה נפשך... אם קודם נצחנו את ריש טורא... ועדיין אנטיכוס נמצא בירושלים... אז אין אתה יכול לשמוח על נצחון כזה... כשעדיין אנטיכוס תקוע לך כמו עצם בגרון?? אלא זה גופא מה שעם ישראל למדו על בשרם במשך עשרות שנים מול מלכות יוון... **לדעת לשמוח על כל שלב נוסף בישועה!!** תבין: כשמתמודדים במשך שמונים שנה מול גלות יוון ואתה מוצא את עצמך שאתה צריך להילחם ולהיאבק על כל דבר ביהדות... כאן פתאום אתה מתחיל להעריך כל מאבק שהצלחת בו ולדעת ששום דבר לא מובן מאליו... אתה פתאום לומד להעריך את הזכות **להמשיך להיות יהודי!** עם ישראל בבית שני למדו להעריך הצלחות **חלקיות... ישועות חלקיות...**

לא לחינם הנס של חנוכה נקרא "האור שבתוך החושך..." אתה יודע מה הכוונה אור שבתוך החושך? במילים אחרות הכוונה: **ישועה נקודתית!!** יש פה ישועה... אבל מסביב יש לנו עדיין הרבה דאגות... יש עדיין הרבה עבודה לפנינו... אבל יודעים לשמוח עם השלב הנקודתי שיכולים לסמן עליו וי... **רוצה כמה דוגמאות מוכרות מהחיים???**

מידי לשמוח... כי... כי חודש הבא זה רק עוד 29 יום ומה יהיה אז...?? ננו... תגיד אתה אברך יקר... מי כמוך יודע מה התשובה??? בן תורה אמיתי של היום חי כמו שעם ישראל חיו בימים ההם בזמן הזה... הוא יודע לעשות יום טוב גם על ישועה חלקית!! יודע לשמוח שהחודש הזה עבר בשלום... אה... מה יהיה בחודש הבא? שוב נתפלל... שוב נקווה... שוב נתחזק בלימוד... ושוב הקב"ה יעזור... ושוב יהיה פה שמחה וששון איך שהצלחנו גם הפעם לגמור את החודש... **זה מאפיין של סגנון הנס של חנוכה!!!**

זו הבשורה של הנס של חנוכה!! לדעת לשמוח בישועה חלקית!!

לדעת להעריך כל שלב בישועת ה'... ולשמוח בכל וי גם כשמסביב יש עדיין הרבה דאגה... והרבה הרבה דברים נוספים שעדיין לא סימנו עליהם וי...

ההשגה הזו עדיין לא הייתה לנו בפורים!!! וההרהרה: לאחר שהמן הרכיב את מרדכי על הסוס וקרא לפניו ככה יעשה לאיש... מיד אח"כ מה כתוב וישב מרדכי אל שער המלך ששב לשקו ותעניתו... מרדכי לא הסכים לשמוח עד שלא יעבירו לגמרי את רעת המן האגגי... אבל!! תחשוב אם בדיוק סיפור כזה היה קורה מאתיים שנה לאחמ"כ- בזמן מלכות יוון... הרי ברגע שהמן רק הרכיב את מרדכי על הסוס... זהו!! כעת יום טוב במגילת תענית... כלל ישראל שמחים!! על מה שמחים??? על ישועה נקודתית... שהקב"ה עזר ורומם את קרנו של מרדכי... זה לא מספיק בשביל לשמוח??? אה... אבל חכו... מוקדם מידי לשמוח... עדיין יש גזירה להשמיד להרוג ולאבד...?? טוב... ה' יעזור... נתפלל גם על זה בנפרד וה' יעזור לנו גם על זה בנפרד ואנחנו נעשה גם על זה יום טוב בנפרד... תן לנו לשמוח על כל שלב של הישועה בנפרד... זה מה שהיה קורה לו יצויר שהסיפור של פורים היה קורה מאתיים שנה לאחמ"כ...

כידוע: פורים זה נצח!! וחנוכה זה הוד!! זה שתי גישות בעבודת ה'... יש עבודת ה' בדרך של נצח... עד שאני לא מנצח לגמרי... עד שאני לא מגיע למקסימום אין עדיין כלום... זה מרדכי ואסתר... זה פורים... אבל חנוכה זה הוד... לדעת להודות על כל שלב... לדעת לשמוח עם כל מאבק נוסף שניצחת בו... זה דור שעליו נאמר "שהיו מחבבים את הצרות..." מה פירוש מחבבים את הצרות?? יודעים לקחת כל ישועה ולהפריט אותה... לא נבהלים שארכה לנו הישועה... לא נבהלים שאורך לישועה זמן והיא מגיעה לאט לאט... אדרבה... כל שלב נוסף בישועה שמחים עם זה... חוגגים עם זה... ותוך כדי מחכים כבר לשלב הבא... אברך יקר: אשתך קיבלה סו"ס מיליון מקום??? זה סיבה טובה לשמוח... אה... מה יהיה אח"כ??? סליחה... מה... זה פורים??? בפורים יש רק יום אחד!!!! מחכים שתבא הישועה לגמרי ורק אז שמחים... אבל כעת חנוכה... בחנוכה יש אישור לשמונה ימים של שמחה... לשמוח על המילוי מקום הנוכחי... לשמוח שוב על המילוי מקום שיבא אחריו... ושוב לשמוח על העבודה הקבועה שתבא אחריה... ושוב לשמוח על השעות נוספות שהגברת תקבל... (ואז לשמוח שסו"ס היא קיבלה

לדוגמא: ב"ה זכינו לארס את הבן הראשון... אה... איזה שמחה... נו... להודות לה'?? בטח... אבל תכל'ס... עמוק עמוק בלב... איפה שאף אחד לא רואה הלב של אבא כבד... כי יש עדיין הרבה דאגות... יש עוד שיירה של מבוגרים מאחוריו... (חלקם גם מבוגרים ממנו) גם העניינים הכספיים עדיין לא פשוטים... בקיצור: לא פשוט!! נו... אז להודות לה'??

אז הנה... חנוכה הוא נס של אור בתוך החושך... יש פה אור!! לכל השיטות יש פה הארת פנים משמים... אבל עדיין סביבה יש לוט בערפל... יש דאגות... יש טרדות... יתכן שיש מסביב כל מיני נקודות מרירות. בקיצור: יש עדיין הרבה עבודה לפנינו... ובכל זאת חנוכה מלמד אותנו שמותר לשמוח גם עם ישועה חלקית!! לדעת לשמוח על כל וי נוסף בחיים!! דוד המלך חופר את היסודות של בית המקדש והוא כבר מתחיל לשיר מזמור שיר חנוכה הבית לדוד... נכון... זה רק יסודות... אבל סו"ס זה שלב!!!! ועל השלב הזה סימנתי וי... נו... תזמורת בבקשה... אה... מה יהיה הלאה??? שוב נתפלל... שוב נבטח בה' והוא יעזור ושוב נשמח בישועתו... שוב התזמורת תקבל את האות ותפצח בשירה לה'...

הוא לא הרגיש טוב... הבדיקות היו עעעל הפנים... הוא עבר מה שעבר וב"ה הוא כבר מאחורי זה... הוא עדיין הולך למעקבים ולהשגחות ולתרגילים... אבל בגדול הוא כבר יצא מזה... נו... אפשר כבר לשמוח??? אפשר כבר להגיד הגומלי? הוא שאל רב והוא אמר לו שלא... מוקדם מידי להגיד שהוא יצא מזה לגמרי... נו... אז מה? אז לא?? לא להודות לה'?? בשביל זה יש לנו את חנוכה!!! חנוכה זה אור שבתוך החושך!! יש פה ישועה חלקית!! יש פה נקודת אור!! וסביב האור הזה יש עדיין עתיד לוט בערפל... יש עדיין דאגה ועדיין לא סיימנו לגמרי... וחנוכה מלמד אותנו לשמוח בישועה החלקית... חנוכה מלמד את היהודי לשמוח בכל שלב נוסף בישועה... חנוכה זה חג שלא מתקמצן בחגים!!! תשמח כבר היום על הבדיקות המעודדות... אה... היית רוצה שזה יהיה עוד יותר מעודד??? בסדר... אז עוד שבוע בעזה"ש תעשה עוד פעם חג שב"ה עוד יותר טוב... חנוכה לא מחכה שההההההל יסתדר ואז נשמח... חנוכה זה חג נדיב... יש לו שמונה ימים שגומרים בהם את ההלל... כל יום שמחנו מחדש שיש לנו שמן לאותו יום... אה... מה יהיה מחר?? מחר שוב נקווה ושוב נשמח... חנוכה זה כבר חג של בית שני... בבית שני כלל ישראל כבר לומדים להעריך ישועה חלקית... עם ישראל כבר יודעים להעריך ולשמוח עם שלימות חלקית!!!!

כשאני חושב על ראש ישיבה או ראש כולל... לפעמים אני משתגע מהם... אתה רואה ראש כולל שמח עד לב השמים... מה קרה?? למה הוא שמח?? בטח... היום זה הראשון לחודש ובניסי ניסים הוא הצליח גם חודש לתת את המילגה בזמן... רגע... אבל מוקדם

לקחת את המיליונים האלו... וכשהוא לא הצליח אנחנו מחבבים את הצרות שמזכירים לנו לשמוח ולפגוש שוב את האצרות היהודים שיש לנו...

כלפי מה הדברים אמורים???

מוקדם... במסר הקודם והראשון שנכתב במאמר זה... המסר היה שבחנוכה אנו לומדים לשמוח בישועה חלקית!!! לשמוח בכל שלב בישועה...

אבל כעת אני רוצה להגיד נקודה עוד יותר עמוקה:

חנוכה מלמד אותנו לשמוח על עצם זה שאנחנו **ממשיכים!!!!**

עזוב... יהודי שמבין מה שהוא עושה ועל איזה שיבר הוא יושב... הוא לא צריך ישועה וגם לא חלקית בשביל להבין על מה יש לו לשמוח... יהודי הוא מספיק מיליונר בשביל לשמוח שברוך ה' אני **ממשיך** להיות מיליונר!!!

אתה יודע מה זה בדור שלנו **להמשיך** להיות בחור ישיבה שיושב ולומד??

אתה יודע מזה אברך שמחתן ילדים ומסוגל **להמשיך** להיות אברך??

אתה יודע מה זה יהודי שעובר ניסיונות ו**ממשיך** להיות נאמן לה'??

אתה יודע מה זה יהודי **שממשיך** לחיות?? כן... כל בוקר יהודי פותח את העיניים ופוצח בשבח והודאה לה'... אלוך נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראת אתה נפחת בי...

ר' ייד... רגע רגע... חכה חכה... מוקדם מידי לשמוח... אתה מודה לה' שהוא נתן לך את הנשמה... המתנה הזו היא לא סופית... כי מי יודע מה יהיה מחר?? אולי מחר הקב"ה יקח לך את הנשמה בחזרה...

מה עונה היהודי?? ידעתי גם ידעתי!!! אני יודע שהוא עתיד ליטלה ממני... אבל כל זמן!!! כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך... כל זמן שאני **ממשיך** לחיות!! על כל רגע נוסף שאני ממשיך לחיות כמו יהודי זה כבר סיבה להודות לה'... רק יהודי שמבין את משמעות החיים יכול להגיד כזה משפט... אבל גוי... אם תרצה שהוא יודה לה' שנתן לו את הנשמה... הוא צריך שהקב"ה יחתום לו חוזה שהנשמה חלוטה לו! אחרת... מה יש לו מיום אחד יותר או פחות בחיים... אבל אני יהודי!!! אני יודע מה שווה יום של יהודי!!! אני מודה על עצם זה שאני **ממשיך** לחיות!! כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלוך ואלוהי אבותי...

המאמר הזה הוא עדיין חומר גלם... כתוב כאן שיהודי יודע שהוא מיליונר... יודע להעריך רגע בחיים... נו... אנחנו באמת מרגישים ככה?? לא!!! רחוקים מזה... בשביל זה יש לנו את חנוכה... ללמוד את עצמנו... לקחת את הנר של חנוכה ולחפש את עצמנו בנרות... להבין את הגדלות של יהודי... הכח **להמשיך!!!!**

ואומר לו באדיבות... לא!!! אל תשנה אותי... **טוב לי פה!!!** החילוני פשוט רואה מולו חומה בגובה של מאה קילומטר שמאחוריה בטח מחביאים מיליארדים... ולכן זה מדיר שינה מעיניו... כי הוא פשוט מתוסבך עלינו... נעצור כאן... חרגתי מהנושא... עכ"פ נחזור לעניינינו...

המשאלת לב היהודית היא בסה"כ להמשיך!!!! זהו!!! לא צריך יותר!!! אני מספיק מיליונר... לא מחפש יותר... רק תן לי להמשיך במצב הנוכחי..

ומעתה: היות וזו משאלת הלב של יהודי... אז כל פעם שמגיע אויב ומנסה להפסיק את היהודי... שהוא לא יוכל להמשיך!!!! היהודי נכנס למלחמת הישרדות... ונאבק עם כל הכח על הזכות הבסיסית הזו שיתנו לו להמשיך!!! וממילא שיהודי מתגבר... ומצליח כן להמשיך!!!! יש פה נצחון... רצית להפסיק אותי... והנה... לא הצלחת... **אני ממשיך!!!!**

הבנת מה אמרתי??? **אני אתן לך דוגמא...**

לפני שבעים שנה קם עלינו הצורך הנאצי והרג שש מיליון יהודים... עכשיו אני שואל אותך: שורה תחתונה: מי נקרא שניצח?? האם אנחנו ניצחנו או אותו צורר ניצח?? אם תשאל חילוני... ברור שהגרמנים ניצחו... לידער לידער... אם אותו רשע הרג שליש מכלל ישראל... מאוד קשה להגיד שאנחנו ניצחנו... אבל אם תשאל את סבתא שלי מה היא תענה לך?? **ברור שאנחנו ניצחנו!!!** ולמה?? כי אותו רשע... מה הוא רצה?? לעצור אותנו!!! שנצח ישראל **לא** ימשיך!!!! והנה... אנחנו **ממשיכים** ובגדול... אז אנחנו ניצחנו... בשביל להגיד כזה משפט צריך להבין עד כמה היהודי הוא מיליארדר שהוא בסה"כ צריך **להמשיך** ככה!!!! (תבין: כשסבתא שלי אומרת שהיא ניצחה את היטלר... מה היא מתכוונת?? שהיא כבשה את ברלין?? לא!!! אלא מאי?? **אני מיליונרית!!!!** הגיע גנב ורצה לקחת את המיליונים שלי... ובסוף הוא התפגר ואני נשארת לבשת על המיליונים!!!!) ממילא כשאנחנו מודים לה' על הנס של חנוכה... ש... ש... מה קרה?? שהיו יוונים שעשו לנו צרות במשך עשרות שנים... ובסוף הם הפסיקו לעשות לנו צרות... נו... מה יש להודות בזה?? היה לך קוץ שהכאיב לך... סו"ס הצלחת להסיר את הקוץ... ומעכשיו אין לך כבר קוץ... לכן אתה נהיה מאושר?? מה התשובה?? לא!!! לא הבנת!! חסר לך פרטים בתמונה... אני חתן ביום חופתי!! אני שמח ומאושר... למה?? כי אני חתן!!! רק מה?? פתאום הגיע קוץ והפריע לי ולא נתן לי לשמוח... ברגע שהסרתי את הקוץ... ומעכשיו אני חוזר להיות שמח... על מה?? על זה שאני חתן!!! (לא על הקוץ... מי מדבר על הקוץ...)

אנחנו בחנוכה שמחים ומודים לה'... על מה?? על זה שאנחנו יהודים!!!! זהו!!! אה... מה קרה בדיוק עכשיו שנזכרנו שאנחנו יהודים??

פשוט מאוד: מישוה ניסה להפסיק את זה... מישוה ניסה לעצור אותנו... מישוה הפריע לנו לשמוח בזה... וב"ה בחנוכה התפטרנו ממנו... אז אנחנו כעת חוזרים לשמוח על עצם זה שאנחנו יהודים!!! **הבנת את הרעיון??** זה לא שבחנוכה זה שמחה של יוון... ובפורים זה שמחה של פרס ובפסח זה שמחה של מצרים... לא!!! **השמחה היא שמחה אחת!!!** אנחנו יהודים מיליונרים!!!! זה השמחה היחידה!!!! רק אנחנו נזכרים בזה כל פעם שמישהו ניסה לעצור אותנו

חופשה...) אל תחכה לסוף... אל תפספס את השמחה החלקית... תלמד לשמוח בכל שלב... ככה תרויח הרבה יו"ט ומפגש עם ה'

יש פה עוד נקודה שהיא קצת... קצת פחות שווה לכל נפש... קצת עמוקה... והכי הכי: צריך עבודה פנימית כדי להגיע לזה...

ובכן: אדם שרע לו בחיים... אדם שנמצא בחובות ובמצב לא תקין... הוא מקווה ומייחל שיהיה **שינוי** במצבו... שיהיה **מהפך** לטובה... שיקרה משהו מיוחד והחיים **ישתנו לטובה** כי... לא טוב לו עם המצב הנוכחי...

לעומת זאת אדם שטוב לו... אדם שנמצא במצב האידיאלי ביותר מבחינתו... וטוב לו עם המצב שלו... הוא דווקא לא מקווה שיהיה שינוי... אדרבה... בדיק ההיפך... הוא רוצה דבר אחד ויחיד... **ש י מ ש יך!!! שימשיך ככה!!!!** וממילא: יהודי שעושה רצון ה' והוא עומד מאחורי מה שהוא עושה והוא שלם ושמח עם זה... הוא לא מצפה לשינויים מיוחדים... אדרבה... הוא מייחל לדבר אחד... אני רוצה **להמשיך** לעשות את מה שאני כבר שאני עושה!!!! אחת שאלתי... שבתי בבית ה' כל ימי חיי... אני רוצה להמשיך לשבת בבית ה'... הסוג היחודי הזה של משאלת לב **להמשיך!!!!** זו משאלת לב נדירה מאוד שקיימת רק אצל יהודי עובד ה'... כי כל אחד אחר... גם אדם שטוב לו בחיים... אבל כידוע... יש לו מנה רוצה מאתים... וגם הנפש לא תמלא וכו' וכו'... ממילא משאלת לב כזו צנועה ופנימית שאני לא רוצה ולא מחפש יותר... רק להמשיך ככה!! זו משאלה יהודית מובהקת... רק ליהודי יכול להיות כזה עושר פנימי שהוא לא רוצה יותר... **רק להמשיך ככה!!!!** ואגב: זו גופא הסיבה שהחילונים כ"כ מתפוצצים מאיתנו... כי כידוע... בפוליטיקה החרדים הם תמיד הכי נוחים!!! כל ראש ממשלה נורמלי שדואג לעצמו... מעדיף להרכיב ממשלה עם חרדים... למה?? כי לחרדים אין דרישות!!! הם לא מחפשים להשתלט... ולא מחפשים להתקדם... ולא רוצים לעשות מהפכות מיוחדות... טוב להם עם מה שיש להם והם בסה"כ רוצים **להמשיך** להיות חרדים... תן לנו להיות כמו חרדים... וזהו... לא רוצים יותר...

נו... אם ככה... אז למה תכל'ס... החרדים כ"כ מושמצים?? למה החילונים כל הזמן מחפשים אותנו בסיבוב?? אתה יודע למה??

כי הם פשוט מתוסבכים עעעעע!!!! ולמה?? כי תחשוב: בן אדם שמשדר כזו עוצמה פנימית... שהכל טוב לו... אני לא רוצה שהמצב שלי ישתנה... לא מחפש לפרוץ קדימה... איפה שאני נמצא זה כבר המצב הכי אידיאלי מצידי ורק תתן לי **להמשיך ככה!!!** אדם שזו משאלת לב היחידה שלו... הוא משדר עוצמה כזו אדירה שהחילוני לא יודע איך להכיל ולאכול אותה... כי מי כמו החילוני יודע כמה רע לו עם המצב הנוכחי שלו... והוא החילוני ממש ממש לא רוצה להמשיך את מה שהוא כבר עושה... הוא כל היום מחפש מתחת הריצפה מה אני יכול לשנות ולאיפה אפשר לברוח ולשפר ולהפוך את החיים... וכשהחרדי מחייך מולו

"למען לא נבוש..." מושגים בסיסיים בהלכה.

נר חנוכה, מצוה חביבה עד מאוד...

לאותם בחורים שזה לא לגמרי ברור להם!!! **להזכירם:**
נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאוד וצריך ליהדר בה מאוד!! כך לשון הרמב"ם... קצת מוזיקלי לדבר על זה... אבל צריך לדעת שאם הרמב"ם אומר שהיא מצוה חביבה עד מאוד... זה אומר שיש בנר חנוכה כח להאיר ולהשפיע על השטיינג שלך לאורך זמן חורף הקרוב... כך שכדאי לקחת את המצוה הזו ברצינות ולא לזלזל בה!!! אנשים נשואים פחות צריכים חיוך בעניין הזה... אבל בחורים לפעמים יש להם מה להתחזק במצוה זו... סו"ס זמן הדלקת נר חנוכה יוצא **בדיוק באמצע היום!!!** זה אומר שכל אירוע או טיול או אפילו מפגש משפחתי שאתה מתכנן אותו לימי החנוכה **חייב להיות מתואם עם זמן הדלקת נרות!** או שאתה **מספיק להחזיר עד זמן ההדלקה...** או שאתה **יוצא רק לאחר זמן ההדלקה...** **זה לא פשוט!!!** הטיול האחרון שזכור לי שחזרתי כבר בשעה 4 בצהריים היה בכתה ד' בחידר... מכיתה ה' ואילך כבר לא זכור לי טיול שחזרנו לפני שיש או שבע בערב... מה שכן זכור לי... זכור לי הרבה טיולים שתכננו לחזור בארבע בצהריים וחזרנו בשעה שמונה... (חלק מהטיולים האלו אירעו בימי החנוכה בעצמם... שבידוע חנוכה הוא חג הפקקים בדרים. אולי לזכר הפקק של פך השמן...) וזה בהחלט מגביל!!! ומשום מה... ממש ממש במקרה ההגבלה הזו יוצאת בדיוק בחנוכה... בדיוק ביומי דפגרא ובימים שיש בהם את כל האירועים והאטרקציות... בדיוק אז יש גם את ההגבלה הזו שצריך להיות רתוק למקום בשעת בין השמשות או צאת הכוכבים... אז זהו שלא!!!

את כל האירועים שלך תעשה לפני כן או אחרי כן... כי חנוכה זה הדלקת נרות ואמירת ההלל ולא שום דבר אחר!!! כך אירוע או חגיגה או טיול הוא לגמרי דבר הרשות... אפילו להבדיל ההדלקה של הרבה שליט"א או הטיש או כל מסיבת חנוכה זה רשות... ואילו ההדלקה שלך היא מצוה היום והיא חובה!!! מה תגיד?? מותר... כדורות האחרונים נהנו להקל ואפשר להדליק גם מאוחר... אין בעיה... יתכן שאתה צודק... אבל הזהיר בנר יש לו הבטחה שהוא יזכה לבנים ת"ח וכ"ש הוא עצמו... ואם אתה מקל... אז אתה לא בכלל זהיר בנר!!!

חוץ מזה... בייחס לנרות מצונו אצל אהרן הכהן את המושג **"מלמד שלא שינה!!!!"** משמע מזה שכשמגיעים לעבודה של הדלקת הנרות יש מקום לביטוי אישי... ואם אהרן הכהן היה באמת רוצה לבטאות את עצמו הוא היה משנה ממה שהוא הצטווה... א"כ צריך לדעת שעל אותו משקל בחנוכה... בסופו של דבר הדלקת נר חנוכה זה **"אשר קדשנו במצוותיו וציוונו!!!!"** והיכן ציוונו? מ-**לא תסור!!!** צריך לזכור שבסופו של דבר חז"ל הם אלו שקובעים את לוח הזמנים ואת התכניה של מצוה הדלקת נר חנוכה... ואם אנחנו רוצים באמת לקבל את ההשפעות של חנוכה... בסופו של דבר ההוראות וכללי השימוש נמצאים בשו"ע הלכות חנוכה והנושא כלים והמשנה ברורה... כל העניינים הגדולים וכל הביטוי האישי ואפילו החצי שעה לשבת מול הנרות לא עומדים במשקל מול עצם קיום ההלכה כמות שהיא לפי כל פרטיה ודקדוקיה, וידוע שאלתו של ר' יצחק מני נהור בן הראב"ד ששאל: הרי קיי"ל: "הרגיל בנר היוין ליה בני ת"ח" או... אז איפה הם?? איפה כל התלמידי חכמים?? והוא ענה בפשטות: שכנראה לא באמת מדקדקים וזהירים בקיום המצוה!!!! פעם זה היה נשמע לי מאוד מוזר... וכי אנחנו לא מדקדקים?? ואז גיליתי שכן... אני יושב חצי שעה מול הנרות... אומר המון תפילות ותהילים... שר שלוש פעמים מעוז צור... ותכלס... החנוכה שלי לא עומדת לגמרי במקום הראוי... ועוד כמה דקדוקי הלכה שהזנחתי אותם... אז בבקשה...

המשך: והדליקו נרות בחצרות קדשך... וקבעו...

תקציר: שבוע שעבר עצרנו עם ר' אחיה הלוי שנשלח בדחיפות מבית המקדש לשוב תקוע שבנחלת אשר כדי למסוק זיתים ולהביא שמן כתית למנורה... ר' אחיה עושה כעת את דרכו כבר ביום השלישי בלב כבד... לבו במזרח... לבו בבית המקדש... מה קורה שם?? האם הדליקו היום ואתמול נרות המנורה או לא... שלשום כן! שלשום היה לנו את פך השמן היחיד שנותר... אבל מה הלאה... מה שבטוח... עיני כל ישראל נשואות אליו ואנחנו צריכים להזדרז... ר' אחיה שוב מושך ברסן של הסוס... נו... הלאה... צריך להגיע... והנה סו"ס כעת... לקראת שעת מנחה קטנה... אנחנו מתחילים לראות מרחוק את רמות מנשה... שמאחורי ההרים האלו אנחנו כבר נוכל לראות מרחוק את בקעת בית נטופה של נחלת אשר... זה אומר שאנחנו כבר מתקרבים... בשעת לילה מאוחרת הגיעה משלחת הלוויים מטעם המקדש... ומיד!! מיד ניגשים לעבודה... אין זמן לחכות אפילו לבוקר... הזעקנו מיד את תושבי תקוע והוצאנו אותם מהמיטות לישיבת חירום קדחתנית והתייעצות שדה מה תכנית העבודה ולאן פנינו מועדות... בקשנו שיראו לנו איפה נמצא הההפרס האגורי והנוסף והמובחר ביותר... ויצאנו לדרך... התחלנו במלאכת המסיקה!!! סליחה... התבלבלתי... לא מסיקה... מסיקה עושים רק בימים פשוטים... לוקחים את העץ ומתחילים להרביץ לו עד שכל הזיתים ככה נופלים בעירוביאי באהבת ישראל... אבל כאן שמדובר בשמן למנורה כאן אי אפשר לעשות מסיקה... אלא גרגור!!!! עולים בעדינות על העץ ומורידים זיתים מאוד מסוימים... עכ"פ מיד טפסתי בזריזות ובעדינות ובמיסמונות על עץ הזית היקורתי ביותר... **כן... אני כבר מומחה בזה!!!** בימים כתקנם אנחנו מגיעים לכאן בצורה מסודרת ומתעכבים כאן שבועות שלימים במיון הזיתים לפי רמת הטיב שלהם... **תבין:** הנושא של קטיף הזיתים זה מקצוע שלם שאנחנו בתור לויים שזה השער שלנו במקדש... היינו צריכים לעבור הכשרה והתמקצעות במשך שנים עד שהגענו לרמת הטיב הנדרשת כיאה וכיאות לבית ה'... (אגב: הרמב"ם המפורסם שמדבר על הידור במצוה זה שם לגבי השמן של המנורה סוף הלכות איסורי מזבח, טוב לשון את הרמב"ם הזה מילה במילה בע"פ.) אני רוצה שתבין: הרמה של טיב השמן מתחלק **לתשע רמות!!!** שים לב: **תשע רמות של טיב!!!** זאת אומרת: יש לנו פה תשע בתי בד... לכל בית בד יש את הרמה שלו! אבל אנחנו כעת מתמקדים בבית בד אחד ויחיד שנקרא א' א' א'!!! זה בית הבד השפיץ שבשפיץ המובחר ביותר שאין למעלה ממנו שממנו לוקחים למנורה... וזה כבר עבודת נמלים ובימים כתקנם זה מה שאנחנו מבליים פה ימים שלימים עד שאנחנו מוציאים מכאן כמות שמן שתספיק למנורה לכל השנה (תעשה חשבון: חצי לוג לכל נר, זה אומר שלוש וחצי לוגין לכל לילה... כפול 365 ימים בשנה... ולפי השיטות שמדליקים גם בבוקר אז תכפיל כפול שתיים...) אבל הפעם אין לנו זמן!! מחכים לנו שם במקדש בכיליון עיניים... אנחנו בסה"כ רוצים כמות מינימלית בתור עזרה ראשונה... לשבועיים וחצי שלוש... עד שנחזור לכאן שוב ביושב הדעת... ואז אנחנו נמסוק את כל הזיתים... ואז כל זית יקבל את היחס האישי שלו... לאיזה בית בד מהתשע רמות הוא מסווג ומתאים... מה המירב והמיטב שאפשר להוציא ממנו... אבל עכשיו כאמור!! אין זמן לזה... אנחנו מתמקדים רק בבית בד א' א'... ש... שמה זה אומר???

ובכן: עולים לראש האילן!!! למעלה למעלה!!! הכי הכי למעלה!!! הזיתים הבודדים שנמצאים בראש האילן הם הזיתים הכי מיוחסים... מה יש? השמש מכה עליהם וממילא הם מתבשלים מהשמש **כשהם עוד מחוברים**. לעומת זאת הזיתים שגדלים באמצע או בתחתית עץ הזית... הענפים כבר מסתירים את אור השמש... ואז הזית לא מבושל מעצמו... אלא צריך לקטוף אותו **ואז** להעלות אותו לגג כדי שיתבשל בשמש כשהוא כבר תלול! זה כבר רמה אחרת... בייחס לטיב של הזיתים זה כבר נחשב **רמה רביעית ואילך!!!** (אמנם גם רמה רביעית כשרה למנורה אבל זה כבר בדיעבד) לעומת זאת הזיתים שגדלים **בראש** האילן ומתבשלים ישירות מהשמש זו **הרמה הראשונה** בטיב הזיתים!! ובשביל זה הגענו עד לכאן!!! כעת אנחנו מגרגרים אותם אחד אחד... מכניסים אותם לתוך מסננת... ואז נותנים עליהם מכה אחת או שתיים עם מכתשת... בום!!! הזית נפצע ונפתח מהמכה... ואז לאט לאט מתחיל לזוב שמן... אבל בשלב הזה רק טיפ טיפה שמן יוצא... למה???

כי כידוע... **לזית יש שלוש נשמות!!!!** ובשביל להוציא את השמן מהזית צריך להוציא לו את הנשמששמה... ואם ככה אז בשביל להוציא את כל השמן מהזית צריך לעשות לו **שלוש פעמים יציאת נשמה**... וכל פעם זה יציאת נשמה יותר רצינית... אז זה!!! שהיציאה הראשונה זה הבום הראשון הזה שאתה מכה פעם אחת על השמן עד שהוא נבקע... וזה מה שנקרא **"כתיית"!!!** וזה מה שצריך למנורה... כתיית ל-מאור!!! רק שאז כאמור יוצא רק טיפ טיפה שמן... ואז עוברים ליציאת נשמה **השנייה**... לוקחים קורה כבידה ולוחצים אותה עם כל הכח על הזיתים... ואז יוצא עוד יותר שמן... וזה כבר נקרא **"טעינה"!!!** (זה כבר לא כשר למנורה... כי זה כבר לא מהשלב של הכתיית ל-מאור... אלא משלב **הטעינה** שלאחרי"כ) אבל חכה... לא גמרנו... סיכמנו שיש לשמן נשמה **שלישית**... אחרי **הכתישה**... ואחרי **הטעינה**... עכשיו לוקחים אותו לריחים וטוחנים אותו דק דק **ואז יוצא עוד!!!! עוד שמן!!!!** וזה!!! עכשיו סיימנו! מכאן ואילך מה שנשאר זה כבר פסולת של זיתים ונקרא גפת... (ואתה מחזק למפוש את זה במסכת שבת בהסקה של פרק כירה או בהטמנה של במה טומנין...) כעת מניתי לפניך את השלוש רמות הראשונות של טיב השמן!!! א. כתישה של הזית שבראש העץ!! ב. טעינה שלו!! ג. טחינה שלו!! נעצור כאן... ברמה הרביעית של השמן... יש עוד חמש רמות נוספות של שמן... אבל מסתמא התעייפתי... אבל תדע לך שאלו שעושים את זה הם עוד יותר עייפים ממך... לא לחינם שמן זית סגולה לזכרון... כי הוא מגיע בעמל רב... (למי שכן צמא לדעת... בקיצור נמרץ: הרמה **הרביעית** זה זית **שלא** הגיע מראש העץ... אלא **באמצע או תחתית** העץ... וממילא צריך לבשל אותו בגג... ואז כותשים אותו, **זה רמה ד'**, ואז טוענים אותו **זה רמה ה'** ואז חוזרים וטוחנים אותו **זה רמה ו'**, ואילו **רמה ז'** זה סוג זית שהיה צריך לעבור שלב של מטען! שכונתים הרבה זיתים ביחד והם מתבשלים במיץ של עצמם עד שהם נבקעים ונכששים... **זה רמה ז'**, ואז טוענים אותם בקורה **זה רמה ח'**, ואז חוזרים וטוחנים אותם **זה רמה ט'**, בקיצור: אם קלטת את הרעיון... יש כמו מבנה של איקס איגול- שלוש כפול שלוש! שלוש סוגים שבכל אחד יש 3 דרגות ולמנורה כשר הראשון והרביעי והשביעי... כלומר הרמה א' של שלוש הסוגים... כי המנורה צריכה **תשינה** בלבד בלי טעינה וכלי טחינה... הבנת??)

ברוך ה'... לאחר שמונה שעות של עבודה מאומצת... לאחר עבודת נמלים של גרגור של עוד ועוד זית... ועוד טיפה ועוד טיפה...

ברוך ה' הגענו לאיזה שמונים לוג... (זה יספיק לנו לקצת יותר משלוש שבועות עד שנחזור לכאן שוב.)

נפרדנו לשלום ויצאנו בשעטה לכיוון ירושלים בחזרה... נסענו יומם ולילה... כל פעם שהגיע שעת בין הערביים ואנחנו עדיין בדרך... נפלה עלי עננה... דאגה כבדה כרסמה ב... מה... מה קורה עכשיו בבית המקדש?? וכי יכול להיות שלא מדליקים נרות המנורה ומכחים לנו... נו... דיהו... והנה עכשיו שמונה בבוקר... סוף סוף אנחנו כבר בנחלת אפרים... ואנחנו חייבים להספיק להגיע עד שלוש אחרי צהריים לירושלים!!! חייבים להספיק להגיע לתמיד של בין הערביים... כדי שנוכל להגיש למתניהו כה"ג את השמן למנורה... ו... והגענו!!!! השמחה והרנה שפגשנו בירושלים הייתה זרה ומשונה לנו... לא הבנו למה כולם שמחים ומאירים... לא היה לנו זמן לשאול... רצנו מהר מהר והספקנו להגיע לקול המגרפה שמכריז הגיע קטורת של בין הערביים... כמעט פרצנו לתוך לשכתו של מתניהו כהן גדול... הנה... הנה השמן למנורה... אישי כה"ג... אתה יכול לקדש את השמן במידת חצי לוג ולהדליק מיד את המנורה... מתניהו קיבל אותנו בשמחה עצומה ואז סיפר לנו את הנס הגדול שאירע במקדש בשמונה ימים האחרונים... שמח ממתינו ואמר... סו"ס הגעתם ומכאן ואילך כבר לא נצטרך נס!!! מכאן ואילך יש לנו את הזכות להאיר לקב"ה במהדרין מן המהדרין...

אודות האסונות הנוראים בתקופה האחרונה...

טרגדיה מחרידה ומזעזעת כל לב אירעה בשבוע האחרון בבני ברק... אבא שנדם לבו מרוב עגמת נפש על מוות בעריסה של בנו יחידו שבא לו לאחר שנים של ציפיה... והטרגדיה הזו מצטרפת לעוד רשימה של אסונות ומיתות משונות שאירעו בתקופה האחרונה... שמכל הרעמים הרועמים האלו... זועק שהם לא נבראו ולא באו אלא לפשט עקמומיות שבלבנו...

בינינו לבין עצמנו... מה זועק מהטרגדיה הזו??? שהיות ואנחנו כבר לא כ"כ מזדעזעים ממוות בעריסה כ... כי לדאבונו הרב זה משהו שכבר יותר מצוי ל"ע... והרי הקב"ה כן עושה את זה בשביל לעורר אותנו... ותכל'ס... אנחנו לא מתעוררים... **לכן מה ה' עשה???** ה' הצמיד למוות בעריסה עוד טרגדיה!... שהפעם האבא הצטרף לבנו ועלה בסערה השמימית... כדי שכן נזדעזע... כדי שזה כן יטלטל אותנו ונפנים שהקב"ה רוצה מאיתנו רצינות... והאמת היא שהזעזוע העיקרי שצריך לטלטל אותנו זה לאו דווקא האסון כמות שהוא... **אלא מה שעומד מאחוריו!!!** אם אב צעיר מקבל דום לב כמה ימים לאחר פטירת בנו במוות בעריסה זה רק נותן לנו אמת מידה איזה סאת יגון ושברון לב אותו אבא היה שריו... (למרות הגבורה היהודית והקבלה באהבה) ובינינו... הרי אם אותו אבא לא היה מקבל דום לב... אנחנו היינו ממשיכים לעבור לידו ולחזור לסדר היום... כי התרגלנו לכאלו סיפורים... כל אחד מאיתנו מכיר הורים שעברו את זה וממשיכים הלאה את החיים... אז הנה... כעת קרה כזה אסון שיש בו כדי להעמיד אותנו מול עוצמת הטרגדיה!!! בשביל שנקלוט מה עומד מאחורי **כל** טרגדיה כזו שקוראת!!!! כן... ידידי היקר: אתה קורא בעיתון על אסון שקרה... ומחר העיתון ממשיך הלאה... החיים ממשיכים הלאה... אבל אותה משפחה שחוותה את האסון הזה... זה ממשיך ללוות אותם עוד שנים רבות... **אי אפשר להישאר שאננים!!! אי אפשר להמשיך אדישים!!! אי אפשר!!!** כן... אנחנו לא כ"כ אשמים... אי אפשר כ"כ לבא אשמה בטענות... כל בוקר גיגע לתפטר דואר שלנו העיתון שמנוקז בו אוסף כל הצרות שאירעו ביממה האחרונה בכל גבול ישראל... וזה בהכרח עושה אותנו אדישים... לכן הקב"ה נאלץ כביכול להביא מקרים עוד יותר קשים... כדי שגם לאחר האדישות אנחנו נהיה מוכרחים להתעשת ולהבין שהקב"ה רוצה משהו...

---**ובכן: במה אנחנו יכולים להתחזק???**

אז כמובן ש-לב יודע מרת נפשו... ומאז שאין לנו אורים ותומים וגם לא בת קול (שהייתה לכה"פ בכרם ביבנה ומצביעה מכה זו מפני מה היא) אז אין לנו את רוח הקודש להצביע בצורה ברורה על משהו מסוים... מה שבטוח זה כשקורה כאלו דברים הקב"ה רוצה להראות לנו **שה רציני!!!** הקב"ה תובע מאיתנו כעת **ר צ י נ ו ת ! ! ! !** עכשיו: במה בדיוק צריך להיות רציני?? זה כבר אינדיבידואלי... כל אחד צריך להתחיל להיות יותר רציני במה שהוא עדיין לא רציני... או במה שהוא עדיין לא לגמרי רציני...

אבל בכל זאת!!! יש נקודה מסוימת שאולי כן אפשר להצביע עליה...

רינה של תורה בלילה!!!

ס"ס נמצאים אנו בתחילת לילי טבת הארוכים... שיש עלינו תביעה מאוד קפדנית בשמים **להשמיע קול תורה בלילה!!!** עד כדי כך שאי שם בט"ו באב... שאז הלילה רק **מתחיל** לאט לאט להתארך... כבר אז!!! כבר אז חז"ל מזהירים בסוף מסכת תענית **שמאן דלא יוסיף יסופו!!!** מי שלא מוסיף מכאן ואילך בעסק התורה בלילה יאסף רח"ל מעולמו... כלומר: ככל שמתארך הלילה כך יש תביעה יותר גדולה לשבת ולעסוק בתורה בלילה... וכבר מט"ו באב מתחילה האזהרה הזו... וככל שהלילה מתארך יותר ככה האזהרה הזו הולכת ומתעצמת... כל יום נוסף שהלילה מתארך בעוד דקה ככה האזהרה הזו הולכת וגוברת... **והנה!!! עכשיו הגענו לשיא!!!** כעת... ממש בשבוע זה אנחנו מגיעים ללילות הארוכים ביותר בשנה **והאזהרה הזו היא כעת בשיאה!!!** אין!!! הקב"ה לא מוותר על עמל התורה בלילה... ולמה דווקא בלילה?? כי ביום יש תירוצי טוב... יש עבודה... אדם צריך לעמול לפרנסתו... (עכ"פ פעם זה ככה זה היה בנוי...) אבל בלילה?? זהו!!! כולם בבית... אין תירוצים... אתה יכול לקבוע עיתים לתורה ו... ואם יהודי יושב בבית ומתבטל ולא קובע עיתים לתורה ברצינות... אז רח"ל אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה... (ויודע: שכשהרב פיקוס זצ"ל שמע על כמה אסונות של מוות בעריסה הוא מיד החליט להתחזק בלימוד התורה בלילה ובמשך תקופה ארוכה הוא היה לומד כל הלילה...)

כולנו מצטערים שאותו תינוק נפטר... כולנו עוד יותר מצטערים שאבא שלו נפטר... **מה???**

מהי נקודת הצער שלנו? מה... מה כ"כ כואב לנו???

אז אם היינו חילונים היינו אומרים שהתינוק היה חמוד עם עיניים כחולות ואבא שלו היה מאוד נחמד ושירת את הקהילה ולכן חבל שהם נפטרו... **אבל אנחנו לא חילונים!!!** אנחנו לפחות מתיימרים להיות יהודים מרוממים... וכשאנחנו מצטערים על יהודי שנפטר אנחנו אומרים לנמק (לכה"פ באופן רשמי) הסבר קצת יותר מרומם... מה כואב לנו בזה...?? נו... באמת מה?? אז כל אחד מאיתנו שיצמד לקיר וידרש ממנו באמת לנמק... אז העניין הוא: **שכל אדם לעמל תורה נברא!!!** והתינוק הזה ואביו היו כלי מוכן לעשות קורת רוח לקב"ה בעולמו... וכשהכח והפוטנציאל הזה נאבד מהעולם השכינה בוכה!!! השכינה הפסידה פה שני אנשי קשר יהודי יכולים שהיו זלוגו אותה עם הקב"ה... ואנחנו צריכים למלאות את החסר הזה... והכי הכי: לקלוט שסוף סוף אנחנו פה בשביל זה... אנחנו פה על תקן של אנשי קשר של הקב"ה!!! אנחנו בתור יהודים... אנחנו היחידים שקבלנו את הקסם ואת הכלים לקשר ולחבר את הקב"ה בעולם... השכינה רוצה שהקב"ה יהיה פה יחד איתה... אבל הקב"ה צריך כביכול סיבה... **ואנחנו הסיבה!!!** אנחנו השדכנים **שמזווגים** את קודשא בריך הוא עם שכניתה... אם הקב"ה יורד לכאן ושומע אותנו מנייאסים פוליטיקה ומדברים בגנות הבנים שלו... הקב"ה נעלב מזה... אין לקב"ה מה לעשות פה איתנו... הוא עולה למעלה ומסתיר פניו... ואז רח"ל קורים אסונות והשכינה בוכה... הבית מפורק... אבא יצא מהבית... והבנים מתגוללים בצרות... השכינה מתחננת... בואו בני... תרטיבו מעשים טובים... תשמיעו את הקול המתוק שלכם בתורה ואבא מיד ישוב אלינו... **וזו העבודה שלנו!!! בפרט בלילי טבת הארוכים!!!** שעיקר יחוד קוב"ה ושכיניתה דווקא בלילה... הקב"ה מחכה לקול קול יעקב...

וזה בידינו!!! כן... אנחנו יכולים ל מ נ ו ע את כל הצרות האלו!!!

שמת לב למשפט הזה?? לא שאנחנו אשמים בצרות שקורים... ההגדרה היותר נכונה ומדויקת: **אנחנו יכולים למנוע אותם!!! זה בטוח!!!** למה זה קרה?? לא יודע... חשבונות

שמים... יתגדל ויתקדש שמיא רבה... **אבל אני ואתה יכולים למנוע את זה!!!** ולמה??? כי אני ואתה יכולים לקדש את שמו יתברך בתוך בית המדרש ואז יתקדש שמו יתברך ע"י קול קול יעקב ולא נצטרך להגיע לחורבן של מלאך המוות רח"ל... **זה תלוי בי וברו!!!** אם אנחנו נחליט שאנחנו מתחזקים בעסק התורה... אנחנו יכולים למנוע אסונות ולהביא הרבה ברכה ושמחה לעולם...

וכאן יבא השואל וישאל את השאלה המתבקשת מאלה: הרי האסון הזה קרה בבני ברק... ובני ברק היא עיר מלאה חכמים וסופרים ויושב שם מרן ר' חיים קנייבסקי שליט"א ועוד עמלי תורה גדולים וטובים והם הרי לא הצליחו למנוע את האסון... אז בדיוק הדף היומי שלי... בדיוק הרינה של תורה שלי בלילה... היא??? היא תמנע את האסון להבא? **אז תתפלל לשמוע... אבל!!! זו גמ' מפורשת**

תענית:

"בסורא הוה דברתא, בשבבותיה דרב לא הוה דברתא" (כא:) - בסורא היה מגיפת דבר... ואילו בשכונה של רב לא הייתה מגיפה... **ממשיכה הגמ' ואומרת משפט מאוד מסתורי:** סבור מניה משום זכותא דרב דנפיש, אתחזי להו כחלמא, רב דנפישא זכותא טובא היא מילתא זוטרתא היא לרב אלא משום ההוא גברא דשייל וכו', כתוב כאן: שכולם היו בטוחים שההצלה הייתה בזכות רב! אם המגיפה פסחה על השכונה זה בזכות תורתו של רב שהגינה... ואז כל תושבי השכונה קיבלו חלום מהשמים: **שלא!!! זה לא בזכות רבנו!!!** ולמה?? כי רב שהזכות שלו **כ"כ גדולה**... אז בשבילו באופן ספציפי רק על השכונה שלו... זה מה שנקרא **קטן עלינו!!!** אז מה כן??? יש פה יהודי אחד בשכונה שהוא קברן והוא עשה חסד ובזכותו כל השכונה ניצלה... **אתה מבין את הסיפור הזה???** כתוב פה דבר מאוד פלאי ותמוה: שהיות והזכות של רב **כ"כ גדולה**... זה עצמו סיבה שהזכות **הגדולה** שלו לא יכולה להגין על שכונה **קטנה!!!** צריך למצא **זכות יותר קטנה** בשביל שתגן... **אתה מבין את זה???** אני לא מבין את זה... זו סוגיה עמוקה שצריך פעם אחת לפתוח אותה בעיון... **אבל דבר אחד בטוח שכתוב כאן**

בבירור: שבשמים לא מסתפקים בכסף גדול!!!

בשמים לא מסתפקים בעסק התורה העצום של מרן ר' חיים קנייבסקי... בשמים רוצים גם כסף יותר קטן... נזיל... הקב"ה צריך גם את הלימוד שלך!! כן... אתה הקטן... בשביל להציל ממוות בעריסה בשכונה בבני ברק יתכן **שצריך דווקא את הלימוד תורה שלך** שהוא יציל את כל השכונה מפגע רע... וקח בחשבון שיתכן וגם הלימוד של אברך כולל בעיון בסדר א' או לימוד של בחור ישיבה מתמודד בסדר ג' זה גם כסף גדול... זה כסף גדול כ"כ שכל כולו הולך לתקצב ולממן כיפת ברזל ושמירה לכל תושבי הדרום ועוטף עזה או למנוע גזירות כלליות ומקיפות מכלל ישראל... ואילו בשביל להציל את השכונה הקטנה שלך שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולם... בשביל זה צריך **שאתה!!!** אתה תקבל על עצמך **היום** להתחיל ללמוד דף היומי!!! וממילא **כן!!! זה באמת תלוי ברו!!! דווקא ברו!!!** הקב"ה מחכה לך הסיימים **ש ל ק י ! ! !** לא רק לין הסיימים של מרן ר' חיים קנייבסקי... יין הסיימים שלך גם יכול לפעול ישועות...

אתה יודע מה??? יין הסיימים של מרן ר' חיים קנייבסקי שהוא מסיים את ככלל התורה כולה... בבלי וירושלמי ספרא מכילתא וכו'... זה יין שיכול לפקוד עקרות לאחר 45 שנה... ולהביא שידוכים בגיל מבוגר מאוד... ולהחזיר בנים אובדים לאביהם שבשמים... אבל יין הסיימים הפיצקאלע שלך שאתה תסיים בסה"כ את מסכת ברכות ואח"כ שבת... זה יין שיכול להביא שידוך לבת הלא כ"כ מבוגרת שלך... או לעשות לך עוד קצת נחת מהילדים שזה ממש לא זיקק לך... והכי הכי: לעשות נחת רוח לאבא שבשמים שעשית שלום בפמליא של מעלה... וחשכת לקב"ה עוד רמז מצמרר ומטלטל שלא יצטרך לרמוז לך שוב ושוב שהוא בסה"כ חפץ בקול התורה שלך שישמע... אז שוב... להגיד שאני אשם שהאסונות האלו קורים... עזוב... זה נשמע די רחוק... (צריך להיות בעל מדרגה בשביל לחשוב כך) כי למה להפיל את זה בדיוק עלי...?? מה אני בדיוק עשיתי??? אבל הגירסא היותר נכונה והיותר מדויקת: **אתה!!! אתה יכול למנוע את זה!!!** אם אתה תהיה יותר רציני ועקבי בלצאת עם מטריה כל לילה מהבית בשביל לקבוע עיתים **קבועים** לתורה כציווי של המ"ב (סי' קנ"ה סק"ד)... אתה תמנע מגיפה מ"שבבותך"- משכונתך... (אמר לי פעם אדם שנגמל מעישון: תמיד אמרו לי שהעישון מבאי את כל המחלות... אה... זלזלתי... כי לא חסרים אנשים שלא מעשנים שחולים... אבל פעם אחת אמרו לי: שיש הרבה מחלות שהגוף מפסיק חסון בשביל להתגבר עליהם... ואם כן אדם מעשן הגוף שלו לא מספיק בריא לצאת מהם... אוהו... את הגירסא הזו קבלת... כי זה כבר באמת נכון ואמיתי...)

כן... אתה יכול לגרום לקב"ה שישמח במעשיו וממילא יחמול על מעשיו!!! כן... אם קורים כאלו אסונות זה הוכחה שחסר לקב"ה **שמחה במעשיו** ואתה יכול לספק את השמחה הזו... אצל הקב"ה זה לא עובד לפי כמיות... זה עובד לפי נכונות והמייית הלב... אם אתה תבא לבית מדרש מתוך רצון טהור לעשות לאבא שבשמים לילה טוב... לשמח את הקב"ה ולעשות לו נחת רוח... יש בכח של הלימוד תורה הפרטי שלך כדי להגן על כל השכונה שלך... ר' עזריאל טאובר זצ"ל היה משנן באזני עשות ומאות פעמים: **כשהקב"ה מפגין כעס הוא רוצה קשר!!!** זה א' ב' בהדרגה זוגית... כשאחד מבני הזוג מפריע לו משהו טכני הוא יודע לדבר... הוא יודע להצביע ולהגיד אחד שתיים ושלוש... אבל כשאחד מבני הזוג לא אומר כלום... הוא רק סוגר את הדלת יותר חזק מתמיד... או משהו בהתנהגות שלו נשמע מפגין וכועס וחרגי בלי להצביע על משהו מסוים... זו הוכחה שמשוהו מפריע לו **בעצם הקשר!!!** כשהקב"ה מפגין כעס סימן שחסר משהו בקשר... הקב"ה מזמין קשר... אי אפשר להמשיך בלי הקשר הזה... מה בסה"כ הקב"ה מזמין??? קשר!!! לא מיסים... לא ועד בית... לא ארנונה... רק קשר!!! אשרינו שאבא שבשמים מעוניין בקשר איתנו... לא נותר לנו אלא להתחזק ביצירת קשר איתו יתברך...

גיליון מס' 7-356 פר' וישב מקץ חנוכה
תשע"ט שנה שביעית

גליון זה נודב ע"י בני הרה"צ
רבי נח חפץ שליט"א ממקורבי רבינו
שליט"א לרפואתו השלמה במהרה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

לאורו נסע ונלך

בימים האחרונים קיבל רבינו לידי את 'ספר הספרים' שהופיע כעת לזכרו של רשכבה"ג מרן רבי אהרן לייב שטינמן זצוק"ל.

בספר 'תולדות בעל אילת השחר' המופיע במהדורה העברית שלו על ידי הוצאת הספרים הידועה והותיקה 'ארטסקרול מסורה' מובאים קרוב לארבע מאות עמודים מלאי תוכן בפרקי חיים של מרן זצ"ל.

למעשה, תמונה זו היא כמין סגירת מעגל. כידוע, קודם פטירת רבי אהרן לייב זצ"ל, הוא כותב במפורש בצוואתו שמבקש שלא ישאו דברי הספד ולא יערכו אודותיו ספרי זכרון. הוא ראה בכל זה בזבוז זמן ודברים ללא – תועלת.

עד שבא רבינו הגר"ח, והכריז 'כעת שהוא שיביא זיכוי הרבים ועילוי נשמה' ולשאלת מנהלי הוצאת הספרים, הוא הכריע באופן ברור כי ראוי להוציא ספר לדור האחרון, שידעו צדיק מה פעל, וילמדו מדרכיו.

לפני כשנה הופיע בברכתו הספר בשפת האנגלית, בברכת בני מרן זצ"ל, וכעת, הוא מקבל לידי את הספרים במהדורה העברית, ומברך את המוציאים לאור בחמימות רבה.

בתמונה: מרן שליט"א מעיין בחביבות בספר החדש. משמאל התמונה, הר"ר גדליה זלטוביץ, מנכ"ל 'ארטסקרול מסורה' – ארצות הברית, ומי שעומד מאחורי ספר זה [הפצה: גיטלר – ספרים].

על הקשר המיוחד של רבינו עם הגאון הצדיק רבי אריה שכטר זצוק"ל
נביא א"ה בגליון הבא,
הגליון הבא יצא לקראת פרשת ויגש

פנינים על הפרשה

"כי בן זקונים הוא לך" (לז, ג)

"בן זקונים", כל מה שלמד משם ועבר מסר לו, "ועשה לו כתונת פסים". בשעתו, לפני כחמישים שנה, ביקר הגאון רבי יצחק הלוי רודמן זצ"ל, ראש ישיבת בולטימור, בארץ הקודש. כשחזר, בישר בשמחה שהקדוש ברוך הוא זימן לידו מצוה רבה, וזיכנו לקנות מעיל לספר תורה!

תמה: מה השמחה הגדולה, והאם בארצות הברית לא ניתן לרכוש מעיל לספר תורה?

הסביר, שבביקורו נועד עם רבינו ונפעם משליטתו בכל מכמני התורה. נוכח לדעת שהוא ספר תורה חי וטרוח עד שהשיג הסכמתו לקנות עבורו גלימה דרבנן במקום המעיל הישן. והוא רואה בכך כזו זכות, שעבורה היתה כדאית כל הנסיעה לארץ ישראל!

הגר"ר רודמן שמח בקניית המעיל לרבינו. ורבינו, האם שמח במעיל?

הגאון רבי נתן איינפלד שליט"א שאל את רבינו האם יש לברך "שהחינו" על מעיל חדש.

ענהו: באם הוא שמח בו. בשעתו שאלתי את החזון איש, מאחר ואיני חש שמחה במעיל החדש שתפרו לי לנישואי, האם אברך "שהחינו".

חקר האם אני חש כל שמחה, ולו שמחה מעטה, ועניתי שאיני חש שמחה כלל.

הורה שאשמע "שהחינו" מפי אדם שיקנה חליפה, או אברך על פרי חדש ואכוון גם על המעיל...

(תורת חיים ע"פ שיחו בכל נפלאותיו)

עלי שי"ח

רשימות אישיות מפנקסיו של תלמיד רבינו הגאון רבי יצחק שלמה בן שלמה קרל"ב זצ"ל, ממה שזכה לראות, לשאול ולשמוע במחיצת רבינו מרן שליט"א (תודתנו נתונה לאחיו הגאון רבי יחיאל שליט"א על מסירת הדברים לע"ה) פרק ה'

- מה ששאלתי עש"ק במדבר.
- ש. למה צירפו תזריע מצורע ולא את בהר בחוקותי ובכך היו מרויחים בני חו"ל, וענה: זריזים מקדימין למצוות.
- שאלתי, איך נוהגים לענין נר הבדלה במוצש"ק בליל יו"ט, וענה, שני גפרורים - הראתי לו 'נרית' שהנחתי בתוכה שתי פתילות נהנה מאד ואמר שזה יפה ותדליק בזה.
- שאלתי איך נוהגים לענין נר נשמה כנ"ל, וענה להדליק מערב שבת נר ליומיים.
- שאלתי, ילדה שהרופאים קבעו שהיא מפגרת מה להתפלל עליה, תשובה: שתהא בריאה, הרופאים לא יודעים מה שהם מדברים, היא תהא בריאה.
- שאלו את מו"ר הרב שליט"א קנו דירה והוכרר שבאותו בית גרו זוג שהתגרשו תוך חודש מנשואיהם, השיב הרב שסיידו את הבית מחדש ולא ינוזקו.
- שאלו על ילדה שקראו לה שירה ע"ש הפרשה, השיב אם הייתה נולדת בשבת פרה הייתה קוראים לה פרה?
- סיפר מו"ר הרב שליט"א שמרן החזו"א אמר לו שתפילת הדרך אומרים בתוך העיר.
- הגר"י קולדצקי שליט"א סיפר בשם הגר"א גנחובסקי (שליט"א) שסיפר שהגיע אליו אדם שאין מכירו ובא להתעניין על ספרו 'חדר הורתי' על מסכת הוריות ואדם זה סיפר שהוא לומד הוריות ומסתפק בכמה סוגיות ולא יוצא מן המבוכה ובאחד הימים הלם והנה הגיעה אליו אשה שלא הכירה ואמרה לו בני חיבר ספר על מסכת הוריות ופושט שם את הספיקות שלך, לך אליו ואף שהרב לא מכירני ואני לא מכיר את הרב הלכתי לפי הכתובת שהראתה אותה אשה בחלום הוסיף הגר"א (שליט"א) שרואים פה חידוש, גם שאשה לא מצווה בלימוד התורה אבל כאשר כבר נמצאת בעלמא דקשוט מזופים אותו בלימודים שעושים לע"ה והיותו והספר נכתב לעילוי נשמתה יש לה זכות להוביל את העוסקים באותו לימוד לאותו ספר.
- עוד סיפר הגר"ק שליט"א אברך מסטאמר שזכה להפקד בזש"ק לאחר 15 שנה וניסה בכל מיני טיפולים ולא עלתה בידו נזכר שהאדמו"ר רבי משה זצ"ל מסטאמר ביום בר מצוה שלו אמר לאותו אברך אם תזהר לא לדבר עם תפילין יקויים למען ירבו ימיכם וגו' והנה אותו אברך באמת אף פעם לא דיבר עם תפילין ולאחר שכל הטיפולים לא הועילו הלך לקברו של האדמו"ר וביקשו שיעמוד בהבטחתו ולאחר תשעה חודשים נפקד וכשבא לספר לאדמו"ר שליט"א אמר לו אבא נגלה לי בחלום לפני 9 חודשים ואמר לי שנפקדת.

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ה הגליון לע"ה, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

מעניני חנוכה

ומנות קנקנים

אמרתי לרבנו כי אמרתי למרן הגרא"ל מה ששמעתי סודות בשם רבי שמשון מאוסטרופלא ז"ל על הנאמר בפזמון "מעוז צור" - "מנות קנקנים" והוא אמר בתקיפות: זה לא נכון, כי זה רק פיוט, ואי אפשר שהוא יאמר על כך סתרי תורה.

תגובת רבנו: למה לא, יתכן שאמר על זה דברים.

אגב. בהזדמנות שמעתי מרבנו יסוד נכבד לגבי ווארטים חסידיים על התורה.

כי אמרתי שהנה נאמר "ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם" הגר"י אברמסקי זצ"ל אמר כי ראה בהקדמת ספר א' על דברי הפסוק "ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם" יש פעמים שבחור אין לו טעם בלימוד ומר לו, "ויורהו ה' עץ" עץ מלשון עצה - ועץ מלשון כי האדם עץ השדה, עצה לאדם "וישלך אל המים" - וארץ זאך אריין אין לערנען (אין מים אלא תורה) ואז מיד "וימתקו המים" זה נראה ממש חסידישע ווארט?

הגיב רבנו: גם זה נכלל בתורה, בתורת רמז, וגם מה שהחסידיים אומרים נכלל בתורה, הרי בש"ס סנהדרין דף צ"ז א' אמרו אר"י אין בן דוד בא עד שתתהפך כל המלכות למינות אמר רבא מאי קרא כולו הפך לבן טהור הוא. ודאי שאין לדמות ווארט של גדולי הדורות לדברי התורה שאמרו חז"ל הקדושים, אבל יש לזה מקום.

"בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול" אם נימא שהכוונה היא ליוחנן כהן גדול ששימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי, הדבר מפליא, איך קיבל כזה עונש שנעשה צדוקי אחר שהציל את כלל ישראל. ורבי יעקב גלינסקי ביקש לשאול האם אפשר לומר את הפשט דלהלן.

שהנה, לא נשאר זכר מבית חשמונאי, וכתב הרמב"ן בפרשת ויחי, כי הם עברו על האזהרה של "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו" ומדוע עבר על זה, כי זה לא כתוב מפורש ורק דרשא, וסבר שהם לא עשו כלום ורק הוא עשה ובכה"ג לא נאמר הך דינא, ולכן נענש שנעשה צדוקי. ע"כ דבריו, האם אפשר לומר כך?

אי אפשר לומר בלי מקור [בחז"ל] שנענש להיות צדוקי, שהרי לכל אחד יש בחירה, ואין שייך לומר שנענש להיות צדוקי, ובשם האר"י הק' איתא דר"א בן דורדיא שכל ימיו היה בעבירה ובסוף מת בתשובה זה היה נשמתו של יוחנן כהן גדול, והחזיר את מה שבסוף קלקל, כאן בסוף תיקן.

שאלו, האם החזון איש אמר ושר 'מעוז צור' בחנוכה? החזון איש לא אמר, לא היה לו חוש נגינה, אבל אהב לשמוע והקשיב כיצד אבא שר מעוז צור. לאבא זצ"ל היה חוש בנגינה, והשתמש בו כאשר לא היה כסף לנסוע לא"י והשכיר את עצמו בימים נוראים לחזן בפינסק בבית הכנסת, ומכסף זה נסע לארץ ישראל. [אחד הנכדים שאל, האם לסבא שליט"א יש טעם בנגינה? והשיב: לא טעם גדול, אבל אם זה קול יפה ובנעימה למה לא, אבל לא יותר מדאי, כי זה ביטול תורה].

סיפרתי לרבנו שרבי פנחס קלמן שליט"א היה לו קיר משותף עם האבא הסטיפלער ושם לב שהניגון בגמ' בשבת היה אחרת מיום חול. זה אמת. אך שלא חשב קודם לפני הלימוד בשבת: עכשיו אני צריך לנגן ניגון אחר של שבת, אלא נעשה מאלי כן, שבשבת התנגן ניגון אחר.

סיפר לי רבי ישי מנדל שליט"א שיהודי פלוני (נקב בשמו) יר"ש זקן חסיד ברסלב, התפלל פעם אצל החזון איש והתפלל לפני העמוד בר"ח, ואחרי התפילה שאל אותו החזון איש מדוע לא שר בהלל, ור' ישי אמר לי שאפשר שאמר לו כן רק כי רצה לחזקו. ת: כך מסתבר.

שאלה מיהודי בחו"ל שבמקומו יש אנטישמיות גדולה ומי שהולך עם כיפה זו סכנה, לכן מדליקים כולם בפנים הבית, ויהודי אחד שמע כי בעיר בריסק כולם הדליקו בפנים מחשש רעתם של הגויים אבל אחד הדליק בחוץ - הגר"ז, הוא לא פחד. ויהודי פלוני שואל האם גם הוא יסמוך על המצוה שלא ינזק מהם? אמרתם שזו סכנה, אם כן בסכנה לא ידליק בחוץ, ותאמר לו כי מה שהגר"ז עשה כן, כי לרב של העיר לא יזיקו.

(כל משאלותיך)

מדוע לא נזכר נס חנוכה במשנה

המחברים העירו מדוע לא נזכר נס חנוכה במשנה, והביאו דברי החתם סופר (מובא בספר חוט המשולש, וראה עוד ספר טעמי המנהגים עמוד שס"ה) כי רבנו הקדוש היה מזרע דוד המלך והם עשו שלא כהוגן שלקחו את המלוכה מבית דוד, עי' רמב"ן בראשית מ"ט ו' על הפסוק לא יסור שבט מיהודה, לכן לא נזכר נס חנוכה במשנה.

ואמר רבנו שעם כל זאת, מצינו בשמונה מקומות שרבנו הקדוש מזכיר ענין חנוכה, ומיד החל למנות: במסכת בכורים א' ו' "הקונה שתי אילנות בתוך של חברו וכו' מן החג ועד חנוכה מביא ואינו קורא" ובראש השנה פרק א' משנה ג' "על ששה חדשים השלוחין יוצאין וכו' על כסלו מפני חנוכה ועל אדר מפני הפורים" ובבא קמא פרק ו' משנה ו' "גץ שיצא מתחת הפטיש והזיק חייב וכו' רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור" וכן בתענית פרק ב' משנה י', ובמגילה ג' ד', ובמגילה ג' ו', במועד קטן ג' ט' עיי"ש.

בענין ריבוי סעודה ושמחה

בהא דכתב הרמ"א סי' עת"ר ס"ב "ויש אומרים שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות, משום דבאותן הימים היה חנוכה המזבח" הקשו הלא חנוכה הוא שמונה ימים, וחנוכה המזבח היה שבעה ימים (מ"ק ט' א') וצריך לומר, כיון שבאותו הזמן של נס פך השמן היה חנוכה הבית לא חששו ליום נוסף שהיה בו נס פך השמן.

בגמרא איתא שאחרי הניצחון ומציאת פח השמן "לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים". וכבר דקדקו בלשון הזה "ימים טובים". ובימי החנוכה, יהודי נתברך השיב לרבנו "אפרליכן חנוכה". ושאלו אח"כ האם הגון ושייך לומר נוסח זה בחנוכה, וכי זה חג שיש מצוות שמחה. והשיב, כי שייך לומר כן על פי משמעות בלשון הרמב"ם. ע"כ.

ולכאורה כוונתו לדברי הרמב"ם שם בתחילת ההלכה "שיהיו שמונת הימים האלו שתחילתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל" ואח"כ סיים שם "והן אסורים בהספד ותענית כימי הפורים". ואמנם אמר רבנו שודאי אין צריך לשתות יין כמו כל החגים לפי שלא נתקן על היין.

דמי חנוכה

אמר רבנו: אאמרו"ר זללה"ה היה רגיל לחלק לצאצאיו מעות דמי חנוכה בנר ה' של חנוכה, והסיבה שהיה בנר ה' בדווקא, כי אינו חל לעולם בשבת. והטעם לדמי חנוכה, היה אומר זללה"ה, כי מקור המנהג קדום מקהילות בחו"ל שמתחילה היה מנהג ליתן צדקה לעניים בחנוכה, וכמו שמביא המ"ב בסימן תר"ע סק"א שנוהגים העניים לסבב על הפתחים בחנוכה ואח"כ העניים נתביישו בזה והיו שולחים את ילדיהם לחזר על הפתחים ואח"כ ילדיהם גם נתביישו שהם שונים מכולם והם מחזירים על הפתחים לכן הנהיגו שכל אחד נותן לילדיו מעות וכך נותנים גם לילדי העניים.

(שיח החנוכה)

על הדף

בדין נאמנות הכותי בתחומין וי"נ

נדה נ"ז א' זה הכלל כו' לאתויי תחומין וי"נ נסך. והא דנקט הני נראה קמ"ל אע"ג דאית להו סמך מדאו' בתחומין דכתיב על יצא איש ממקומו וי"נ דכתיב ישתו יין נסיכם אפ"ה לא חיישי' לה כותים דלא דרשי להני קראי, ואע"ג דאמר' בע"ז ל"א א' דכותי מקפיד על מגע גוי בחביות סתומות היינו דווקא בעומדים לימכר וכדמסיק התם בין הגיתות שנו דמירתת שלא יקנו ישראל ממנו אבל הוא עצמו אין מקפיד לשתות מגע נכרי, ונר' דאפי' תחומין ד"ב מיל אין הכותי נאמן ואפי' להסוברים ד"ב מיל דאו' דמסתמא מתני' אתיא אף למ"ד תחומין דאו' דכותים לית להו הנך דרשות אלא דמפרשי אל יצא איש ממקומו לענין הוצאה עי' ספ"ק דעירובין אע"ג דבר"פ הדר מב' דצדוקים נחשדו גם על הוצאה ומסתמא ה"ה כותים היינו בחצר שלא עירבו דהוא דרבנן אבל על הוצאה מרה"י לרה"ר ממש לא מצינו דנחשדו, אבל אין לומר דכותים מפרשי אל יצא איש ממקומו ממש שלא יזוז מביתו כל השבת כמו המינים שהביא במסעות ר' פתחי דא"כ איך יתכן שכותי הולך חוץ לתחום מיהו יש לדחות וד"ק, והא דאמר' בעירובין ל"א ב' דכותי אין מודה בעירובי תחומין היינו ג"כ משום דל"ל כלל איסור תחומין וכן הא דאין מודה בעירובי חצרות כדאי' בר"פ הדר משום דל"ל איסור טלטול בחצר שלא עירבו כנ"ל. (מסכת כותים פ"א סל"ו ע"ש עוד באריכות)

מעניני חנוכה

ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים

הלשון קנקנים לא מבואר, דבבית המקדש מצאו הכהנים רק פח אחד טהור ולא כמה קנקנים, ושייך לומר שהם מצאו הרבה קנקנים אבל רק אחד היה בוודאי טהור ולכן אומר "מנותר קנקנים" דמכל הקנקנים שמצאו היה רק אחד שממנו "נעשה נס לשושנים".

ומה שכינה את עם ישראל שושנים "נס לשושנים" הראה רבנו להפסוק המובא בגמרא סנהדרין דף ל"ז א' סוגה בשושנים (וע"ע רש"י תהלים ס"ט א').

(לגבי סגולה ידועה למי שחולה במה שנקרא 'שושנה' דאמרי אינשי כסגולה ליקח מנותר השמן של חנוכה, ואומרים כי יש לכך רמז בפי' 'מנותר קנקנים נעשה נס לשושנים', אבל דעת רבנו שיש בזה איסור, כי הוקצה למצותו. והיה אפשר ליטול מהשמן הנותר בקנקן - שממנו לקחו שמן לנרות, אך זה אינו בכלל הסגולה. ומפי השמועה, שאמר רבנו עוד לאחד השואלים כי אמנם אם התנה מתחילה שרוצה להשתמש במותר השמן שבכוס לצורכו - יכול, כמבואר במ"ב, ובכה"ג שייך הסגולה, עכ"ד, ונצטרך לומר דאע"פ שהתנה, מכל מקום הנותר אחרי התנאי אינו ממש ככל שמן שבבית, אלא נחשב מנותר קנקנים לענין הסגולות, וצ"ב).

(שיח החנוכה)

זאת חנוכה

לשואל - האם יש מקור להא דאמרי רבים על "זאת חנוכה" שהוא גמר חתימת הדין של ר"ה ויר"כ השיב רבנו כי מקורו עפ"י הקבלה - שיש בו מעין חתימה, שמסיימים לשלוח את הפתקים. (א' שאל על מעלת נתנית צדקה ביום זה, והשיב בצחות, לתת

צדקה הוא תמיד מעלה וענין).

פעמים רבות זכיתי להיות נוכח כשבאים קמיה מרן שליט"א תשב"ר צעירי צאן שזכו לסיים ששה סדרי משנה, ומבקשים מרבינו שליט"א שיבחנם על תלמודם, ושואלם רבינו שליט"א בכמה מקומות מוזכרת המילה "חנוכה" במשנה, וחלקם עונים וחלקם לא, ואז מונה רבינו שליט"א שמוזכר בשבעה מקומות, א. ביכורים פ"א מ"ו דתנן "מן החג ועד חנוכה מביא ואינו קורא". ב. ראש השנה פ"א מ"ג דתנן "על ששה חודשים השלוחין יוצאין וכו' על כסלו מפני חנוכה". ג. תענית פ"ד מ"י דתנן "אין גוזרין תענית על הציבור בראש חודש בחנוכה ובפורים". ד. מגילה פ"ג מ"ד דתנן "לכל מפסיקין בראשי חודשים בחנוכה ובפורים". ה. שם מ"ו דתנן "בחנוכה בנשיאים" וכו'. ו. מ"ק פ"ג מ"ח דתנן "בראשי חודשים בחנוכה ובפורים מענות ומטפחות" וכו'. ז. בבא קמא פ"ו מ"ו דתנן הניח חנוני נרו מבחוץ החנוני חייב, רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור".

ומוסיף מרן שליט"א שיש עוד מקום שמוזכר חנוכה אך רק ברמז ולא במפורש, והוא הא דתנן במס' תענית פ"ד מ"ד "כל יום שיש בו הלל אין בו מעמד בשחרית" וכו', ופי' הרע"ב "יום שיש בו הלל, כגון ימי חנוכה שיש בהם הלל ואין בהם מוסף, אותן שבירושלים לא היו קורין שום פרשה בשחרית" וכו'. (מתוך הקדמה לספר 'שערי ציון').

יהי רצון שנזכה להיות מוסיף והולך בידיעת התורה, ונזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

יפה מראה

בתמונה: רבינו משתתף בסיום מסכת בימי החנוכה לפני כשלושים שנה.

קצת מצוה בריבוי הסעודות

כתב הרמ"א סימן ער"ת ס"ב: ריבוי הסעודות שמרבים בהם סעודות הרשות, שלא קבעום למשתה ושמחה' וכתב הרמ"א, ויש אומרים, שיש קצת מצוה ברבוי הסעודות, משום דבאותן הימים היה חנוכה המזבח.

ובסעיף ב' כותב השולחן ערוך: ריבוי הסעודות שמרבים בהם הם סעודות הרשות, שלא קבעום למשתה ושמחה. אבל הרמ"א נחלק עליו וכותב, ויש אומרים שיש קצת מצוה ברבוי הסעודות, משום דבאותן הימים היה חנוכה המזבח (מהר"א מפרא"ג). ונוהגין לומר זמירות ושבחות בסעודות שמרבים בהם, ואז הוי סעודת מצוה (מנהגים). בתמונה שלפנינו מראה נדיר, מביקור חיזוק ועידוד שערך רבינו לקבוצת מתחזקים שקבעו לעצמם שיעור במסגרת תורנית, סמוך לשפת הים (נראה בתמונה), בימי החנוכה לפני כשלושים שנה. ניתן להבחין במאכלי חנוכה שעל השולחן, ובמנורה הדולקת על הקיר, זכר לנס פך השמן שמצאו במקדש.

התלמוד הזה? הייב פרק ד' - חינוך כפשוטו ולא כמדרשו

בלי התחמקות!

בסיום המאמר הקודם ציטטנו עצה בשם רבינו, בנושא החינוכים בין הילדים בבית: לחנך, פשוט לחנך.

נבאר יותר: לא אחת, סבור רבינו כי חלק גדול, אולי רוב, מהבעיות משמעת בחינוך הילדים, הוא תוצאה שפשוט לא מחנכים. בימינו נפוצות מספר נוסחאות כיצד על ההורים להגיב מול הבן המרדן, החצוף, שמתנהג לא כראוי או מסרב להישמע למוסד הלימודים.

חלק אומרים 'לא להעיד כלום, זה יסתדר מעצמו' אחרים צועקים 'להעיר בחיוך, באהבה, עם הרבה סבלנות'... מלומדים נוספים גורסים 'כזה עד שיעבור זעם ואז תפתח איתו את כל הנושא'

יתכן שהם צודקים, יתכן שלא. לרבינו משנה סדורה בכל זה: התפקיד של האבא והאמא, הוא לחנך! לחנך הפירוש שהאבא מודיק את הילד כיצד להתנהג, והוא מורה לו מה לעשות ומה לא, במידה והבן משנה מהחינוך האבא צריך לחנך אותו, הוא חייב להסביר לו שהוא טועה, ואין הוא צריך להתנהג עכשיו.

לא להתעלם, לא לדחות, ולא להתחמק. עם כל הכבוד להורים שמתייעצים, חושבים, מנסים למצוא פתרונות, לפעמים את העיקר לא מקיימים. חינוך אינו משהו חד פעמי, אלא הוא דבר קבוע שיש ליתן עליו את כל הדעת. אין ילד מחונך, בלי חינוך.

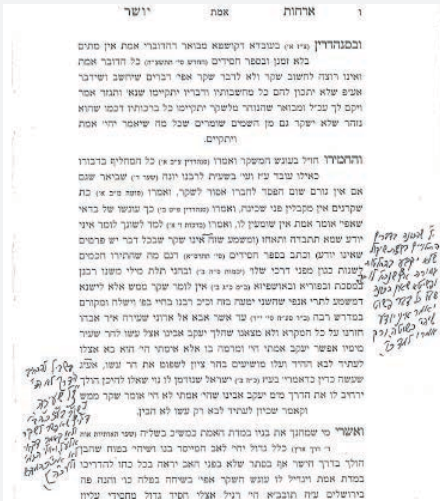
הילד לא יתחנך על ידי ההרצאות שהאבא שומע, וגם לא על ידי שהאבא והאמא יתפללו עליו ויומם ולילה, הילד יתחנך אם האבא יחנך אותו.

התפילות חשובות והכרחיות כדי שהחינוך אכן יהיה נכון, וההרצאות והדרשות וספרי הקריאה על החינוך, כוחם יפה כדי להסביר לאבא מה לא לעשות ומה לא. אבל חינוך חייב להיות.

הדרך הנכונה על פי התורה

בספרו הקדוש אורחות יושר סימן י', מקדיש רבינו לנושא זה מספר מילים, בבחינת מועט המחזיק את המרובה: זה לשונו: הנה יש אנשים בזמנינו שחושבין שאסור לנגוע בילדים, דק צריך שייבנו מעצמם כל דבר ולא להכריחם, וכל שכן לא להכותם, ונותנים להם כל מה שרוצים, ואין זו הדרך הנכונה על פי התורה...

הוא מוסיף, בדרבנו, ומביא לדבריו דאיה מגמרא ירושלמית מפורש, בחלה פרק א' הלכה א': א"ר סימון אלו הנשים שאומרות לא נכריה בנינו להכנס לבית המדרש, אם הוא ראוי ללמוד ילך מעצמו ללמוד, אין עושין טוב, אלא ויסרו למשפט אלוקוי וידנו, אם תיסרו ותכריחו בכוח לתורה, אז הקב"ה ילמדנו וידע ללמוד...

נדר. גלינות והערתו של בן דודו של רבינו, הגאון רבי מאיר גרינמן שליט"א, על ספר הקדוש אורחות יושר

ובחיבורו אורחות חיים להרא"ש עם מקורות, מביא רבינו את לשון הרא"ש (סימן מ"ד) והזהרת באנשי ביתך להדריכם על פי התורה בכל הדברים הצריכים אזהרה!! וכן כותב שם עוד (יום השבת סימן י"ג) שיהיה את בני ביתו על התפילה ועל נטילת ידים ועל ברכת הנהנין, ומקורו טהור מפסוק מפורש בחומש בראשית(י"ח) כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריי וגו', וכן בשבת דף כ"ד מי שיש בידו למחות באנשי ביתו וכו', דאח שם עוד מקורות.

חוק חינוך חובה

'חינוך' בלשון חכמים משמעותו, הרגל. החיוב על ההורים מוטל איפה להרגיל את הילד להתנהג בטוב, הרגל זה נעשה ברוב הפעמים 'תחילתו באונס וסופו ברצון'. אמנם אין זה קל כלל, אך אין זה פוטר אותנו מלדעת הדברים.

נביא דוגמה לסבר את האוזן. אב הגיע אל רבינו ודמעתו אל לחיו 'בני, פתח האב, אינו שומע לי ואף ממרה את פי, כל דבר איתו הולך בתחנונים ומריבות, מה אנחנו צריכים לעשות כדי שהוא יתנהג טוב?'

- בן כמה הבן? הקשה רבינו. והאבא ענה: בן עשר.

התפלא רבינו, בגלל כזה, למה אתה לא מחנך אותו? הרי ילד חייב חינוך, כדי שילד יעשה מה שאומרים לו הוא צריך שיחנכו אותו לזה. תגער בו, ולפעמים גם צריך להעניש או לנקוט באמצעים חמורים.

מקרה נוסף: אל רבינו נכנס יהודי והתלונן על בנו שאינו קם בבוקר בזמן, הוא מאחר ללימודים וכל סדר היום שלו משובש לגמרי.

רבינו בירד כמה פרטים ואז חרץ את תשובתו: אתה צריך לחנך אותו!

הד וחלק!

כי לפעמים 'מרום עצים לא רואים את היער', מרוב דרשות ומאמרים ויסודות על החינוך, שוכח ההורה את העיקר: לחנך את הילד.

מסופר, כי אב אחד בא לפני רבינו בשאלה חינוכית: אני, סיפר האבא, מעונין להתפלל שחרית כותיקין, להיות מהדר במצוה זו [ורבינו מחזיק דבר זה למעלה עליונה, ואין כאן מקומו] ומאידך עם אתפלל מוקדם בני הילד יתפלל בבית הכנסת לכדו, בלי השגחה, מה עדיף איפה, תפילה במנין כותיקין או מאוחר יותר ולהשגיח על הבן?

רבינו פתר מיד את השאלה:

תתפלל כותיקין, אל תוותר על זה, אבל כשהבן הולך לבית הכנסת תלך גם ותשב סמוך אליו להשגיח אליו, 'ובנתים תחזיק ספר ותלמד, שלא ילך הזמן לאיבוד' הוסיף לו רבינו... והיסוד חוזר על עצמו: החינוך חייב להיות, לא יועיל לאבא מה שהוא מתחסד עם קונו ומתפלל וותיקין, בד בבד הוא חייב להשגיח מקרוב על בנו.

תפילה ותיקין או תפילה עם הילד? בתמונה, מנין ותיקין בבית הכנסת לדרמן, ב"בית שני".

כולם מחונכים!

הגאון רבי גדליהו הוניגסברג שליט"א, רב קהילת שונה הלכות בבני ברק ומי שזוכה להעביר שאלות רבות ולשהות לצד רבינו כל בוקר, מקדיש בספרו 'מנחת תורה' פרק מיוחד במשנת רבינו על החינוך.

וכך הוא מספר (עמוד ק"ד) מלמד בתלמוד תורה, שלא עימי שאלה אל רבינו: בכיתתו יש ילד שבשעת רוגז הוא עושה מעשי נזק משונים. כך למשל, אם מרגיזים אותו הוא מסוגל לכעוס כך כך שהוא שובר גם את המשקפים שלו עצמו, נראה איפה, שאינו שולט על עצמו, כיצד להתנהג מול ילד כזה?

תשובת רבינו היתה קצרה: לחנך אותו! אם רוצים - אפשר לחנך גם אותו.

וכיצד אכן מחנכים? על כך במאמר הבא א"ה.

הגאון רבי גדליהו הוניגסברג שליט"א רב קהילת 'שונה הלכות'.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✍ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה 4310